T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOK OKUNAN ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

SERAY YAZICIOĞLU
18746008

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NESLİHAN KARAKUŞ

İSTANBUL
2022

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOK OKUNAN ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

SERAY YAZICIOĞLU
18746008
ORCID NO: 0000-0003-3106-0543

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NESLİHAN KARAKUŞ

İSTANBUL
2022

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOK OKUNAN ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

SERAY YAZICIOĞLU
18746008

Tezin Savunulduğu Tarih: 24.12.2021
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	**: Doç. Dr. Neslihan Karakuş**	
Jüri Üyeleri	**: Doç. Dr. Talat Aytan**	
	Doç. Dr. Hatice Altunkaya	

İSTANBUL
OCAK 2022

ÖZ

ÇOK OKUNAN ÇOCUK EDEBİYATI ESERLERİNİN KÖK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ
Seray Yazıcıoğlu
Ocak, 2022

Bu çalışma çok satılan çocuk kitapları arasından seçilerek incelenen sekiz kitapta hangi değerlerin işlendiğini, Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe Dersi Öğretim Programında (2019) belirlediği on kök değerin bu kitaplarda yer alıp almadığını, akademik anlamda çocuk edebiyatının önemli değerlendirme kıstaslarından biri olan "mesaj ve alt mesaj"dan ne anlamak gerektiğini, etkili bir mesajın nasıl verilebileceğini ve bir eserin edebî vasıflarını koruyarak işlenen değerlerin değerler eğitimi çerçevesinde nasıl kurgulandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde Türk ve dünya edebiyatından seçilen kitaplardaki işlenen değerler ve değerlerin niteliğinin incelenerek literatüre katkı sunması hedeflenmektir. Bunun yanında bu 8 kitapta yer alan değerlerlerin hangi metinler çerçevesinde ortaya çıkarıldığı, değerlerin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirli bir farkındalık oluşturması, daha önce bu 8 kitap üzerinde böyle bir çalışmanı yapılmamış olması bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Bu sekiz kitap "Harry Potter ve Felsefe Taşı", Harry Potter ve Sırlar Odası", "Küçük Prens", "Dedemin Bakkalı", "Abartma Tozu", "Çizgili Pijamalı Çocuk", "Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe" ve "Pal Sokağı Çocukları" kitaplarından oluşmaktadır. Bu kitaplar içerisinde yer alan adalet, dürüstlük, dostluk, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin analizi yapılmış olup; bu araştırma kapsamında sonuçlar incelendiğinde sekiz kitap kapsamında en fazla işlenen olumlu değer yardımseverlik (%17) iken en fazla işlenen olumsuz değerin ise saygı (%24) olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okuma eğitimi, çocuk edebiyatı, değerler eğitimi, kök değerler

ABSTRACT

EXAMINATION OF MOST READ WORKS OF CHILDREN'S LITERATURE IN TERMS OF ROOT VALUES

Seray Yazıcıoğlu
January, 2022

This study examines which values are studied in eight books that are selected from among the best-selling children's books, whether the ten root values determined in the Turkish Lesson Curriculum by the Ministry of National Education are included in these books, and "message and sub-message", which is one of the important evaluation criteria of children's literature in academic terms. It aims to reveal what should be understood from "", how an effective message can be given, how the values that are processed on the axis of values education are constructed while preserving the literary qualities of a work. Within the framework of this purpose, it is aimed to contribute to the literature by examining the values and the quality of the values in the books selected from Turkish and world literature. In addition, the context in which the values in these 8 books were revealed, the positive and negative aspects of the values to create a certain awareness, and the fact that such a study has not been done on these 8 books before makes this research important. These eight books are "Harry Potter and the Philosopher's Stone", "Harry Potter and the Chamber of Secrets", "The Little Prince", "Grandpa's Grocery", "Pretend Powder", "The Boy in the Striped Pajamas", "The Distance Between Us and the Cherry Tree" and "Pal Street" Children" consists of books. The values of justice, honesty, friendship, self-control, patience, respect, love, responsibility, benevolence and patriotism in these books have been analyzed; When the results were examined within the scope of this research, it was seen that the most processed positive value in the eight books was helpfulness (17%), while the most processed negative value was respect (24%).

Key Words: Reading education, children's literatüre, values education, root values

ÖN SÖZ

Bu araştırma çok satan çocuk edebiyatı eserlerini kök değerler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada çok satan çocuk edebiyatı eserleri araştırılmış ve tespit edilen eserler Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programında (2019) yer alan on kök değere göre incelenmiştir. Bu çalışma ile çok satan çocuk edebiyatı eserlerinin değerleri işleme oranları ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre çok satan çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimindeki yeri ortaya konmuş ve çocuklara, velilelere, öğretmenlere önerilerde bulunulmuştur. Tez yazım süresince bana ilham veren, daima bilgi ve tecrübelerinden faydalanmamı sağlayan, araştırmamı daha nitelikli hâle getirmeye çalışan çok kıymetli danışman hocam sayın Doç.Dr. Neslihan Karakuş'a teşekkürlerimi arz ediyorum. Hayatımın her anında yanımda olan ve bana olan sabrı, sevgisi, sonsuz desteği için annem Serpil Türkmenoğlu ve babam Yunus Yazıcıoğlu'na çok teşekkür ederim.

İstanbul; Ocak, 2022 Seray Yazıcıoğlu

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ viii
ŞEKİLLER LİSTESİ ix
KISALTMALAR x

1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Problem Cümlesi 2
1.2.1. Alt Problemler 2
1.3. Araştırmanın Amacı 3
1.4. Araştırmanın Önemi 3
1.5. Sınırlılıklar 3
1.6. İlgili Araştırmalar 4

2. KURAMSAL ÇERÇEVE 13
2.1. Okuma Eğitimi İle İlgili Kuramsal Çerçeve 13
2.1.1. Türkçe Eğitimi 13
2.1.2. Okuma 14
2.1.2.1. Okumanın Unsurları 16
2.1.2.2. Okumanın Türleri 17
2.1.2.3. Okuma Eğitiminin Dönemleri 18
2.1.2.4. Okumanın Önemi 19
2.1.2.5. Okuma Alışkanlığı 20
2.1.2.6. Okuma Alışkanlığını Geliştirme Yolları 22
2.2. Değerler Eğitmi 26
2.2.1. Değer 26
2.2.2. Değerlerin Özellikleri 26
2.2.3. Değerlerin İşlevleri 27
2.2.4. Değerlerin Sınıflandırılması 28
2.2.5. Değer Eğitiminin Önemi 30
2.2.6. Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi 31
2.3. Çocuk Edebiyatı 32

3. YÖNTEM 36
3.1. Araştırmanın Modeli 36
3.2. Çalışma Materyalleri 36
3.3. Verilerin Toplanması 37
3.4. Verilerin Analizi 37

4. BULGULAR VE YORUMLAR 38

4.1. Harry Potter ve Felsefe Taşı 38
4.2. Harry Potter ve Sırlar Odası 58
4.3. Küçük Prens 80
4.4. Dedemin Bakkalı 88
4.5. Abartma Tozu 106
4.6. Çizgili Pijamalı Çocuk 117
4.7. Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe 138
4.8. Pal Sokağı Çocukları 155

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 177
5.1. Sonuç 177
5.2. Tartışma 183
5.3. Öneriler 185

KAYNAKÇA 187
EKLER 197

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Harry Potter ve Felsefe Taşı Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 39

Tablo 2: Harry Potter ve Sırlar Odası Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 60

Tablo 3: Küçük Prens Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 80

Tablo 4: Dedemin Bakkalı Kitabına Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 89

Tablo 5: Abartma Tozu Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 107

Tablo 6: Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 118

Tablo 7: Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe Kitabınd Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 139

Tablo 8: Pal Sokağı Çocukları Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu 156

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Harry Potter ve Felsefe Taşı Kitabında Tespit Edilen Değerler..... 40
Şekil 2: Harry Potter ve Sırlar Odası Kitabında Tespit Edilen Değerler..... 61
Şekil 3: Küçük Prens Kitabında Tespit Edilen Değerler 81
Şekil 4: Dedemin Bakkalı Kitabında Tespit Edilen Değerler..... 90
Şekil 5: Abartma Tozu Kitabında Tespit Edilen Değerler..... 108
Şekil 6: Çizgili Pijamali Çocuk Kitabında Tespit Edilen Değerler 120
Şekil 7: Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe Kitabındaki Değerler..... 140
Şekil 8: Pal Sokağı Çocukları Kitabında Tespit Edilen Değerler..... 157
Şekil 9: Kitaplarda Yer Alan Değerlerin Yüzdelik Oranları 177

KISALTMALAR

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
TDK : Türk Dil Kurumu
Akt. : Aktaran
S. : Sayfa
HPFT : Harry Potter ve Felsefe Taşı
HPSO : Harry Potter ve Sırlar Odası
KP : Küçük Prens
DB : Dedemin Bakkalı
AT : Abartma Tozu
ÇPÇ : Çizgili Pijamalı Çocuk
KAİAM : Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe
PSÇ : Pal Sokağı Çocukları

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Dünya sürekli değişmekte ve gelişmektedir. İnsanoğlu bu değişim ve gelişime ayak uydurmaya çalışmakta, aynı zamanda toplumsal ve evrensel değerleri de yeni nesillere aktarmaya çalışmaktadır. Çünkü bir toplumun var olmasını sağlayan en temel etkenler sahip olduğu gelenekler, değerler, kısacası kültürel birikimlerdir. Ancak teknolojik gelişmeler bireyin kendi kültürüyle arasında mesafe koymaktadır. Bir toplumun kültürünü dinamik tutmanın yolu kültürel değerleri yeni nesile aktarıp yaşatmaktır.

Cihan'a (2014, 429) göre eğitim, akılcı bilginin ve teknik becerinin geliştirildiği bir alan olmanın yanında ayrıca kültürel değerlerin, ahlaki tutum ve davranışların aktarıldığı bir vasıtadır. Akdağ ve Taşkaya'ya (2011, 295) göre eğitim, beceri ve bilgi kazandırmanın yanında toplumun gelişmesini ve devam etmesini sağlayacak nitelikte değer üretimini sağlama, var olan değerlerin dağılmamasını sağlama, geçmiş ve günümüzdeki değerleri birleştirme sorumluluğunu taşımaktadır.

Çelikkaya'ya (1996, 168) değeri insanların kabul bir inanç, ideoloji içerinde kabul ettiği, benimsenen ve yaşatılan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ve kıymetler olarak tanımlamaktadır. Günay'a (2006, 18) göre değerler, hem eylem hem de bilgi açısından insanın varoluşunun temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle Mutlu ve Dinç'in (2019, 1050) de ifade ettiği gibi cumhuriyetten bugüne kadar uygulanmış Türkçe öğretim programlarında değerlere vurgu yapılmış, Türkçe öğretiminin amaçları içerisinde bazı değerlere yer verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 2010-2011 eğitim öğretim yılında valiliklere, tüm ilk ve orta dereceli okullara değerler eğitimine ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için gönderdiği bir yönergede değerler eğitiminin amacı ve kapsamına dair şu ifadeler yer almıştır:

> "Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlâkî, insanî, sosyal, manevî değerlerimizin tüm

bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimdir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimini oluşturmaktadır" (MEB, 2010).

Türkçe dersi değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Türkçe dersi kapsamında okutulan metinler, kitaplar öğrencilerin değerleri kazanmasını sağlayacak nitelikte olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin okuduğu çocuk edebiyatı eserlerinin değerler eğitimi kapsamında incelenmesi önem arz etmektedir.

Gelişme ve yetişme zamanındaki çocukların dil düzeylerine, duygu ve düşünce dünyalarına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata "Çocuk Yazını" denilmektedir. Şirin'e (2007, 16) göre çocuk yazını, temeli çocuk ve çocukluktan olauşan; çocuğun hayal dünyasına hitap eden; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; içeriği çocucuğun anlayıp, estetik zevk alabileceği şekilde olan; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmanın ötesinde, onun edebî açıdan gelişmesine katkı sağlayan ve çocuğu yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilginin ana kaynağı okuyarak, araştırarak öğrenmedir. Bu nedenle kitabın hayatımızdaki ve toplumdaki yeri ve önemi tartışılmaz. Ancak günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde bireyler bilgiyi edinmek için kitap okumaktan ziyade görsel, işitsel araçları tercih etmektedir. Dolayısıyla kitap bilgi edinmenin tek kaynağı olmaktan çıkıp yerini teknolojiye bırakmaya başlamıştır. Bu bağlamda öğrencilerin kitap okumaya yönelmesi için çocuk edebiyatı ürünlerinin ilgi çekici olması önemlidir. Çocuk edebiyatı ürünleri ilgi çekmenin yanında öğrencinin seviyesine uygun olup, hem ilettiği mesajlar açısından değerler eğitimine de uygun olmalıdır. Bu sebeple bu kitaplarda yer alan değerlerin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle problem durumu baz alınarak üzerinde çalışılan problem cümlesi aşağıda verilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Çok satılan çocuk edebiyatı kitaplarında işlenen değerler hangileridir?

1.2.1. Alt Problemler

"Harry Potter ve Felsefe Taşı" kitabında işlenen değerler nelerdir?

"Harry Potter ve Sırlar Odası" kitabında işlenen değerler nelerdir?

"Küçük Prens" kitabında işlenen değerler nelerdir?

“Dedemin Bakkalı” kitabında işlenen değerler nelerdir?

“Abartma Tozu” kitabında işlenen değerler nelerdir?

“Çizgili Pijamalı Çocuk” kitabında işlenen değerler nelerdir?

“Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe” kitabında işlenen değerler nelerdir?

“Pal Sokağı Çocukları” kitabından işlenen değerler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma çok satılan çocuk kitapları arasından seçilerek incelenen 8 kitapta hangi değerlerin işlendiğini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen değerlerin bu eserlerde yer alıp almadığını, akademik anlamda çocuk yazınının önemli değerlendirme ölçütleri olan mesaj ve alt mesajdan ne anlamak gerektiğini, etkili bir iletinin nasıl sunulacağını, bir eserin edebî niteliklerini koruyarak değerler eğitimi çerçevesinde işlenen değerleri nasıl kurgulandığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu amaç çerçevesinde Türk ve dünya edebiyatından seçilen kitaplardaki işlenen değerler ve değerlerin niteliğinin incelenerek literatüre katkı sunması hedeflenmektir. Bunun yanında bu 8 kitapta yer alan değerlerlerin hangi metinler çerçevesinde ortaya çıkarıldığı, değerlerin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirli bir farkındalık oluşturması, daha önce bu 8 kitap üzerinde böyle bir çalışmanın yapılmamış olması bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İnternet ortamında hizmet sunan büyük kitap satış sitelerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
- Çalışma materyallerinin yalnızca değerlere göre incelenmesiyle sınırlıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki (2019, 4) kök değerler (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ile sınırlıdır.
- “Harry Potter ve Felsefe Taşı”, “Harry Potter ve Sırlar Odası”, “Küçük Prens”, “Dedemin Bakkalı”, “Abartma Tozu”, “Çizgili Pijamalı Çocuk”,

"Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe" ve "Pal Sokağı Çocukları" kitapları ile sınırlıdır.

- Bu çalışma çok satıldığı tespit edilen kitapların eğitimcilerden alınan fikirler doğrultusunda aynı zamanda çok okunan çocuk edebiyatı kitapları olması görüşüyle sınırlıdır.

1.6. İlgili Araştırmalar

Çakıcı (2010) yaptığı çalışmada Millî Eğitim Bakanlığının 2004 senesinde önerdiği Ortaöğretim 100 Temel Eser içerisinde bulunan yerel romanları değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Araştırma neticesinde en çok işlenen beş değerin duyarlılık, estetik, sevgi, yardımseverlik ve sorumluluk olduğunu tespit ederken; en az işlenen beş değerin ise çalışkanlık, temizlik, barış, aile birliğine önem verme ve bağımsızlık olduğunu belirlemiştir.

Kumbasar (2011) yaptığı çalışmada Muzaffer İzgü'nün 1971-2003 yılları arasında yayımlanan 12 romanını değerler eğitimi çerçevesinde incelemiştir. Araştırma sonucunda romanlar içerisinde en çok sevgi değerine rastlanıldığını ve bu değeri saygı, yardımlaşma, çalışkanlık ve temizlik değerlerinin izlediğini belirlemiştir. Alçakgönüllü olma değeri romanlarda hiç tespit edilmezken en az yer alan değerler ise barış, tutumlu olma, bilimsellik ve cesur olma değerleri olmuştur.

Aktan (2012) yaptığı çalışmada Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim okulları için tavsiye ettiği 100 Temel Eser listesinde belirtilen eserlerde yer alan değerler ile İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin birbiri ile ne kadar uyumlu olduğunu incelemiştir. İncelenen eserlerde Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerden sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik ve özgürlük değerleri eserler içerisinde en çok yer alan değerler olmuştur. İncelenen yerli ve yabancı yazarlı eserlerde bulunan değerler içinde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında bulunan değerlerden bağımsızlık, estetik, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik değerlerini destekleyen değer tespit edilememiştir.

Demirtaş (2012) yapmış olduğu çalışmada Sakaoğlu ve Alptekin (2009) tarafından kaleme alınmış Nasreddin Hoca eserindeki 124 adet fıkrayı değerler eğitimi çerçevesinde incelemiştir. Araştırma neticesinde fıkralar içerisinde en fazla özyönelim, uyarılım, hazcılık boyutlarından oluşan yeniliğe açıklık değer tipinin bulunduğunu tespit etmiştir.

Bağcı (2013) yapmış olduğu çalışmada çocuk yazını ürünlerindeki değerlerle, çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerdeki değerleri tespit etmiş ve tespit edilen değerleri karşılaştırmıştır. Araştırma neticesinde güdümlü olarak yazılan çocuk edebiyatı eserlerinin ve çocuk edebiyatı yazarları tarafından kaleme alınan eserlerin değerler eğitimi konusunda mükemmel olmadığı belirlenmiştir. Bu bakımdan incelenen eserlerin birbirlerini tamamladığı ve dolayısıyla her iki grupta yer alan eserlerden çocuk eğitiminde yararlanılmasının değerler eğitimi açısından yararlı olacağı ortaya konmuştur.

Çapoğlu (2014) yapmış olduğu çalışmada ortaokullarda kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki şiir metinlerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma neticesinde en fazla işlenen değerin insan sevgisi olduğu tespit edilirken bu değeri Türk büyüklerine saygı ve doğa sevgisi değeri takip etmiştir.

Dalboy (2014) yapmış olduğu çalışmada okuma kitaplarını çocuğun hayatının bir parçası yapmada ve çocuğa olumlu okuma tutumu kazandırmada çocuk edebiyatı eserlerinin katkısını incelemiştir. Araştırma bulguları, çocuk edebiyatı eserlerinin olumlu okuma tutumu kazandırmada etkili olduğunu göstermektedir. Deney grubundaki öğrencilerin ön test ve son test kitap okuma tutumları arasındaki fark pozitif yönde anlamlı çıkmıştır. Bu araştırmada çocuk edebiyatı eserlerinin olumlu okuma tutumu kazandırdığı görülmüştür.

Çevik (2014) yapmış olduğu çalışmada Dede Korkut Hikâyeleri değerler eğitimi açısından incelemiştir. Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim öğrencileri için tavsiye ettiği 100 Temel Eser içerisinde bulunan “Dede Korkut Hikâyeleri” adlı yapıtta belirlenmiş değerlerin hepsinin bulunduğunu tespit etmiştir. Fakat kitabın içinde yer alan on iki hikâyede de bütün değerlerin hepsi bulunamamıştır. Değer çeşitliliği bakımından öne çıkan hikâye "Dirse Han Oğlu Boğaç Han Hikâyesi" olurken değerin fazlalığı bakımından en zayıf olan hikâye ise " Uşun Koca Oğlu Segrek Hikâyesi" olmuştur. Dede Korkut Hikâyeleri isimli eserde belirlenen değerlerden en fazla sevgi değerine yer verildiği, bunu sırayla dayanışma, saygı değerlerinin izlemekte olduğu; en az hoşgörü değerine yer verildiği bunu sırayla kanaatkârlık, misafirperverlik değerlerinin izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yardimciel (2015) yapmış olduğu çalışmada Aysel Gürmen'in eserleri arasından otuz eseri seçip değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. İncelemenin sonucuna göre

yazarın, eserlerinde evrensel değerlere ve kültüre özgü olan millî değerlere sıklıkla yer verdiği belirlenmiştir. En fazla yer alan değerler sevgi (anne, aile, hayvan, vatan, memleket…), bilimsellik ve doğa bilgisidir. Eserlerde en az yer alan değerler ise özgürlük, estetik ve toplum yararına çalışmadır.

Zor (2015) yapmış olduğu çalışmada Türk çocuk edebiyatından en çok okunan 6, dünya çocuk edebiyatının en çok okunan 12 kitap seçmiştir. 18 kitap için yapılan değerlendirmede en çok kullanılan değerlerin sosyal değerler olduğu, dinî değerler, bilimsel ve ekonomik değerlerin sosyal değerleri takip ettiği tespit edilmiştir.

Balık (2016) yapmış olduğu çalışmada Millî Eğitimin Bakanlığı tarafından düzenlenen Yüz Temel Eser listesindeki yerel masalların, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında öğrencilere kazandırılması öngörülen değerlerin aktarılmasında ne gibi katkısının olabileceğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma neticesinde MEB'in 2004 yılında önerdiği Yüz Temel Eser'deki yerli masallarda Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerin tamamının etkili bir şekilde işlenmediği tespit edilmiştir. Bazı değerlerin sıklıkla yer aldığı, bazı değerlerin ise bir-iki örnekle sınırlı kaldığı görülmüştür.

Tunagür (2016) yapmış olduğu çalışmada Mustafa Kutlu'nun hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma neticesinde Mustafa Kutlu'nun öykülerinde 35 değerin farklı sıklıklarla işlendiği belirlenmiştir. Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde en çok dinî değer tespit edilmiş; yardımseverlik ve sevgi değerleri bu değeri takip etmiştir. Hikâyelerde en az işlenen değerler ise bağımsızlık ve problem çözme değerleridir. En çok değerin işlendiği eserlerin ise "Rüzgârlı Pazar" , "Ya Tahammül Ya Sefer" ve "Mavi Kuş" olduğu belirlenmiştir.

İpek (2017) yapmış olduğu çalışmada evrensel değerler kapsamında incelenen değerlerin, elde edilen verilere göre kitaplarda örtük olarak yansıtıldığı ve gelecek çalışmalarda da örtük olarak işlenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Şahin (2017) yaptığı çalışmada öğretim programlarını incelemiş ve bu programlardan yola çıkarak bir değerler listesi oluşturmuştur. Cengiz Aytmatov'un Türkiye Türkçesine çevirisi yapılmış kitapları da bu değerlerin bulunup bulunmaması açısından incelenmiştir. Araştırmanın neticesinde Cengiz Aytmatov'un yapıtlarının belirlenen değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve bu yapıtların

Türkçe ders kitaplarına kaynak metin oluşturma bağlamında kullanılabileceği ortaya konmuştur.

Tokcan (2017) yapmış çalışmada Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın 7 şiir kitabını değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. İncelenen şiirlerde en fazla rastlanan değer sevgi olmuştur. Saygı, sorumluluk, duyarlılık ve çalışkanlık değerleri sevgi değerini izleyen diğer değerler olmuştur. Eserlerde temizlik, kanaatkârlık, sabır ve misafirperverlik ise en az yer bulan değerler olmuştur.

Yumuş (2017) yapmış olduğu çalışmada Orhan Kemal'in yayımlanmış otuz romanını değerler eğitimi açısından incelemiştir ve eserlerde en fazla tekrar eden değerler saygı, duyarlılık, hoşgörü, sevgi, doğruluk, namus, sorumluluk ve dindarlık değerleri olmuştur.

Bölük (2018) yapmış olduğu çalışmada Türkiye'deki çocuk kanallarında hafta sonu yayımlanan Türk yapımı çizgi filmleri değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırmanın neticesinde çizgi filmlerde öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır vb. değerlere çok sık rastlanmıştır. Ancak vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait değerlere çok az yer verilmiştir.

Gerekten (2018) yapmış olduğu çalışmada MEB yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan atasözlerini kök değerler bakımından incelemiştir. İnceleme neticesinde eserde yirmi yedi darbımesele rastlanmıştır. İncelenen atasözlerinden 18 tanesi belirlenmiş 10 kök değerle ilgilidir. Geri kalan 9 atasözü ise farklı değerleri yansıtmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle değerler eğitiminde darbımesellerin kullanımının faydalı olacağı belirlenmiştir.

Şahin (2018) yapmış olduğu çalışmada Yahya Kemal Beyatlı'nın on iki eserini detaylı olarak incelenmiş, bu eserlerde yer alan ve eğitsel unsur olabileceği öngörülen değerleri tespit etmiştir. Araştırmanın sonunda Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerinin belirlenen değerler açısından çok zengin bir kapsama sahip olduğu ve bu yapıtlarda bulunan değerlerin Türkçe öğretmeni adayları tarafından da kabul gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2018) yapmış olduğu çalışmada Aytül Akal'ın eserlerini değerler eğitimi çerçevesinde incelemiş ve en çok işlenen değerin duyarlılık olduğunu tespit etmiştir. Eserlerde en az yer alan değerler adalet, temizlik ve kanaat olmuş; eserlerde millî duyguları harekete geçiren vatanseverlik gibi değerlere ise rastlanılmamıştır.

Akay (2019) yapmış olduğu çalışmada Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın çocuklar için yazdığı on dokuz çocuk romanını değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde incelenen çocuk romanlarının değerler eğitimi bağlamında kullanılabileceği belirtilmiştir.

Akıncı (2019) yapmış olduğu çalışmada Aytül Akal'ın kitaplarını kök değerler içinde yer alan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik yardımseverlik değerlerine göre incelemiştir. İncelenen eserlerde bütün değerlere ilişkin ifadelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Sevgi değerine bağlı aile birliğine önem verme tutumu bütün kitaplarda bulunurken adalet değeri eserlerde en az yer alan değer olmuştur.

Aydın (2019) yapmış olduğu çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nda yer alan kök değerler kapsamında Atabetü'l Hakayık eserini incelemiştir. Araştırma neticesinde eserde sorumluluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin daha çok yer aldığı; saygı, dürüstlük, dostluk, sabır ve adalet değerlerinin ise daha az yer aldığı tespit edilmiştir.

Biros (2019) yapmış olduğu araştırmada 6-10 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hazırlamış çeviri romanların değerler eğitimine katkılarını tespit etmiştir. Bu araştırmada 17 ülkeye ait birer öykü incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 869 değer bulunmuştur. En fazla güç değeri tespit edilirken; başarı, hazcılık, uyarılma özdenetim, evrenselcilik, yardımseverlik, geleneksellik uyum, güvenlik değerleri de güç değerini izleyen değerler olmuştur.

Cımbız (2019) yapmış olduğu çalışmada Namık Kemal'in üç farklı dönemde yazmış olduğu: Vatan Yahut Silistre, Kara Bela, Celaleddin Harzemşah isimli eserleri Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerler kapsamında incelemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre eserlerin değerler eğitimine katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.

Çakar (2019) yapmış olduğu çalışmada Necip Fazıl Kısakürek'in tiyatrolarını değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Araştırma neticesinde incelenen eserlerin içeriğinin zengin olması dolayısıyla öğrencilere, millî ve evrensel değerlerin kazandırılmasında açısından yararlı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Çelikten (2019) yapmış olduğu çalışmada Nezihe Meriç'in 11 çocuk kitabını değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Araştırma neticesinde incelenen eserlerde

en çok rastlanan değer bilimsellik olmuştur. Eserlerde en az yer bulan değerler ise adaletli olma, tutumlu olma değerleri olmuştur.

Ecerkale (2019) yapmış olduğu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı'nın hazırladığı 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinleri değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Araştırma neticesinde yedi ve sekizinci sınıf ders kitaplarının belirlenmiş değerlerin hepsini içermediğini ve değerlerin orantılı dağılmadığını tespit etmiştir.

Hazım (2019) yapmış çalışmada dokuz, on, on bir ve on ikinci sınıf Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarında yer alan hikâye ve roman metinleri on kök değere göre incelemiştir. Araştırma neticesinde ders kitaplarında yer alan kırk iki öykü ve roman metninde toplam 374 değer belirlenmiştir. İncelenen metinlerde en fazla bulunan değerler sevgi ve dostluk olurken; en az yer alan değerler yardımseverlik ve adalet olmuştur.

Özkul (2019) yapmış olduğu çalışmada Haldun Taner'in eserlerinde yer alan öyküleri incelemiştir. Bu inceleme adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik değerleri ekseninde olmuştur. Neticede eserlerde 137 frekans olduğunu tespit etmiştir.

Karacan (2019) yapmış olduğu çalışmada 100 Temel Eser arasından seçilen Türk yazarlara ait yedi yedi eseri millî, manevi, dinî, sosyal-kültürel ve evrensel değerler açısından incelenmiştir. Araştırma neticesinde, incelenen eserlerde en fazla rastlanan değerler sevgi, yardımseverlik, estetik vb. değerler olmuştur. En az yer alan değerler ise vefa, erdem, iffetli olma vb. değerler olmuştur.

Kurt (2019) yapmış olduğu çalışmada kök değerlerin 6-10 yaş çocuk hikâye kitaplarında bulunma düzeyini araştırmıştır. Araştırma sonunda rastlanma sıklığına göre değerler şu şekilde sıralanmaktadır; "yardımseverlik"(49 kitap), "sevgi"(37 kitap), "dostluk"(24 kitap), "sorumluluk"(20 kitap), "dürüstlük" (19 kitap), "saygı" (19 kitap), "özdenetim" (12 kitap), "sabır" (7 kitap), "adalet" (3 kitap), "vatanseverlik" (2 kitap) .

Küçük (2019) yapmış olduğu çalışmada 2018-2019 yılları arasında en çok satan kitaplar arasından yirmi beş eseri seçmiş ve bu kitapları değerler eğitimi kapsamında incelemiştir. Yapılan incelemeler sonucunda değerlerin %76'sının dolaylı aktarıldığı,

%24'ünün ise doğrudan aktarıldığı; %92'sinin olumlu değerler olduğu, %8'inin ise olumsuz değerler olduğu tespit edilmiştir.

Memişoğlu (2019) yapmış olduğu çalışmada Refik Halid Karay'ın Memleket Hikâyeleri ve Gurbet Hikâyeleri isimli kitaplarını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırma neticesine göre eserlerde en fazla iyilikseverlik değer grubuna ait alt değerler bulunmuştur.

Özay (2019) yapmış olduğu çalışmada Ülker Köksal'ın romanlarını değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Yapılan inceleme neticesinde en çok sevgi değerine yer verildiği tespit edilmiştir. Eserlerde en az işlenen değerler ise sırasıyla; vatanseverlik, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme ve alçakgönüllü olma değerleri olmuştur.

Özcan (2019) yapmış olduğu çalışmada Trabzon ilinde en çok satılan altı çocuk edebiyatı eserinde bulunan değerler ile Türkçe ders kitaplarında bulunan okuma metinlerinde yer alan değerleri karşılaştırmıştır. Araştıma neticesinde incelenen Türkçe ders kitapları ile en çok satılan çocuk edebiyatı kitaplarındaki değerlerin öncelik sırasının ve kullanım sıklığının farklı olduğu tespit edilmiştir.

Şahin (2019) yapmış olduğu çalışmada Rafadan Tayfa'nın on bölümünü kök değerler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda incelenen bölümlerde sözlü ve görsel toplam 742 veri tespit edilmiştir. En fazla rastlanan değerin öz denetim olduğu belirlenmiştir ve bu değeri sorumluluk ve saygı değerleri izlemiştir. İnceleme sonucunda en işlenen değer ise vatanseverlik olmuştur.

Topal (2019) yapmış olduğu çalışmada Trabzon ve Gümüşhane illerinde farklı branşlarda 67 öğretmene uygulama yapmıştır. Yapılan uygulama sonucunda öğetmenler vatanseverlik, sevgi, saygı, dostluk, yardımseverlik ve adalet değerlerinin öğrencilere öğretildiğini, diğer değerlerin ise yeterli düzeyde öğretilmediğini söylemişlerdir.

Yeter (2019) yapmış olduğu çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bulunan 18 değerin Türkiye'de yayımlanan çocuk dergilerinde ne oranda yer aldığını araştırmıştır. Araştırmada neticesinde incelenen çocuk dergilerinde en fazla işlenen değerler; bilimsellik, estetik, duyarlılık, çalışkanlık ve sevgi değerleri olmuştur. Adalet, bağımsızlık, tasarruf, eşitlik ve vatanseverlik değerlerinin ise çok az işlendiği görülmüştür.

Tursun (2019) yapmış olduğu çalışmada kök değerler bu kök değerlere bağlı olarak kazandırılması istenen alt değerler çerçevesinde Serpil Ural'ın çocuk edebiyatı eserlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda eserlerde en çok işlenen değer barış, en az işlenen değerler ise merak/araştırma, bilimi ve bilgiyi sevmek, mektuplaşmak, çalışkanlık, sözünde durmak değerleri olduğu belirlenmiştir.

Yılmaz (2019) yapmış olduğu çalışmada Uygurca öyküleyici metinlerde tespit edilen değerler 2018 Türkçe Öğretim Programı'na göre incelenmiştir. Öykülerde tespit edilen değerlerin Türkçe eğitiminde kullanılabileceği, Türkçe ders kitaplarında bu metinlere de yer verilebileceği önerilmektedir. Araştırmada, seçilen Uygurca öyküleyici metinlerde yardımseverlik, vatanseverlik, sorumluluk, sevgi, saygı, dürüstlük, öz denetim gibi değerlerin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında adalet, dostluk gibi değerler üzerinde de önemle durulmuştur.

Bebek (2020) yapmış olduğu çalışmada 2017 yılında yayımnlanan ilkokul ve ortaokul Sosyal Bilgiler Taslak Öğretim Programını incelenmiş ve incelenen bu programlar kapsamında bir değerler listesi oluşturup Dadaoğlu'nun şiirlerini bu değerlere göre incelemiştir. Araştırmanın sonunda Dadaloğlu şiirlerinin toplumumuzun hafızasında yer edinmiş ve hâlâ varlığını koruyan birçok değere sahip olduğu görülmüştür.

Çini (2020) yapmış olduğu çalışmada 2000 yılında yayımlanan otuz romanı değerler eğitimi bağlamında incelemiştir. Araştırma neticesinde 2000 yılında yayımlanan Türk çocuk ve gençlik romanlarının sevgi değeri üzerine kurulduğunu, en çok değerin Bekle Bizi Gül Yaprağı romanında, en az değerin ise Son İki Çocuk romanında işlendiğini tespit edilmiştir.

Çoban (2020) yapmış olduğu çalışmada Oğuz Kağan, Manas, Maaday Kara ve Edigey destanlarını kök değerlere göre incelemiştir. Araştırma bulguları sonucunda Türk destanlarında en sık yer alan kök değerin vatanseverlik olduğu saptanmıştır. Vatanseverlik değerini de sevgi ve saygı değerleri takip etmektedir. Türk destanlarının kök değerler açısından zengin olduğu ve Türkçe ders kitapları için metin seçimine katkı sağlayacağı görülmüştür. Türk destanları ve içeriğinde yer alan kök değerlerin, değerler eğitimi ve Türkçe dersinin özel amaçları arasında bulunan temel dil becerilerinin geliştirilmesi için kullanılabileceğine dair fikirler ortaya konmuştur.

Gök (2021) yapmış olduğu çalışmada Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen 10 kök değerden, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan 18 değerden ve bu değerlerden hareketle kazandırılmak istenen alt değerlerden yola çıkılarak 33 farklı değerin yer aldığı bir değerler listesi oluşturmuş ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı Dol Karabakır Dol adlı eserindeki 222 şiir, listelenen 33 farklı değer bağlamında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonunda Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve şiirlerinde en fazla yer verdiği üç değerin; doğaya duyarlı olma, halk kültürüne duyarlı olma, memleket sevgisi ve memleket özlemi değerleri olduğunu tespit etmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde okuma eğitimi, değerler eğitimi ve çocuk edebiyatıyla ilgili kuramsal çerçeve oluşturulmuş ve bu alanda yürütülen araştırmalara ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

2.1. Okuma Eğitimi İle İlgili Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Türkçe Eğitimi

Erenoğlu'na (2018, 65) göre dil, insan tarafından yaratılan ve onunla var olan bir dünyadır. Hasan Bağcı'ya (2007, 30) göre kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarımında ana dili çok önemli bir konumdadır ve ana dil doğumdan itibaren kazanılmaya başlansa da öğretiminin sistemli bir şekilde gerçekleştiği yer eğitim kurumlardır.

Eğitim sürecinin önemli bir unsuru olan ana dili eğitimi, bireyin hem toplumsal hem de kişisel açısadan ilerleyebilmesi için gereklidir ve ana dili eğitiminin verildiği Türkçe derslerinin doğru şekilde yürütülebilmesi için planlanmış programlara gerek duyulmaktadır. (Özbay, Melanlıoğlu, 2012, 88).

Türkçe dersinde dil becerileri anlama ve anlatım becerileri olarak ikiye ayrılmaktadır (Kurudayıoğlu, Çetin, 2015, 4). Mert'e (2014, 24) göre ise Türkçe öğretiminin temel amacı, öğrencileri ana dillerindeki beceri alanlarında yetkinliğe ulaştırmaktır (Mert, 2014, 24).

Dinleme bireyin ilk olarak kazandığı beceridir. Bulut'a (2013, 3) göre birey dinleme becerisinden ana dilini öğrenirken ve doğuştan gelen dil becerilerini geliştirirken yararlanmaktadır. Konuşma, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temelinde yer almasının yanında öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimi de sağlamaktadır (Kurudayıoğlu, 2003, 291). Okuma ise beş duyu organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı anlama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2005, 462). Epçaçan (2009, 207) ise okumayı başlangıcı, gelişim süreci ve sonucu olan bir faaliyet olarak da tanımlamaktadır. Yazma ise fikirlerin, duyguların, seçilen

konuların dilin kurallarına uygun biçimde anlatılması şeklinde tanımlanabilir (Göçer, 2010, 179).

2.1.2. Okuma

Okuma ile ilgili araştırmacılar tarafından pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

Stauffer'a göre okuma basılı metinden anlam çıkarmayı sağlayan, kelimeyi anlama kabiliyeti ve harf ya da sembollerin ne anlama geldiğini yorumlamayı sağlayan karmaşık bir şüreçtir (1969, 5, aktaran Karatay, 2014, 9).

Okuma, beş duyu organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı anlama çabasından meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2005, 462).

Okuma algılama ve öğrenmeyi kapsayan bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutarı olan bir gelişim sürecidir (Sever, 2004, 13).

Okuma, bilişsel davranışlar ve psikomotor becerilerin beraber çalışması ile yazılı sembollerden mana çıkarma faaliyetidir (Demirel, 2000, 59).

Okuma, görme, dikkat, algılama, anlamlandırma, çözümleme gibi farklı bileşenlerin oluşturduğu karmaşık bir zihinsel faaliyettir. (Coşkun, 2002, 231).

Okuma algılama merkezine sözcüklerin gönderildiği, orada anlamlandırıldığı, kavrandığı, yorumlandığı bir süreçtir (Çiftçi, Çeçen, 2009, 639).

Okuma; bir metnin yazı karakterlerini sesli veya sessiz çözmenin yanında metnin içindeki duygu, düşünce ve iletilerin kavrandığı bir faaliyettir (Karatay, 2010, 458).

Okuma bir başlangıcı, gelişim süreçleri ve neticesi olan bir faaliyet olarak da tanımlanabilmektedir (Epçaçan, 2009, 207).

Okuma, bireyin kâğıt üzerindeki sembollerden anlam çıkarabilme becerisidir (Temizkan, 2009, 2).

Okuma, yazılı dilin anlamlı bir şekilde okuyucunun zihninde anlamlandırılmasıdır (Harris, Sipay, 1990, 10).

Okuma, bir yazıyı tüm ögeleriyle görme, algılama ve kavrama süreçlerinden oluşan bir faaliyettir. (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1997, 41).

Okuma, basılı veya yazılı bir mesajdan mana çıkarmak olarak tanımlanabilir (Bamford, Day, 1998, 11).

Okuma, dil kurallarına uygun olarak oluşturulmuş yazılı mesajları duyu organları vasıtasıyla anlayıp kavrama, anlamlandırma, yorumlama, düşünce yürütme ve yargıya varma evrelerinden geçiren süreçtir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008, 433).

Okuma en genel tanımı ile çeşitli gelişme evrelerinden oluşan karışık bir süreç olarak tanımlanabilir (Yılmaz, Köse, Korkut, 2009, 24).

Okuma, yaşamı anlamlandırma sürecidir (Batur ve Bek, 2010, 36).

Okuma, dünyadaki gelişmeleri takip etmek ve yeni şeyler öğrenmek için yapılan bir faaliyet ya da alaka olarak da tanımlanabilir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007, 4).

Yapılan tüm bu tanımlardan hareketle okuma için göz ve ses vasıtasıyla algılanan şekil ve sembollerin beyin aracılığı ile algılanıp yorumlanması, değerlendirilmesi ve birey için anlamlı hâle getirilmesi sürecidir denilebilir. Okuma bir metnin kavranması ve zihinde anlamlandırılmasıdır. Okuma üzerinde birçok araştırma yapılmasının en önemli sebeplerinden biri de toplumların refah ve gelişmişlik düzeylerini belirlemede önemli bir araç olarak görülmesidir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri incelenirken ülkedeki okuyan nüfustan da bahsedilir. Yılmaz'a (1995, 325) göre okuma, toplumların gelişmişlik sorunlarını aşmada ve ekonomi, eğitim, kültür gibi alanlarında göstermeleri gereken çabaların hem bir bileşeni hem de hızlandırıcısı niteliği taşımaktadır. Ülkelerin gelişmişlik düzeyini belirlemede önemli bir araç konumunda olan okuma, bireyin okulda öğrendiği ve yaşamının sonuna kadar bilgi edinmekte kullandığı bir beceridir. İlkokul birinci sınıfta başlayan okuma eğitimi bireyin harfleri öğrendikten sonra kelime ve cümleleri okuyup zihninde anlamlandırmasıyla başlar. Okunanların zihinde algılanmasıyla da öğrenme gerçekleşmiş olur. Okumanın öğrenilmesinden sonra birey yaşı ilerledikçe ilgi veya ihtiyaç duyduğu metinleri okumaya başlar. Okuduklarını sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz etme, problem çözme ve değerlendirme zihinsel süreçlerinden geçirir ve bu süreçlerden geçirilen bilgiler bireyin ön bilgileri, yaşantıları ile birleşerek yeniden anlamlandırılır. Böylece birey ilgi duyduğu, okumaktan zevk aldığı alanları keşfeder. Bu durum bireyin meslek hayatını da önemli derecede etkiler. Bireyin meslek hayatında ilerlemesi, toplumun refahı için

bir vatandaş olarak görev alması onun okuma becerisi ve bireyin edinmesi gereken okuma alışkanlığı ile doğrudan alakalıdır.

2.1.2.1. Okumanın Unsurları

Karmaşık bir süreç olan okuma, görme ve seslendirme yönüyle hem fiziksel; kavrama yönüyle de hem zihinsel bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurudayıoğlu, 2011, 27). Bu bölümde okumanın unsurları iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

Okumanın fiziksel unsurları şunlardır:

Göz Kasları: Kurudayıoğlu'na (2011, 17) göre, göz kasları satır boyunca sıçrayıp bir alan üzerinde durup okuma faaliyetini gerçekleştirdikten sonra tekrar haraketi yapmakta ve tekrar okumaktadır. Okuma ve okunanların zihin tarafından anlamlandırılması gözün sıçrayışları sayesinde olur.

Netlik Alanı (Aktif Görme Alanı): Aktif görme alanı, göz kaslarının satırdaki herhangi bir noktaya odaklandıktan sonra ortaya çıkan alana verilen isimdir (Kurudayıoğlu, 2011, 20).

Netlik Açısı ve Okuma Mesafesi: Gözlerin okuma faaliyetinde okuma nesnesi ile gerçekleştirmiş olduğu açıya netlik açısı denmektedir (Kurudayıoğlu, 2011, 21). Okuma mesafesi ise metin/yazı ile göz arasındaki mesafe olarak tanımlanabilir.

Okumanın fiziksel unsurları tamamen doğru bir şekilde gerçekleştikten sonra okumanın ikinci aşaması olan zihinsel unsurlar devreye girer. Zihinsel unsurlar, fiziksel unsurlara göre daha karmaşık bir yapıya sahiptirler. Çünkü zihinsel unsurların somut örneklerle anlatılması güçtür.

Okumanın zihinsel unsurları şunlardır:

Görüntü Merkezi: Kurudayıoğlu'na (2011, 23) göre görüntü merkezi gözün retina tabakasından elde edilen bilgilerin topografik bir resmi oluşturan bir yerdir.

Tanıma Merkezi: Bu merkez görme alanımızdan gelen bilgileri hızla tanımaya yönelten bir merkezdir (Kurudayıoğlu, 2011, 23).

Görüntü Yorum Alanı (Görüntü Belleği): Görüntü tanıma merkezinden gelen bilgilerin, imaj veya sembollerin kavranıldığı alandır (Kurudayıoğlu, 2011, 23).

Okuma Merkezi: Okuma merkezi, beynimizde okuduğumuz şeyleri tamamıyla anlamamıza yardımcı olan yerdir (Kurudayıoğlu, 2011, 25).

Konuşma Merkezi: Konuşma merkezi, yazının diyafram, göğüs kafesi, ses telleri, dil, diş ve dudaklar gibi konuşma organları vasıtasıyla sesli olarak dışa vurulmasını sağlayan yerdir (Kurudayıoğlu, 2011, 25- 26).

2.1.2.2. Okumanın Türleri

Bu bölümde okuma türleri üzerinde durulmuştur.

Sesli Okuma: Sesli okuma, yazının çeşitli organlar yardımıyla ses hâline getirilmesi sürecidir (Arıcı, 2012, 34). Sesli okuma öğrencilerin okumayı öğrenmesine, okuma düzeylerinin öğretmen tarafından tanınmasına yardım etmenin yanında dinleme alışkanlığının kazanılmasına da yardım etmektedir (Çelik, 2006, 22).

Sessiz Okuma: Sessiz okuma, yazının gözle takip edilmesidir. Arıcı'ya (2012, 35) göre sessiz okuma sesli okumaya göre daha hızlı gerçekleşen ve öğrencilerin kendi kendilerine okuyup öğrenmelerini sağlayan bir türdür.

İnşat: İnşat, yüksek sesle şiir okumaya verilen addır. Öğrencilere yüksek sesle şiir okutmak onların diksiyonlarını geliştirmeye yardımcı olur.

Toplu (Grup Hâlinde) Okuma: Toplu (grup hâlinde) okuma, bazı metinlerin bir grup öğrenci tarafından birlikte (koro) hâlinde okunmasıdır ve öğrencilere sözcükleri doğru söyleme, anlama uygun olarak vurgulama, titremleme, yazıdaki tamlama, tümcemsi ve tümcelere göre duraklama alışkanlıklarını kazandırır (Arıcı, 2012, 43).

Görsel Okuma: Görsel okuma; çeşitli görseller aracılığı ile görülenlerin zihinde yorumlanması ve yeniden inşa edilmesi sürecidir (Güneş, 2013, 3).

Serbest (Özgün) Okuma: Serbest okuma, öğrenci ve yetişkinlerin boş zamanlarında kendi kendilerine yaptıkları okuma çalışmalarıdır (Arıcı, 2012, 43).

Güdümlü Okuma: Aytaş'a (2005, 464) göre güdümlü okumayı okumaya faaliyetine geçilmeden önce, öğretmenin konudan bahsetmesi ve öğrencileri okuma öncesi, sırası ve sonrasında yönlendirip metnin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığının kontrol edilmesidir.

Bilgilenimsel ve Yazınsal Okuma: Bilgilenimsel okuma, karmaşık yapısı olmayan; ancak alımlanması için okurdan düşünsel bir çaba bekleyen bir okuma biçimidir

(Dilidüzgün, Edizer, Başoğul, Karagöz, 2019, 167). Yazınsal okuma, yazınsal ve kurmacasal metinlerin arasındaki etkileşim ile gerçekleştirilen okuma şeklidir (Arıcı, 2012, 44).

Anlamlı Okuma: Anlamlı okuma, bir metni vurgu ve tonlamasına dikkat ederek okuma faaliyetidir (Arıcı, 2012, 44).

Hızlı Okuma: Hızlı okuma, belli bir sürede çok kelime okuyabilmektir. Günümüzde hızlı okuma ve hızlı okuma tekniklerinin okumada son derecede önemli olduğu söylenmektedir. Öztahtalı (2011, 83) günümüzde hız kullanılarak elde edilen yeni okuma ve anlama tekniklerinin yavaş yavaş geleneksel okuma stillerinin yerini aldığını söylemektedir.

Seçmeli Okuma: Bireyin metni okuma amacına göre bazı yerleri okuyup diğer yerleri atlamasıdır.

Eleştirel Okuma: Eleştirel okuma, okuduğumuz bir metin üzerinde düşünüp o metindeki doğrular ve yanlışlar üzerine üzerinde kafa yorma ve yorumlamadır (Aşılıoğlu, 2008, 6). Eleştirel okuma, okunan metin ile ilgili yorumlar, değerlendirmeler yapıp, üretilen düşünceleri, kavramları veya teorileri ayırt edebilmektir (Arıcı, 2012, 46). Eleştirel okuma faaliyetinde okuma işlevinin büyük bir istek ve alaka ile devam ettirilmesi, doru olarak anlayabilmek için gerektiğinde tekrar okunmasını ve yazıda geçen olgu ve düşüncelerin dikkatle izlenmesini gerekmektedir. (Odabaş ve Polat, 2008, 434).

2.1.2.3. Okuma Eğitiminin Dönemleri

Aytaş'a (2005, 463) göre okuma eğitiminin dönemleri aşağıdaki gibidir:

a. İlköğretimin ilk ayları: okumaya istek ve merakın geliştiği, aynı zamanda seslerin harf olarak karşılıklarının kavranmaya başlandığı dönemdir.
b. Okumayı öğrenmeye başlangıç: Okumanın ikinci dönemi olan bu dönemde çocuk okumayı öğrenmeye başlamasıyla beraber her okumaya ve anlamaya çalışmaktadır.
c. Okuma isteği ve alışkanlığının gelişmeye başladığı dönem: Bu dönem ilköğretimin ikinci ve üçüncü sınıfını kapsamaktadır.
d. Okuma deneme ve imkânlarının hızla yayıldığı, okumada güç ve üstünlüğün elde edildiği dönem: Genellikle ilköğretimin dört, beş ve altıncı sınıflarına denk gelmektedir.

e. Okuma ilgi ve alışkanlıklarının, okumada zevk almanın inceldiği dönem: Orta öğretimin birinci ve ikinci dönemleri ile yükseköğretim döneminin ilk senelerine denk gelmektedir.

2.1.2.4. Okumanın Önemi

Aytaş'a (2005, 462) göre beş duyu organının çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı kavrama çabasından meydana gelen karışık bir faaliyet olan okumanın öğrenmede %94 gibi önemli bir paya sahip olduğu ortaya konmuştur.

Okuma, bireyin sahip olması gereken becerilerden biridir. Millî Eğitim Bakanlığının Türkçe müfredatında "Yetkinlikler" başlığı altında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'ndeki (TYÇ) sekiz yeterlikten ilki şöyledir:

> "Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır."

Okuma becerisi sadece Türkçe derslerinde değil diğer tüm dersleri anlamayı sağlayan, bireyin okuduklarından hareketle yorum yapmasını, eleştirel düşünmesini, okuduğu metin üzerine konuşma yapmasını sağlayarak bireyin yaşamanın tüm alanlarında kullandığı bir beceridir. Ungan'a (2018, 219) göre okuma, eleştirel düşünme, yorum ve analiz yapabilmenin yanında yorumlama, anlamlandırma ve kavrama becerilerinde de gelişim sağlamaktadır.

Temizkan (2007, 21), iyi bir okuma eğitiminin öğrencilere sağlayacağı faydaları şöyle sıralamıştır:

- Söz dağarcığını zenginleştirme,
- Dil bilgisi kurallarını daha iyi anlamaya yardımcı olma,
- Ders kitaplarının okunup anlaşılmasına yardım etme,
- Kaynak kitaplardan daha iyi yararlanabilme,
- Eleştirme ve değerlendirme alışkanlığı kazandırma,
- Yazım ve noktalama kurallarının doğru kullanılmasına yardımcı olma,
- Yazılı ve sözlü anlatım gücünü geliştirme gibi faydaları bulunmaktadır.

Okumanın okul programlarının omurgası olduğunu ifade eden Özdemir'e (1967, 117) göre her ders için okuma önemli bir faaliyettir ve okuduğunu anlamayan bir öğrenci hiçbir derste başarı gösteremez.

Elkatmış (2014, 53) günümüzde toplumlarının gelişmişlik düzeylerinin belirleyen en önemli etkenlerden birisinin de nüfusun okuma oranı olduğunu söylemiştir.

Okuma, bireylere metindeki karakterler yoluyla bir kişilik gelişimi kazandırır ve bireyin zihinsel etkinliklerini de geliştirir. Birey bilgi edindikçe okuduklarını daha iyi anlar ve olayları/ durumları farklı bakış açılarıyla değerlendirme becerisi kazanır.

Okuma, bireyin kelime hazinesini de geliştirmesini sağlar. Kelime hazinesi yeterli olmayan bir birey kendini ifade etmekte zorlanır ama okuyan, bilgi birikimi yüksek bireyler kendilerini daha rahat ve doğru bir şekilde ifade ederler.

Kişisel doyum sağlayan okuma faaliyeti dilin zenginleşmesinde, kültürün öğrenilmesinde ve aktarılmasında, zihinsel ve duygusal becerilerin gelişmesini sağlamada ve okurun çağın takipçisi olmasında önemli bir yere sahiptir (Altuntop, 2019, 10).

Konan (2013, 32) ise okumanın önemini şöyle ifade etmiştir:

> "İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özelliklerinden biri, geçmiş kuşağın bilgi birikimini edinmek/almak, buna yeni ögeler ilave ederek bu birikimi bir sonraki kuşağa aktarmaktır. Yazının icadına kadar bu durum daha çok sözel olarak gerçekleşebilmiştir. Yazının icadıyla birlikte bilginin edinilmesi, paylaşılması ve aktarılması süreci, çok daha hızlanmıştır. Bu hız, bilgi birikiminin de gittikçe artmasını sağlamıştır. Bilginin katlanarak artması, hızla artan bu bilgileri edinmenin en önemli araçlarından biri olan okumanın önemini gittikçe artırmış ve vazgeçilmesini zor hâle getirmiştir."

2.1.2.5. Okuma Alışkanlığı

Sever'e (2009, 6) göre günümüzde bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeleri takip edip, bunları anlamak için bireyin kendini ifade etme, eleştirel düşünme vb. becerilere sahip olması gerekmektedir ve bu becerilerin kazanılması da okuma faaliyetinin düzenli ve sürekli yapılmasına bağlıdır.

Alışkanlık, Türk Dil Kurumu'na göre (TDK, 2019) şöyle tanımlanmıştır:

> "Bir şeyi devamlı yapar olmak, yadırgamaz duruma gelmek, sürekli istemek. Eylem ve davranışların yinelenmesi, sürekli aynı biçimde gerçekleşmesi, sonucu beliren koşullanmış davranış".

Okuma alışkanlığı ise Türk Dil Kurumu'na göre (TDK, 2019) şöyle tanımlanmıştır: "Düzenli bir şekilde belirli aralıklarla, belirli yoğunlukta okuma eylemini sürdürmek"

Okuma alışkanlığı ile ilgili araştırmacılar tarafından pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Dökmen'e (1994, 34) göre okuma alışkanlığını tanımlamada kullanılabilecek bazı kriterler:

- Okuyucunun okuuduğu yayınların türleri,
- Ne aralıkla okuduğu ve okuduğu türleri ne oranda okuduğu,
- Bir seferde ara vermeden ne kadar okuyabildiği,
- Yılın, haftanın ya da günün hangi zaman dilimlerinde okumayı tercih ettiği, ne zaman neleri okumaktan hoşlandığı,
- Okuduğu kitapları hangi yolla elde ettiği.

Okuma alışkanlığını Tanju (2010, 31) bireyin okuma faaliyetini bir ihtiyaç olarak görüp yaşam boyu sürekli olarak gerçekleştirmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Okuma alışkanlığı için insanların okuma faaliyetini kişisel bir ihtiyaç olarak sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde sürdürmesi denilebilir (Yılmaz, 2004, 116).

Şahin'e (2012, 368) okuma alışkanlığı, okumayı kişinin bir gereksinim olarak algılayıp okuma faaliyetini hayatının her döneminde düzenli bir şekilde devam ettirmesidir.

Okuma alışkanlığı, okuma becerisini içselleştirme durumudur (Aksoy, 2017, 573).

Okuma alışkanlığı, bireylerin hayatları sürecinde kazandıkları bilgi, beceri ve anlayışlarını kuvvetlendirip artmasını sağlayan ve bununla birlikte değerlerin bireysel ve toplumsal hayata uyarlanmasına imkân sağlayan beceridir (Odabaş, Odabaş, Polat, 2008, 435).

Okuma alışkanlığı; bireyin okumayı ihtiyaç olarak görmesi, bu ihtiyaca bağlı olarak okuma faaliyetini bir amaç doğrultusunda gerçekleştirmesi ve aynı zamanda hayat boyu isteyerek ve düzenli olarak devam ettirmesi olarak tanımlanabilir (Mete, 2012, 45).

Bircan ve Tekin ise (1989, 385) göre okuma alışkanlığını okumayı gereksinim hâline getirip hayatın bir parçası olarak görme şeklinde tanımlamışlardır.

Okuma alışkanlığı, okumanın eyleminin otomatik davranışa dönüştürülmesi olarak tanımlanabilmektedir (Aksaçlıoğlu, Yılmaz, 2007, 6).

Okuma alışkanlığı, bireyin okumayı öğrendikten sonra, okuma faaliyetini hayat boyu düzeni ve sürekli olarak eleştirel bir nitelikte gerçekleştirerek, bunu hayat şekli hâline getirmesi olarak tanımlanabilir (Konan, 2013, 32).

Okumanın, alışkanlık olarak değerlendirilebilmesi için okumanın sürekli ve düzenli olarak gerçekleştirilmesi ve bir zorunluluktan ziyade bireyin içten gelen içgüdüsü vasıtasıyla zevkle okuması gerekmektedir (Akbulut Güneş, 2013, 29). Okuma alışkanlığında okunan kitabın niteliği ve okuma sıklığı önemli unsurlardır.

Okuma alışkanlığı bireylerin gelişimine yardım eder. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'a (2007, 6) göre okuma alışkanlığı çocuğun;

- Zihinsel gelişimine doğrudan katkı sağlar,
- Ana dilini düzgün ve yeterli seviyede kullanmasını sağlar,
- Kelime dağarcığının gelişip zenginleşmesine yardımcı olur,
- Sağlıklı ve güçlü bir kişilik gelişimi sağlar,
- İletişim becerisinin güçlenmesine yardım eder,
- Eğitim ve öğretim hayatındaki başarısını artırır.

Okuma alışkanlığı kazanma uzun bir süreçtir ama bu alışkanlığın Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın da açıkladığı gibi çocuğun gelişimine çok büyük katkıları bulunmaktadır. Bu sebeple bireye okuma alışkanlığı kazandırma sürecinin ilkokul yıllarında başlaması çok önemlidir. Bu sürecin ilkokul yıllarında hatta birey okumayı öğrendiği anda başlaması okuma alışkanlığının kalıcı olması için önem arz etmektedir.

2.1.2.6. Okuma Alışkanlığını Geliştirme Yolları

İnsanın hayatında okumanın alışkanlık hâline gelmesini sağlayan ve bunda rol oynayan pek çok etken vardır. Tanju'ya (2010, 31) bu etkenlerden en önemlisi çocuğun ailesi, sonra da içinde yaşadığı toplum, okul ve öğretmendir.

Arıcı (2012) okuma alışkanlığını geliştirme yollarını altıya ayırmıştır. Bunlar:

a. Öğretim Programıyla İlgili Yapılabilecek Çalışmalar
b. Okullar ve Öğretmenlerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar
c. Ailelerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar
d. Kitap ve Yayınevleriyle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar
e. Kütüphanelerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar
f. Televizyon ve Radyo Programlarıyla İlgili Yapılabilecek Çalışmalar

Aşağıda okuma alışkanlığını geliştirme yolları üzerinde tek tek durulmuştur.

a. Öğretim Programıyla İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 129-130) göre öğretim programıyla ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- İlköğretim birinci kademede müfredat hafifletilmeli, okuma becerisi oyun yoluyla sevdirilmeli, gerekirse okumaya dahi not verilmelidir.
- Ülke genelinde sık sık okuma kampanyaları düzenlenmeli, bunlar afiş ve reklamlarla halka duyurulmalıdır.
- İlköğretimin her sınıfı için okuması gereken kitaplar belirlenmeli, bunlar için listeler oluşturulup takibi yapılmalıdır.
- Kitap okuma sadece Türkçe dersi ve öğretmenlerinin ilgi alanı olmamalı; diğer derslerin ve öğretmenlerin de bu konuyla ilgili katkıları sağlanmalıdır.
- Okullar normal (tekli) öğretime geçmeli, öğrencilerin okulda kaldıkları zaman genişletilmelidir.

b. Okullar ve Öğretmenlerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 130- 131) göre okullar ve öğretmenlerle ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- Öncelikle öğretmenler tarafından öğrencilere okumanın gerekliliği anlatılmalıdır ve öğretmenler öğrencilerine hem güzel okuma becerileri hem de düzenli okuma alışkanlıklarıyla rol model olmalıdır.
- Öğretmenler derslerde kitap tanıtımı yapmalı, sık sık kitaplardan sınıfa okuma çalışması yapmalıdır.
- Okullarda özel Türkçe sınıfları düzenlenmelidir.
- Okullara yazar ve şairler getirilmelidir. Ayrıca çok kitap okuyan öğrencilere kitap armağan edilmesi sağlanmalıdır.
- Okulda öğrencilerin birbirlerine kitap hediye etmeleri sağlanmalıdır.
- Öğrencilere okuma ödevleri verilip okunan eserlerle ilgili öğrencilere sunumlar yaptırılmalı ve bunların listesi tutulmalıdır.
- Okulda okumayı özendirecek yarışmalar yapılmalı, ödüller verilmelidir.
- Sınıf ve okul kitaplıkları amaca uyacak bir biçimde düzenlenmelidir.
- Okumayı sevmeyen öğrencilere az sayfalı kitaplar verilip bir kitabı okuyup bitirme zevki tattırılmalıdır.
- Derslerde yazar ve şairlerin hayatlarından ilginç olanlar okunmalı, kitaba ve okumaya öğrencilerin ilgileri çekilmelidir.

Maraşlı'ya (2005, 185-186) göre çocuk okula başlayana kadar ailesini daha sonra da öğretmeni taklit etmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığı olan bir öğretmenin öğrencilerini okumaya teşvik etme konusunda etkisi büyük olur.

c. Ailelerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 132-133) göre aileler ile ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- Öncelikle aileler kendilerini çağın gerektirdiği bilgi ve birikime sahip olacak şekilde eğitmeli; çocuklarına her konuda olduğu gibi kitap okuma konusunda da örnek olmalıdırlar.
- Anne babalar, çocukları kitaba ve okumaya yönlendirecek davranışlar sergilemeli, okulun ve okumanın önemini ve gerekliliğini aşılamalıdırlar.
- Evde kitaplık bulunmalıdır.
- Eve günlük gazete ve dergiler alınıp, okunmalıdır.
- Ailede bütün bireylerin uyduğu okuma zamanı olmalı, televizyon ve bilgisayar gibi görsel yayınlar gerektiğinde kısıtlanmalıdır.
- Aileler çocukların televizyon, genel ağ vb. yayınlar konusunda seçici olmasını sağlamalıdırlar.
- Anne babalar çocuklarını kitap fuarlarına, yazar ve şairlerin katıldığı imza günlerine götürmelidirler.
- Öğrencilerin okuyacakları kitapları kendilerinin seçmelerine imkân verilmelidir.

Çocuğun ailesi kitap okumayı etkileyen ve bu ndenle okuma alışkanlığının edinilmesinde rol oynayan etmenlerden biridir. Çocuğun okuma alışkanlığı edinmesinde aile içerisinde kendine rol model olarak alabileceği bireylerin olması önemlidir. Dökmen (1994, 20-21), çocukların ve gençlerin okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam aile olduğunu söylemiştir.

d. Kitap ve Yayınevleriyle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 133-134) göre kitap ve yayınevleriyle ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- Öncelikle kitaplar ucuz, kaliteli ve ilgi çekici olmalıdır.
- Kitaplar didaktik olmalarının yanı sıra yüksek edebî değer taşımalı, okuyucuya okuma zevki vermelidir.
- Yayınevlerinin okullara kitap bağışı yapmaları sağlanmalıdır.
- Yayınevlerinin farklı yerlerde sık sık kitap fuarları düzenlemeleri sağlanmalıdır.
- Cadde ve sokaklarda kitap reklamlarına yer verilmelidir.
- Yayınevleri edebî değeri yüksek yerli ve yabancı kitapların yeni baskılarını yaparak ucuz fiyata kitap satmalıdır.

e. Kütüphanelerle İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 134-135) göre kütüphanelerle ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- Kütüphaneler iyi düzenlenmelidir.
- Okul kütüphanelerinde kitap sayısı yeterli sayıda olmalı ve kitaplar okunabilecek durumda olmalıdır.
- Okul kütüphanelerindeki kütüphane memurları işini isteyerek yapan insanlar olmalıdır. Bu görev öğretmenlere ve öğrencilere bırakılmamalıdır.
- Ülke genelinde kütüphanelerin sayısı arttırılmalıdır.
- Kütüphaneler her zaman açık bulundurulmalıdır.
- Öğretmenler öğrencileri kütüphanelere götürüp öğrencilerin oralardan nasıl faydalanması gerektiğini göstermelidir.
- İnsanların sık sık gittiği mekânlarda küçük de olsa kitaplıklar olmalıdır.
- Kütüphanelerde çeşitli sosyal etkinlikler yapılmalıdır.

Yazıcı'ya (1970, 56) göre kütüphane çocuğun kendi kendine çalışmasını, pratik yapmasını sağlamanın yanında çocuklarda araştırma becerisini geliştirerek kitap kullanma alışkanlığı edinmelerini sağlayacaktır. Yazıcı'nın açıklamasından da anlaşılacağı gibi kütüphaneler, özellikle de okul kütüphaneleri okuma alışkanlığının edinilmesinde önemli konuma sahiptir. Kütüphane bulunan kitaplar konusunda eğitimcilerin dikkatli olması gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin öğrencilerin okul ve sınıf kitaplıklarından aldıkları kitapları kontrol etmesi yararlı olacaktır.

f. Televizyon ve Radyo Programlarıyla İlgili Yapılabilecek Çalışmalar: Arıcı'ya (2012, 136) göre televizyon ve radyo programlarıyla ilgili yapılabilecek çalışmalar şu şekildedir:

- Televizyon ve radyoda günün belli saatlerinde kitap tanıtımları yapılmalıdır.
- Televizyon ve radyoda uygun vakitlerde okuma saatleri olmalıdır.
- Televizyon ve radyoda yazar ve şairlerle ilgili programlar yapılmalı, onlardan hayatta olanların bu programlara katılımı sağlanmalıdır.
- Kitapçıları kütüphaneleri tanıtan yayınlar yapılmalıdır.
- Televizyon ve radyoda kitap reklamları yapılmalıdır.

2.2. Değerler Eğitmi

2.2.1. Değer

İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince "kıymetli olmak" veya "güçlü olmak" manalarına gelen "valere" kökünden türetilmiştir (Şen, 2008, 764). Ayrıca Shwartz ve Bilsky gibi birçok bilim insanı değerleri sosyal ve kültürel yaşantıların neticesinde içselleştirilmiş psikolojik yapılar olarak ifade etmiştir (Gürol, Serhatlıoğlu, 2009, 53).

Türk Dil Kurumunun sözlüğünde değer kavarmı hem bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerin tamamını içeren maddi ve manevi ögelerin tamamı hem de bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, yüksek ve faydalı bir nitelik (TDK, 2010) olarak tanımlanmıştır.

Öncül (2000, 281) ise değeri, genel olarak bir nesne, varlık veya eyleme ruhsal, ahlaksal, toplumsal bakımdan ya da estetik açıdan tanınan önem veya üstünlük derecesi olarak tanımlamıştır.

Değer, insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içerisinde bulunduran insanların eylemlerine yön veren inançlar bütünüdür (Dilmaç, Ulusoy, 2015, 16).

Değer, bireylerin herhangi bir şahıs, varlık, eylem ve hal karşısında ortaya koyduğu farkındalıklardır (Yaman, 2014, 17).

Schwartz (1992, 1), değerleri bireylerin insanları (kendileri dâhil) vakaları nitelendirmek, eylemlerini seçmek ve meşrulaştırmak için kullandıkları kriterler olarak nitelendirmiştir.

Değerler, toplumun sosyo-kültürel ögelerine anlamlandıran en önemli kriterlerdir (Özensel, 2003, 220).

Değerin tanımlarından anlaşılacağı üzere değerler bireyin ve toplumun hayatındaki önemli unsurlardır. Bu bağlamda değerlerin özelliklerinin bilinmesi önemlidir. Aşağıda kısaca değerlerin özelliklerine değinilmiştir.

2.2.2. Değerlerin Özellikleri

MEB 2009 Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda değerlerin sahip olduğu özellikler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Değerler toplum veya bireyler tarafından kabul edilmiş birleştirici unsurladır.

- Toplumun sosyal gereksinimlerini karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan kriterlerdir.
- Bilincin yanında duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
- Değerler bireyin bilincinde bulunan ve bireyin davranışlarını yönlendiren güdülerdir.
- Değerlerin genel ve soyut bir nitelik taşımaktadır.

Fichter'a (2006, 167) göre değerler paylaşılan, ciddiye alınan, coşkularla beraber olan, soyutlanan, toplumsal, sürekli olan, dil ve sembollerle aktarılan, değişime açık olan, anlam veren standartlar, inançlar veya ahlaki ilkelerdir.

Gökçe (2014, aktaran Özensel, 2003, 230-231) değerlerin özelliklerini aşağıdaki şekilde sistematize etmiştir:

- Değerler, bilinçli ve amaçlı davranışın genel kıstasıdır.
- Değerler, kültürel olarak şekillendirilen bunun yanında kültür üzerinde de yönlendirici olarak bir etkisi bulunan bir olgudur. Bu bakımdan değerler, bir kültürün gelişim süreci içerisinde şekil almaktadır.
- Değerler, insanlarla özdeşleşmiştir ve değerler kişinin karakterinin bir parçası olarak görülmektedir.
- Değerler, sosyal bir boyuta sahiptir.

Yazıcı'ya (2006, 504-505) göre değerlerin özellikleri şöyledir:

- Değerler, inançlardır.
- Değerler, kişilerin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış şekilleriyle ilişki içerisindedir.
- Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler.
- Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini veya değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
- Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişim göstermketdirler ve ayrıca ait oldukları kültürlerin içinde bile farklılık gösterebilirler. Bunun yanında farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi farklılık gösterebilir.

2.2.3. Değerlerin İşlevleri

İşlev (fonksiyon), sosyolojide herhangi bir sosyal olgunun, bütün içerisinde yerine getirdiği vazife veya bir sistemdeki diğer birimler için bir birimin işleyişi veya varlığının neticeleridir (Aydın, 2011, 41; Kızılçelik, Erjem, 1992, 168). Aydın'a (2011, 41) göre siyasi, dinî, etik, estetik, bilimsel, ekonomik, sosyal vb. alanlardaki bütün beşeri hadiseler bir değere dayanmaktadır.

Yazıcı (2014, 213) değerlerin işlevlerini şu şekilde sıralamıştır:

- Değerler, yargılamada birer vasıta olarak kullanılır.
- Kişilerin dikkatini istenen, faydalı ve mühim görülen kültür nesneleri üzerinde yoğunlaştırır.
- Toplumda ideal düşünme ve davranma yollarını gösterirler.
- Sosyal rollerin sevilmesinde ve gerçekleştirilmesinde kılavuzluk ederler.
- Toplum düzenini sağlama ve sürdürme açısından bir sosyal kontrol ve baskı aracı vazifesini yerine getirirler.
- Dayanışma araçları olarak devreye girerler (Anar, 1983; Fichter, 1990, Akt. Yazıcı, 2014, 213).
- İnsanları ve olayları nitelendirip eylemleri seçmek ve meşrulaştırmak kıstası olarak kullanılırlar (Schwartz, 1992, aktaran Yazıcı, 2014, 213).

2.2.4. Değerlerin Sınıflandırılması

"Değer" kavramı pek çok disiplin içerisinde kendine yer bulmuştur ve araştırmacılar tarafından birçok değer sınıflandırılması yapılmıştır.

Rokeach'a (1973, 28) göre değerler iki başlıktan oluşmaktadır:

a. Gaye (Terminal) Değerler: Arzu edilen nihai değerleri içerir.
b. Vasıta (Instrumental) Değerler: Temel değerlere ulaşmak için kullanılacak davranış biçimlerini ifade eder.

Schwartz (1996, aktaran Mehmedoğlu, 2007, 799) tarafından 1992 senesinde değer yöneliminin içerik ve yapısı hakkında aralarında Türkiye Cumhuriyeti'nin de bulunduğu altmışı aşkın ülkede yapılan ve evrensel on değer tipi ile bu değerlerin alt değerleri kapsayan sınıflandırma şu şekildedir:

a. Güç: Sosyal konum ve saygınlığın yanında insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim veya kontrol gücü.
   Güç değerinin alt değerleri: Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki yerini koruyabilmek.
b. Başarı: Toplumsal standartları temel alan şahsi başarı yönelimi.
   Başarı değerinin alt değerleri: Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, zeki olmak.
c. Hazcılık: Zevk ve duyuların şahsi ödüllendirmesi.
   Hazcılık değerinin alt değerleri: Zevk, hayattan tat almak.
d. Uyarılım: Heyecan, hayata meydan okuma ve yenilik arayışı.
   Uyarılım değerinin alt değerleri: Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak.
e. Öz yönelim: Bağımsız düşünce ve fiil tercihi, keşif ve inceleme.

Öz yönelim değerinin alt değerleri: Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak.

f. Evrenselcilik: Anlayışlı, takdir edici ve anlayışlı olma, insanların ve doğanın iyiliğini gözetme.
   Evrenselcilik değerinin alt değerleri: Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak.
g. İyilikseverlik: Kişisel temas içinde bulunulan kimselerin iyiliğini gözetme, geliştirme ve koruma.
   İyilikseverlik değerinin alt değerleri: Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak.
h. Gelenek: Dinin ya da geleneksel kültürün birtakım âdet ve düşünceleri kabul etme, bağlanma ve saygı duyma.
   Gelenek değerinin alt değerleri: Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak.
i. Uyma: Toplumsal norm ve beklentileri ihlal etme, başkalarını rahatsız etme ya da kırma-yaralama gibi fiillere elverişli dürtü ve eğilimlerin sınırlanması.
   Uyma değerinin alt değerleri: Kibarlık, itaatkâr olmak, ebeveynlere ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.
j. Güvenlik: Toplumun, ilişkilerin ve bireyin kendisinin güvenliği, huzur ve istikrarı.
   Güvenlik değerinin alt değerleri: Millî güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek.

Nelson'a (Akt. Yazgan Yalçın, 2019, 8) göre değerler bireysel, grup ve sosyal değerler olarak üç kategoride incelenir:

a. Bireysel Değerler: Bireysel değerler şahsi tercihlerimizle alakalıdır.
b. Grup Değerleri: Grup değerleri, belli bir grubun katılımcıları tarafından paylaşılan değerlerdir.
c. Sosyal Değerler: Sosyal değerler ise adalet, saygı, farklılık, eşitlik gibi değerlerden oluşurve bireyin toplumsal yapı içinde varlığını devam ettirmesini sağlamaktadır.

Spranger (aktaran Yazgan Yalçın, 2019, 9) göre değerler:

a. Bilimsel Değer: Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem vermektedir.
b. Ekonomik Değer: Faydalı ve pratik olana önem verir.
c. Estetik Değer: Simetri, uyum ve formu önemser.
d. Siyasi Değer: Her şeyin üstünde şahsi güç, etki ve ün vardır.
e. Sosyal Değer: Başkalarını sevme, yardımcı olma ve bencil olmama esastır ve en yüksek değerin insan sevgisi olduğunu söyler.
f. Dinî Değerler: Evreni bir bütün olarak kavrar. Kendi benliğini onun bütünlüğüne bağlamaktadır.

2.2.5. Değer Eğitiminin Önemi

Toplumun en önemli kültürel unsurları olan milli ve manevi değerlerin gelecek nesillere aktarılması çok büyük önem arz etmektedir. Susar Kırmızı'ya (2014, 219) göre değerler bazen yasaların bile kâfi gelmediği durumlarda toplumdaki birlikteliği, düzeni sağlayan, oluşabilecek olumsuz durumlarda toplumu ayakta tutan, huzuru ve güveni sürekli devam eden ortak kabullerdir. Yaşanılan toplum içindeki bireylerin ait oldukları değerleri benimseyip yaşaması ve gelecek nesillere aktarmasıyla ayakta durabilir (Tekşan, 2012, 2).

Kale'ye (2007, 319) değerler eğitiminin bazı özellikleri şu şekildedir:

a. Bireyleri evrensel ve kültürel değerler konusunda ve değerlerin önemi ile ilgili bilinçlendirmek.
b. Demokratik tutumlarla ve anlayış ile çok kültürlülüğü ilişkilendirmek.
c. Tüm değerleri insanın varlık şartları ve imkânları geliştirme kıstasıyla değerlendirmek.
d. Ahlaki değerlere dair somut problemlerden yola çıkarak hayatı bilgiye veya bilgiyi hayata dönüştürmek.

Kale (2008, 14) değerler eğitimi kapsamında insanın değerlerinin yaşantı ve eylemlerle bağlantılı olup ilişkilerinde belirleyici bir rol oynadığını ve böylece de sevgi, saygı, dürüstlük, güven, özgürlük, doğruluk gibi etik değerlerin korunduğunu söylemiş ve ayrıca bireyin her koşulda değerlerin bilgisini de hesaba katarak davranışta bulunmasının önemi vurgulamıştır.

Değerler eğitiminin amacı bireyin kendini tanıması, anlaması ve tamamlaması yoluyla iyi bir yaşam sürmesini sağlamaktır (Kılınç, Akyol, 2009, 5). Bağcı'ya (2013, 4) göre değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan içinde var olan en iyi tarafı ortaya çıkarmak ve kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlayarak bireyi ve dolayısıyla toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmaktır. Eğitim bu noktada devreye girer ve bireylere yaşadığı toplumun değerlerini aktarma, yaşadıkları topluma uyum sağlamalarına yardım etme vazifesi yükler (Tay, Durmaz, Şenol, 2013, 68).

Çocuk, değerlerle ilgili ilk eğitimini ebeveynlerinde alsa da bunun bir program kapsamında aktarılacağı yer okuldur (Sallabaş, 2013, 61). Bu sebeple değer eğitiminde ailelerden sonra okulların da önemli vazifeleri vardır (Özbay, Karakuş Tayşi, 2011, 24).

Yazıcı'ya (2006, 499) göre öğrencilere eğitim hayatları boyunca sadece bilişsel ve psiko-motor kazanımların verilirse toplumu oluşturan bireylerin değer, tutum vb. duyuşsal kazanımları elde edemezler. Dolayısıyla, toplumsal bütünlüğün sağlanması imkânsız hâle gelir. Bu durum, değerler eğitiminin okullarda sistemli ve etkin bir şekilde yapılması zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Temel Kanunun başında millî eğitimin amaçları içerisinde ahlâkî, manevî değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir biçimde gelişmiş kişiliğe sahip bireyler yetiştirmekten söz edilmektedir (Ekşi, 2003, 80). Başta Türkçe Dersi Öğretim Programı olmak üzere diğer derslerin öğretim programlarında da değerlerin eğitimi ve öğretimine daha geniş yer verilmesi, değerlerin yozlaşmaya başladığı günümüz sosyal hayatında gerçekleşebilecek olumsuzlukların önüne geçebilmek adına bir zorunluluktur (Kardaş, Cemal, 2017, 385).

2.2.6. Türkçe Eğitiminde Değerler Eğitimi

Değerler, insanın çevresindeki durumları tanıma ve kavramada kullandığı temel kriterlerdir (Yeşil, Aydın, 2007, 65). Akbaba Altun'a (2003) göre değerlere doğrudan veya dolaylı bir şekilde eğitimin içerisinde, hazırlanan programlar ile açık veya kapalı bir biçimde yer verilmiştir.

Kültürel birikimi ifade eden değerleri geliştirme hedefi, Türk Millî Eğitim Temel Kanunu ve öğretim programlarının hedefleri arasında yer almaktadır. Temel Kanun'da millî eğitimin amaçları arasında ahlaki, manevi değerleri benimseyen, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmek yer alır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2010, Türk Millî Eğitim Temel Kanunu). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan genelgede değerler eğitimi şöyle ele alınmıştır:

> "Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, huzur ve mutluluğu sağlayan, toplumu risk ve tehditlerden koruyan, ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimdir. Bu kazanımlarımızın öğrencilere aktarılması da değerler eğitimini oluşturmaktadır" (MEB, 2010).

Türkçe dersi toplumun kültürel birikiminin gelecek nesillere aktarılmasında büyük öneme sahip derslerden biridir. İdi Tulumcu ve Tulumcu'ya (2015, 538) göre Türkçe dersi doğru okumayı/yazmayı, etkili dinlemeyi, dil bilgisi kurallarını uygulatmayı,

etkili konuşmayı amaçlamanın yanında bireyin millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerleri edinmesini de amaçlamaktadır. Şen (2008, 764), Türkçe eğitiminde ders kitaplarının değerlerin öğretimi ve uygulatılmasında da başvurulacak temel kaynaklardan biri olduğunu söylemektedir. Çocuklara okutulacak metinler değer aktarımı bakımından hem bireyin hem de toplumun gereksinimlerini karşılamalı, ayrıca bireyin kendisiyle barışık ve çevresiyle uyumlu bir hayat sürmesine yardım etmelidir (Karatay, 2007, 946). Türkçe Dersi Öğretim Programı içerisinde ders kitaplarına alınacak metinlerinde bulunması gereken nitelikler belirtilmiştir (MEB, 2019, 17):

> "Ders kitaplarına alanda yaygın olarak kabul görmüş yazar ve eserlerden, edebî ve kültürel değer taşıyan metinler alınmalıdır. Türk cumhuriyetleri ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere yer verilmelidir."
>
> "Ders kitabında temaları destekler nitelikte edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmelidir."
>
> "Metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadeler (argo ve küfür, olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar, cinsellik, şiddet vb. içeren unsurlar) metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalıdır."

Türkçe Dersi Öğretim Programı içinde yer alan değerler şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2019, 4):

> "Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır."

2.3. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı, erken çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasındaki hayat sürecinde, çocukların anlama düzeyleri ve dil gelişimlerine uygun bir şekilde hazırlanmış, duygu, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştiren dilsel ve görsel ürünlerin bütününe verilen addır (Sever, 2012, 27). Bir başka tanıma göre ise çocuk yazını kaynağı çocuk olan ve çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce, hayal dünyasına uygun; çocuk gerçekliğini yansıtan; yalın biçimde yazılan; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmasının yanında, yazın, sanat ve estetik bakımdan gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007, 16).

Sınar'a (2006, 175) göre çocuk yazını çocukların yaşam tecrübeleri, ilgi, gereksinim, gelişim ve kavrama düzeylerine uygun olan tüm nitelikli metinleri kapsamaktadır ve bu metinler içinde bilmece, tekerleme, destan, efsane, masal, şiir, hikâye, roman, anı,

biyografi, mektup, gezi yazısı, deneme, sohbet, makale, tiyatro, gazete ve dergiler yer alır.

Çocuk edebiyatı çok eski bir geçmişe dayanmayan bir alandır. Çocuk edebiyatının kendi içerisinde ilerleyen bir alan görünümü edinmesi 20-30 senelik bir süreçte olmuştur (Uğurlu, 2010, 1921). Çocuk edebiyatı 17. Yüzyılın başlarında çocukların kendi özel ihtiyaçları olduğunun anlaşılması ve çocukluğun kritik bir dönem olduğunun fark edilmesiyle başlamıştır. Çocuk edebiyatı bir alan olarak ortaya çıkmasından günümüze kadar edebiyatçıların, eleştirmenlerin, toplum bilimcilerin, ebeveynlerin ve öğretmenlerin yoğun eleştirisi altında gelişmeye devam etmektedir. Bu gelişim şu sorular çerçevesinde gerçekleşmektedir: "Çocuk edebiyatı bir edebiyat alanı mıdır?", "Çocuk edebiyatı, edebiyatın alt kolu mudur?", "Çocuklar için ayrı bir edebiyat olması neden gereklidir?", "Çocuk edebiyatı eserleri çocuklar için özel olarak mı hazırlanmalıdır?"

Çocuk edebiyatının en önemli araçları çocuk edebiyatı eserleridir. Sever (2015, 20)'e göre çocuk edebiyatı eserleri (öykü, roman, şiir vb.), çocukların vaka, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı vasıtalardır. Çocuk gerçekliği gözetilerek hazırlanması gerekli olan bu eserler çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesinde ve okuma alışkanlığına sahip bir birey olmasında önemli bir konumdadır. Demircan (2006, 12)'a göre bireyin, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecini etkileyen ve ayrıca okuldaki eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekleyen mühim etmenlerden birisi de gerekli kriterler kapsamında hazırlanmış çocuk edebiyatı eserleridir. Çocuk kitapları, okuma eyleminin bireysel olmaktan çıkarılması ve toplumsal düzlem içerisinde bir sisteme dönüştürülmesi sürecinde etkili birer vasıtadır (İnce Samur, 2014, 159). Kale'ye (2000, 126) göre çocukların eğitiminde çocuk edebiyatı kitapları temel ve en mühim unsurlardan birini oluşturmaktadır.

Çocukların yaşamında önemli bir role sahip çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması gereken temel eğitim ilkelerini Sever vd. (2007, 55-56) şu şekilde sıralamaktadır:

- Eserlerde çocuklara nasihat veren bir yaklaşım yerine; oluşturulan yazınsal kurgularla, çocuğu güldürürken düşündüren, düşündürürken güldüren bir anlayış benimsenmelidir.
- Eserlerdeki olay dizisinde çocuğun girişimciliğini ve benlik duygusunu bastıracak denetimci ve baskıcı anlayışlar yer almamalıdır.

- Eserlerde, cinsel kimlikler ayrıştırılmamalı; toplumda kadına ve erkeğe biçilen değer, yüklenen anlam arasında bir fark olmamalıdır.
- Eserlerde çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine engel olacak mesajlar yer almamalıdır.
- Eserlerde hayatın bütün sorunlarının çözümünde, iletişim kurmanın genel geçer bir yol olduğu çocuklara hissettirilmeli; kurgulanan olaylarda şiddet bir sorun çözme yolu olarak seçilmemelidir.
- Eserlerde siyasal ve dinsel telkinlerde bulunulmamalı; kurgulanan olaylarda boş inançları mühim gösteren anlayışlar yer almamalıdır.
- Eserlerde çocuğun sağlıklı değerler sistemi oluşturmasını zedeleyecek anlayışlar yer almamalıdır.
- Eserlerde kurgulanan olaylar; çocukları yaratıcı, araştırmacı, girişimci kişilik yapısı kazanmaya özendirmeli; onlarda hayatı ve insanı düşünerek, düş kurarak kavrama isteği uyandırmalıdır.

Nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin dil ve anlatım özelliklerinin ve konularının çocuğa uygun olması gereklidir. Eserlerde, çocuğa görelik ilkesinden hareketle, çocuğun zihinsel ve duygusal gelişimine katkı sağlayan konular seçilmelidir. Bu bağlamda nitelikli çocuk edebiyatı eserler ulusal ve evrensel değerleri bünyesinde dengeli bir şekilde barındırmalıdır. İyi bir çocuk edebiyatı kitabı toplumun geleneklerini, kültürünü, değerlerini çocuğa aktardığı kadar, sevme, sevilme, iyi insan olma gibi temel evrensel ve insani değerleri de konu edinmelidir. Şirin (2000, 43) ve Şimşek (2002, 34) çocuk edebiyatının amaçlarını şöyle ifade etmişlerdir:

- Çocukların ruhsal gereksinimlerini karşılamak,
- Çocukların farklı yaşlarda ilgi duydukları konuları göz önünde bulundurmak,
- Çocuğun dil gelişimine özen göstermek,
- Çocuğun algısal gelişimine yardım etmek,
- Çocuğun sosyal-duygusal gelişimi göz önünde bulundurmak,
- Çocuğun zihinsel gelişimi sağlamak,
- Çocuğa ilk kitap sevgisini ve edebî, estetik değerleri vermek,
- Çocukların olumlu karakter gelişimine ortam hazırlamak,
- Çocukları günlük hayatın gerçekleri konusunda bilgilendirmek,
- Çocukların yaratıcı hayal güçlerini uyandırmak,
- Çocukta dinleme yeteneğini geliştirmek,
- Kitabın eğlence ve bilgi kaynağı olduğunu öğretmek,
- İyi kitap kavramını örneklerle kazandırmak,
- Çocuk kitabı türlerini örneklerle çocuğa tanıtmak,
- Çocukların resimlendirme ve fiziksel özellikler yönünden iyi örneklerle tanışmalarını sağlamak,
- Çocuklara farklı konu ve kavramları yansıtan kitapları sunmak,

- İki yaşından itibaren her yaş grubuna uygun içerik resimlendirme ve fiziksel özelliklerdeki yayınları tanıtmak.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Bu çalışma kapsamında çok satılan çocuk edebiyatı kitapları değerler kapsamında inceleneceği için araştırmanın modeli nitel araştırma yöntemlerinden "doküman analizi yöntemi"dir.

"Nitel araştırmanın en değerli bilgi kaynaklarından biri de dökümanlar olabilir… Dökümanlar, nitel araştırmanın yazılı kaynağının iyi bir örneğini oluşturur… Aynı zamanda gözlen ve görüşme verisinde ihtiyaç duyulan yazıya dökme işlemine gerek olmadan analize hazır olma avantajına sahiptir." (Creswell, 2017, 288).

3.2. Çalışma Materyalleri

Bu çalışmada incelenen kitaplar, internet ortamında hizmet sunan büyük kitap satış sitelerinden (Kitapyurdu, D&R, Kidega, Bkm Kitap, İdefix) elde edilen verilerle çok okunduğu tespit edilen çocuk edebiyatı kitaplarıdır. Kitap satış sitelerindeki çok satan çocuk edebiyatı kitapları verileri Excel uygulaması üzerinden en çok tekrar eden değer formülü ile incelenmiştir. Bu formül ile kitap sitelerindeki verilerden hareketle çok okunan on dört kitap tespit edilmiştir. Bunlar: Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk, Küçük Prens, Dedemin Bakkalı, Pal Sokağı Çocukları, Kral Şakir 5 Dostum Bu Çok Havalı, Kral Şakir 6 Dürümler Karışık, Kral Şakir 7 Mor Bir Fil Gördüm Sanki, Kral Şakir 8 Macera Adası, Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Mutlu Su Aygırı, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe, Disney Esrarengiz Kasaba Günlük 3.

Bu on dört eserden sekiz tanesi ortaokul seviyesine uygunluğu ve roman türünde olmasıyla belirlenip çalışma materyali olarak seçilmiştir. Bunlar: Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Küçük Prens, Dedemin Bakkalı, Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe, Pal Sokağı Çocukları.

3.3. Verilerin Toplanması

Belirlenen sekiz eserin (Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Küçük Prens, Dedemin Bakkalı, Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe, Pal Sokağı Çocukları) tamamı baştan sona okunmuş; Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) içerisindeyer alan on kök değere (adalet, dürüstlük, dostluk, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, vatanseverlik) ait ifadelerin olduğu bölümler belirlenip fişleme tekniği kullanılarak kaydedilmiştir. Bütün kitaplar okunduktan sonra belirlenen değere ait ifadeler, ilgili değer başlığının altında verilmiştir. Değerlere ilişkin eserlerde geçen kahramanların söz ve davranışlarını içeren ifadeler yorumlanarak değerlerin bulunduğu bölümlere yazılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler nitel araştırmaların analizinde kullanılan yöntemlerden biri olan içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, belirli kurallara bağlı kodlamalarda bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2011, 269).

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma kapsamındaki kitaplar, işlediği olumlu ve olumsuz değerler yönüyle detaylı incelenmiş ve elde edilen veriler sunularak yorumlanmıştır.

4.1. Harry Potter ve Felsefe Taşı

Kitabın Özeti: Ailesini küçük yaşta kaybeden Harry, teyzesi ve eniştesi ile beraber yaşamaktadır. Bir gün Harry'e anne babasının da mezun olduğu Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'ndan bir kabul mektubu gelir ama eniştesi Harry'nin mektubu okumasına izin vermez. Fakat mektupların ardı arkası kesilmez. Bu yüzden eniştesi de herkesi denizin ortasındaki küçük bir kulübeye götürür. Bir akşam Hogwarts Cadılık ve Büyülük Okulu'nda bekçi ve anahtar sorumlu olan Hagrid gelir ve Harry'e her şeyi anlatır. Harry bir büyücüdür ve ailesi teyzesinin anlattığı gibi trafik kazasında ölmemiştir. Onlar karanlık bir büyücü olan Voldemort tarafından öldürülmüşlerdir. Eniştesi, Harry'nin Hogwarts'a gitmesini istemez ama Harry okula gitmeye karar verir ve Hagrid ile okul alışverişini yapmak için Diagon Yolu'na giderler. Harry bir eylül günü okula giden trene binmek için King's Cross istasyonuna gider ve Hogwarts Ekspresi'ne biner. Trende en yakın arkadaşları olacak Ron ve Hermione ile tanışır. Hogwarts'ta öğrenciler yeteneklerine göre dört bölüme ayrılmaktadır: Gryffindor, Slytherin, Ravenclaw ve Hufflepuff. Öğrencilerin hangi bölümlere gidecekleri büyülü bir nesne olan Seçmen Şapka ile belirlenir. Ron, Hermione ve Harry Gryffindor'a seçilirken daha okula geldikleri ilk andan itibaren Harry'e düşman olan Draco Malfoy ise Slytherin'e seçilmiştir. Şölende okulun müdürü Albus Dumbledore tüm öğrencilere üçüncü kattaki koridorun yasak olduğunu söyler ama nedenini açıklamaz. Harry ve arkadaşları için okul dönemi böylece başlar. Bitkibilim, Karanlık Sanatlara Karşı Savunma, Biçim Değiştirme İksir vb. pek çok ders göremeye başlarlar. Bir gün Harry, Ron ve Hermione kendilerini yasak olan koridorda bulurlar. Burada üç başlı bir köpeğin korudu "Felsefe Taşı" bulunmaktadır. Bu taş sahibi olan kişiye ölümsüzlük vermektedir. İksir hocası olan Snape'in bu taşı çalacağını düşünürler. Bu sebeple taşı korumak

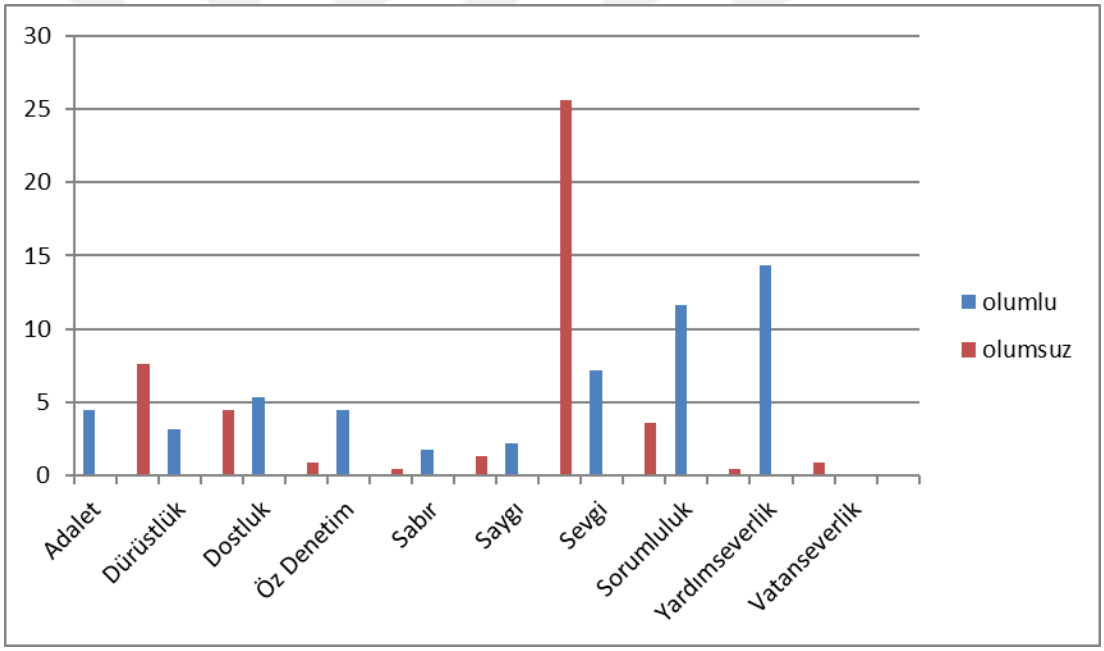
içim maceraya atılırlar. Çeşitli engellerden geçerler ama son engele sadece Harry varır ve bu engeli olduğu yerde Snape yerine Karanlık Sanatlara Karşı Savunma hocası Quirell vardır. Voldemort ile aynı vücudu paylaşmaktadır. Harry, taşı bulur ve Voldemort'u yener. Harry ve arkadaşları "Felsefe Taşı"nın korumak için verdikleri mücadeleden ötürü Dumbledore tarafından ödüllendirilirler. Böylece Gryffindor bina kupasını kazanır. Dönemin bitmesiyle öğrenciler evlerine dönmek için tekrar Hogwarts Ekspresi'ne binerler ama Harry bu durumdan pek memnun değildir. Çünkü artık onun yuvası Hogwarts olmuştur.

Aşağıda, Tablo 1'de Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%27), sorumluluk(%12) ve yardımseverlik(%15) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik(%0) ve sabır(%3) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik(%14) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%25) en fazla yer almıştır.

Tablo 1: Harry Potter ve Felsefe Taşı Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	***%***
Adalet	Olumlu	10	4,484305
	Olumsuz	17	7,623318
Dürüstlük	Olumlu	7	3,139013
	Olumsuz	10	4,484305
Dostluk	Olumlu	12	5,381166
	Olumsuz	2	0,896861
Öz Denetim	Olumlu	10	4,484305
	Olumsuz	1	0,44843
Sabır	Olumlu	4	1,793722
	Olumsuz	3	1,345291
Saygı	Olumlu	5	2,242152
	Olumsuz	57	25,56054

Sevgi	Olumlu	16	7,174888
	Olumsuz	8	3,587444
Sorumluluk	Olumlu	26	11,65919
	Olumsuz	1	0,44843
Yardımseverlik	Olumlu	32	14,34978
	Olumsuz	2	0,896861
Vatanseverlik	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0

Şekil 1: Harry Potter ve Felsefe Taşı Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Adalet uğruna savaş verirsin* (HPFT, 108).
- *"...İkiniz de Gryffindor'a beşer puan kazandırdınız. ..."* (HPFT, 160).
- *"Kitaplıktan aldıklarınızı okul dışına çıkaramazsınız," dedi Snape. "Ver şunu bana. Gryffindor'dan beş puan sildim."* (HPFT, 162).

- *...sonra da Slytherin'leri penaltıyla cezalandırdı.* (HPFT, 168).
- *Lee Jordan, yan tutmamak için çok zorlanıyordu.* (HPFT, 168).
- *...Quirrell'ın sarığında hoplattıkları için cezalandırıldılar.* (HPFT, 173).
- *"...Üçünüz de cezalandırılacaksınız ...Gryffindor'dan elli puan silinecek."* (HPFT, 215).
- *"Bir yanlış yaptın, cezasını da çekeceksin."* (HPFT, 220).
- *"Bu saçmalık yeter artık! Bir daha buraya yaklaştığınızı duyarsam, Gryffindor'dan elli puan daha silerim! Evet, Weasley, kendi bölümümden!"* (HPFT, 237).
- *Ellerini çırptı. Bir anda yeşiller kızıla, gümüşler altına dönüştü; büyük yılan resmi ortadan yok oldu, onun yerini aslan aldı.* (HPFT, 270).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Hufflepuff'ın adalet için savaşmasıyla; ikinci maddede Profesör McGonagall'ın Hermione'nin hatasına karşılık puan silmesi ve Harry ile Ron'a da ifriti yendikleri için puan vermesiyle; üçüncü maddede Profesör Snape'in kütüphane kuralına uymayan Harry'e ceza vermesiyle; dördüncü maddede Slytherin'in uygunsuz davranışlarının Madam Hooch tarafından cezalandırıpmasıyla; beşinci maddede yanlı bir şekilde maçı sunan Lee Jordan'ı Profesör McGonagall'ın uyarmasıyla; altıncı maddede öğretmenlerine kartopu atan Weasley kardeşlerin cezalandırılmasıyla; yedinci maddede Profesör McGonagall'ın kendi binasından olsa da gece yataklarında olmayan öğrencilerden puan silmesiyle; sekizinci maddede cezasını çekmek istemeyen Malfoy'a Hagrid'in bunu yapmak zorunda olduğunu belirtmesiyle; dokuzuncu maddede okul kurallarına uygun davranmayan Harry, Ron ve Hermione'yi Profesör MacGonagall'ın uyarmasıyla; onuncu maddede Profesör Dumbledore'un yılsonunda olan olayları hesaba katarak puan dağıtması ve okul kupasını Gryffindor'un kazanmasıyla adalet değeri olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"...bir numara yapmaya kalkarsan, herhangi bir şey yaparsan - Noel'e kadar o dolabın içinde kalırsın."* (HPFT, 27-28).
- *Saçlarımı o kadar çabuk nasıl çıktığını açıklamasına olanak yoktu, ne söylediyse dinletememiş, bir hafta dolap cezasına çarptırılmıştı.* (HPFT, 28).
- *Arkaya dönerek Harry'ye bağırdı, ...*(HPFT, 29).
- *Vernon Enişte, Harry'ye yüklenmek için Piers evden sağ salim çıkıncaya kadar bekledi. Öylesine öfkeliydi ki, konuşamıyordu bile. "Git - dolap - kal - yemek yok," demeyi başardı,...*(HPFT, 32).
- *Brezilyalı boa yılanının kaçışı, Harry'nin o güne kadarki en uzun cezaya çarptırılmasına yol açmıştı. (s.34).*
- *"Şuna Smeltings bastonunla bir vursana, Dudley."* (HPFT, 36).
- *Yarım saat kadar bağırdı Harry'ye, ...* (HPFT, 41).
- *... Harry de yerin en yumuşak yerini bulup en ince, en eski battaniyenin altına büzülmeye bırakıldı.* (HPFT, 44-45).
- *İkizlerden biri, "Nasıl oluyor da, yeni bir cüppe alınıyor ona?" dedi.*

Keyifle, "O, Sınıf Başkanı çünkü," dedi anneleri. (HPFT, 90).

- *En son o seçilirdi, kötü oyuncu olduğu için değil, Dudley'e yaranmak için - kimse ondan hoşlandığının sanılmasını istemezdi.* (HPFT, 109).
- *Neye uzansa Dudley kapardı hemen, kusacak kadar çok yemiş olsa bile.* (HPFT, 112-113) .
- *"Snape, Slytherin'lerin müdürü. Hep onları kollarmış - göreceğiz bakalım, doğru mu?"* (HPFT, 123).
- *"Sen - Potter - kirpi dikeni konulmayacağını niye söylemedin ona? O bir yanlış yaparsa sen de sivrilirim sandın, değil mi? Gryffindor'dan bir puan daha siliyorum."* (HPFT, 127).
- *"Gryffindor'dan beş puan daha, Weasley. Daha fazla kesmediğime sevin. Hadi şimdi, yürüyün hepiniz."* (HPFT, 174).
- *... Snape öylesine acımasız davranıyordu ki kendisine.* (HPFT, 196).
- *"Yanlışları kolay kolay bağışlamaz. Taş'ı Gringotts'tan çalmayı başaramadığımda, çok öfkelenmişti. Beni cezalandırdı... "* (HPFT, 256).

Yukarıda yer alan ifadelerin ilk sekiz maddesinde Dursley ailesinin Harry'e olan adaletsiz davranışlarıyla; dokuzuncu maddede sınıf başkanı olduğu için Percy'e yeni cüppe alınıp diğerlerine alınmasıyla; onuncu maddede okuldakilerin Harry'e adaletsiz davranmasıyla; on birinci maddede Dudley'in adaletsiz davranışlarıyla; on iki, on üç, on dört, on beş, on altıncı maddelerde Profesör Snape'in adaletsiz davranışlarıyla; on yedinci maddede Voldemort'un Quirrell'a olan adaletsiz davranışlarıyla bu değer olumsuz işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"Kim-Olduğunu-Bilirsin-Sen onları öldürdü. ... sen ise bir bebektin daha, sağ kaldın."*(HPFT, 55).
- *...Ron'a hepsini anlattı, Dudley'nin eskilerini giydiğini, doğum gününde hiç dişe dokunur bir armağan almadığını. Ron'un keyfi yerine gelir gibi oldu.* (HPFT, 93).
- *"Bizi bulursa doğrusunu söylerim, ..."* (HPFT, 141).
- *Harry hatırlatmadan edemedi: "Onu içeride o şeyle kilitlemeseydik, kurtarmaya filan gerek kalmayacaktı."* (HPFT, 160).
- *Ron, "Orası öyle," demek zorunda kaldı.* (HPFT, 216).
- *"Profesör, sanırım - hayır, biliyorum - Snape - biri Taş'ı çalmaya çalışacak. Profesör Dumbledore'la konuşmam gerek."* (HPFT, 236).
- *"... Tabii yalan söylemeyeceğim."* (HPFT, 262).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Hagrid'in Harry'e ailesi hakkındaki gerçekleri anlatmasıyla; ikinci maddede Ron ve Harry'nın aileleri hakkında birbirlerine dürüst davranmasıyla; üçüncü maddede Hermione'nin Filch tarafından yakalanırsa her şeyi dürüstçe söyleyeceğini belirtmesiyle; dördüncü maddede Harry'nin Hermione'yi ifritle kitlemeslerdi kurtarmaya gerek olmayacağını belirtmesiyle; beşinci maddede Ron'un abilerinin tek seferde yüz elli puan sildirmediğini kabul etmesiyle; altıncı

maddede Profesör Snape'in Felsefe Taşı'nı çalacağını düşünen Harry'in Profesör McGonagall'ın sorularına dürüstçe cevap vermesiyle; yedinci maddede Profesör Dumbledore'un Harry'e yalan söylemeyeceğini belirtmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"Hiç kimse. Yanlışlıkla sana yollanmış," diye kestirip attı Vernon Enişte. "Yaktım."* (HPFT, 39).
- *Harry bembeyaz kesilmişti. Bir şey söyleyecek gücü bulur bulmaz, "Havaya mı uçurttu?" dedi. "Araba kazasında öldüklerini söylemiştiniz bana!"* (HPFT, 53).
- *Harry düpedüz yalan söyledi: "Yok bir şey."* (HPFT, 75).
- *Hagrid, "Hayır, efendim," dedi hemen. Harry, onun konuşurken pembe şemsiyesine sımsıkı yapıştığını fark ermişti.* (HPFT, 79).
- *Ama bunu söylerken gözlerini kaçırdığından kuşkulandı Harry.* (HPFT, 128).
- *Kuralları çiğneyecek son kişiydi Hermione, şimdi onları kurtarmak için ne palavralar atıyordu.* (HPFT, 159).
- *"...Fred'le George mutfaktan biraz pastayla başka şeyler yürüttüler."* (HPFT, 201)
- *"Orası öyle, sanki bileğimden kopup düşüverecek gibi. Malfoy, Madam Pomfrey'e gidip beni görmek, kitaplarımdan birini ödünç almak istediğim söylemiş; gelip benimle alay etti…*"(HPFT, 211).
- *"Yalan söylemeliyim," diye düşünüyordu. "Bakıp bir yalan kıvırmalıyım, başka çare yok."* (HPFT, 257).
- *"Evde büyü yapmamızın yasak olduğunu onlar bilmiyor ki. Bu yaz Dudley'yle çok, ama çok eğleneceğim..."* (HPFT, 272).

Yukarıda yer alan ifadelerin ilk ikisinde Dursley ailesinin Harry'e karşı dürüst davranmamasıyla; üçüncü maddede Harry'nin yalan söylemesiyle; dördündü maddede Hagrid'in yalan söylemesiyle: beşinci maddede Ron'un yalan söylemesiyle; altıncı maddede Hermione'nin yalan söylemesiyle; yedinci maddede Fred ve George'un yiyecekleri izinsiz almasıyla; sekizinci maddede Malfoy'un Ron'u görmek için Madam Pomfrey'e yalan söylemesiyle; dokuzuncu maddede Harry'nin yalan söylemesiyle; onuncu maddede Harry'nin ailesine büyü konusunda yalan söyleyeceğini belirtmesiyle bu değer olumsuz işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Harry, bir dostluk bağı kurmaya çalışarak, …* (HPFT, 84).
- *Ama o andan sonra, Hermione Granger arkadaşları oldu.* (HPFT, 160).
- *Harry'nin artık Hermione'yle arkadaşlık etmesi büyük şanstı doğrusu. ...Hermione olmasaydı, bütün o ödevlerin altından nasıl kalkardı?* (HPFT, 161).

- *..., "... Arkadaş oldukları, birinin de onu çalacağından korktuğu için Dumbledore'a vermiştir..."* (HPFT, 195).
- *... Snape Harry'yi incitecek bir şey yapmaya kalkarsa onun üstünde deneyeceklerdi.* (HPFT, 196).
- *"Nerede kaldınız?" dedi. "Yarım saattir sizi bekliyorum. Harry, Hermione, her şey yolunda mı?"*

  Filch, soğuk bir sesle, "Ben olsam onlara dostluk göstermezdim," dedi. "Ne de olsa buraya cezalandırılmak için geldiler." (HPFT, 220).
- *...*

  "Seni yalnız bırakacağımızı sanmıyorsun ya?" "Tabii bırakmayız," diye atıldı. (HPFT, 238-239).
- *"Geliyoruz," dedi Hermione.* (HPFT, 242).
- *..."Bana bir şey olursa arkamdan gelmeyin," dedi.* (HPFT, 243).
- *"... Daha önemli şeyler var - dostluk, cesaret - ah, Harry - dikkatli ol!"* (HPFT, 252).
- *"Üç gündür. Mr Ronald Weasley'le Miss Granger çıktığında pek sevinecekler, inanılmaz derecede üzülüyorlardı."* (HPFT, 261).
- *"Bu yaz gelip biraz bizde kalın," dedi Ron, "ikiniz de - size baykuş yollarım."* (HPFT, 271).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin eniştesiyle dostluk bağı kurmaya çalışmasıyla; ikinci maddede Harry, Ron ve Hermione iftiti yenmeleriyle dostluklarının başladığının söylenmesiyle; üçüncü maddede Hermione'nin artık dost oldukları için Harry'e ödevlerinde yardım etmesi ve ona Çağlar Boyu Quidditch kitabını vermesiyle; dördüncü maddede Flamel'in dostu Dumbledore'a güvenip taşı ona vermesiyle; beşinci maddede maçta Profesör Snape'in hakem olacağını öğrenen Hermione ve Ron'un Harry'i korumak için gizli gizli büyü çalışmasıyla; altıncı maddede Hagrid'in Harry ve Hermione'ye dostluk göstermesiyle; yedinci ve sekizinci maddede Harry Felesefe Taşı'nın ele geçirmeye giderken dostlarının da ona eşlik etmesiyle; dokuzuncu maddede Harry'nin dostlarını düşünerek kendisine bir şey olursa arkasından gelmemelerini söylemesiyle; onuncu maddede Hermione'nin Harry'nin dostluk değerine sahip olduğunu söylemesiyle; on birinci maddede Harry hastanede olduğu için dostlarının üzüldüğünün söylenmesiyle; on ikinci maddede Ron'un arkadaşlarını yazın evine davet etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz işlendiği ifadeler:

- *Okulda kimsesi yoktu Harry'nin.* (HPFT, 33)
- *"Hiç arkadaşı olmadığının farkına vardı herhalde."* (HPFT, 154)

Yukarıda yer alan birinci maddede Harry ile okulda kimsenin dostluk kurmamasıyla; ikinci maddede Hermione ile kimsenin arkadaş olmadığından bahsedilmesiyle bu değer olumsuz işlenmiştir.

d. Öz Denetim

Öz Denetim değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Profesör McGonagall, "Biliyorum," dedi tedirgince. "Ama dağıtmamız için bir neden değil bu. ..."* (HPFT, 16).
- *Bu konuda Harry'nin ciddi kuşkuları vardı, ama en iyisi tartışmamaktı.* (HPFT, 36).
- *Hagrid, koca elini Harry'nin sırtına vurup onu sendeleterek, "İçemem, Tom," dedi. "Hogwarts görevi başındayım."* (HPFT, 66).
- *Hagrid, gizemli bir biçimde, "Söyleyemem," dedi. "Çok gizli. Hogwarts işi. Dumbledore bana güvendi. Söylersem görevimi kötüye kullanmış olurum."* (HPFT, 71).
- *Onun ne olduğunu öğrenmeye can atıyordu Harry, ama sormayı göze alamadı.* (HPFT, 73).
- *Dumbledore, Harry'yi bir daha Kelid Aynası'na gitmemesinin doğru olduğuna inandırmıştı; Görünmezlik Pelerini Noel tatili boyunca Harry'nin sandığının dibinde kaldı.* (HPFT, 191).
- *Hermione derslerde dikkatleri üstüne çekmeyi bırakmıştı, başım önüne eğip sessizce çalışıyordu.*(HPFT, 217).
- *Harry yolu yarılamıştı ki, hiçbir şeye bulaşmama konusundaki yeminini hatırladı.*

  ...

  Harry, "Hayır," dedi kararlı bir sesle. "Yeteri kadar kolaçan ettik." (HPFT, 217-218).
- *"Unutma, Firenze, gökyüzünün işine karışmamaya yemin ettik. ..."* (HPFT, 227).
- *"... Şimdi ver şu Taş'ı, yoksa annen de boşu boşuna ölmüş olacak."*

  "HİÇBİR ZAMAN!" (HPFT, 259).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Profesör McGonagall'ın kutlamalara katılmak yerine tüm gün Harry'nin teyzesinin evini gözetlemesi ve büyücülerin öz denetime sahip olması gerektiğine vurgu yapmasıyla; ikinci maddede Harry'nin okul formasını boyayan teyzesiyle tartışmamak için bir şey söylememesiyle; üçüncü maddede Hagrid'in yanında Harry olduğu için Çatlak Kazan'da bir şeyler içmeyi kabul etmemesiyle; dördüncü maddede Harry'nin kasada ne olduğunu merak etmesine karşın Hagrid'in Dumbledore'un kendisine güvendiğini belirterek kasadaki şeyi Harry'e söylememesiyle; beşinci maddede Harry kasadaki şeyi merak etse de Hagrid bunun bir Hogwarts şeyi olduğunu söylemesiyle bunu Hagrid'e sormamasıyla; altıncı maddede Dumbledore'un uyarısıyla Harry'nin artık aynanın yanına gitmemesiyle; yedinci maddede Hermione'nin ceza aldıktan sonra derste dikkat çekmemesiyle; sekizinci maddede Harry, Profesör Snape'in taşı çalacağını düşünse de kimseye söylememesiyle; dokuzuncu maddede Bane'nin olaylara müdahale etmeyeceğinin doğru olmadığı söylemesiyle; onuncu maddede Voldemort'un Harry'yi kandırmaya çalışmasına rağmen Harry'nin ona inanmamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz Denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Pişmanlıkla, "Keşke kendimi tutaydım," dedi, "ama olacağı varmış. Domuza çevirmek istediydim onu, ama zaten domuzun tekiydi, bana fazla bir iş düşmedi."* (HPFT, 57-58).

Yukarıdaki maddede Hagrid'in öz denetimini kaybetmesiyle bu değer olumsuz işlenmiştir.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği değerler şunlardır:

- *Profesör McGonagall, "Bütün gün siz de bir tuğla duvarın üstünde otursaydınız, siz de kaskatı kesilirdiniz," dedi.* (HPFT, 16).
- *"Snitch'i görünceye kadar bir şeye bulaşmayacaksın," demişti Wood. "Gerektiğinden önce saldırıya uğraman doğru olmaz."* (HPFT, 167).
- *Hagrid ağzından kaçırdığından beri Flamel'in adını arıyorlardı kitaplarda… Kitaplık da kitaplıktı hani; içinde on binlerce kitap, binlerce raf, yüzlerce bölme vardı. (HPFT, 176).*
- *Üçü de boş zamanlarının çoğunu Hagrid'in ışıksız kulübesinde geçiriyor, onu kandırmaya çalışıyordu.* (HPFT, 208).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Profesör McGonagall'ın tüm gün sabırla Dursley ailesini gözeklemesiyle; ikinci maddede Wood'un Harry'e Snitch'i görünceye kadar sabırla beklemesini söylemesiyle; üçüncü maddede Harry, Ron ve Hermione'nin Flamel'in kim olduğunu bulmak için sabırla kitapları sabırla incelemesiyle; dördüncü maddede Harry, Ron ve Hermione'nin Hagrid ejderhadan vazgeçsin diye sabırla onu ikna etmeye çalışmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Sabırsızca, "Evet, doğru, herkes kutluyor," dedi.* (HPFT, 16).
- *Hagrid sabırsızlıkla ona bakarken Ronan da göğü seyrediyordu*. (HPFT, 223).
- *Quirrell, "Eee?" dedi sabırsızlıkla.* (HPFT, 257).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Profesör Mcgonagall'ın sabırsız davranmasıyla; ikinci maddede Hagrid'in sabırsız davranmasıyla; üçüncü maddede Profesör Quirrell'ın sabırsız davranmasıyla bu değer olumsuz işlenmiştir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği değerler şunlardır:

- *Hagrid, gözlerinde parıldayan bir sıcaklıkla, saygıyla baktı Harry'ye…* (HPFT, 56)
- *"Harry Potter... ne büyük bir onur."*

  …

  Harry'nin eline yapışarak, "P-P-Potter," diye kekeledi Profesör Quirrell, "si-sizi ta-tanıdığıma ne kadar se-sevindim, anlatamam." (HPFT, 66-67).
- *"Haa," dedi çocuk, "adını duymuştum. Bir çeşit uşak, değil mi?"*

"Bekçi," dedi Harry. Her saniye daha az hoşlanıyordu çocuktan. (HPFT, 75).

- *... Ron da herkese Ouirrell'ın kekemeliğine gülmemelerini söylemeye başlamıştı.* (HPFT, 202).
- *"Quirrell'ın söylediğine göre, Snape -"*

  "Profesör Snape, Harry." (HPFT, 263).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Hagrid'in Harry'e hem sevgi hem de saygı duyarak bakmasıyla; ikinci maddede insanların Harry'i görünce sevinip ona saygı göstergesi olarak tokalaşmalarıyla; üçüncü maddede Malfoy Hagrid'in bir uşak olduğunu söylese de Harry'nin Hagrid'e saygı duyduğu için onun bir bekçi olduğunu söylemesiyle; dördüncü maddede Harry ve Ron'un Profesör Quirell'ın Felsefe Taşı'na nasıl ulaşılacağı bilgisini Profesör Snape'e vermediği için ona olan saygılarının artması ve Ron'un herkese Quirell'ın kekemeliğine gülmemelerini söylemesiyle; beşinci maddede Dumbledore'un Harry'i saygılı olması için uyarmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... bu da bahçe çitlerinin üstünden kafasını uzatıp komşuları gözetlemekte pek işine yarıyordu.* (HPFT, 9).
- *"... Eee, o kadar da aptal değiller…"* (HPFT, 16).
- *"...Bir de oğulları var - gördüm onu, şeker alsın diye çığlıklar atarak annesini sokak boyunca tekmeledi durdu. ..."* (HPFT, 19).
- *... önündeki birkaç haftayı kuzeni Dudley tarafından itilip kakılarak, çimdiklenerek geçireceğini de bilmiyordu…* (HPFT, 22).
- *Dudley'nin en sevdiği kum torbası Harry'ydi, ama kovalarken onu bir türlü yakalayamazdı.* (HPFT, 24).
- *... Dudley yumruğu hep burnuna yapıştırırdı çünkü.* (HPFT, 24).
- *... karıştı (bir değişiklik olur, televizyonda istediğini seyreder, belki de Dudley'nin bilgisayarını karıştırabilirdi.* (HPFT, 27).
- *Dudley'nin yumrukladığı çocukların ellerini arkalarından o tutardı genellikle* (HPFT, 27).
- *... inanılmaz derecede Dudley'ye benzeyen bir gorili seyrediyordu, bir de sarışın olsaydı tamamdı.* (HPFT, 29).
- *Harry'nin kaburgalarına bir yumruk indirerek, "Çekil yoldan," dedi. Hazırlıksız yakalanmıştı Harry, beton zemine kapaklandı.* (HPFT, 31).
- *Dudley yeni film kamerasını kırmış, uzaktan kumandalı uçağını parçalamış, yarış bisikletine bindiği ilk gün de Privet Drive'da koltuk değnekleriyle karşıdan karşıya geçen Mrs Figgs'e çarpmıştı.* (HPFT, 34).
- *Piers da, Dennis de, Malcolm da, Gordon da iri ve ahmaktı, ama en irileri, en ahmakları Dudley olduğu için önder de oydu. Ötekiler, Dudley'nin en sevdiği spora, Harry-avına katılmaktan mutluluk duyuyorlardı.* (HPFT, 34).
- *"Stonewall'da ilk gün adamın kafasını tuvalete sokuyorlar," dedi. "İstersen gel yukarı da bir deneyelim."*

"İstemem, sağ ol," dedi Harry. "O zavallı tuvalete senin kafan kadar berbat bir şey girmemiştir -sokarsan içi bulanır." Sonra da, söylediklerini Dudley daha kavrayamadan tabanları yağladı. (HPFT, 34).

- *Öğretmenler bakmadığı zaman birbirlerine vurmak için de başları topuzlu bastonlar taşırlardı. Daha sonraki yaşamları için iyi bir eğitimdi bu.* (HPFT, 35).
- *Smeltings bastonunu babasının kafasına tıklattı.* (HPFT, 37).
- *Çığlıklar atmış, babasına Smeltings bastonuyla vurmuş, kendini zorlayarak kusmuş, annesini tekmelemiş, kaplumbağasını seraya fırlatmış, ama odasını geri alamamıştı.* (HPFT, 40).
- *..., kendilerini beklettiği için de kafasına yumruğu indirmişti.* (HPFT, 43).
- *"Toparlan azıcık, yağ tulumu," dedi yabancı.* (HPFT, 47).
- *"Off, kapa çeneni, Dursley, koca muşmula," dedi dev*. (HPFT, 48).
- *"Zaten o pasta göbekli oğlun şişeceği kadar şişmiş, Dursley, kafanı takma."* (HPFT, 49).
- *"Görelim bakalım, senin gibi şişko bir Muggle onu nasıl durduracakmış?" dedi.* (HPFT, 52).
- *"..., ömrümde gördüğüm en su katılmamış Muggle ailesinde büyümüşün."* (HPFT, 52).
- *Bütün yaşamını Dudley'nin yumruklarına, Petunia Teyze ile Vernon Enişte'nin aşağılamalarına katlanarak geçirmişti; eğer bir büyücü olsaydı, kendisini dolaba her kapamaya kalkışlarında onlar da siğilli birer kurbağaya dönüşmezler miydi?* (HPFT, 57).
- *"ONA HOKKABAZLIK ÖĞRETMESİ İÇİN KAFADAN ÇATLAK SERSEM BİR İHTİYARA PARA MARA VEREMEM!" diye bağırdı Vernon Enişte.* (HPFT, 57).
- *"...Bakanlık ihtiyar Cornelius Fudge'a kaldı. Gelmiş geçmiş en büyük beceriksiz... "* (HPFT, 63).
- *"Haa," dedi çocuk, "adını duymuştum. Bir çeşit uşak, değil mi?"*

  "Bekçi," dedi Harry. Her saniye daha az hoşlanıyordu çocuktan. (HPFT, 74-75).
- *İkizlerden biri, "Aaah, bastıbacak Ronnie'nin burnunda bir şey mi var?" dedi.* (HPFT, 89).
- *"Merak etme, bastıbacak Ronnie bizim yanımızda güvende."* (HPFT, 90).
- *Ron hafifçe öksürdü, bu öksürüğün arkasında alay gizliydi sanki.*

  ...

  Parmağının ucundan Scabbers sarkıyordu, fare keskin dişlerini Goyle'un kemiğine kadar batırmıştı - Goyle uluyarak Scabbers'ı sallayıp dururken, ...(HPFT, 100-101).
- *...Ama orası öyle, hafifçe kafadan çatlaktır.* (HPFT, 112).
- *Alayla kıkırdayarak, "Oooooo!" dedi. "Bastıbacak yeniler! Amma eğlenceli!"*

  ...

  Peeves dilini çıkardı, sonra bastonları Neville'in kafasına düşürerek ortadan yok oldu. (HPFT, 117-118).
- *...ama insan hortlak Peeves'e çatmaya görsün, yandı demekti, kilitli kapılar ardında ya da oyuncaklı merdivenler başında oyalanmaktan derse mutlaka gecikirdi. Çöp sepetlerini kafanıza geçirirdi Peeves, ayağınızın altındaki halıyı çekerdi, tebeşir fırlatır ya da hiç görünmeden arkanıza geçip burnunuza yapışır, "TUTTUM MUSLUĞU!" diye bağırırdı.* (HPFT, 121).
- *"...tabii karşıma öğrenci diye geçen o mankafalardan değilseniz."* (HPFT, 125).
- *Snape, yerlere saçılmış iksiri asasının bir hareketiyle yok ederken, "Sersem çocuk!" diye homurdandı.* (HPFT, 127).
- *Hagrid'in Filch'ten "bunak herif" diye söz etmesi Harry'nin de, Ron'un da pek hoşuna gitti.* (HPFT, 128).

- *Malfoy'la kavga etmek için bahane arıyorlardı zaten,…* (HPFT, 131-132).
- *"Salak şişkonun suratını gördünüz mü?"*

  …

  "Şişko ödleklerden hoşlanacağın da hiç aklıma gelmezdi, Parvati."

  …

  "Bir yere bırakayım da, Longbottom sonra gelip alsın - nereye bıraksam - bir ağacın tepesine mi bıraksam?" (HPFT, 134).
- *Ron, "Sen de amma yüzsüzsün -" dedi yüksek sesle.* (HPFT, 141).
- *Hermione, Harry'yle de, Ron'la da konuşmuyordu şimdi; öylesine bilgiç bir gevezeydi ki, ikisi de derin bir oh çekmişlerdi.* (HPFT, 147).
- *Malfoy, "Sen nereden bileceksin, Weasley," diye atıldı, "sapını bile almaya gücün yetmez. Sen de, kardeşlerin de elden düşmelerle idare edersiniz."* (HPFT, 148).
- *Kalabalık koridorda kendilerine yol açarak yürürlerken, "Tevekkeli kimse katlanamıyor bu kıza," dedi. "İnsan değil, karabasan."* (HPFT, 154).
- *Ron, "Bana sorma," dedi, "ifritler gerçekten salaktır…"* (HPFT, 155).
- *Ron, odanın öteki yanından, "Hey, kuşbeyinli!" diye bağırarak madeni bir boru parçası fırlattı ifrite.* (HPFT, 157).
- *İksir dersinin birinde, "Evlerinde istenmedikleri için Noel'i Hogwarts'ta geçirecek öğrencilere acıyorum," dedi Draco Malfoy.*

  …Malfoy da, kıskançlık ve öfke içinde, doğru dürüst bir ailesi olmadığını söyleyerek Harry'ye sataşmayı sürdürmüştü. (HPFT, 173-174).
- *Arkalarından Malfoy'un soğuk homurtusu duyuldu: "Yoldan çekilir misin? Sen de bahşiş mi koparmaya çalışıyorsun, Weasley? Hogvvarts'tan ayrılınca sen de bekçi olacaksın herhalde – sizin evinizin yanında Hagrid'in kulübesi saray gibidir."* (HPFT, 174).
- *"Seninkinin üstünde harf yok," dedi George. "Adını hiç unutmadığını düşünüyor herhalde. Ama biz de aptal değiliz ya - birimizin adı Gred, birimizin adı Forge"* (HPFT, 180).
- *"Kitaplığın önünde karşılaştık. Bu büyüyü deneyecek birini arıyormuş."* (HPFT, 193).
- *"Onlara acıdıkları için. Potter'ın annesi babası yok, Weasley'lerin de parası yok - seni de takıma almaları gerekirdi, Longbottom, çünkü senin de beynin yok."*

  …

  "Longbottom, beyin altından yapılsaydı, sen Weasleyden bile yoksul olurdun." (HPFT, 197-198).
- *Ron dayanamadı. Malfoy ne olduğunu anlamadan üstüne çullanmıştı Ron, onu yere yıkmıştı. Neville bir an durakladı, sonra sıranın üstünden atlayarak arkadaşının yardımına koştu.*

  …Ron'la Malfoy'un sıranın altında boğuştuklarını da, Neville'le Crabbe ve Goyle'un yumruklaştıklarını da fark etmedi. (HPFT, 198).
- *"… gelip benimle alay etti…"* (HPFT, 211).
- *…Harry Potter, salak birkaç birinci sınıf öğrencisiyle birlikte, bu puanların yitirilmesine neden olmuştu. Harry okulun en sevilen, en beğenilen insanlarından biriydi, ansızın en nefret edilen kişi olup çıkıvermişti şimdi. Okul Kupası'nı Slytherin'in almasını istemeyen Ravenclawlarla Hufflepuff lar bile sırt çevirdiler ona. Harry nereye gitse herkes parmağıyla onu gösteriyor, aşağılayıcı sözler söylerken sesini alçaltmaya bile gerek duymuyordu. Öte yandan, Slytherin'ler onu alkışlıyor, ıslık çalarak, "Sağol, Potter, bunu sana borçluyuz!"* (HPFT, 216).
- *Yüzündeki rahatlamayı Filch de fark etmişti herhalde, "O salakla keyif çatacaksınız sanıyorsun, değil mi?" dedi.* (HPFT, 219).

- *“...Harry, sen de Fang'i, bir de bu salağı al yanına."* (HPFT, 225).
- *"Neville!" diye patladı Harry, "çekil o deliğin önünden, salaklığı da bırak -"*

  "Bana salak diyemezsin! Kuralların dışına çıktığın yetmez mi? Hem herkese karşı direnmemi söyleyen sen değil misin?" (HPFT, 240).
- *"... Besili bir yarasa gibi ortalarda dolaşması öyle yararlı oldu ki. ...”* (HPFT, 254).
- *Quirrell fısıltıyla küfretti.* (HPFT, 256).
- *Quirrell yine küfretti.* (HPFT, 258).
- *"Söylemiştim, kaçığın tekidir diye," dedi Ron.* (HPFT, 265).
- *Kötü olduğu kadar da ahmak biri olan Goyle'un ...* (HPFT, 270-271).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mrs. Dursley'in komşularını gözetlemesiyle; ikinci maddede aptal kelimesiyle; üçüncü madede Dudley'in annesini tekmelemesiyle; dört, beş ve altıncı maddede Harry'nin kuzeni tarafından akran zorbalığı maruz kalmasıyla; yedinci maddede Harry'nin kuzeninin bilgisayarını karıştırmak istemesiyle; sekizinci maddede Dudley ve arkadaşının akran zorbalığı yaptığının belirtilmesiyle; dokuzuncu maddede Dudley'in gorile benzetilmesiyle; onuncu maddede Dudley'in Harry'e yumruk atmasıyla; on birinci maddede Dudley'in komşularına araba ile çarpmasıyla; on ikinci maddede ahmak kelimesi ve akran zorbalığıyla; on üç ve on dördüncü maddelerde akran zorbalığıyla; on beşinci ve on altıncı maddelerde Dudley'in babasına vurmasıyla; on yedinci maddede Mr. Dursley'in oğluna vurmasıyla; on sekizinci maddede Dudley'e yağ tulumu denmesiyle; on dokuzuncu maddede Mr. Dursley'e koca muşmula denmesiyle; yirminci maddede Dudley'e pasta göbekli denmesiyle; yirmi birinci maddede Mr. Dursley'e şişko Muggle denmesiyle; yirmi ikinci maddede su katılmamış Muggle ifadesiyle; yirmi üçüncü maddede eğer büyü gücü olsaydı Harry'nin ailesini siğilli kurbağaya dönüştürecak olmasıyla; yirmi dördüncü maddede kafadan çatlak sersem bir ihtiyar ifadesiyle; yirmi beşinci maddede bakana beceriksiz denmesiyle; yirmi altıncı maddede Malfoy'un Hagrid hakkında saygısızca konuşmasıyla; yirmi yedinci maddede ağabeyinin Ron'a bastıbacak demesiyle; yirmi sekizinci maddede Draco'nun Ron'u ve ailesini aşağılamasıyla; yirmi dokuzuncu maddede Dumbledore için kafadan çatlak denmesiyle; otuz ve otuz birinci maddelerde Peeves'in alayları ve saygısızca davranışlarıyla; otuz ikinci ve otuz üçüncü maddede Snape'in öğrencilere hakaret etmesiyle; otuz dördüncü maddede Hagrid'in Filch'e bunak herif demesiyle; otuz beşinci maddede Malfoy'un Neville'in eşyasını izinsiz almasıyla; otuz altıncı maddede salak kelimesi ve Malfoy'un arkadaşına aşağılayıcı, alay edici sözleriyle; otuz yedinci maddede Ron'un Hermione'ye yüzsüz demesiyle; otuz sekizinci

maddede Hermione'ye bilgiç geveze denmesiyle; otuz dokuzuncu maddede Malfoy'un Ron'u aşağılamasıyla; kırkıncı maddede Ron'un Hermione için karabasan demesiyle; kırk birinci maddede salak kelimesiyle; kırk ikinci maddede kuş beyinli kelimesiyle; kırk üçüncü maddede Malfoy'un Hogwarts'ta kalacakları aşağılamasıyla; kırk dördüncü maddede Malfoy'un Ron'u aşağılamasıyla; kırk beşinci maddede aptal kelimesiyle; kırk altıncı maddede Malfoy'un Neville'e zorbalık yapmış olmasıyla; kırk yedinci maddede Malfoy'un okul arkadaşlarıyla alaycı ve aşağılayıcı bir üslupla konuşmasıyla; kırk sekizinci maddede öğrencilerin kavga etmesiyle; kırk dokuzuncu maddede Malfoy'un Ron ile alay etmesiyle; ellinci maddede okuldakilerin Harry'i aşağılayıcı sözler söylemesiyle; elli birinci ve elli ikinci maddelerde salak kelimesiyle; elli üçüncü maddede Snape'e besili yarasa denmesiyle; elli dördüncü ve elli beşinci maddelerde Quirrell'ın küfretmesiyle; elli altıncı maddede Dumledore için kaçık denmesiyle; elli yedinci maddede Goyle için ahmak denmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Kocaman, kıllı kafasını Harry'nin üstüne eğdi, ona saçlı sakallı bir öpücük kondurdu.* (HPFT, 21).
- *On yıl önce, değişik renklerde tostoparlak şapkalar giymiş kocaman, pembe bir deniz topunu gösteren sürüyle fotoğraf vardı ... ilk bisikletine binerken, lunaparkta atlıkarıncada, babasıyla bilgisayar oyunu oynarken, annesi tarafından kucaklanmış öpülürken.* (HPFT, 23).
- *Vernon Enişte, yeni golf pantolonunun içindeki Dudley'ye bakarken, boğuk bir sesle, yaşamının en gurur duyduğu anını yaşadığını belirtti. Petunia Teyze gözyaşlarına boğuldu, karşısındakinin Tini Minicik Dudleycik olduğuna inanamadığını söyledi, ne kadar yakışıklıydı, ne kadar büyümüştü.* (HPFT, 35).
- *Siyah paltosunun iç cebinden hafifçe ezilmiş bir kutu çıkardı. Harry titreyen parmaklarla açtı onu. İçinde kocaman, yapış yapış çikolatalı bir pasta vardı, üstüne de yeşil kremayla Mutlu Yıllar Harry yazılmıştı.* (HPFT, 48).
- *"Özür dilerim," dedi. "Ama acı bir şey bu - ana babanı tanırım, onlardan iyisini bulamazdın dünyada - her neyse – "*(HPFT, 54-55).
- *Harry, "Bence pırıl pırıl biri," dedi soğukça.* (HPFT, 75).
- *"Ben de biliyorum, gerekmez. Bak, ne diyeceğim. Hayvanını ben alayım. ..."* (HPFT, 77).
- *George, "Bugün Sınıf Başkanlarıyla birlikte olmayacaksın," dedi. "Noel'de aile bir araya gelir."* (HPFT, 181).
- *Potter'lar gülümseyerek el salladılar ona, Harry de onlara özlemle baktı - ellerini aynaya dayamıştı - sanki uzanıp da ailesine dokunacakmış gibi. Büyük bir acı duyuyordu içinde - yarı sevinç, yarı hüzün.* (HPFT, 185-186).
- *Bütün geceyi orada, ailesinin yanında geçirmesine hiçbir şey engel olamazdı.* (HPFT, 189).
- *"...Ayrılırken de ona ninni söylüyordu."* (HPFT, 210).

- *"Yolculuk için bir sürü fareyle biraz konyak koydum," dedi boğuk bir sesle. Oyuncak ayısı da yanında. Yalnızlık çekmesin diye."* (HPFT, 212).
- *..."Güle güle, Norbert!" diye hıçkırdı Hagrid. "Anneciğin seni hiç unutmayacak!"* (HPFT, 212).
- *..., "Bana bir şey olursa arkamdan gelmeyin," dedi.* (HPFT, 243).
- *...; ansızın Harry'nin kollarına atıldı kız, ona sarıldı.* (HPFT, 252).
- *"Üç gündür. Mr Ronald Weasley'le Miss Granger çıktığında pek sevinecekler, inanılmaz derecede üzülüyorlardı."* (HPFT, 261).
- *"Annen seni kurtarmak için öldü. Voldemort'un anlayamayacağı bir şey varsa, o da sevgidir. Annenin sana olan sevgisi kadar güçlü bir sevgi ne derin izler bırakır,..."* (HPFT, 263).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Hagrid'in Harry'e veda ederken üzülmesi ve sevgisinin bir göstergesi olarak onu öpmesiyle; ikinci ve üçüncü maddelerde Dudley'in ailesi tarafından sevilmesiyle; dördüncü maddede Hagrid'in Harry'e özel pasta yapıp ona olan sevgisini göstermesiyle; beşinci maddede Hagrid'in Harry'nin ailesini anlatırken üzülmesiyle onlara olan sevgisinin vurgulanmasıyla; altıncı maddede Harry'nin Hagrid'i Malfoy'a karşı övmesiyle; yedinci maddede Hagrid'in Harry'e hediye alıp ona olan sevgisini göstermesiyle; sekizinci maddede Fred ve George'un Percy'e Noel'de ailenin birlikte olması gerektiğini söyleyerek aile sevgisine vurgu yapmalarıyla; dokuzuncu ve onuncu maddelerde Harry'in Kelid Ayna'sında anne ve babasının görmesiyle ailesini olan özlemi ve sevgisinin aktarılmasıyla; on birinci ve on ikinci maddelerde Hagrid'in ejderhasına olan sevgisiyle; on üçüncü maddede Harry'nin kendisine bir şey olursa arkadaşlarına arkalarından gelmemelerini söyleyip sevgisini belirtmesiyle; on dördüncü maddede Hermione'nin Harry'e sarılmasıyla; on beşinci maddede Ron ve Hermione'nin Harry hastane kanadında diye üzülmesiyle; on altıncı maddede anne sevgisinin vurgulanmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... çünkü kardeşi de, onun beş para etmez kocası da Dursley'lere hiç mi hiç benzemiyorlardı.* (HPFT, 9).
- *"Saçmalama, Vernon, nefret ediyor o çocuktan."*

  Dursley'ler Harry'den hep böyle söz ederlerdi, sanki kendisi orada yokmuş gibi - ya da söylenenlerin zaten farkına varamayacak iğrenç bir şeymiş, bir sümüklüböcekmiş gibi. (HPFT, 26).
- *...geçen yıl armağan olarak Dursley'ler bir elbise askısıyla Vernon Enişte'nin bir çift eski çorabını vermişlerdi ona.* (HPFT, 44- 45).
- *"...O hınzır kardeşim başka bir şey miydi yani! Sen ne olacaktın! ..."*

  "... onlar gibi tuhaf, onlar gibi - anormal - sonra da, bağışla beni, gitti kendini havaya uçurttu, sen de başımıza kaldın!" (HPFT, 53).

- *Snape, Harry'den hoşlanmıyor değildi - ondan nefret ediyordu.* (HPFT, 124).
- *…, Snape'in zaten öğrencilerini hiç sevmediğini söyledi.*

  "Ama benden nefret ediyor sanki." (HPFT, 128).
- *Harry, Dudley'den daha çok nefret edeceği biriyle karşılaşacağını hiç sanmazdı, ama bu, Draco Malfoy'u tanımadan önceydi.* (HPFT, 130).
- *Harry okulun en sevilen, en beğenilen insanlarından biriydi, ansızın en nefret edilen kişi olup çıkıvermişti şimdi*. (HPFT, 216).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Petunia'nın kardeşiyle hiç konuşmamasıyla; ikinci maddede Marge'ın Harry'den nefret etmesiyle; üçüncü maddede Dursley ailesinin Harry'e hiç hediye vermemesiyle; dördüncü maddede Petunia'nın kardeşi hakkındaki söylemleriyle; beşinci ve altıncı maddelerde Profesör Snape'in Harry'den nefret etmesiyle; yedinci maddede Harry'nin Mlafoy'dan nefret etmesiyle; sekizinci maddede tüm okulun Harry'den nefret etmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Uçsuz bucaksız, kaslı kollarında battaniyeden bir bohça tutuyordu.* (HPFT, 20).

  Harry'nin mektubu verildi. Yarın onu alacaklarını almaya götürüyorum. (HPFT, 52).
- *"O yıkık evden ben kendim çıkardım seni, Dumbledore'un buyruğuyla.* (HPFT, 55).
- *"Önemli işleri bana yükler hep. Seni götürmek - Gringotts'tan birtakım şeyler almak - anlıyorsun ya, bana güvenir.* (HPFT, 62).
- *Hagrid, koca elini Harry'nin sırtına vurup onu sendeleterek, "İçemem, Tom," dedi. "Hogwarts görevi başındayım."* (HPFT, 66).
- *Hagrid, gizemli bir biçimde, "Söyleyemem," dedi. "Çok gizli. Hogwarts işi. Dumbledore bana güvendi. Söylersem görevimi kötüye kullanmış olurum."* (HPFT, 71).
- *"Sınıf Başkanları," diye gürledi, "sınıflarınızı hemen yatakhanelere görürün!"* (HPFT, 155).
- *"Ben yokken bakmayı sürdüreceksiniz, değil mi?" dedi Hermione. "Bir şey bulacak olursanız, bana bir baykuş yollarsınız."* (HPFT, 177).
- *"Geceleri birinin dolaştığını görürsem hemen size gelmemi söylemiştiniz, Profesör. Biri kitaplığa girmiş -Kısıtlı Bölüm'e."* (HPFT, 184).
- *… Harry'nin zamanı daha kısıtlıydı, çünkü Quidditch çalışmaları yeniden başlamıştı.* (HPFT, 191).
- *"Olmaz," dedi Harry. "Yedek Arayıcı yok. Ben oynamazsam Gryffindor bir şey yapamaz."* (HPFT, 193).
- *"Oynayacağım," dedi Ron'la Hermione'ye.* (HPFT, 195).
- *Tuttuğu notları temize çekmeye, zaman cetvellerini düzene koymaya, çizimleri renklendirmeye koyulmuştu.*

  …

  Harry'yle Ron boş zamanlarının çoğunu kitaplıkta geçirdiler Hermione'yle, çalıştılar da çalıştılar. (HPFT, 202-203).

- *Ron, Bitkibilim dersini asıp kulübeye gitmek istedi hemen. Hermione karşı koydu.*

  ...

  "Dersimiz var, başımız derde girer, bir de Hagrid'in başına gelecekleri düşün, bizimki onun yanında hiç kalır - ne yaptığını öğrenirlerse - " (HPFT, 207).

- *"Biliyorum - biliyorum, hep burada tutamam onu, ama kalkıp da dışarı atamam ki."* (HPFT, 209).

- *Ron ve Hermione'yle birlikte gece yarılarına kadar çalışıyorlar, karmaşık iksirlerde kullanılan maddeleri hatırlamaya uğraşıyorlar, tılsımların, büyülerin üzerinden bir daha geçiyorlar, büyücülükte önemli buluşların, cin ayaklanmalarının tarihlerini ezberliyorlardı...* (HPFT, 217).

- *... Sen yapacağını yaptın, bundan sonrası benim işim."* (HPFT, 220).

- *"Artık bir şey yakalayamayız - siz ikinizin ettiği bunca şamatadan sonra. Tamam, eşleri değiştiriyoruz - Neville, sen Hermione'yle birlikte benimle kal; Harry, sen de Fang'i, bir de bu salağı al yanına." Hagrid, Harry'nin kulağına, "Bağışla," diye fısıldadı. "Ama seni öyle kolay kolay korkutamaz, bu işi de bitirmemiz gerek."* (HPFT, 225).

- *... ama sınav hazırlıklarına öylesine dalmışlardı ki, ne Snape'in ne de bir başkasının çevirdiği dolaplara kafa yoracak vakitleri yoktu.* (HPFT, 231-232).

- *Hızlı hızlı, "Ne yapacağımızı söyleyeyim," diye fısıldadı. "Birimiz Snape'i gözetleyecek – öğretmenler odasının önünde durup, çıkarsa onu izleyecek. Hermione, sen yaparsın bunu."*

  ...

  ..., ama gidip Snape'i gözetlemeyi kabul etti. (HPFT, 237).

- *"Ben bu gece çıkıp Taş'ı daha önce ele geçirmeye çalışacağım."*

  ...

  "Seni yalnız bırakacağımızı sanmıyorsun ya?" "Tabii bırakmayız," diye atıldı. (HPFT, 238-239).

- *"Hemen baykuşhaneye gidip Hedwig'i Dumbledore'a yollayın, tamam mı?"* (HPFT, 243).

- *"Harry, sen filin yerini al... Hermione, sen de onun yanına, kalenin yerine geç." "Ya sen?"*

  "Ben de at olacağım," dedi Ron. (HPFT, 247-248).

- *Usulca, "Evet..." dedi Ron, "tek yol bu... Beni alması gerek."* (HPFT, 249).

- *"Sen iç onu," dedi Harry. "Hayır, dinle beni - gidip Ron'u al - uçan anahtarların bulunduğu odadaki süpürgelere binersiniz, uçarak kapaktan geçer, Fluffy'yi atlatırsınız - doğru baykuşhaneye gidip Hedwig'i Dumbledore'a gönderin, onun yardımı gerekiyor. Ben Snape'i bir süre oyalarım, ama teke tek kalırsak baş edemem."* (HPFT, 252).

- *Ron, "Bu işi senin yapmanı mı istemişti yoksa?" dedi. "Babanın Pelerinini yollaması filan?"*

  ...

  "... Eğer becerebilirsem, Voldemort'la yüz yüze gelmemin hakkım olduğunu düşünüyordu..." (HPFT, 266).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Dumbledore'un Harry'i teyzesinin evine getirme sorumluluğunu Hagrid'e vermesiyle; ikinci maddede Harry ile birlikte okul eşyalarını alma sorumluğunun Hagrid'e verilmesiyle; üçüncü maddede Hagrid'in Dumbledore'un ona verdiği görev üzerine Harry'i yıkılmış evden çıkardığını söylemesiyle; dördüncü maddede Dumbledore'un önemli işlerde sorumluluğu Hagrid'e verdiğinin söylenmesiyle; beşinci maddede Hagrid'in görev başında

olduğunu söyleyerek Tom'un teklifini reddetmesiyle; altıncı maddede Hagrid'in görevi gereği kasada ne olduğunu Harry'e söylememesiyle; yedinci maddede sınıf başkanlarına sorumluluk verilmesiyle; sekizinci maddede Hermione'nin Ron ve Harry'ye Felsefe Taşı'nı o yokken arama sorumluluğunu vermesiyle; dokuzuncu maddede Snape'in Filch'e yasak bölüme biri girdiğinde ona haber vermesini söylemiş olası ve Filch'in de bunu yerine getirmesiyle; onuncu maddede Harry'nin Quidditch'teki sorunluluğundan bahsedilmesiyle; on birinci ve on ikinci maddelerde Harry'nin Quidditch'teki sorumluluğundan dolayı oynamaktan vazgeçmemesiyle; on üçüncü maddede Hermione'nin sınavlar konusunda sorumluluklarından dolayı Harry ve Ron ile ders çalışmasıyla; on dördüncü maddede Hermione'nin dersleri olduğu için ejderhanın yumurtadan çıkışını görmeye gitmelerine engel olmasıyla; on beşinci maddede Hagrid'in ejderhasına karşı sorumlu olduğunu belirtmesiyle; on altıncı maddede Harry, Ron ve Hermione'nin ders çalışmasıyla; on yedinci maddede Hagrid'in Filch'e sorumluluğun kendisinde olduğunu belirtmesiyle; on sekizinci maddede Hagrid'in Harry'e sorumluluk vermesiyle; on dokuzuncu maddede Harry, Ron ve Hermione'nin sınav hazırlıklarına daldıklarının söylenmesiyle; yirminci maddede Snape'i gözetleme sorumluluğunun Hermione'ye verilmesiyle; yirmi birinci maddede Harry, Ron ve Hermione'nin taşı kurtarma konusundaki sorumluluğu üstlenmeleriyle; yirmi ikinci maddede Harry'nin arkadaşlarına sorumluluk vermesiyle; yirmi üçüncü ve yirmi dördüncü maddelerde Ron'un satranç engelinde sorumluluğu üstlenmesiyle; yirmi beşinci maddede Harry'nin Hermione'ye sorumluluk vermesiyle; yirmi altıncı maddede Harry'nin taşı kurtarma sorumluluğu Dumbledore'un ona bıraktığını söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- Hagrid, ejderhaya bakmak bütün zamanını aldığından, bekçilik işini aksatıyordu. (s.208)

Yukarıdaki yer alan maddede Hagrid'in okuldaki sorumluluklarını aksatmasıyla bu değerin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Genç Sirius Black ödünç verdi. ..."* (HPFT, 20).
- *Harry'nin televizyon seyretmesine izin verdi, sanki birkaç yılın tadını taşıyan çikolatalı pastadan getirdi.* (HPFT, 35).
- *"Şey - evet, Harry - şu dolap. Teyzenle ben düşünüyorduk da... artık içine sığmayacak kadar büyüdün... Dudley'nin ikinci yatak odasına taşınsan fena olmayacak."* (HPFT, 39).

- *Harry'ye uzattı sosisleri; Harry öylesine açtı ki, daha önce ağzına bu kadar lezzetli bir şey koymamış gibi geldi ona; yine de gözlerini devden ayıramıyordu.* (HPFT, 49).
- *"Kolay," dedi kadın. "Bütün yapacağın, dokuzuncuyla onuncu peronları ayıran bölmeye yürümek. Dosdoğru git, durma, bölmeye çarparım diye de korkma, bu çok önemli. Heyecanını bastıramıyorsan, koşar adım git. Hadi, Ron'dan önce seni yollayalım."* (HPFT, 87).
- *"Yardım ister misin?" Bölmede arkasından gittiği kızıl saçlı ikizlerden biriydi bu.*

  ...

  "Hey, Fred! Gel de yardım et!"

  İkizlerin yardımıyla, Harry'nin sandığı trene çıkarılıp kompartımanın bir köşesine konuldu. (HPFT, 88).
- *Harry bir poğaça uzatarak, "İstersen değiş tokuş edelim" dedi. "Hadi -"*

  ...

  "Hadi, bir poğaça al," dedi Harry, ... (HPFT, 94-95).
- *"Bir kurbağa gören oldu mu? Neville kurbağasını yitirmiş," dedi.* (HPFT, 97).
- *"...Neyse, biz gidip Neville'in kurbağasını arayalım..."* (HPFT, 98).
- *Sırayla geçtiler - Neville'e azıcık el vermek gerekti –...*(HPFT, 118).
- *Neredeyse Kafasız Nıck yeni Gryffindor'ları doğru yönlendirmekten mutluluk duyuyordu,...* (HPFT, 121)
- *İçinde yeni Nimbus İki Bin'in var, ...*(HPFT, 148).
- *Wood, gözleri ışıl ışıl, "Çok güzel," dedi. "McGonagall haklıymış... doğuştan yeteneklisin. Bu akşam kuralları öğretirim sana, sonra da haftada üç gün takım antrenmanlarına katılırsın."* (HPFT, 150).
- *Eğilerek, öteki yana giden Hufflepuff'lara karıştılar, ıssız bir koridordan geçip kızlar tuvaletine doğru koştular*. (HPFT, 156).
- *Sopa ansızın fırladı ifritin elinden, havaya yükseldi, yükseldi, sonra ağır ağır döndü - korkunç bir çatırtıyla sahibinin kafasına indi. İfrit oracığa yüzükoyun yığıldı, yığılırken de bütün odayı zangır zangır sarstı.* (HPFT, 158).
- *Harry'nin artık Hermione'yle arkadaşlık etmesi büyük şanstı doğrusu. Boş vakitlerini Wood'un Quidditch çalıştırmasıyla geçiriyordu; Hermione olmasaydı, bütün o ödevlerin altından nasıl kalkardı?* (HPFT, 161).
- *Hermione, Harry'yle Ron'un Tılsım ödevlerini gözden geçiriyordu. ...., ama bir kere baştan sona okuyup onlara yanlışlarını gösterirdi.* (HPFT, 162).
- *Snape'in yanına varınca çömeldi, asasını çıkarıp iyi seçilmiş birkaç sözcük mırıldandı. Masmavi alevler fırladı asasından, Snape'in cüppesinin eteğini sardı.*

  ...

  Tamamdı artık. Harry havada süpürgesine yeniden binebilmişti ansızın. (HPFT, 169-170).
- *Hagrid, fırtınalı gökte mektup taşımayı nasılsa başarabilen birkaç baykuşu iyileştirip yeniden uçacak duruma getirdi.* (HPFT, 173).
- *Ron, başını dalların arasından uzatarak, "Merhaba, Hagrid, yardım ister misin?" diye sordu*. (HPFT, 174).
- *"Sana Weasley kazağı örmüş."*

  Harry kâğıdı yırtarak paketi açmıştı bile. İçinden el örgüsü zümrüt yeşili bir kazakla evde yapılmış kurabiyeler çıktı. (HPFT, 178-179).
- *Hermione hemen fırlayıp karşı büyü yaptı. Bacakları birdenbire ayrılıveren Neville, titreyerek ayağa kalktı.* (HPFT, 193).

- *Hermione, Harry'yle Ron'un zaman cetvellerini de temize çekmeye başlamıştı.* (HPFT, 207).
- *"...Arayalım zavallıyı. Belki iyileştirir, acısını dindiririz."* (HPFT, 221).
- *"Eh işte... Başkalarına pek bulaşmazlar, ama bir şey istedim miydi, hemen yardıma koşarlar. Akıllı, derin düşünceli yaratıklardır... her şeyi bilirler... ama ağızları sıkıdır."* (HPFT, 224).
- *Harry'yi ayağa kaldırarak, "İyi misin?" dedi at-adam.*

  ...

  "... At binebilir misin? Böylesi daha çabuk olur." (HPFT, 226-227).
- *Hızlı hızlı, "Ne yapacağımızı söyleyeyim," diye fısıldadı. "Birimiz Snape'i gözetleyecek – öğretmenler odasının önünde durup, çıkarsa onu izleyecek. Hermione, sen yaparsın bunu."*

  ...

  "Kapa çeneni," dedi Hermione, ama gidip Snape'i gözetlemeyi kabul etti. (HPFT, 237).
- *"Seni yalnız bırakacağımızı sanmıyorsun ya?" "Tabii bırakmayız," diye atıldı.* (HPFT, 238-239).
- *"Geliyoruz," dedi Hermione.* (HPFT, 242).
- *"Snape beni kurtarmaya mı çalışıyordu?"*

  Quirrell, soğuk bir sesle, "Tabii," dedi. (HPFT, 254).
- *"Annenle babanın bütün eski okul arkadaşlarına baykuşlar yolladım, onlardan fotoğraf istedim... Sende hiç olmadığını biliyordum... Beğendin mi?"* (HPFT, 267).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Sirius'un Hagrid'e motosikletini verip yardımcı ilmasıyla; ikinci maddede Miss Figg'in Harry'e bakması ve onun televizyon seyretmesine, çikolatalı pasta yemesine izin vermesiyle; üçüncü maddede ailesinin Harry'e Dudley'in ikinci yatak odasını vermesiyle; dördüncü maddede Hagrid'in Harry'e sosislerden vermesiyle; beşinci maddede Mrs. Weasley'in Harry'e yardımcı olmasıyla; altıncı maddede Fred ve George'un Harry'e yardımcı olmasıyla; yedinci maddede Harry'nin aldığı yiyecekleri Ron ile paylaşmasıyla; sekiz ve dokuzuncu maddelerde Hermione'nin Neville'e yardımcı olmasıyla; onuncu maddede Neville'e yardım edilmesiyle; on birinci maddede Nick'in birinci sınıflara yardımcı olmasıyla; on ikinci maddede Profesör McGonagall'ın süpürgesi olmayan Harry'e süpürge almasıyla; on üçüncü maddede Wood'un Harry'e Quidditch kuralları konusunda yardımcı olmasıyla; on dördüncü ve on beşinci maddelerde Harry ve Ron'un Hermione'ye ifrit konusunda yardımcı olmalarıyla; on altıncı Hermione'nin ödevlerinde Harry'e yardım etmesiyle; on yedinci maddede Hermione'nin Harry ve Ron'a ödevlerinde yardım etmesiyle; on sekizinci maddede Hermione'nin Harry'e yardım etmek için Snape'in cüppesini ateşe vermesiyle; on dokuzuncu maddede Hagrid'in baykuşların iyileşmesine yardım etmesiyle; yirminci maddede Ron'un Hagrid'e yardım teklif etmesiyle; yirmi birinci maddede Harry'e Noel'de hediye gelmiyor diye Mrs. Weasley'in hediye yollamasıyla; yirmi ikinci maddede

Hermione'nin Neville'e yardım etmesiyle; yirmi üçüncü maddede Hermione'nin Harry ve Ron'a zaman cetvellerini temize çekmede yardım etmesiyle; yirmi dördüncü maddede Hagrid'in tek boynuzlu atı bulup yardım etmek istemesiyle; yirmi beşinci maddede at-adamların yardımseverliğinden bahsedilmesiyle; yirmi altıncı maddede at-adamın Harry'e yardım etmesiyle; yirmi yedinci maddede Hermione'nin arkadaşlarına yardım etmek için Profesör Snape'i gözetlemeyi kabul etmesiyle; yirmi sekizinci ve yirmi dokuzuncu maddelerde Ron ve Hermione'nin Harry'e Felsefe Taşı'nı kurtarmakta yardım edecek olmasıyla; otuzuncu maddede Hermione'nin Harry ve Ron'a bitkiden kurtulmalarında yardım etmesiyle; otuz birinci maddede Profesör Snape'in maçta Harry'e yardım ettiğinin anlaşılmasıyla; otuz ikinci maddede ailesinin resimlerini sahip olmayan Harry'e Hagrid'in bir fotoğraf albümü hazırlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"... - okula gidip büyü öğrenmem için para vermeyecek."* (HPFT, 61).
- *Vernon Enişte, daha da pis bir sırıtışla, "Sana iyi dersler," dedi. Başka tek kelime söylemeden çekip gitti.* (HPFT, 85).

Yukarıdaki maddelerde Vernon Dursley'in yeğeni Harry'e yardımcı olmamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

4.2. Harry Potter ve Sırlar Odası

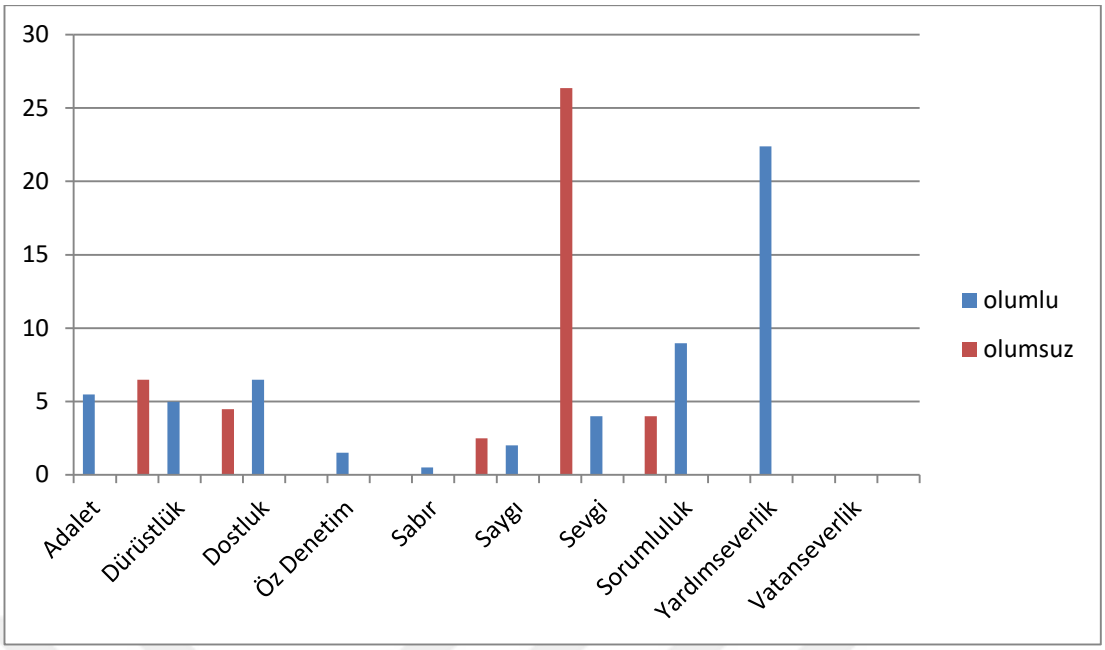
Kitabın Özeti: Harry Potter Hogwarts'taki birinci yılından sonra yaz tatilini geçirmek için teyzesi ve eniştesinin yanına geri dönmüştür. Bir Dobby adındaki bir ev cini odasına gelip ona Hogwarts'a geri dönmemesi gerektiğini söylemiştir. Dobby'nin dediğine göre Hogwarts'ta tehlikeli şeyler olacaktır. Harry bunu kabul etmeyince Dobby mutfaktaki pastayı Vernon eniştenin misafirinin başından aşağı atar. Harry bu yüzden ailesi tarafından cezalandırılır. Arkadaşı Ron ve ikiz ağabeyleri Fred ve George babalarının uçan arabası ile gelip Harry'i kurtarır, evlerine götürürler. Yaz biter ve Harry ile Weasley ailesi King's Cross istasyonuna giderler. Herkes peron dokuz üç çeyreğe geçen duvardan geçebilirken Harry ile Ron geçemez. Böylece Ron'un babasının uçan arabasıyla okula giderler. Bu sebeple de ceza alırlar. Harry'nin cezası Profesör Lochart ile onun hayran mektuplarına cevap yazmaktır. Harry bu sırada sesler duyar. Lockhart Harry'nin yorulduğunu düşünerek ona izin verir. Harry bir gün yine sesler duyar. Harry, Hermione ve Ron ile sesleri takip eder

ve duvarda şu yazıyı görür: “SIRLAR ODASI AÇILDI. VARİSİN DÜŞMANLARI KENDİNİZİ KOLLAYIN” Yazının yanında da Filch’in kedisi Mr. Norris durmaktadır ve taşlaştırılmıştır. Herkes Harry’nin suçlu olduğunu düşünmektedir. Quidditch maçında kolundan yaralanan Harry hastane kanadına yatırılır. Gece yanına yine Dobby gelir. Harry’e Hogwarts’ı terk etmesini söyler. Bu sırada Dumbledore ve McGonagall bir öğrenciyi daha revire getirirler. Birinci sınıf öğrencisi Colin Creevey taşlaşmış halde bulunmuştur. Harry bir gün koridorda gezinirken kızlar tuvaletini su bastığını görür ve bir günce bulur. Tom Riddle ait olan bu günce Harry’e Sırlar Odası’nı açan kişinin Hagrid olduğunu söyler. Bu sırada Hermione de taşlaştırılır. Harry ve Ron Hagrid ile konuşmaya giderler ama Hagrid olan olaylar konusunda soeumlu tutulur ve Azkaban’a gönderilir. Ama giderken Harry ve Ron’a örümcekleri takip etmeleri gerektiğini söyler. Örümcekleri takip eden Harry ve Ron Aragog’un yuvasına ulaşırlar. Ondan Hagrid’in masum olduğunu öğrenirler ama Aragog’un yavruları onları yemeye kalkar. Uçan araba sayesinde kurtulan Harry ve Ron Ginny’nin Sırlar Odası’na kaçırıldığını öğrenirler. Harry Sırlar Odası’nın yerini tahmin eder ve Ron ile Profesör Lockhart’la Sırlar Odası’na girerler. Lockhart onlara hafıza büyüsü yapmaya kalkar ama büyü geri teper ve hafızasını kaybeder. Harry Sırlar Odası’nın içine ilerleyerek Ginny’i bulur ama Tom Riddle da oradadır ve Harry’i öldürmek için Basilisk’i çağırır. Dumbledore’un anka kuşu Fawkes Harry’e yardım için Şeçmen Şapka’yı getirir ve Basilisk’in gözlerini çıkarır. Harry Seçmen Şapka’dan Gryffindor’un kılıcını çıkararak Basilisk’i öldürür. Basilisk’in dişiyle de Tom Riddle’in güncesini yok eder. Böylece Tom Riddle kaybolur ve Ginny uyanır. Hepsi anka kuşuyla Hogwarts’a geri dönerler. Harry Dobby’nin bağlı olduğu ailenin Mlafoylar olduğunu öğrenir ve özgür kalmasına yardım eder. Taşlaştırılmışlar adam-otu iksiriyle eski hallerine dönerler.

Aşağıda, Tablo 2’de Harry Potter ve Sırlar Odası kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%27), yardımseverlik(%22) ve adalet(%12) değerlerine yer verilirken, en az öz denetim(%1,4) ve vatanseverlik(%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik(%22) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%26) en fazla yer almıştır.

Tablo 2: Harry Potter ve Sırlar Odası Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	***%***
Adalet	Olumlu	11	5,472637
	Olumsuz	13	6,467662
Dürüstlük	Olumlu	10	4,975124
	Olumsuz	9	4,477612
Dostluk	Olumlu	13	6,467662
	Olumsuz	0	0
Öz Denetim	Olumlu	3	1,492537
	Olumsuz	0	0
Sabır	Olumlu	1	0,497512
	Olumsuz	5	2,487562
Saygı	Olumlu	4	1,99005
	Olumsuz	53	26,36816
Sevgi	Olumlu	8	3,9801
	Olumsuz	8	3,9801
Sorumluluk	Olumlu	18	8,955224
	Olumsuz	0	0
Yardımseverlik	Olumlu	45	22,38806
	Olumsuz	0	0
Vatanseverlik	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0

Şekil 2: Harry Potter ve Sırlar Odası Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Şimdiye kadar hiçbir büyücü Dobby'ye oturmasını söylemedi - sanki eşitiymiş gibi... "* (HPSO, 20).
- *"...Eğer gerçekten acil bir durum varsa, yaşı tutmayan büyücülerin bile sihir kullanmasına izin verilir.... "* (HPSO, 69).
- *Snape'ten daha adil olabilirdi, ...* (HPSO, 79).
- *"... Ayrıca sizi uyarmak zorundayım, eğer bunun gibi bir şey daha yaparsanız, sizi okuldan atmaktan başka seçeneğim kalmayacak."* (HPSO, 80).
- *"Gryffindor'dan puan düşmeyeceğim," deyince, Harry'nin yüreği ferahladı. "Ama ikiniz de paydos saatinde çalışarak cezalandırılacaksınız."* (HPSO, 81)
- *"Gryffindor takımındakilerin hiçbiri takıma girmek için rüşvet vermek zorunda kalmadı. Onlar, sadece yetenekleriyle takıma seçildi."* (HPSO, 108)
- *"İkiniz de cezalarınızı bu akşam çekeceksiniz."*

  ...

  "Sen, Mr. Filch'le birlikte ödül odasındaki gümüşleri parlatacaksın. Sihir falan istemem, Weasley - alnının teriyle."

  ...

  "Ve sen, Potter, Profesör Lockhart'ın, hayranlarının mektuplarına cevap vermesine yardımcı olacaksın." (HPSO, 113-114).
- *Profesör McGonagall, sert sert, "Yok canım, Severus," dedi. "Çocuğun Quidditch oynamasını engellemek için bir neden göremiyorum. Bu kedinin başına süpürgeyle vurulmamış. Potter'ın yanlış bir şey yaptığı konusunda bir kanıt yok."*

Dumbledore, Harry'ye içini okumak istermiş gibi bakıyordu. Pırıl pırıl açık mavi bakışı, Harry'de röntgene girmiş duygusu uyandırdı. Kararlı bir şekilde, "Suçluluğu kanıtlanana kadar masumdur, Severus," dedi. (HPSO, 137).

- *Harry geriye çekildi, içinde sanki o yerde yatarken Malfoy'u büyülemek sportmence olmazmış gibisinden belli belirsiz bir duygu vardı.* (HPSO, 180).
- *Muggle Eşyalarının Kötüye Kullanımı Dairesi Başkanı Arthur Weasley, bir Muggle arabasını büyülediği için elli Galleon cezaya çarptırıldı.* (HPSO, 207).
- *"İkiniz de Okula Hizmet Özel Ödülü alacaksınız ve -bir bakalım- evet, sanırım Gryffindor için iki yüzer puan."* (HPSO, 304).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin Dobby'e eşitymiş gibi davranmasıyla; ikinci maddede yaşı tutmayan büyücülerin zor durumda kaldıklarında büyü yapmalarına izin verilmesiyle; üçüncü maddede Profesör McGonagall'ın adil bir öğretmen olduğundan bahsedilmesiyle; dört ve beşinci maddelerde okula uçan arabayla gelen Harry ve Ron'a, Profesöre Dumbledore ve Profesör McGonagall'ın adaletli bir şekilde davranmasıyla; altıncı maddede Gryffindor takımındakilerin adaletli bir şekilde takıma seçildiğinin söylenmesiyle; yedinci maddede okula uçan araba ile geldikleri için Harry ve Ron'a Profesör McGonagall'ın cezalarını söylemesiyle; sekizinci maddede Harry'nin suçu olmamasına rağmen ona ceza vermeye çalışan Snape'i Profesör McGonagall ve Profesör Dumbledore'un engellemesiyle; dokuzuncu maddede Harry'nin Malfoy yerde yatarken büyü yapmayıp adil davranmasıyla; onuncu maddede yasalara uymayan Arthur Weasley'in ceza almasıyla; on birinci maddede Sırlar Odası'nı gizemini çözdükleri için Harry ve Ron'un Profesör Dumbledore tarafından ödüllendirilmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"UYARMIŞTIM SENİ! BU ÇATININ ALTINDA ANORMALLİĞİNDEN SÖZ EDİLMESİNİ HOŞ GÖRMEM!"* (HPSO, 10).
- *Harry'nin bütün büyü kitapları, asası, cüppeleri, kazanı ve pek kaliteli Nimbus 2000 süpürgesi Vernon Enişte tarafından, hem de daha Harry eve gelir gelmez, merdivenin altındaki bir dolaba kilitlenmişti. ... Hatta Vernon Enişte, Harry'nin baykuşu Hedwig'i, büyücüler dünyasına mektup taşımasın diye, asma kilitle kafesine hapsetmişti.* (HPSO, 11).
- *Petunia Teyze, ne Dudley'ye ne de çite zarar gelmediğine göre onun aslında büyü yapmadığını biliyordu. Gene de, sabun köpüklü bir tavayla başına sıkı bir darbe vurmak için nişan aldı, Harry de kafasını eğiverdi. Sonra teyzesi ona yapacak iş verdi, bitirene kadar da hiçbir şey yiyemeyeceği tehdidinde bulundu.* (HPSO, 17).
- *"Dobby'nin kuşkuları var, efendim. Dobby hep bir şeyler için kendini cezalandırmak zorunda kalıyor, efendim. Dobby'nin bunu yapmasına izin veriyorlar, efendim. " Hatta bazen daha da cezalandırmamı hatırlatıyorlar..."* (HPSO, 21).
- *Koca bir buldog gibi, bütün dişlerini ortaya çıkarmış halde Harry'nin üstüne abandı. "Eh, sana haberlerim var, çocuk... Seni kilitliyorum... bir daha gidemeyeceksin... asla... ve eğer kendini büyüyle kurtarmaya kalkarsan da seni okuldan atacaklar!"*

...

Vernon Enişte dediklerinin hepsini bir tamam yerine getirdi. Ertesi sabah bir adama para verip Harry'nin penceresine parmaklık taktırdı. Yatak odası kapısındaki kedi kapağını kendi elleriyle taktı ki, günde üç kez içeri az miktarda yemek verilebilsin. Harry'nin sabahları ve akşamları banyoyu kullanmasına izin veriyorlardı. Bunun dışında gece gündüz odasında kilitliydi. (HPSO, 28).

- *Harry acı acı güldü. "Dursley'ler bana altı yıldır harçlık vermedi."* (HPSO, 69).
- *"Sen!" diye acı acı bağırdı. "Sen! Kedimi öldürdün! Onu sen öldürdün! Seni öldüreceğim! Ben... "* (HPSO, 134).
- *... "yüksek sesle nefes almak" ve "mutlu görünmek" gibi nedenlerle cezalandırmaya çalışıyordu.* (HPSO, 139).
- *"...Çünkü o çağ, sıradan insanların sihirden korktuğu, cadılarla büyücülerin de fazlasıyla cezalandırıldığı bir çağdı."* (HPSO, 142).
- *"... Dobby ancak efendileri ona giyecek şeyler verirse serbest kalır, efendim. Aile Dobby'ye bir çorap bile vermemeye dikkat ediyor, efendim, yoksa evi sonsuza kadar terk etmekte özgür kalır."* (HPSO, 166).
- *"...Biz ev cinlerine haşarat muamelesi ediliyordu, efendim! Gerçi Dobby'ye gene ediliyor ya, efendim..."...*(HPSO, 167).
- *..., Gryffindor'ların yaptıkları işi huysuz huysuz eleştiriyordu. Snape'in gözde öğrencisi Draco Malfoy, Ron ve Harry'ye kirpibalığı gözleri atıp duruyordu. Karşılık verirlerse, "bu haksızlık ama" demeye fırsat bulamadan cezalandırılacaklarını biliyorlardı.* (HPSO, 175).
- *"Büyük baskı altındayım. Bir şeyler yaptığımı görmeleri gerekiyor. Eğer sorumlunun Hagrid olmadığı ortaya çıkarsa, geri dönecek ve tek kelime bile edilmeyecek. Ama onu götürmek zorundayım. Zorunluyum buna. Görevim gereği..."* (HPSO, 242).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde, ikincisinde ve üçüncüsünde enişte sinin ve teyzesinin Harry'e olan adaletsiz davranışlarıyla; dördüncü maddede efendilerinin Dobby'e karşı adaletsiz olmasıyla; beşinci ve altıncı maddelerde Dursley ailesinin Harry'e adaletsizce davranmasıyla; yedinci maddede Filch'in haksız yere Harry'i suçlamasıyla; sekizinci maddede Filch'in adaletsizce öğrencileri cezalandırmaya çalışmasıyla; dokuzuncu maddede büyücülerin adaletsizce cezalandırılmasıyla; onuncu ve on birinci maddelerde Dobby'e ve ev cinlerine adaletsiz davranıldığının bahsedilmesiyle; on ikinci maddede Profesör Snape'in Gryffindor öğrencilerine adaletsiz davranmasıyla; on üçüncü maddede bakanın elinde delil olmadan Hagrid'i tutuklamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Ancak olaysız birkaç saatin ardından Harry artık durumun başlangıçtaki kadar eğlenceli olmadığını kabul etmek zorunda kaldı.* (HPSO, 72).
- *"... yani başka şansımız yoktu, Profesör, trene binemiyorduk."* (HPSO, 79).
- *"En iyi değil, tek adam," diye cevap verdi Hagrid. Onlara birtabak melas şekerlemesi ikram etti. Ron ise leğenine doğru öğürüp duruyordu. "Tek derken ciddiyim. Karanlık Sanatlar dersi için birini bulmak gitgide zorlaşıyor. Anlıyorsunuz ya,insanlar bu işe girmeye pek*

hevesli değil. Uğursuz olduğunu düşünmeye başladılar. Bir süredir pek fazla dayanan çıkmadı. (HPSO, 110-111)

- *Harry, duvardaki Lockhart'ta dahil, herkesin ona bakıyor olmasının verdiği rahatsızlık içinde, "Ben Mrs. Norris'e elimi bile sürmedim!" dedi yüksek sesle. "Ve Kofti'nin ne olduğunu da bilmiyorum."* (HPSO, 136).
- *Harry, Ron ve Hermione hep birlikte Ölüm Günü Partisi'ni açıklamaya koyuldular: "... yüzlerce hayalet vardı, hepsi size orada olduğumuzu söyler... "* (HPSO, 136).
- *"... Ve şimdi Hogwarts'ta korkunç şeyler olmak üzere, belki de şimdiden oluyor ve Dobby, Harry Potter'ın burada kalmasına izin veremez, çünkü tarih kendini tekrarlıyor, madem Sırlar Odası bir kez daha açıldı... "* (HPSO,167).
- *Şapka akıllı akıllı, "Seni doğru binaya koyup koymadığımı merak ediyorsun," dedi. "Evet... seni yerleştirmek özellikle zordu. Ama daha önce dediğimden şaşmam -" Harry'nin kalbi yerinden hopladı "- Slytherin'de sahiden de başarılı olurdun."* (HPSO,193).
- *"Asla!" diye gakladı yaşlı örümcek. "İçgüdülerim gereği bunu yapardım, ama Hagrid'e saygımdan dolayı insanlara hiç zarar vermedim. Öldürülen kızın bedeni bir tuvalette bulundu. Ben içinde büyüdüğüm dolabın dışında şatoda hiçbir yeri görmedim. Türümüz karanlığı ve sessizliği sever..."* (HPSO, 257-258).
- *"Ah, korkunçtu," dedi zevkle. ... "Öldüm."*

  ...

  "Hiçbir fikrim yok," dedi Myrtle alçak sesle. "Sadece büyük, sarı bir çift göz gördüğümü anımsıyorum. Bütün bedenim zapt edilmişti sanki, sonra uzaklara doğru süzülmeye başladım..." (HPSO, 276).
- *Sonra da onlara her şeyi anlatmaya başladı. ...*

  ...

  Ve böylece, artık konuşmaktan sesi kısılmaya başlayan Harry onlara Fawkes'ın nasıl tam vaktinde imdadına yetiştiğini ve Seçmen Şapka'nın nasıl ona kılıcı verdiğini anlattı.

  ...

  "G-güncesi!" dedi Ginny hıçkırarak. "G-günlüğe yazıyordum, o da bütün yıl boyunca bana y-yazıyordu -"

  ...

  "B-bilmiyordum," dedi Ginny ağlayarak. "Annemin verdiği kitaplardan birinin içinde buldum onu. B-birinin onu oraya koyduğunu, sonra da unuttuğunu sandım... " (HPSO, 301-302-303).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin uçan araba ile okula gitmenin başlangıçtaki kadar eğlenceli olmadığı kabul etmesiyle; ikinci maddede Harry ve Ron'un okula neden uçan araba ile geldiklerini dürüstçe Profesör McGonagall'a anlatmalarıyla; üçüncü maddede Hagrid'in dürüstçe Karanlık Sanatlara Karşı Savunma dersini kabul eden tek kişinin Lockhart olduğunu söylemesiyle; dört ve beşinci maddelerde Mrs. Norris'in taslaştırıldığı yerde yakalanan Hermione, Ron ve Harry'nin sorulara dürüstçe cevap vermesiyle; altıncı maddede Dobby'nin Harry'nin niye Hogwarts'ta kalmasını istemediğini dürüstçe söylemesiyle; yedinci maddede Seçmen Şapka'nın Harry'e dürüstçe Slytherin'de olsaydı başarılı olacağını söylemesiyle; sekizinci maddede Aragog'un Sırlar Odası hakkında bildiklerini dürüstçe anlatmasıyla;

dokuzuncu maddede Myrtle'ın Harry'nin sorularına dürüstçe cevap vermesiyle; onuncu maddede Harry ve Ginny'nın Sırlar Odası ile ilgili olayları dürüstçe anlatmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... "Bize okul dışında sihir kullanmanıza izin verilmediğini söylememiştin," dedi. "Sözünü etmeyi unuttun herhalde... aklından çıkmış olsa gerek, ha... "* (HPSO, 27-28).

  "... Umarım annem arabayı uçurduğumuzu fark etmeden onu garaja döndürmeyi başarırız." (HPSO, 35).
- *Harry, "Hiçbir fikrim yok," diye yalan söyledi.* (HPSO,105-106).
- *Hayır," diye yalanı kıvırdı Harry hemen. (HPSO, 123).*
- *"Ah, evet" diye yalan söylediler.* (HPSO, 129).
- *"...Ama bu bir yalandı. Ben beşinci sınıftayken Oda açıldı ve canavar birkaç öğrenciye saldırdı, sonunda birini öldürdü. Oda'yı açan kişiyi yakaladım, okuldan atıldı. Ama Müdür Profesör Dippet, Hogwarts'ta böyle bir şey olmasından utanç duyduğu için, gerçeği söylememi yasakladı. Kızın tuhaf bir kazada öldüğü hikâyesi yayıldı. Bana zahmetlerim için güzel, parlak, oymalı bir ödül verdiler ve ağzımı kapalı tutayım diye uyardılar. ... "* (HPSO, 224).
- *"Yani diğer insanların yaptığı şeyleri kendine mi mal ediyordun sadece?" dedi Harry inanamayarak.*

  "Harry, Harry," dedi Lockhart, sabırsızca başını sallayarak. "Hiç de o kadar basit değil. Yoğun çalıştım. Bu insanları bulmam gerekiyordu. Yaptıkları şeyleri tam olarak nasıl yaptıklarını sormam gerekiyordu. Sonra da her şeyi kendilerinin yaptıklarını hatırlamasınlar diye onlara Hafıza Büyüsü yapmam gerekiyordu. ... " (HPSO, 274-275).
- *"Bu deriden bir parça alıp okula geri döneceğim ve onlara kızı kurtarmak için çok geciktiğimi, sizinse onun parçalanmış bedenini gördüğünüzde trajik bir biçimde aklınızı yitirdiğinizi söyleyeceğim. Anılarınızla vedalaşın!"* (HPSO, 280).
- *Riddle gene o tiz kahkahasını attı. "Bana mı inanacaklardı, Hagrid'e mi, Harry? Eh, olay yaşlı Armando Dippet'ın gözüne nasıl göründü tahmin edersin artık. ..."* (HPSO, 287).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin okul dışında büyü yapılması ile ilgili ailesine yalan söylenmesiyle; ikinci maddede Ron, Fred ve George'un babalarının arabasını izinsiz almasıyla; üçüncü ve dördüncü maddede yalan söylenmesiyle; beşinci maddede Riddle'ın Harry'e olan olaylar hakkında yalan söylemesiyle; altıncı maddede Lockhart'ın başkalarının yaptıklarını kendisi yapmış gibi gösterip herkese yalan söylemesiyle; yedinci maddede Lockhart'ın Harry ve Ron'un hafızasını silerse söyleyeceği yalanla; dokuzuncu maddede Riddle'ın söylediği yalanla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *... , en iyi arkadaşları Ron Weasley ile Hermione Granger'ı özlüyordu.* (HPSO, 14).
- *"... - eh, sanırım arkadaşlarım da var orada."* (HPSO, 24).

- *"Kem küm edip durma," dedi Ron, "seni eve götürmeye geldik."* (HPSO, 31).
- *... Hermione onların yeterince cezalandırıldığını düşündüğü için şimdi yeniden tam anlamıyla dostça davranıyordu.* (HPSO, 87-88).
- *"Sevgili dostlarım," dedi yas tutar bir havayla,...* (HPSO, 126).
- *... Lockhart dostça ve devasa bir tavuskuşu tüyü çıkardı.* (HPSO, 153).
- *. "En iyi arkadaşlarımdan biri Muggle ana babadan doğma, eğer Oda sahiden açıldıysa ilk sırada o yer alacak..."*

  Dobby bir tür sefil coşku içinde, "Harry Potter arkadaşları için kendi hayatını tehlikeye atıyor!" diye inledi. (HPSO, 168).
- *Harry ve Ron her akşam onu ziyarete gidiyorlardı.* (HPSO, 212).
- *Sonunda Ron'un seçtiği derslerin aynılarını seçti, bu derslerde başarısız olursa en azından yanında ona yardım edecek bir dost olur diye düşünüyordu*. (HPSO, 234).
- *"Biz Hagrid'in arkadaşıyız," diye bağırdı Harry.* (HPSO, 256).
- *"... Hagrid benim iyi arkadaşımdır ve iyi bir insandır. Keşfedilip bir kızın ölümüyle suçlandığımda, beni korudu. ..."* (HPSO, 257).
- *"Hagrid benim arkadaşım," dedi Harry. Artık sesi titriyordu.* (HPSO, 286).
- *"... Tabii ki sadece en samimi arkadaşlarım biliyordu..."* (HPSO, 289).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin yaz tatilinde dostlarını özlemesiyle; ikinci maddede Harry'nin dostlarını düşünerek Dobby'nin Hogwarts'a gitmeme fikrine karşı çıkmasıyla; üçüncü maddede Harry'den yaz boyunca haber alamayan Ron'un onu kurtarmaya gelmesiyle; dördüncü maddede Mrs. Weasley'in çığırtkanından sonra Hermione'nin tekrar dostça davranmaya başlamasıyla; beşinci maddede Nick'in partideki dostlarına olan hitabıyla; altıncı maddede Lockhart'ın kendisinden Kısıtlı Bölüm'deki bir kitaba ulaşmak için izin isteyen Hermione'ye dostça davranmasıyla; yedinci maddede Harry'nin dostları okuldayken Hogwarts'tan ayrılmayı kabul etmemesiyle; sekizinci maddede hastane kanadında yatan Hermione'yi, Harry ve Ron'un her akşam ziyaret etmesiyle; dokuzuncu maddede Harry'nin dostu Ron ile aynı dersleri seçmesiyle; onuncu maddede Harry'nin Hagrid'in arkadaşları olduklarını söylemesiyle; on birinci maddede Aragog'un Hagrid ile olan dostluğundan bahsetmesiyle; on ikinci maddede Harry'nin Hagrid ile arkadaş olduğunu söylemesiyle; on üçüncü maddede Tom'un Voldemort adını sadece dostlarının bildiğini söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Mr. Weasley tam onlara otobüs duraklarının nasıl kullanıldığını sormaya başlamıştı ki, Mrs. Weasley'nin yüzündeki bakışı görünce hemen sustu.* (HPSO, 65).

- *Wood yeniden kendini kontrol edebilir hale gelene kadar bekledi. Besbelli son yenilgileri hâlâ ona ıstırap veriyordu.* (HPSO, 105).
- *"Kafamı sadece bir santim deriyle bir parça kas yerinde tutuyor, Harry! Çoğu kişi bunu pekâlâ da kafasız sayar ama hayır, Sir Kafası Usulünce Koparılmış Podmore'a bu yetmiyor."*

  Neredeyse Kafasız Nick derin derin birkaç kez nefes aldı, sonra daha sakin bir sesle, "Evet," dedi, "seni rahatsız eden şey neymiş bakalım? Elimden bir şey gelir mi?" (HPSO, 119).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mr. Weasley'in eşinin ifadesini görünce soru sormamasıyla; ikinci maddede Wood'un geçen yıl takımının kaybettiğinden bahsederken öz denetimini kaybetmemek için bir süre beklemesiyle; üçüncü maddede Podmore tarafından reddedilen Nick'in öfkelense de öz denetimini sağlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"Ama sabırlıydım. …"* (HPSO, 285)

Yukarıdaki maddede Tom Riddle'ın günceye dertlerini anlatan Ginny'e karşı sabırlı olduğundan bahsetmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"Ee... Anlat bakalım, Harry," dedi Ron, sabırsızlıkla.* (HPSO, 33).
- *Ron, "Nutku boş ver de," diye sabırsızlandı, "bize parolayı söyle."*

  Bu sefer Hermione sabırsızlandı. (HPSO, 83).
- *Hermione sabırsızlıkla elini salladı.* (HPSO, 151).
- *"Eee?" dedi Malfoy sabırsızlıkla.* (HPSO, 207).
- *"Harry, Harry," dedi Lockhart, sabırsızca başını sallayarak.* (HPSO, 275).

Yukarıdaki maddelerde karakterlerin sabırsızlık göstermesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"…Malfoy adı hâlâ belli bir saygı uyandırıyor…"* (HPSO, 54).
- *Colin saygıyla, "Ve Gryffindor Arayıcısı sensin, öyle mi?"diye sordu.* (HPSO, 103).
- *"Bir sınıf başkanına daha fazla saygı göstermen gerekir!" dedi.* (HPSO, 205-206).
- *"İçgüdülerim gereği bunu yapardım, ama Hagrid'e saygımdan dolayı insanlara hiç zarar vermedim…"* (HPSO, 257).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Malfoy adının saygı uyandırdığının söylenmesiyle; ikinci maddede Colin'in Harry'e Gryffindor Arayıcı olduğu için saygı göstermesiyle;

üçüncü maddede Percy'nin Malfoy'a saygılı olması gerektiğini söylemesiyle; dördüncü maddede Aragog'un Hagrid'e saygı duyduğunu söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"Aptala benzer bir halim var mı?" diye hırladı.* (HPSO, 9).

  Yeniden, kokulu, pis bir şeylerin içine yuvarlanmış bir köpek muamelesi görmeye dönmüştü yani. (HPSO, 12).

- *Vernon Enişte o salak akşam yemeği davetinden söz ediyordu.* (HPSO, 12).
- *"... Bundan sonra çıtın çıkarsa, keşke hiç doğmamış olsaydım dersin, çocuk!"* (HPSO, 24).
- *"Sen mektuplarıma engel mi oluyordun?"*

  ...

  Puding, kalp durdurucu bir darbeyle yere düştü. Kap parçalanırken, krema pencerelerle duvarlara bulaştı. Dobby kamçı vurur gibi bir sesle ortadan yok oldu. (HPSO, 25-26).

- *Ve manyak gibi gülerek Harry'yi yukarı kata sürükledi.* (HPSO, 28).
- *"... alnında aptal bir yara izi olduğu için meşhur... "* (HPSO, 53).
- *"...eminim ki bunun arkasında o pire ısırıklı, Muggle âşığı aptal Arthur Weasley vardır."* (HPSO, 54).
- *"Potter, bir kız arkadaşın olmuş!" dedi Malfoy ağzını yaya yaya.*

  ...

  "Seni bir kitapçıda gördüğüme şaşırdığım kadar değil, Weasley. Herhalde annenle baban bunların parasını ödemek için bir ay aç kalmıştır."

  ...

  "Bak hele sen - Arthur Weasley." Mr. Malfoy'du. Elini Draco'nun omzuna koymuş, tıpkı onun gibi alayla gülüyordu.

  ...

  "Besbelli ki ödemiyorlar. Yazıklar olsun, sana iyi para vermiyorlarsa, büyücü adına leke sürmenin ne yararı var?"

  ...

  Mr. Weasley kendini Mr. Malfoy'un üstüne atmış, onu bir kitap rafının üstüne, geriye savurmuştu.

  ...

  Mr. Weasley'nin dudağı kesilmişti, Mr. Malfoy da gözüne bir Zehirli Mantarlar Ansiklopedisi yemişti. Ginny'nin eski biçim değiştirme kitabını hâlâ elinde tutuyordu. Gözleri kötülükle ışıldayarak kitabı kıza fırlattı.

  "Al, kız - kitabını al - babanın sana verebileceğinin en iyisi bu..." (HPSO, 63-64).

- *"Aptal... işe yaramaz... şey... "* (HPSO, 93).
- *"Neyi? Ben başımı kaplayan pis bir yara izi istemiyorum, sağ olun. Bana kalırsa, kafayı deldirmek insanı özel yapmaz."*

  Crabbe ve Goyle aptal aptal kişniyorlardı.

  "Sümüklüböcek ye, Malfoy," dedi Ron öfkeyle. Crabbe gülmeyi kesti ve koca yumruklarını tehdit edici bir şekilde birbirine sürtmeye başladı.

  ...

Yakınlarda duran bir grup Slytherin beşinci sınıf öğrencisi buna yüksek sesle güldüler.

Malfoy, "Weasley, imzalı bir fotoğraf istiyor, Potter," diye aptal aptal gülümsedi. "Ailesinin o evinden daha çok para edebilir." (HPSO, 94-95).

- *... İkisi Neville'i kulaklarından yakalayıp havaya kaldırdı. Birkaçı dosdoğru pencereden dışarı fırlayıp arka sırayı kırık cam parçalarına buladı. Geri kalanı da, saldıran bir gergedandan daha etkin biçimde sınıfı dağıtmaya koyuldu. Mürekkep şişelerini alıp sınıfın her yanına püskürttüler, kitaplarla kâğıtları parçaladılar, duvardaki resimleri yırttılar, çöp tenekesini tersyüz çevirdiler, çantalarla kitapları yakalayıp kırık camdan dışarı attılar. Birkaç dakika sonra öğrencilerin yansı sıralarının altına saklanmıştı, Neville de tavandaki kollu avizeden sarkıyordu.* (HPSO, 99).
- *"...Eski Silsüpür'lere gelince," Silsüpür Beş süpürgelerine sıkı sıkıya sarılmış Fred ve George'a pis pis güldü, "onlarla yerleri süpürür."* (HPSO, 107).
- *"Ama belki artık Gryffindor takımının da biraz altın bulup yeni süpürge alması gerekebilir. O Silsüpür Beşler'i piyangoya koyabilirsiniz. Müzelerin ilgisini çeker belki."*

  Slytherin takımı ulur gibi güldü. (HPSO, 108).
- *Tükürürcesine, "Kimse senin fikrini sormadı, seni pis küçük Bulanık," dedi.*

  ... Flint, Fred'le George'un onun üstüne atlamamaları için Malfoy'a siper olmak zorunda kaldı. Alicia, "Ne cüretle!" diye haykırdı. Ron, elini cüppesinin içine sokup asasını çıkardı ve, "Bunun hesabını vereceksin, Malfoy!" diye bağırarak Flint'in kolunun altından asasını büyük bir öfkeyle Malfoy'un yüzüne doğru uzattı. (HPSO, 108).
- *"... Tek kelimesi doğruysa, çaydanlığımı yerim."*

  Hagrid'in bir Hogwarts hocasını eleştirmesi ondan öyle beklenmez bir şeydi ki, Harry şaşkınlıkla bakakaldı. (HPSO, 110).
- *"Pislik!" diye haykırdı.* (HPSO, 119).
- *"İnsanların arkamdan benim için neler dediğini bilmiyorum mu sanıyorsunuz? Şişko Myrtle! Çirkin Myrtle! Mutsuz, mızmız, mıymıntı Myrtle!"*

  Peeves kulağına, "Sivilceli'yi unuttun," dedi. ... Peeves de ardından fırlayarak onu küflü fıstık yağmuruna tuttu. Bir yandan da bağırıyordu: "Sivilceli! Sivilceli!" (HPSO, 128-129).
- *"... Sıra sizde, Bulanıklar!"* (HPSO, 133).
- *"Neden aldırıyorsun, bilmem, ben hep onun biraz salak olduğunu düşünmüşümdür."* (HPSO, 140).
- *..., Ron, "Salazar Slytherin'in yaşlı bir kaçık olduğunu biliyordum," dedi Harry ve Hermione'ye.* (HPSO, 144-145).
- *"... 'Sıra sizde, Bulanıklar!' Hadi canım, o olduğunu anlamak için pis, fare suratına bakmak yeter..."* (HPSO, 150).
- *"Beyinsiz bir rezil de ondan," dedi Ron.* (HPSO, 154).
- *"- ve onları o küçük sümüklü Malfoy'u parayla takımlarına aldıklarına pişman edeceğiz."* (HPSO, 157).
- *..., "Keyfin yerinde mi, Yaralı Kafa?" diye haykırdı.* (HPSO, 158).
- *"... Dobby hiç öyle dayak yememiştir, efendim..."*

  ...

  "..., Dobby, yoksa gırtlağını sıkarım."

  ...

  "Dobby ölüm tehditlerine alışıktır efendim. Dobby evde onlardan günde beş tane alıyor." (HPSO, 166).
- *. Millicent, Hermione'yi kafakola almıştı, Hermione acıyla inliyordu.* (HPSO, 180).

- *...öfkeyle, salak olmayan herkes bunu anlardı zaten diye düşündü.* (HPSO, 184).
- *"Hey, işte küçük kaçık Potter!" diye gevrek gevrek güldü Peeves, yanından geçerken de Harry'nin gözlüğünü düşürdü.* (HPSO, 189).
- *Ah Potter, seni katır, ah sen neler yaptın?* (HPSO, 190).
- *Fred'in sınıf başkanı rozetini büyülediğinin ve şimdi rozetin üstünde "Salak Başı" yazdığının farkında bile olmayan Percy, ...* (HPSO, 199).
- *..., Ron heyecanla, "Bu kadar da aptal olunur mu?" diye fısıldadı.* (HPSO, 200).
- *..., yoksa aile gulyabanisini üstlerine salacağını söyledi.* (HPSO, 207).
- *"Eh, o zaman hastane kanadına git ve ordaki bütün Bulanıklar'a benim için bir tekme at" dedi Malfoy, alaylı alaylı gülerek.* (HPSO, 207-208).
- *"...Babam Dumbledore'un buranın başına gelen en berbat şey olduğunu söylüyor. Muggle ana babadan doğanlara bayılıyor. Doğru dürüst bir müdür, asla o Creevey gibi pislikleri buraya almazdı."* (HPSO, 208).
- *Malfoy yavaş yavaş, "Aziz Potter, Bulanıklar'ın dostu," dedi. "Gerçek büyücü ruhuna sahip olmayanlardan biri de o, yoksa o kakavan Granger Bulanığıyla takılmazdı. Bir de insanlar onu Slytherin'in vârisi sanıyor!"* (HPSO, 208).
- *"...Ama bildiğim bir şey var: Geçen sefer Sırlar Odası açıldığında, bir Bulanık öldü. Bahse girerim ki, bu sefer de onlardan birinin öldürülmesine pek bir şey kalmamıştır. Umarım Granger ölür," dedi zevkle.* (HPSO, 209).
- *"...Okulun bütün Bulanık pisliğinden temizlenmesi gerek diyor,..."* (HPSO, 209).
- *... "Lockhart tanıdığın en yapmacık herif, değil mi?" dedi.* (HPSO, 213).
- *Yanlış bir şey söylemişti. Myrtle şişindikçe şişindi ve haykırdı: "Hadi hepimiz Myrtle'a kitaplar atalım, çünkü o bunu hissedemez! Karnından geçirirseniz on puan! Başından geçerse elli puan! Ayy, ha ha ha! Ne hoş oyun, demiyorum!"*

  ...

  "Bilmiyorum... Ben U-kıvrımında oturuyordum, ölümü düşünüyordum ve dosdoğru kafamın içinden geçti," dedi Myrtle, ..." (HPSO, 214).
- *"...Belki Myrtle'ı o öldürdü ki bu da herkese iyilik sayılır... "* (HPSO, 216).
- *..., sinsi ihtiyar köpek!"* (HPSO, 220).
- *Dean yüksek sesle küfretti.* (HPSO, 234).
- *"Dumbledore'dan kurtulma işini babamın başaracağını hep düşünmüştüm zaten," dedi, alçak sesle konuşmaya gerek görmeyerek. "Size de söylemiştim, babam Dumbledore'un bu okula gelmiş en kötü müdür olduğunu düşünüyor. Belki şimdi doğru dürüst bir müdürümüz olur. Sırlar Odası'nın kapalı tutulmasını istemeyecek biri .... "* (HPSO, 247).
- *"Şimdiye kadar bütün Bulanıklar'ın pılı pırtılarını toplamamış olmasına çok şaşırdım," diye devam etti Malfoy. "Bundan sonrakinin öleceğine beş Galleon'a iddiaya girerim. Ne yazık ki bu, Granger'ın başına gelmedi..."* (HPSO, 248).
- *"Farkında değil misiniz," dedi Lockhart, sanki hepsi biraz gerizekâlıymış gibi ağır ağır konuşarak.* (HPSO, 250).
- *..., Gulyabanilerle Gezip Tozmak'ı Lockhart'ın aptal suratına fırlatmak için yanıp tutuşuyordu.* (HPSO, 250).
- *"...Olive Hornby gözlüğümle alay edip durduğundan,..."* (HPSO, 276).
- *"...: Ağabeylerinin onunla nasıl dalga geçtiklerini, ... -"* (HPSO, 284-285)
- *"...Slytherin'in yılanını Bulanıklar'ın ve Kofti'nin kedisinin üstüne o saldı."*

  ...

"Aptal, küçük Ginny'nin, güncesine güvenmekten vazgeçmesi epey zaman aldı," dedi Riddle. (HPSO, 285-286).

- *"…Ben de güvenini kazanmak için sana koca angut Hagrid'i yakaladığım o ünlü anı göstermeye karar verdim."* (HPSO, 286).
- *"…Sonsuza kadar pis Muggle babamın adını mı kullanacaktım sanıyorsun? …, ayaktakımından pis bir Muggle'ın adını mı taşıyacaktım?…"* (HPSO, 289).
- *"Nereden bileyim ben, küçük, aptal kızın onu eline nasıl geçirdiğini?" dedi.* (HPSO, 300).
- *Kapıyı sertçe çekip açtı ve cin koşarak yanına geldiğinde onu kapıdan dışarı tekmeledi.* (HPSO, 309-310).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde aptal ifadesinin kullanılmasıyla; ikinci maddede Harry'nin Dursley ailesinin yanında köpek mualesi görmesiyle; üçüncü maddede salak ifadesiyle; dördüncü maddede Vernon Enişte'nin Harry'i tehdit etmesiyle; beşinci maddede Dobby'nin Harry'nin mektuplarına engel olup, onun Hogwarts'a gitme kararına saygı göstermemesiyle; altıncı maddede manyak ifadesinin kullanılmasıyla; yedinci maddede aptal ifadesinin kullanılmasıyla; sekizinci madde Arthur Weasley ile alay edilmesiyle; dokuzuncu maddede Draco ve babasının Weasleu ailesiyle alay etmesiyle; onuncu maddede aptal kelimesinin kullanılmasıyla; on birinci maddede aptal ifadesinin kullanılması ve Malfoy'un Ron ve Harry ile alay etmesiyle; on ikinci maddede cinperilerin saygısız davranışlarıyla; on üçüncü ve on dördüncü maddelerde Fred ve George'un süpürgeleriyle alay edilmesiyle; on beşinci maddede Malfoy'un Hermione'ye hakaret etmesi ve Ron'un Malfoy'a kötü büyü yapmasıyla; on altıncı maddede Hagrid'in bir öğretmeni eleştirmesiyle; on yedinci maddede pislik ifadesinin kullanılmasıyla; on sekizinci maddede Myrtle'a lakap takılmasıyla; on dokuzuncu maddede kötü bir ifade olan bulanık kelimesinin kullanılmasıyla; yirminci maddede Justin'e salak denmesiyle; yirmi birinci maddede okulun kurucularından birine yaşlı kaçık denmesiyle; yirmi ikinci maddede bulanık, pis fare suratı gibi ifadelerin kullanılmasıyla; yirmi üçüncü maddede beyinsiz kelimesinin kullanılmasıyla; yirmi dördüncü maddede sümüklü ifadesinin kullanılmasıyla; yirmi beşinci maddede Malfoy'un Harry'e Yaralı Kafa diye hitap etmesiyle; yirmi altıncı maddede Dobby'nin sahipleri taradından dayak yemesi ve Harry tarafından tehdit edilmesiyle; yirmi yedinci maddede akran zorbalığıyla; yirmi sekizinci maddede salak ifadesiyle; yirmi dokuz ve otuzuncu maddelerde Harry ile dalga geçilmesiyle; otuz birinci maddede salak ifadesiyle; otuz ikinci maddede aptal ifadesiyle; otuz üçüncü maddede Mrs. Weasley'in muhabirleri tehdit etmesiyle; otuz dördüncü maddede bulanık ifadesi ve hastane kanadındaki yatanlara tekme atılmasının istenmesiyle; otuz beşinci maddede okulun müdürüne yönelik saygısızca

eleştiri ve Colin ile alay edilmesiyle; otuz altıncı ve otuz yedinci maddelerde bulanık ifadesiyle; otuz sekizinci maddede bir öğretmene herif denmesiyle; otuz dokuzuncu ve kırkıncı maddelerde Myrtle olan saygısızca tutum ile; kırk birinci maddede Flitwick'e sinsi ihtiyar köpek denmesiyle; kırk ikinci maddede küfretme ifadesiyle; kırk üçüncü maddede Malfoy'un okulun müdürü hakkında saygısızca konuşmasıyla; kırk dördüncü maddede bulanık ifadesiyle; kırk beşinci maddede gerizekalı ifadesiyle; kırk altıncı maddede aptal ifadesiyle; kırk yedinci maddede Myrtle ile lay edilmesiyle; kırk sekizinci maddede ağabeylerinin Ginny ile alay ettiklerinden bahsedilmesiyle; kırk dokuzuncu maddede bulanık ve aptal kelimelerinin kullanılmasıyla; ellinci maddede Hagrid'e angut denmesiyle; elli birinci maddede Riddle'ın babası hakkında saygısızca konuşmasıyla; elli ikinci maddede aptal ifadesiyle; elli üçüncü maddede Dobby'nin sahibi tarafından dayak yemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Hogwarts'ı öyle özlüyordu ki, bitmeyen bir karın ağrısıydı sanki. Gizli geçitleri ve hayaletleriyle şatoyu özlüyordu. Sonra derslerini (belki İksir Hocası Snape hariç), baykuşla gelen postayı, Büyük Salon'daki şölenlerde yiyip içmeyi, kuledeki yatakhanede dört direkli karyolasında uyumayı, bekçi Hagrid'i Yasak Orman'ın yanındaki arazide bulunan kulübesinde ziyaret etmeyi ve hele büyücülük dünyasının en popüler sporu Quidditch'i ...* (HPSO, 11).
- *... en iyi arkadaşları Ron Weasley ile Hermione Granger'ı özlüyordu.* (HPSO, 14).
- *Oradaki herkesin onu seviyor görünmesiydi.*

  Mrs. Weasley çoraplarının durumu için yaygara kopardı durdu, her yemekte tabağını dördüncü kez doldurup onu yemeye zorladı. Mr. Weasley yemekte Harry'nin yanına oturmasını seviyordu. (HPSO, 46).
- *..."Arthur Weasley, Muggle'ları öyle çok seviyor ki,"...* (HPSO, 207).
- *Harry, Ron ve Hermione, Hagrid'in büyük ve korkunç yaratıklara karşı talihsiz bir sevgi beslediğini zaten biliyorlardı.* (HPSO, 231).
- *"...Ginny beni çok sevdi..."* (HPSO, 285).
- *"...Çünkü annem beni kurtarmak için can verdi..."* (HPSO, 291).
- *"Demek öyle. Annen seni kurtarmak için öldü..."* (HPSO, 291).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Harry'nin Hogwarts'a olan özlemiyle; ikinci maddede Harry'nin arkadaşlarını özlemesiyle; üçüncü maddede Weasley ailesinin Harry'i sevmesiyle; dördüncü maddede Arthur Weasley'in muggleları sevmesiyle; beşinci maddede Hagrid'in yaratıklara olan sevgisiyle; altıncı maddede Tom'un, Ginny'nin kendisini sevdiğini söylemesiyle; yedinci ve sekizinci maddelerde Harry'nin

annesinin oğlunu kurtarmak için canını feda etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Dursley'ler onu Privet Drive'dayken sevmiyorlardı ki, Mayorka'da sevsinler...* (HPSO, 14).
- *"Benden nefret ediyor."* (HPSO, 34).
- *."Bir bacanın içinde kaybolursam Dudley bunun harika bir espri olduğunu düşünür, üzülmeyin siz."* (HPSO, 51).
- *Profesör Severus Snape, Harry'nin en az sevdiği öğretmendi. Harry de Snape'in en az sevdiği öğrenci oluyordu. Zalim, alaycı, kendi binası (Slytherin) dışındaki hiçbir öğrencinin sevmediği Snape, İksir dersini okutuyordu.*

  …

  ... "Yani, herkes ondan nefret... " (HPSO, 77).
- *Okulun hademesi Argus Filch'ten bütün öğrenciler nefret ederdi.* (HPSO, 114).
- *Ernie hemen, "Duyduğuma göre birlikte yaşadığın Muggle'lardan nefret ediyormuşsun," dedi.*

  "Dursley'lerle birlikte yaşayıp da onlardan nefret etmemek mümkün değil. ..." (HPSO, 187).
- *"Aklını mı oynattın sen? Ölmem için o kadar fırsat çıkmışken ve ben bunu başaramamışken mi? Sinirden çılgına dönecekler..."* (HPSO, 314).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Dursley ailesinin Harry'i sevmemesiyle; ikinic maddede Draco'nun Harry'den nefret etmesiyle; üçüncü maddede Dursley ailesinin Harry'nin başına kötü bir şey gelse bundan keyif alacaklarının belirtilmesiyle; dördüncü maddede öğrencilerin Profesör Snape'i sevmemesiyle; beşinci maddede Filch'in öğrencilerden nefret etmesiyle; altıncı ve yedinci maddelerde Harry'nin Dursley ailesinden nefret etmesiyle; sekizinci maddede Harry'nin başına kötü bir şey gelecek olsa Dursley ailesinin mutlu olacağının vurgulanmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Sanırım programın üstünden bir daha geçsek iyi olacak" dedi. "Saat sekizde hepimiz yerlerimizde olmalıyız. Petunia, sen..."* (HPSO, 13).
- *...Harry camları sildi, arabayı yıkadı, çimleri biçti, çiçek tarhlarını kırktı, gülleri budayıp suladı ve bahçe sırasını yeniden boyadı.* (HPSO, 17).
- *"... Sen benim için bahçedeki yercücelerini ayıklayacaksın. Tamamen baş edilmez bir hal alıyorlar."*

  …

  "Ve siz ikiniz de," dedi annesi, gözlerinden şimşekler çakarak. (HPSO, 39-40).
- *Dumbledore, sakin sakin, "Bu çocukların cezalandırılmasına karar vermek Profesör McGonagall'a düşer, Severus," dedi. "Onun binasında, onun sorumluluğu altındalar."* (HPSO, 80).

- *Hagrid'in evinin arkasındaki küçük sebze tarhında bir düzine balkabağı vardı. ...*

  Hagrid, hayatından memnun bir edayla, "Durumları iyi, değil mi?" dedi. "Cadılar Bayramı Şöleni için... o vakte kadar yeterince büyümüş olurlar." (HPSO, 112).

- *Cadılar Bayramı geldiğinde, Harry, Ölüm Günü Partisi'ne gitmek için düşüncesizce söz verdiğine çoktan pişman olmuştu. ...*

  Hermione bir patron edasıyla Harry'yi uyardı: "Söz sözdür, Harry. Ölüm Günü Partisi'ne gideceğim dedin bir kere." (HPSO, 125).

- *"... Ya o Snitch'i Malfoy'dan önce yakala, ya da denerken öl, Harry, çünkü bugün kazanmamız gerekiyor, kazanmalıyız."* (HPSO, 157).

- *Madam Hooch gittikçe yaklaşırken, "Dinleyin" dedi Harry, "ikiniz hep benim çevremde uçtuğunuz sürece Snitch'i ancak kolumdan içeri uçarsa yakalarım. Takımın geri kalanına dönün, bırakın o serseriyle ben ilgileneyim."*

  ...

  "Tamam," dedi. "Fred, George, Harry'yi duydunuz - onu rahat bırakın, Bludger'la kendisi başa çıksın." (HPSO, 160).

- *"Şimdi, Profesör Dumbledore bana bu küçük Düello Kulübü'nü başlatma izni verdi ki, kendinizi savunmanız gerekecek durumlar için sizi eğiteyim ...* (HPSO, 177).

- *Onlara kendisinin sadece, bir sınıf başkanı olarak bu sorunlu dönemde öğretmenleri desteklemek için Noel'de okulda kaldığını kendini beğenmiş bir tavırla söylemişti zaten.* (HPSO, 197).

- *Harry ve Ron her akşam onu ziyarete gidiyorlardı. Yeni sömestr başlayınca da ona her günün ev ödevlerini getirdiler.*

  ..., "geri kalmamam gerek". (HPSO, 212).

- *"Koridorlarda sihir yok. Bunu bildirmek zorundayım, biliyorsun!"* (HPSO, 222).

- *Gryffindor'un bir dahaki Quidditch maçı Hufflepuff'laydı. Wood her gece akşam yemeğinden sonra takım halinde antrenman yapmaları konusunda ısrar ediyordu, ...* (HPSO, 234)

- *"Bütün öğrenciler akşam saat altıda binalarının ortak salonlarına dönecek. Hiçbir öğrenci o saatten sonra yatakhaneden ayrılmayacak. Her derse bir öğretmen eşliğinde gideceksiniz. Hiçbir öğrenci yanında bir öğretmen olmadan tuvalete gitmeyecek..."* (HPSO, 238).

- *"Şu sıralarda okulu açık tutmamızın tek amacı eğitime devam etmenizi sağlamak," dedi sertçe. "Bu yüzden her zamanki gibi sınav yapılacak, eminim hepiniz öğrendiklerinizi sıkı sıkı tekrar ediyorsunuzdur."* (HPSO, 262).

- *"Profesör Dumbledore, okulu mümkün olduğunca normal bir şekilde devam ettirme talimatı vermişti," dedi.* (HPSO, 263).

- *"...Bina sorumluları gidip olanlar hakkında öğrencilerine bilgi vermeli. Hogwarts Ekspresi'nin yarın ilk iş onları eve götüreceğini söyleyin. Diğerleri lütfen yatakhane dışında öğrenci kalıp kalmadığını kontrol etsin."* (HPSO, 272).

- *"Burada bekle," diye seslendi Ron'a. "Lockhart'la birlikle bekle. Ben devam edeceğim. Bir saat içinde dönmezsem..."*

  ...

  "Bu kayaların bir bölümünü yerlerinden oynatmaya çalışacağım," dedi Ron. Sesinin sakin çıkması için çaba gösteriyor gibiydi. "Böylece - böylece döndüğünde buradan geçebilirsin. Ve Harry -" (HPSO, 280-281).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Vernon Dursley'in akşam gelecek misafirler için ailesinin sorumluluklarından bahsetmesiyle; ikinci maddede Harry'nin teyzesinin verdiği sorumlulukları yerine getirmesiyle; üçüncü maddede Mrs. Weasley'in

oğullarına bahçedeki yercüceleri ayıklama sorumluluğunu vermesiyle; dördüncü maddede Profesör Dumbledore'un sorumluluğun Profesör McGonagall'da olduğunubsöylemesiyle; beşinci maddede Hagrid'in Cadılar Bayramı için balkabağı yetiştirme sorumluluğu olmasıyla; altıncı maddede söz vermesine rağmen partiye gitmek istemen Harry'e Hermione'nin söz verdiğini yani bu konuda sorumlu olduğunu söylemesiyle; yedinci maddede Wood'un maçı kazanma sorumluluğunu Harry'e yüklemesiyle; sekizinci maddede Harry'nin Bludger ile baş etme sorumluluğunu üstüne almasıyla; dokuzuncu maddede Profesör Lockhart'ın düello klübü kurarak öğrencilere kendilerini savunmayı öğretme sorumluluğunu üstüne almasıyla; onuncu maddede Percy'nin Sırlar Odası açıldığı için öğretmenleri desteklemenin sorumluluğu olduğunu düşünmesiyle; on birinci maddede Hermione'nin hastane kanadında yattığı halde ders çalışmasıyla; on ikinci maddede Percy'nin sınıf başkanı olduğu için sorumluluğu gereği Harry'i uyarmasıyla; on üçüncü maddede Harry'nin sorumluluklarından bahsedilmesiyle; on dördüncü maddede Sırlar Odası açıldığı için öğretmenlerin sorumluluklarından bahsedilmesiyle; on beş ve on altıncı maddelerde Profesör McGonagall'ın öğrencilerin sorumluluğun dersler olduğunu belirtmesiyle; on yedinci maddede Profesör McGonagall'ın vekaleten müdür olarak bina sorumlulularına sorumlulukları söylemesiyle; on sekizinci maddede Ron kayaların diğer tarafında kaldığı için Harry'nin Ginny'i kurtarma sorumluluğunu üstelenmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Böylece Harry'yi, ölen annesinin kız kardeşiyle onun kocası büyütmüşlerdi.* (HPSO, 12).
- *"... Peki, kimse sana yardım edemez mi? Ben edemez miyim?"* (HPSO, 21).
- *"Harry Potter, Dobby'ye yardım edebilir miyim diye soruyor... "* (HPSO, 21-22).
- *"... Ama Dobby, Harry Potter'ı korumaya, onu uyarmaya geldi, ...* (HPSO, 22).
- *"Bir komplo var, Harry Potter. Bu yıl Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'nda dehşet verici şeyler yapmak için bir komplo," diye fısıldadı Dobby, birden tir tir titremeye başlayarak. "Dobby bunu aylardır biliyor efendim. Harry Potter kendisini tehlikeye atmamalı. Bunu yapamayacak kadar önemli, efendim."* (HPSO, 23).
- *"Kem küm edip durma," dedi Ron, "seni eve götürmeye geldik."*

  ...

  Fred, bir ipin ucunu Harry'ye fırlattı. "Şunu parmaklıklara bağla."

...

Sonra Fred ve George'un ağır sandığı merdivenlerden yukarı taşımalarına yardıma gitti.

....

Weasley'ler tüm güçleriyle çektiler ve Harry'nin bacağı Vernon Enişte'nin kıskacından kurtuldu. Harry arabaya girip, kapı da sımsıkı kapanınca, Ron haykırdı: "Ayağını gaza bas, Fred!" Araba da birden ay dedeye doğru yola çıktı. (HPSO, 31-32-33).

- *Ama kendini cin gibi uyanık hisseden Harry atılıp, "Ron'a yardım edeceğim," dedi.* (HPSO, 39-40).
- *Gringotts Bankası. Hagrid onu dosdoğru Diagon Yolu'na götürmüştü.* (HPSO, 56-57).
- *Mr. Weasley Harry'nin gözlüğünü aldı, asasıyla bir dokundu ve yepyeni halde geri verdi.* (HPSO, 58).
- *"... ona hemen şimdi memnuniyetle, parasız bir tane vereceğim."* (HPSO, 62).
- *Kalabalık bağırdı ve alkışladı, Harry'ye de Gilderoy Lockhart'ın bütün eserleri sunuldu. ...*

  Harry ona, "Bunlar senin olsun," diye mırıldandı, kitapları kazana yuvarlayarak. "Ben kendiminkileri satın alırım... " (HPSO, 63).
- *Collin soluk soluğa, "Quidditch'i tam olarak anlamıyorum," dedi. "Dört top olduğu doğru mu? İki tanesi uçup insanları süpürgelerinden düşürmeye mi çalışıyor?"*

  Harry, canı sıkkın, "Evet," dedi. Kadere rıza göstermiş, Quidditch'in zor kurallarını anlatmaya razı olmuştu. (HPSO, 103).
- *"Eh, onlara -anlarsın- birazcık yardım ettim."* (HPSO, 113).
- *"Harry! Harry! İşe yaradı mı?"*

  ...

  Nick hevesle, "Peeves'i tam Filch'in odasının üstünde yere çarpsın diye ikna ettim," dedi. "Dikkatini çeler diye düşündüm..." (HPSO, 123).
- *"Aziz dostum! Harry Potter benim Ölüm Günü Parti'mde. Ve," durakladı, çok heyecanlı görünüyordu. "Sir Patrick'e beni ne kadar korkutucu ve etkileyici bulduğundan söz edebilir misin acaba?"*

  "Ta... tabii," dedi Harry. (HPSO, 124).
- *Harry, sıkıntıyla, "Yardım etmeye çalışmamız gerekmez mi?" diye sordu.* (HPSO, 132).
- *"En yakını benim odam, Müdürüm -hemen üst katta- lütfen kendinizi evinizde... "* (HPSO, 134).
- *"Madam Sprout kısa süre önce birtakım adamotları elde etti. Onlar normal boylarına varır varmaz, Mrs. Norris'i yeniden canlandıracak bir iksir yaptıracağım."* (HPSO, 138).
- *"Zaten ölüsün," dedi Ron, yardımcı olmak isteyen bir edayla.* (HPSO, 148).
- *"... Profesör Snape, bana yardım etmek isterseniz..."* (HPSO, 179).
- *... "Rahat bırak onu!" Ve mucize gibi -anlaşılmaz biçimde-, yılan, gözleri şimdi Harry'de, kalın siyah bir bahçe hortumu kadar uysal, yere kıvrıldı.* (HPSO, 181-182).
- *Hagrid ona koca bir teneke melas şekerlemesi yollamıştı; Harry yemeden önce onu şöminenin yanında yumuşatmaya karar verdi. Ron, en sevdiği Quidditch takımı hakkında ilginç olgular içeren Cannon'larla Uçmak adlı bir kitap vermişti. Hermione ise ona kartal tüyünden yapılma lüks bir tüy kalem getirmişti. Harry son hediye paketini açınca, Mrs. Weasley'den gelen, elde örülmüş yeni bir yelekle, kocaman bir erik pastası buldu. (HPSO, 198).*
- *"Saldırıları kimin yaptığını hâlâ bilmiyoruz, tamam ama, yarın babama yazıp ona Malfoy'ların misafir odalarının altını kontrol etmesini söyleyeceğim."* (HPSO, 210).
- *"Seni hastane kanadına götürürüz. Madam Pomfrey asla fazla soru sormaz... "* (HPSO, 211).

- *Harry ve Ron her akşam onu ziyarete gidiyorlardı. Yeni sömestr başlayınca da ona her günün ev ödevlerini getirdiler.* (HPSO, 212).
- *"Ondan sonra hastane kanadındaki o zavallıları iyileştirebiliriz."* (HPSO, 232).
- *Gerçi kimsenin ona rehberlik etmediği de söylenemezdi: Percy Weasley tecrübesini paylaşmaya can atıyordu.*

  "Hangi yönde ilerlemek istediğine bağlı, Harry," dedi. "Gelecek üzerine düşünmek için hiçbir zaman çok erken sayılmaz, bu yüzden ben Kehanet'i tavsiye ederim…" (HPSO, 233-234).
- *…, bu derslerde başarısız olursa en azından yanında ona yardım edecek bir dost olur diye düşünüyordu.* (HPSO, 234).
- *"... Ayrıca göreceksin ki, Hogwarts'ta isteyen herkese yardım edilir."* (HPSO, 244).
- *"... Hogwarts'ta isteyen herkese yardım edilir."* (HPSO, 246).
- *…, Ron da (hayli isteksizce) ona yardım ediyordu.* (HPSO, 247).
- *"...Hagrid o zaman küçük bir çocuktu, ama bana baktı, beni şatodaki bir dolapta sakladı, masadaki artıklarla besledi. Hagrid benim iyi arkadaşımdır ve iyi bir insandır. Keşfedilip bir kızın ölümüyle suçlandığımda, beni korudu ..."* (HPSO, 257).
- *Mr. Weasley'nin arabası, farları açık, korna çalarak yokuş aşağı yıldırım gibi iniyor, yoluna çıkan örümcekleri deviriyordu. Devrilen örümceklerin bir kısmı sırtüstü düşüyor, bacakları yukarı dikilmiş halde çırpınıyordu. Araba Harry ve Ron'un önünde tiz bir gıcırtıyla durdu ve kapıları açıldı.* (HPSO, 258-259).
- *"... Bu gece, taşlaşmış olanları eski hallerine döndürebileceğiz…"* (HPSO, 263).
- *"... Madam Pomfrey'ye benim izin verdiğimi söyleyin."* (HPSO, 267).
- *Harry, Ron'un nefesini tuttuğunu duydu ve bir kez daha yukarı baktı. Ne yapacağına karar vermişti.*

  "Ben oraya iniyorum," dedi.

  …

  "Ben de," dedi Ron. (HPSO, 277).
- *Hemen sonra, kuş doğruca Harry'nin üstüne uçmaya başladı. Taşıdığı buruşuk şeyi Harry'nin ayaklarına bıraktı ve bütün ağırlığıyla omzuna kondu.*

  …

  "Ona gelince -" dedi Riddle, Fawkes'ın bıraktığı buruşuk şeye bakarak, "o da okulun eski Seçmen Şapka'sı."

  Öyleydi. Yamalı, yıpranmış ve tozlu Şapka, Harry'nin ayaklarının dibinde hareketsiz yatıyordu. (HPSO, 290).
- *Harry onun yüzüne baktı ve iki koca yuvarlak sarı gözünün anka kuşu tarafından deşilmiş olduğunu gördü.* (HPSO, 293).
- *"Yardım et... yardım et..." diye düşündü. "Lütfen yardım et bana!"*

  …

  Şapka'nın içinde pırıl pırıl bir gümüş kılıç belirmişti. Kabzasında yumurta büyüklüğünde yakutlar parlıyordu. (HPSO, 294).
- *"Fawkes," dedi Harry kısık sesle. "Müthiştin, Fawkes..." Kuşun güzel başını, yılan dişinin kolunda deştiği yere yasladığını hissetti.*

  …

  Eğer ölmek buysa, diye düşündü Harry, o kadar da kötü değilmiş. Acısı bile diniyordu...

... İnci gibi gözyaşları yaranın etrafında parıldıyordu - ama artık yara yoktu. (HPSO, 295-296).

- *Sonra gene kanat çırpma sesleri arasında Fawkes bir kez daha yükseldi ve Harry'nin kucağına bir şey düştü - günce.* (HPSO, 296).
- *...Harry uzanıp Fawkes'ın tuhaf bir şekilde sıcak olan kuyruk tüylerine tutundu.*

  Bütün bedenini olağanüstü bir hafiflik hissi sarmış gibiydi ve hemen sonra, vijit diye havalanıp borudan yukarı çıkmaya başladılar. (HPSO, 298-299).
- *"Mr. Malfoy," dedi soluk soluğa, kayıp durarak. "Size bir şey getirdim."*

  Ve kokulu çorabı Lucius Malfoy'un eline tutuşturdu.

  ...

  "Dobby'nin bir çorabı var," dedi Dobby inanamayarak. "Sahip onu attı, Dobby de tuttu ve Dobby - Dobby özgür." (HPSO, 310).
- *"Harry Potter, Dobby'yi özgürlüğüne kavuşturdu!" dedi ...*

  "Harry Potter, Dobby'yi serbest bıraktı!" (HPSO, 311).
- *Dobby birden bağırdı: "Harry Potter'a zarar vermeyeceksin!"*

  Bir gümbürtü duyuldu ve Mr. Malfoy arkaya doğru uçtu. Merdivenlerden üçer beşer düşerek alt kattaki zemine yığıldı. Ayağa kalktı, yüzü mosmor kesilmişti. Asasını çıkardı, ama Dobby uzun parmağını tehditkâr bir şekilde ona doğru uzattı. Mr. Malfoy'a işaret ederek, "Şimdi gideceksin," dedi korkutucu bir edayla. "Harry Potter'a dokunmayacaksın. Şimdi gideceksin." (HPSO, 310-311).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde ailesini kaybeden Harry'i teyzesi ve eniştesinin yanına almasıyla; iki ve üçüncü maddede Dobby'nin eziyet gördüğünü duyan Harry'nin ona yardım etmek istemesiyle; dördüncü ve beşinci maddelerde Hogwarts'taki tehkilere karşı Dobby'nin Harry'i uyarıp, ona yardımcı olmak istemesiyle; altıncı maddede Ron ve ağabeylerinin Harry'e yardım etmek için gelmesiyle; yedinci maddede Harry'nin bahçedeki yercücelerin ayıklanması işine Weasley kardeşlere yardım etmek istemesiyle; sekizinci maddede yolunu kaybeden Harry'e Hagrid'in yardım etmesiyle; dokuzuncu maddede Arthur Weasley'in Harry'nin gözlüğünü düzeltmesiyle; onuncu maddede Lockhart'ın kitaplarını Harry'e ücretsiz olarak vermesiyle; on birinci maddede Harry'nin her şeyi karşılayacak maddi imkanı olmayan Weasley ailesinin kızı Ginny'e, Lockhart'ın ona verdiği kitapları vermesiyle; on ikinci maddede Quidditch kurallarını anlamayan Colin'e Harry'nin kuralları anlatmasıyla; on üçüncü maddede Hagrid'in balkabaklarının büyümesine yardım etmesiyle; on dördüncü maddede Nick'in Harry'e yardım edip onu haksız yere ceza almaktan kurtarmasıyla; on beşinci maddede Harry'nin, Nick'in Ölüm Günü Partisi'ne katılıp, Sir Patrick'e Nick'i korkutucu bulduğunu söylemeyeyi kabul etmesiyle; on altıncı maddede Harry'nin Mrs. Norris'e yardım etmelerini söylemesiyle; on yedinci maddede Lockhart'ın yardımcı olmak için kendi odasının daha yakın olduğunu söylemesiyle; on sekizinci maddede Dumbledore'un Mrs.

Norris'in gerçek haline dönmesine yardım edeceğini söylemesiyle; on dokuzuncu maddede Ron'un Myrtle'a yardım etmek istemesiyle; yirminci maddede Profesör Snape'in, Profesör Lockhart'a yardımcı olmasıyla; yirmi birinci maddede Harry'nin Justin'e yardım edip, yılanın saldırısını engellemesiyle; yirmi ikinci maddede ailesi tarafından Noel hediyesi olarak sadece kürdan alan Harry'e Mrs. Weasley ve Hagrid'in hediyeler yollaması; yirmi üçüncü maddede Ron'un babasına bakanlıktaki işinde yardımcı olmak için duyduklarını mektupla yazacak olmasıyla; yirmi dördüncü maddede Hermione'ye yardım etmek için Harry ve Ron'un onu hastane kanadına götürecek olmasıyla; yirmi beşinci maddede Harry ve Ron'un hastane kanadında yatan Hermione'ye yardım etmek için her gün ödevlerini getirmesiyle; yirmi altıncı maddede Profesör Sprout'un taşlaştırılmış olanlara yardım etmek için adamotu yetiştirmesiyle; yirmi yedinci maddede ders seçiminde Percy'nin Harry'e yardımcı olmak istemesiyle; yirmi sekizinci maddede Harry'nin derslerde başarısız olursa ona yardım edecek bir dostu olsun diye Ron ile aynı dersleri seçmesiyle; yirmi dokuz ve otuzuncu maddelerde Dumbledore'un Hogwarts'ta isteyen herkese yardım edileceğini söylemesiyle; otuz birinci maddede Ron'un Harry'e yardım etmesiyle; otuz ikinci maddede Aragog'un Hagrid'in ona yaptığı yardımlardan söz etmesiyle; otuz üçüncü maddede Aragog ve evlatları Harry ve Ron'u öldürecekken uçan arabanın yardıma gelmesiyle; otuz dördüncü maddede Profesöre McGonagall'ın taşlaştırılanlara yardım edileceğini söylemesiyle; otuz beşinci maddede Profesör McGonagall'ın Harry ve Ron'a Hermione'yi ziyaret etmek için yardım etmesiyle; otuz altıncı maddede Harry ve Ron'un, Sırlar Odası'na kaçırılan Ginny'e yardım etmeye çalışmasıyla; otuz yedi, otuz sekiz, otuz dokuz, kırk, kırk bir ve kırk ikinci maddelerde Fawkes'ın Harry'e yardım etmeye gelmesi, Basilisk'i kör etmesi, getirdiği Seçmen Şapka'dan Gryffindor'un kılıcının çıkması, gözyaşlarıyla Harry'nin yarasını iyileştirmesi ve herkesi Sırlar Odası'ndan çıkarmasıyla; kırk üç ve kırk dördüncü maddelerde Harry'nin Dobby'e özgür kalması için yardım etmesiyle; kırk beşinci maddede Lucius Malfoy Harry'e saldırınca Dobby'nin Harry'e yardım etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

4.3. Küçük Prens

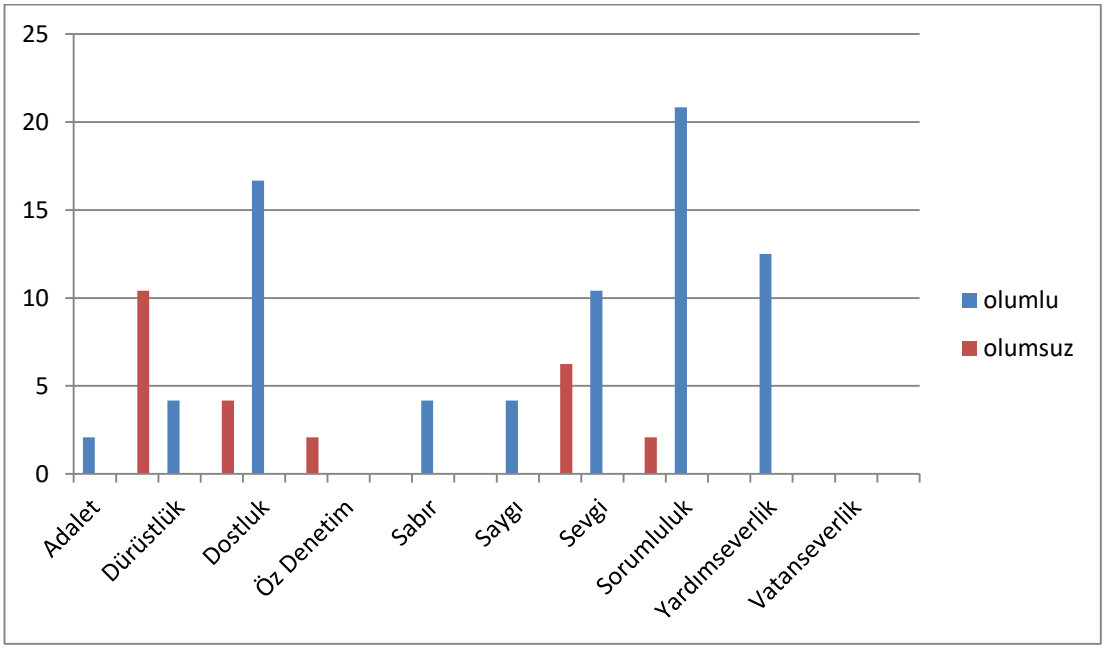
Kitabın Özeti: Bu kitapta yazar kendisinin yaşadığı bir olayı anlatmıştır. Yazar bir pilottur ve bir gün uçağı bozulunca zorunlu iniş yapar. Çölün ortasında yalnız başınadır. Gün doğumunda ince bir ses duyar. Bu sesin sahibi Küçük Prens'tir. Küçük Prens pilota gezegeninden, tek başına yaşadığından, çiçeğinden bahseder ve ondan kendisine bir koyun çizmesini ister. Yazar resim çizmeyi pek beceremediğini söylese de Küçük Prens yine de ondan bir koyun çizmesini ister. Yazar altı yaşındayken çizdiği boğa yılanını çizer. O zaman kimse onun bir boğa yılanı olduğunu anlamamıştır ama Küçük Prens resmi görünce bir yılanın yuttuğu bir filin resmini istemediğini bir koyun resmi istediğini söyler. Yazar birkaç denemeden sonra Küçük Prens için kutuda bir koyun çizer. Küçük Prens de ona yaptığı gezileri anlatır. Bu gezilerde tanıştığı insanları, başına gelen olayları detaylıca anlatır. Küçük Prens gezegenine dönme vakti gelince yılan dostundan yardım ister. Yazar bu yaşadıklarını asla unutmaz ve üzerinden zaman geçtikten sonra küçük dostunu unutmamak için bu kitabı kaleme alır.

Aşağıda, Tablo 3'de Küçük Prens kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sorumluluk(%21), dostluk(%18) ve sevgi(%13) değerlerine yer verilirken, en az öz denetim(%0) ve vatanseverlik(%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sorumluluk(%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak adalet(%10) en fazla yer almıştır.

Tablo 3: Küçük Prens Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	**%**
Adalet	Olumlu	1	2,083333
	Olumsuz	5	10,41667
Dürüstlük	Olumlu	2	4,166667
	Olumsuz	2	4,166667
Dostluk	Olumlu	8	16,66667

	Olumsuz	1	2,083333
Öz Denetim	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0
Sabır	Olumlu	2	4,166667
	Olumsuz	0	0
Saygı	Olumlu	2	4,166667
	Olumsuz	3	6,25
Sevgi	Olumlu	5	10,41667
	Olumsuz	1	2,083333
Sorumluluk	Olumlu	10	20,83333
	Olumsuz	0	0
Yardımseverlik	Olumlu	6	12,5
	Olumsuz	0	0
Vatanseverlik	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0

Şekil 3: Küçük Prens Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *..., "eğer bir generale bir martı olmasını buyurursam, sözü edilen general de dediğimi yapmazsa, suç onun değil benimdir." (KP, 44).*

Yukarıdaki maddede Küçük Prens'in bir astreoidde tanıştığı kralın Küçük Prens'e verdiği emirlerin adaletli olduğundan bahsetmesi, eğer yapılamayacak bir emir verdiyse suçun kendisinde olduğunu söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... Ama başında fes, ayağında şalvar var diye sözüne kulak asan olmamış. Büyükler böyledir işte.*

  Bereket versin, Asteroid B-612'nin onurunu kurtarmak için dediği dedik bir Türk önderi tutmuş, bir yasa koymuş: Herkes bundan böyle Avrupalılar gibi giyinecek, uymayanlar ölüm cezasına çarptırılacak. 1920 yılında aynı gökbilimci bu kez çok şık giysiler içinde Kurultay'a gelmiş. Tabii bütün üyeler görüşüne katılmışlar. (KP, 20-21).
- *"Bir kralın önünde esnemek görgü kurallarına aykırıdır," dedi kral. "Bir daha tekrarlanmasın."* (KP, 43).
- *Karşı gelinmesini hoş görmezdi. Mutlak bir kraldı.* (KP, 44).
- *"Hımm!" dedi kral, "gezegenimin sınırları içinde yaşlı bir farenin yaşadığını gösterir bir sürü kanıt var elimde. Geceleri sesini duyuyorum. Onu yargılarsın. Ara sıra ölüm cezası verirsin ona. Senin adaletinin pençesinde kalır. Ama tutumlu davranmalı, her seferinde onu bağışlamalısın. Çünkü yargılanacak bir o fare var elimizde." (KP, 48).*
- *"İnsanlar," dedi tilki, "insanların tüfekleri vardır. Ava çıkarlar. Hepimizin rahatını kaçırırlar. Bir de kümeslerde tavuk beslerler. Başka dertleri yoktur. Yoksa piliç mi arıyorsun?" (*KP, 78).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kılık kıyafetinden dolayı gökbilimcisine adaletsizce davranılmasıyla; ikinci, üçüncü ve dördüncü maddelerde kralın adaletszi emirler vermesi, kendisine karlı gelinmesine izin vermemesi ve farenin adaletsizce yargılanmasını isteyen sözleriyle; beşinci maddede insanların hayvanları avlaması, onlara adaletsiz davranmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"... Sense yıldızlar için yararlı değilsin...* (KP, 57-58).
- *"Tamam," dedi coğrafyacı, "ama kâşifim dememiştim. Gezegenimde tek kâşif yok.*
- *... Bunlardan birinin anılarını ilginç görürse o kâşifin dürüstlüğü konusunda soruşturma yapar."*

  "Neden?"

"Çünkü yalancı bir kâşif, coğrafya kitaplarının başına neler neler getirir. Çok içki içen kâşifler için de aynı durum söz konusudur." (KP, 63-64).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Küçük Prens'in gittiği gezegendeki çok işi olduğunu söyleyen adama aslında yararlı bir iş yapmadığını dürüstçe söylemesiyle; ikinci maddede coğrafyacı kâşiflerin dürüst olması gerektiğinin belirtilmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Ama sözünü bitirmedi. Çünkü tohum olarak gelmişti, başka dünyaların nasıl olduğunu bilemezdi. Söylediği zararsız yalan yakalanınca…* (KP, 38).
- *İnsan zekâ oyununa kalkınca biraz yalan söylüyor. Ben de fener bekçilerinden söz ederken tam tamına doğrucu davranmadım, gezegenimizi bilmeyenlerde yanlış izlenimler uyandırabilecek bir yola saptım.* (KP, 68-69).

Yukarıdaki maddelerde yalan söyleniymesiyle bu değerin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Lütfen bir koyun çizer misin bana?"*

  …

  İşte Küçük Prens'le dostluk kurmam böyle oldu. (KP, 14-15-16).
- *Arkadaşım koyununu alıp gideli altı yıl oluyor. Onu anlatmaya çalışmam unutmak istemeyişimdendir. İnsanın arkadaşını unutması ne acı. Kaldı ki arkadaşı olan kaç kişi var içimizde? Bir gün onu unutursam gözleri sayılardan başka şey görmeyen büyüklere dönerim.* (KP, 23).
- *"Çocuklar," diyeceğim, "baobablara dikkat!"*

  Benim gibi öteden beri bir şey bilmeden tehlikeye sürtünerek geçen dostlarımı uyarmak için bunca çalıştım, yaptım resmi. Bu yolla vermek istediğim öğüt zahmete değerdi doğrusu. (KP, 28).
- *"… Tilkim eskiden nasıldı, öylesiniz. O da önceleri tilkilerden bir tilkiydi ama ben onu dost edindim, şimdi dünyada bir tane."* (KP, 82-84).
- *"Dostum tilki," diye söze başladı.*

  …

  "İnsan susuzluktan ölecek olsa bile bir dostu olması içini serinletiyor. Sözgelimi ben, bir tilki dostum var diye çok sevinçliyim..." (KP, 88).
- *Küçük dostumu kollarıma almak için tam vaktinde yetişmiştim.* (KP, 97).
- *"…Yıldızım herhangi bir yıldız olacak senin için. Böylece bütün yıldızları gözlemeyi seveceksin. Hepsi dostun olacak. Şimdi sana armağanını vermek sırası geldi."*

  …

  "Küçük dostum, biricik küçük dostum! Bu gülüşü duymak öyle güzel ki!"

  …

  "Onlardan birinde ben oturuyorum, ben gülüyorum diye geceleri gökyüzüne baktığında sana bütün yıldızlar gülüyormuş gibi gelecek. Gülmeyi bilen yıldızların olacak senin."

Sonra yine güldü.

"Bir gün üzüntün geçince (çünkü zamanla geçmeyecek üzüntü yoktur) beni tanımış olduğuna sevineceksin. Hep dostum olarak kalacaksın. Gülmek isteyeceksin benimle birlikte. Koşup pencereyi açacaksın. Gökyüzüne gülerek baktığını gören dostların şaşacaklar. Onlara diyeceksin ki, 'Evet, ne olmuş, yıldızlara bakarken gülerim ben!'

...

"Seni bırakmam," dedim.

"Acı çektiğimi sanacaksın. Ölüyormuşum gibi gelecek. Bu işler böyle. Görme, daha iyi. Zaten değmez."

"Seni bırakmam."

...

"Bırakmam seni."

Birden içi rahatladı.

"Neyse ki ikinci kez sokacak zehirleri kalmaz yılanların." (KP, 99-100).

- *Dönüşümde rastladığım dostlar beni sapasağlam gördüklerine sevindiler.* (KP, 103).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Küçük Prens ile yazarın tanışıp dost olmalarından bahsedilmesiyle; ikinci maddede yazarın dostu Küçük Prens'i unutmak istemediğini söylemesiyle; üçüncü maddede yazarın dostlarını boaboblara karşı uyarmak için onların resmini çizmesiyle; dördüncü maddede Küçük Prens'in güllere tilkiyle olan dostluğundan bahsetmesiyle; beşinci maddede Küçük Prens'in yazara tilki ile dost olduğu için mutlu olduğunu söylemesiyle; altı ve yedinci maddelerde yazarın, gezegenine dönme zamanı gelen Küçük Prens'i yılan soktuktan sonra kollarına alıp, dostlukları hakkında konuşmasıyla; sekizinci maddede yazar döndüğünde dostlarının sevinmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *..., "insanların tanımaya ayıracak zamanları yok artık. Aldıklarını hazır alıyorlar dükkânlardan. Ama dost satan dükkânlar olmadığı için dostsuz kalıyorlar. Dost istiyorsan beni evcilleştir işte..."* (KP, 80).

Yukarıdaki maddede artık insanların dost edinmediğinden bahsedilmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

d. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"Günbatımını çok seviyorum. Hadi gidip bir günbatımı görelim."*

  "Ama beklemek gerek..." (KP, 30).

- *"Çok sabırlı olmalısın..."* (KP, 80).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde yazarın Küçük Prens'e güneşin batışını izlemek için beklemesi gerektiğini yani sabırlı olması gerektiğini söylemesiyle; ikinci maddede

tilkinin Küçük Prens'e kendisini evcilleştirmek konusunda sabırlı olması gerektiğini söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

e. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *Çünkü kralın asıl istediği otoritesine saygı gösterilmesiydi.* (KP, 44).
- *Gezegene ayak basar basmaz bekçiyi saygıyla selamladı.* (KP, 60).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Küçük Prens'in tanıştığı kralın otoritesine saygı gösterilmesini istemesiyle; ikinci maddede Küçük Prens'in gittiği gezegendeki bekçiyi saygıyla selamlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Büyükler hiçbir şeyi tek başlarına anlayamıyorlar, onlara durmadan açıklamalar yapmak da çocuklar için sıkıcı oluyor doğrusu.* (KP, 11).
- *Aynı şekilde onlara deseniz ki, "Küçük Prens'in sevimli oluşu, gülüşü, bir koyun isteyişi var olduğunu gösterir; bir koyun istiyor, öyleyse vardır." Bunları deseniz de neye yarar? Nasıl olsa omuzlarını silkip size çocuk gözüyle bakacaklardır. Ama geldiği gezegenin Asteroid B-612 olduğunu söylerseniz hemen inanırlar, sorularıyla başınızı ağrıtmazlar. Böyledir onlar. Çok şey beklememelisiniz. Çocuklar büyükleri hoş görmeye alışmalıdır.* (KP, 22).
- *Gösteriş meraklısının biriydi işte!* (KP, 36).

Yukarıda maddelerin ilk ikisinde büyüklerin eleştirilmesiyle; üçüncü maddede çiçeğe gösteriş meraklısı denmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

f. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği ifadeler şunlardır:

- *"Günbatımını çok seviyorum. ..."* (KP, 30).

  "Sevdiğiniz çiçek milyonlarca yıldızdan yalnız birinde bile bulunsa yıldızlara bakmak mutluluğumuz için yeterlidir. 'Çiçeğim işte şunlardan birinde,' deriz kendi kendimize…" (KP, 34).
- *"Sevmez olur muyum seni," dedi çiçek. "Sevgimi anlamadınsa suç bende. Hem ne önemi var. Ama sen de az alıklık etmedin. Hadi mutlu olmaya çalış. Şu fanus da kalsın. İstemiyorum artık."* (KP, 42).
- *Küçük Prens baktı baktı ve yönetmeliğe bunca bağlı kalan bu bekçiye karşı içinde bir sevgi duydu.* (KP, 61).
- *Haklıydı. Çölü hep sevmişimdir. Bir kum tepeciğine otursunuz, bir şey görmez, bir şey duymazsınız, yine de sessizlikte bir nabız atar, bir pırıltı kımıldar…* (KP, 89).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Küçük Prens'in günbatımını sevdiğini söylemesiyle; ikinci maddede Küçük Prens'in gezegenindeki çiçeğine olan sevgisinden bahsetmesiyle; üçüncü maddede çiçeğin Küçük Prens'e aslında onu sevdiğini

söylemesiyle; dördüncü maddede Küçük Prens'in gittiği gezegendeki bekçiye sevgi duymasıyla; beşinci maddede yazarın çölü sevdiğini söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"Bir gezegen görmüştüm, kırmızı suratlı biri yaşıyordu orada. Bir kerecik olsun çiçek koklamamış, hiç yıldız görmemiş, hiç kimseyi sevmemiş…"* (KP, 33-34).

Yukarıdaki maddede bir gezegende yaşayan kırmızı suratlı birinin hiç kimseyi sevmemiş olmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Küçük Prens, "Bu bir düzen meselesidir," demişti sonradan. "Sabahları kendinize çekidüzen verdikten sonra gezegeninize de aynı şekilde bir çekidüzen vermeniz gerekir. Hiç aksatmadan her gün bütün baobabları söküp atmalısınız; küçükken gül fidanlarından ayırt edilemeyen bu bitkilerin büyüyerek fark edildikleri anı bıkmadan izlemelisiniz. Oldukça sıkıcı bir iştir bu. Ama çok kolaydır."* (KP, 26-27).
- *Baobabları çizerken bir sorumluluk duygusuyla doluydum; kendimi aşmıştım.* (KP, 28).
- *Ayrılış sabahı gezegenini derleyip topladı. Yanardağlarının lavlarını büyük bir titizlikle süpürdü. Zaten püskürür halde iki yanardağı vardı; sabah kahvaltısını ısıtmaya yetiyor da artıyordu bunlar. Bir de sönmüş yanardağı vardı. Ama "Ne olur ne olmaz," diyerek onu da süpürdü. Çünkü iyi temizlenmiş yanardağlar püskürmeden, yavaş ve düzenli bir şekilde yanar. Volkanik püskürmeler ise ocaktaki alevler gibidir.* (KP, 40).
- *"Üç, iki daha beş. Beş, yedi daha on iki. On iki, üç daha on beş. Günaydın. On beş, yedi daha yirmi iki. Yirmi iki, altı daha yirmi sekiz. Kibrit çakacak vaktim yok. Yirmi altı, beş daha otuz bir. Öff! Yani beş yüz bir milyon altı yüz yirmi iki bin yedi yüz otuz bir ediyor."*

  …

  "Elli dört yıldır bu gezegende oturuyorum, yalnız üç kez işime ara vermek zorunda kaldım …" (KP, 53-54-55).
- *"Düzene sokuyorum. Sayıyorum, yine sayıyorum. Güç bir iş. Ama önemli işlerle ilgilenen bir adamım ben."* (KP, 57).
- *"Sözgelimi benim her gün suladığım bir çiçeğim var. Her hafta süpürdüğüm üç tane de yanardağım var. Sönmüş olanı bile süpürüyorum; ne olur ne olmaz. Bu yaptıklarımla yanardağlarıma ve çiçeğime yararlı oluyorum…"* (KP, 57-58).
- *"Günaydın. Fenerini niçin söndürdün?"*

  "Yönetmelik böyle. Günaydın."

  "Nasıl?"

  "Yönetmeliğe göre fenerimi söndürüyorum. İyi akşamlar."

  …

  "Şimdi gezegen dakikada bir dönüş yapıyor; dinlenmeye bir saniye vaktim kalmıyor. Dakikada bir kez yakıp söndürüyorum."

  …

  Feneri yeniden yaktı. (KP, 60-61).

- *"Tamam," dedi coğrafyacı, "ama kâşifim dememiştim. Gezegenimde tek kâşif yok.*

  Kentleri, ırmakları, dağları, denizleri, okyanusları ve çölleri bulup çıkarmak coğrafyacının görevi değildir ki. Coğrafyacının gezinecek vakti yoktur. Masasının başından ayrılmaz. Kâşifler ayağına gelirler. Onlara sorular yöneltir, yolculuk anılarını not eder. Bunlardan birinin anılarını ilginç görürse o kâşifin dürüstlüğü konusunda soruşturma yapar."

  ...

  "Mümkün. Ne diyordum? Kâşifin dürüstlüğü ortaya çıkınca bu kez keşfi için bir soruşturma yapılır." (KP, 63-64).

- *"İnsanlar bu gerçeği unuttular, sen unutmamalısın. Evcilleştirdiğin şeyden her zaman sen sorumlusun. Gülünden sen sorumlusun..."*

  ...

  "Gülümden ben sorumluyum..." (KP, 84-85).

- *... Çiçekten ben sorumluyum."* (KP, 93).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Küçük Prens'in gezegenindeki sorumluluklarından bahsetmesiyle; ikinci maddede yazarın dostlarını boaboblar konusunda uyarmak için onların çizimlerini yaparken sorumluluk hissetmesiyle; üçüncü maddede Küçük Prens'in gezegeninden ayrılırken sorumluluklarını yerine getirmesiyle; dört ve beşinci maddelerde Küçük Prens'in gittiği gezegendeki işadamının ona sorumluluklarını anlatmasıyla; altıncı maddede Küçük Prens'in gezegenindeki sorumluluklarını işadamına anlatmasıyla; yedinci maddede Küçük Prens'in gittiği gezegende tanıştığı bekçinin ona sorumluluklarından bahsetmesiyle; sekizinci maddede coğrafyacının Küçük Prens'e sorumluluklarını anlatmasıyla; dokuz ve onuncu maddelerde tilkinin Küçük Prens'e gülüne karşı sorumlu olduğunu söylemesi ve Küçük Prens'in de bunu kabul etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

h. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Benim gibi öteden beri bir şey bilmeden tehlikeye sürtünerek geçen dostlarımı uyarmak için bunca çalıştım, yaptım resmi. Bu yolla vermek istediğim öğüt zahmete değerdi doğrusu.* (KP, 28).
- *"Sevdiğin çiçeğe bir şey olmayacak. Bir tasma çizerim koyunun için. Çiçeğin için de bir çit çizerim. Sonra..."* (KP, 35).
- *Küçük Prens ona yardım etmek istiyordu. Ama sarhoş kesin bir sessizliğe gömülerek konuyu kapadı.* (KP, 52-53).
- *Bir zamanlar iskemlesini bir kımıldatışta günbatımları gördüğünü anımsadı; dostuna yardım etmek istedi.*

  "Bak," dedi, "sana istediğin zaman dinlenebilmenin yolunu göstereceğim."

  ...

  Küçük Prens açıklamaya koyuldu:

"Senin gezegenin öyle küçük ki üç adımda çevresini dolanırsın. Hep güneş alan yerde kalabilmek için çok yavaş yürümen yeter. Dinlenmek istediğin zaman yürürsün, gündüzler dilediğin kadar uzar." (KP, 61).

- *Sana yardım edebilirim. Günün birinde gezegeninin özlemine dayanamazsan benim..."* (KP, 72).
- *"Böyle dememeliydin küçük dostum, dedim, "ben yalnız boa yılanlarının içten ve dıştan görünüşlerini çizebilirim."*

  "Üzme canını," dedi. "Çocuklar anlar."

  Ben de koyuna bir tasma çizdim. Ona uzatırken içim titriyordu. (KP, 94-94).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde yazarın dostlarını boaboblara karşı uyarıp onlara yardımcı olmak için boabobların resmini yapmasıyla; ikinci maddede yazarın çiçeği için edişelenen Küçük Prens'e yardım etmek amacıyla koyunu için bir tasma çizeceğini söylemesiyle; üçüncü maddede Küçük Prens'in sarhoş adama yardım etmek istemesiyle; dördüncü maddede Küçük Prens'in bekçiye yardım etmek istemesiyle; beşinci maddede gezegenine dönmek isterse Küçük Prens'e yılanın yardım edecek olmasıyla; altıncı maddede koyunun çiçeğini yiyeceğinden endişe duyan Küçük Prens'e yazarın tasma çizmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

4.4. Dedemin Bakkalı

Kitabın Özeti: Küçük kız Bursa'da ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Bir dedesinin bakkal dükkânı, diğer dedesinin kahvehanesi vardır. Bakkal olan dedesinin yanında çıraklık yapmaya başlayan kahramanımızın görevi yerleri süpürmek, biten ürünlerin yerine yenisini koymaktır. Kahramanımız bu işleri yaparken bakkal olan dedesi de camiye gitmektedir. Kahramanımız bakkalda çalışmaya başlayınca daha kolay para kazanmak için sürekli fikirler üretir. Vişneli sodayı üretir ama kimse beğenmez. Dükkânda sattıkları açım çekirdekleri minik paketler yapıp satmak ister ama müşteriler paketleri istemez. Elektrikler kesilince dedesi dondurmaları erimesin diye başka bir yere götürmektedir. Elektriklerin kesildiği gün dedesinin yokluğunu fırsat bilen kahramanımız mum fiyatlarını iki katına çıkarır ve müşteri çekmek için de dükkânda mum yakar. Ama kimse mum satın almaz. Müşterileri memnun etmek için yiyeceklerin içine afiyet olsun yazısını koyar ama müşteriler yiyeceklerin önceden açılmış olduğunu söyleyerek dedesine şikâyete gelmişlerdir. Bir gün köye zengin bir kadın ve oğlu gelir. Kadın oğlunun bakkalda istediği her şeyi sağlıksız olduğu için almayı reddeder. Bunun üzerine kahramanımızın aklına bakkalda organik ürünler

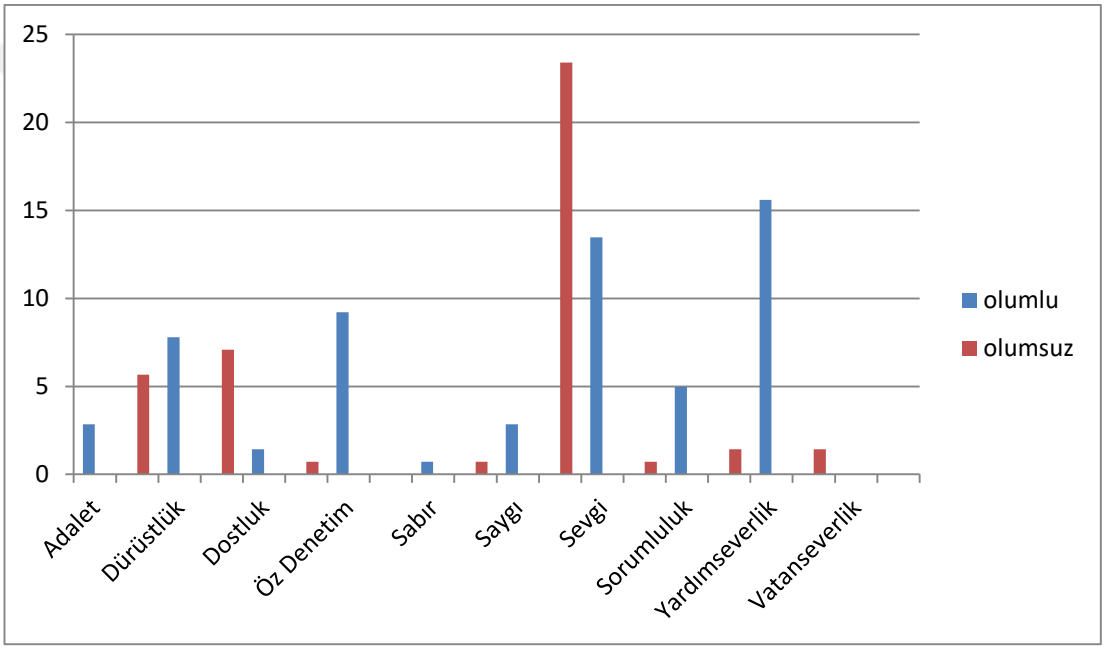
satmak gelir. Köydeki akrabalarına, komşularına giderek sanki onlar birbirinden bir şey istemiş gibi yaparak bal, şalca vs. alır. Ama yine işler umduğu gibi gitmez. Kimse ürünleri almaz. Dedesi de ona zaten köyde yardımlaşma olduğunu, birinin bir şeye ihtiyacı olunca olan birinden istemesinin yeterli olduğunu söyleyerek ona yaptıkları için kızar. Bunun gibi pek çok icraatı deneyen kahramanımız en sonunda pes eder ve yıllar sonra zamanında ürettiği tüm fikirlerin hayata geçirildiğini görür.

Aşağıda, Tablo 4'de Dedemin Bakkalı kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı(%26), yardımseverlik(%17) ve dürüstlük(%14) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik(%0) ve sabır(%1) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik(%16) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%23) en fazla yer almıştır.

Tablo 4: Dedemin Bakkalı Kitabına Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	**%**
Adalet	Olumlu	4	2,836879
	Olumsuz	8	5,673759
Dürüstlük	Olumlu	11	7,801418
	Olumsuz	10	7,092199
Dostluk	Olumlu	2	1,41844
	Olumsuz	1	0,70922
Öz Denetim	Olumlu	13	9,219858
	Olumsuz	0	0
Sabır	Olumlu	1	0,70922
	Olumsuz	1	0,70922
Saygı	Olumlu	4	2,836879
	Olumsuz	33	23,40426
Sevgi	Olumlu	19	13,47518

	Olumsuz	1	0,70922
Sorumluluk	Olumlu	7	4,964539
	Olumsuz	2	1,41844
Yardımseverlik	Olumlu	22	15,60284
	Olumsuz	2	1,41844
Vatanseverlik	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0

Şekil 4: Dedemin Bakkalı Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Zam yaptım. Nasıl olsa insanların ihtiyacı var, öyle alsınlar, daha çok para kazanırız" dedim ama dedem daha cümlemi bitirmeden atak yaptı.*

  "Evladım sen üçkâğıtçı mısın? Müşteri mi kazıklıyorsun sen? Cin olmadan adam mı çarpıyorsun? Kaldır o etiketi çabuk. Kime çektin çocuğum sen?" (DB, 69).
- *Bunları sattığımda kendi payımı düşüp, parasını götürüp onlara vermeyi ve durumu açıklamayı düşünüyordum.* (DB, 83).
- *Dedem bütün müşterilere eşit davranır. Hepsini ne sever, ne de sevmez. Onların hakkında iyi ya da kötü konuşmaz.* (DB, 134).

- *Bakkalda o ne isterse onu satıyorduk, çocuklar ben ne istiyorsam onları yiyorlardı. Olmazdı böyle. Bu düzene bir dur demeliydim. İhtiyacım olan tek şey biraz defterdi. Ve elimizde bolca defter vardı.* (DB, 150).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımız elektrikler kesilince mumların fiyatına zam yapar ama dedesinin bu adaletsizliğe müsaade etmemesiyle; ikinci maddede kahramanımız bakkalda yöresel ürünler satmak için akrabalarından, komşularından ürünler toplar ve ürünleri sattığı zaman paylarını vermeyi düşünmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın dedesinin müşterilere eşit davranmasıyla; dördüncü maddede kahramanımızın bakkala alınan yiyecekleri sadece kendisinin ve dedesinin belirlemesinin adaletsizlik olduğunu düşünüp çocuklara fikirlerini sormayı amaçlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bazen bakkalda ellerim çok kirlenince, şampuanların kapağını açıp azıcık elime damlatıyor ve gidip çeşmede ellerimi yıkıyordum. Şimdi düşünüyorum da bir başkasına ait bir şampuandan azıcık almak çok iyi bir davranış değilmiş. Ama her seferinde başka bir şampuanı açıyor, böylece her şampuanın azar azar azalmasını sağlıyordum. Haksızlık yaparken bile adaletli davranıyordum.* (DB, 45).
- *Dünyanın en vicdansız ailesinin ortasına doğmuştum.* (DB, 65).
- *Hemen mumlara zam yaptım ve elektrikler uzun süre gelmesin diye dua ettim. Eğer yeterli sayıda mum satarsam bu akşam köşeyi dönerdik. Sonuçta krizi fırsata çevirmek diye de bir şey vardı.* (DB, 67).
- *Kel Hasan'a bazı ürünleri iki katı fiyatına satıyorum, zam yapıyorum. …*

  Şükran abla geldiğinde fazladan 5 jeton daha veriyorum. Böylece çok adil bir iş yapmış oluyorum. (DB, 102-103).
- *Kestim jetonu! Artık jeton meton yok! Fazladan jetonu geçtim, normal jeton bile yok! Kel Hasan'a da indirim yaptım. Ona da her şey normal fiyatına artık, ohhhh!*

  Şükran ablaya bir dahaki gelişinde hiç jeton satmadım.

  "Kalmadı!" dedim. (DB, 103-104).
- *Osman abi kazandı, kartı iki katı fiyata sattım*. (DB, 117).
- *Pis ve dağınık kahvehaneyi çırağa bırakıp kaçtım. Bana ne? Temizlesin. Ben de bakkalı temizliyorum bütün gün...* (DB, 174).
- *İlk iki kitabı sattım. İki katı fiyatına... Normalde ikinci el kitabın daha ucuz olması gerekiyordu. Ama burası normal bir yer değildi.* (DB, 181).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımız her ne kadar adaletli olduğunu söylese de başkasına satılacak şampuanı kullanmasıyla; ikinci maddede kahramanımızın ailesi tarafından adaletsizce suçlu olduğunun söylenmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın elektrik kesilince mumlara zam yapmasıyla; dördüncü ve beşinci maddelerde kahramanımızın istediğine zam yapması, istemediği zaman jeton satmamasıyla; altıncı maddede kartı iki katı fiyatına satmasıyla; yedinci maddede

kendi dağınıklığını kahvehanenin çırağına bırakmasıyla; sekizinci maddede kitapları iki katı fiyatına satmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Aslında biz çocuklar gayet dürüst insanlarız. …"* (DB, 28).
- *"Hacı abi, bu ne" dedi adam.*

  "Ne ne? "dedi dedem.

  "Açılmış bu çikolata. Üstüne de yazı yazmışsınız."

  …

  Baktım olacak gibi değil, bir kahraman edasıyla öne atıldım ve gururla "Ben yaptım!" dedim. (DB, 43).
- *Çikolataların üstündeki rafta şampuanlar ve sabunlar dururdu. Sanırım burada itiraf etmem gereken bir şey var. Bazen bakkalda ellerim çok kirlenince, şampuanların kapağını açıp azıcık elime damlatıyor ve gidip çeşmede ellerimi yıkıyordum.* (DB, 45).
- *"Bu senin yazın mı? "dedi.*

  …

  "Bunu sen mi yazdın?"

  "Evet."

  …

  "Garip Mustafa yok mu, 50 gram 50 gram, canım çıkıyor tartarken, verdim birer kilo yolladım. Bu adam da zengin diye ona yazdım. Sevap işte. Hayır yaptım." (DB, 50-51).
- *Ben dedemden açık sözlüydüm, yüzlerine dedim.*

  "Kıtlık mı var, ne çok şey aldınız!" dedim, … (DB, 63).
- *"Doğru mu Şükriye ablanın dedikleri?"*

  "Abartıyor dede yaaa."

  "Doğru konuş. Ne dedin kadına"

  …

  "Ne bileyim dede ben yaaa. Takmış bu kadın Akif Suyu'na. Yok diyorum anlamıyor, ben de uydurdum, Akif şişelere işiyormuş, zabıtalar yakalamış dedim." (DB, 95-96).
- *"Yalan söyleme müşterilere. Müşterilere değil, kimseye söyleme!" dedi.* (DB, 97).
- *"Çocuklardan. Onların kandillikleri bunlar. Bana verdiler. Afrika'daki çocuklara. Kandilse sadece bize mi kandil? Onlara da kandil!"*

  …

  "Senin için ya, senin için. Elinde bir poşet abur cuburu olan çocuk gelir mi bir daha bakkala? Bir hafta müşterin olmayacaktı. Tarihi mi geçsin bütün malların? Bunu mu istiyorsun" diye çıkıştım.

  …

  "Eveeet, bunun için aldım. Anladın mı şimdi? Bizim için. Daha çoksatış yapalım diye!"

  …

"Afrikalı çocuklara yardım gönderilmesinin nesi günah yaaa? Asıl sen ne biçim hacısın? Daha sevaptan günahtan haberin yok. Köyün çocukları kandil kutlarken iyi, Afrikalı çocuklar açlıktan ölsün... Ohhhhh, ne âlâ memleket!" (DB, 126-127-128).

- *"İlaç mı veriyorsun sen bunlara?"*

  Soru tekrar ediyorsa, durum ciddi demekti. İtiraf ettim.

  "Veriyorum, iyi de geliyor." (DB, 142-143).

- *"Armutları nereden buldun?" dedi.*

  Doğru söylemek durumundaydım. Vedat amcaların tarladan topladığımı söyledim. (DB, 194).

- *"Kabul et, bensiz yürütemiyorsun." dedim.*

  ...

  "Kabul ediyorum. Gittin, beni yalnız bıraktın. Şu deli müşterilerle." dedi. (DB, 200).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın çocukların aslında dürüst olduklarını söylemesiyle; ikinci maddede krem çikolataların içine "afiyet olsun" yazan kahramanımızı şikâyet etmeye müşteriler gelince dedesine durumu dürüstçe söylemesiyle; üçüncü maddede elleri kirlenince bakkaldaki şampuanları kullandığını söyleyen kahramanımızın bunun iyi bir davranış olduğunu dürüstçe ifade etmesiyle; dördüncü maddede kahramanımız Mustafa'ya yaptığı yardımları Remzi Hoca'nın hesabına yazmaktadır, dedesinin ona bu konuda sorduğu sorulara dürüstçe cevap vermesiyle; beşinci maddede dedesinin müşterilerin arkasından söylenmesine rağmen kahramanımızın dürüst davranıp yüzlerine söylemesiyle; altı ve yedinci maddelerde kahramanımızın dedesine yaptıklarını dürüstçe söylemesi ve dedesinin onu kimseye yalan söylememesi konusunda uyarmasıyla; sekizinci maddede kahramanımız kandilde dağıtılanları Afrika'ya yardım bahanesiyle almıştır ve dedesi bunu neden yaptığını sorduğunda dürüstçe bakkaldaki satışların azalmasını engellemek için yaptığını itiraf etmesiyle; dokuzuncu maddede kahramanımız bakkala gelip ona hastalığını anlatanlara ilaç vermektedir ve dedesi bu durumu fark ettiğinde dürüstçe itiraf etmesiyle; onuncu maddede kendine armut satmayı meslek edinen kahramanımıza dedesi armutları nereden bulduğunu sorunca kahramanımızın doğruları söylemesiyle; on birinci maddede kahramanımız büyümüştür, dedesi bakkalı kapatacaktır ve kahramanımız dedesinin kendisi olmadan bakkalı yürütemediğini kabul etmesini isteyince dedesinin dürüstçe kabul etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Olur da bir gün bu yazdıklarımı eline geçirebilir diye doğruları çok yazamayacağım*. (DB, 21).

- *Ertesi gün yine geldi Mustafa abi. Gene 50 gram zeytin, 50 gram peynir, bir de ekmek istedi.*

  "Mustafa abi, dedem dedi ki 'Mustafa abine bir kilo zeytin, bir kilo peynir ver, biz sonra hesaplaşırız onla' dedi. Remzi Hoca hayır mı dağıtıyormuş ne, öyle dedi."

  ...

  "Bu senin yazın mı? "dedi.

  ...

  "Bunu sen mi yazdın?"

  "Evet."

  "Remzi Hoca peynir, zeytin, helva aldı mı almadı mı?"

  "Almadı."

  "O zaman neden yazdın?"

  "Zengin diye."

  ...

  "Sil Remzi Hoca'dan bana yaz dede. Gider kahveci dedemden isterim para, öderim sana." dedim ve ağlayarak çıktım bakkaldan. Bunu öğreneli çok olmuştu. Dedelerimi birbirine kırdırıyordum. İkisi de sinir olurdu. Bayramlarda "Aaa bu kadar mı verdin, öbür dedem şu kadar verdi." deyince harçlığı hemen arttırıyorlardı. Yine işe yaradı. (DB, 49-50-51-52).

- *Dedem birkaç kere "Amma alıştı bu hayvan da bakkala, bir şeyler mi veriyorsun sen buna" falan diye sordu ama inkâr ettim.*

  "Ne vereyim köpeğe dede, ben bile doğru dürüst bir şey yemiyorum, baksana çöp kutusu boş!" dedim, yırttım. (DB, 74-75).

- *Tuz ruhu yerine tuz gönderip dalga geçmişim. Yalancıymışım. Elin adamına iftira atıyormuşum.* (DB, 95).

- *"Haftada bir gün jetonda kampanya yapıyoruz." dedim. Parasını babasından kestiğimi söylesem korkusundan almaz.* (DB, 103).

- *"Şişe kolonya alma, ne gerek var, boş şişeyi getir onu dolduralım. Hem bu daha güzel kokuyor. Gerçek limon kolonyası. İçinde gerçek limon vardı, biz çıkarttık." falan diyordum.*

  ... Şu bakkalda yalandan ölecektim... (DB, 106-107).

- *"Su koysam içine?" diye düşündüm. Dedem çakarsa çok fena kızardı. Sütçü Nurettin'e, "Süte su katıyormuş!" diye söyleniyordu. Ben kolonyaya su katarsam, beni elinden kimse alamazdı.*

  "Sorarsa sattım derim." dedim. "Dokuz tövbe de onun için çekerim, ne var?" diye düşündüm. (DB, 108).

- *Afrikalı çocukların resmini oradan kestim. Gazete Vedat amcanın gazetesiydi. Kupon toplamak için alıyordu gazeteyi. ... Kuponlara da zarar vermediğime göre sorun yok. Vedat amca gazetesini kestiğimi anlamazdı bile.* (DB, 123).

- *"Değil, özlemiş seni. 'Tek başıma yapamıyorum gelsin yardım etsin' diyor. Git hadi!" dedi.*

  Yalan söylüyordu. (DB, 132).

- *Kabul etmek gerekirse iğrenç oldu. Ama ticaretin altın kurallarından biri de "Kendi ürün ve hizmetin müşteriye kötülememekti."*

  "Harika oldun Miray, bu saç sana çok yakıştı." delim. (DB, 189).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanın doğruları yazmamasıyla; ikinci maddede kahramanın yalan söyleyip Remzi Hoca'nın haberi olmadan onun adına Mustafa'ya yiyecekler vermesiyle; üç, dört, beş, altı ve yedinci maddelerde kahramanın yalan söylemesiyle; sekizinci maddede kahramanın başkasının gazetesini onun haberi

olmadan kesmesiyle; dokuz ve onuncu maddelerde kahramanın yalan söylenmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Ben Almanya'dan gelenler arasında en çok İbrahim amcamı seviyordum. Dedemin yakın arkadaşıydı.* (DB, 167).
- *"Saçını kesebilir miyim? Kuaför dükkânı açacağım. Seni de yanıma çırak alacağım. Ama önce senin saçını keselim, önce biz güzel görünelim. Ticarette çok önemli kuraldır. Yaptığın iş seni yansıtmalı. Mesela bak kasaplara, hepsi kiloludur, iri yarıdır. Zayıf kasap olur mu? Olmaz! Bak aşçılara, hepsi duba gibidir. Zayıf aşçı olur mu? Olmaz. Kuaför dükkânı açacaksak önce bizim saçımız güzel olmalı, otur önüme!" dedim.*

  İkna oldu. Söylediklerim çok mantıklıydı çünkü. (DB, 188-189).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın dedesi ile İbrahim amcanın dost olduğundan bahsetmesiyle; ikinci maddede kahramanımızın kuaför olmak için deneme yapmak istemesi ve bu sebeple arkadaşı Miray'dan yardım istemesi ve onun da kabul etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yerler:

- *Miray'ın yanından uzaklaştım. Ağlasın o. Ağla ağlar susar. Gittikçe anneme benziyordum bak o da ben ağlarken öyle diyordu. ... Miray da öyle yapsın, ağlasın ağlasın sussun. Bana ne? Benin işim başımdan aşmış...* (DB, 190).

Yukarıdaki maddede kahramanın arkadaşı ağlarken umursamamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Müşterilerin iğrenç esprilerine "Bu ne iğrenç espri Salih amca, bir daha duymayayım!" denmez, mecburen gülünür.* (DB, 31).
- *"Haydaaaa, ne kahvesi, çabuk işinin başına gel demek istedim ama dedelere böyle şeyler söyleyemiyorsun.* (DB, 36).
- *Hırslandım ama olay çıkartmanın yeri değildi.* (DB, 37).
- *"Noldu? Nereye gidiyorsun? Yine mi camiye? Bitti ya namaz" diye bağıramıyorsun tabii. Ben de mecburen tezgâha geri döndüm.* (DB, 61-62).
- *İçimden "Yahu ne yiyecek bu çocuk be kadın!" diye bağırmak geldi ama yapamadım.*

  Neden? Çünkü müşteri her zaman haklı! (DB, 80-81).
- *"Haydaaaa.... Buradan onu nasıl çıkarttın yahu, öküz altında buzağı arıyorsun dedeee!" diyecektim ama dedeye böyle denmezdi.*

  "Tembel olsam bir saattir bunları hazırlar mıydım dede?" diyebildim sadece. (DB, 91-92).
- *Bakkala her geldiğinde "Temizlesene sen buraları!" diyor bana. "Temiz zaten." diyorum ama inanmıyor.*

...

Çok sinir bir durum, anlatamam. Ama dediğini yapmak zorundayım. Neden? Çünkü müşteri her zaman haklıdır. Saçma sapan istekleri olsa da, haklıdır. (DB, 92-93).

- *İçimden "Sana ne, Akif'in avukatı mısın?" diyordum, ama dışımdan sesim çıkmıyordu.* (DB, 95).
- *İyi bir bakkal çırağı olmak istiyorsan dilini tutmak zorundasın. Ağzını tutmana gerek yok, yiyebildiğin kadar ye. Çeneni tutmak zorunda değilsin, Konuşabildiğin kadar konuş. Ama dilini tutmak zorundasın. Çünkü eğer bir bakkalsan, her şeyi bilirsin. Kimsenin bilmediği şeyleri...* (DB, 99).
- *"... Ne kavgalar çıkıyor bu bakkalda, ne hesaplar siliniyor... Benim hepsinden haberim var, ama kimseye anlatmıyorum." diyorum.* (DB, 101).
- *"Terbiyesizim ama bensiz yapamıyorsun, n'aber?" diyecektim, konuyu uzatmadım.* (DB, 133).
- *"Yav ben okumadan doktor olmuşum. Seni sollayıp geçmişim, senin hastalar bana geliyor. Bak Lütfiye'yle Melahat'a! Dimdik ayağa kaldırdım" diyemedim tabii. "Peki özür dilerim" dedim geçtim.* (DB, 145).
- *Söz verince götürüyor. Ama burnumdan getiriyor. Sırf beni denemek için, oyuncakçının önünde durup yere diz çöküyor. ... İstemiyorum. İstemeyeceğim diye söz verdim. Sözümde durduğumu görünce yumuşuyor, dönüşte oyuncak da alıyor, pamuk helva da! Zafer benim işte!* (DB, 178-179).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın müşterilere söylemek istediği farklı cümleler olsa da kendine hâkim olup söylememesiyle; ikinci maddede kahramanımız dedesine içinden söylense de yüzüne karşı bir şey dememesiyle; üçüncü maddede yaptığı vişneli sodayı tattırmak için dedesini bekleyen kahramanımız onu ağaç altında gazete okurken görünce sinirlenir ama kendini hâkim olmasıyla; dördüncü maddede kahramanımızın dedesine söylemek istedikleri olsa da söylememesiyle; beşinci maddede kahramanımızın bakkala gelen kadına sinirlenmesine rağmen müşteri olduğu için bir şey dememesiyle; altıncı maddede kahramanımızın dedesine içinden söylense de gerçek düşüncesini söylememesiyle; yedinci maddede kahramanımızın müşterilerin istekleri saçma bile olsa yaptığını dile getirmesiyle; sekizinci maddede kahramanımızın Gıcır Şükriye'ye söylense de yüzüne karşı bir şey dememesiyle; dokuzuncu maddede kahramanımızın bir bakkal çırağının öz denetimli olması gerektiğini vurgulamasıyla; onuncu maddede kahramanımızın Şükran karakterinin sevgilisiyle konuştuklarını, bakkalda olanları kimseye anlatmamasıyla; on birinci dedesi tarafından bakkaldan kovulan kahramanımızın bakkala geri döndükten sonra dedesine bir şey dememesiyle; on ikinci maddede kahramanımızın içinden doktora söyledikleri farklı olsa da özür dilemesiyle; on üçüncü maddede dedesine çarşıya gidince bir şey isteyemeyeceğine söz veren kahramanımızın bu sözünü tutmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Aşırı sabırlı bir adam.* (DB, 178).

Yukarıdaki maddede kahramanımız kitap okumak için insanların evine gitmektedir. Onu evden kovsunlar, kitapları da ona verişinler diye misafir vs. geldiğinde salonda oturup kitap okumaktadır ama insanların ona karşı sabırlı olmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Dedemin cuma namazından dönmesini sabırsızlıkla bekledim.* (DB, 36).

Yukarıdaki maddede sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Ama dedeme olan saygımdan, sevgimden ve ustama olan hürmetimden yüzüne vurmuyordum...* (DB, 20).
- *"... Aşka saygım sonsuz olurdu." falan diyordum."* (DB, 84).
- *Ben de ona saygı duyuyordum.* (DB, 140).
- *Ben de onun anne babasına dua ettim. Bana hep "Terbiyesiz!" diyorlardı ama mezarlara dua okunacağını biliyordum.* (DB, 147).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın dedesine saygı duyduğunu söylemesiyle; ikinci maddede kahramanımızın aşka saygısı olduğunu belirtmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın doktora saygı duymasıyla; dördüncü maddede kahramanımızın kendisine terbiyesiz demelerine rağmen dua etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bu yetişkinlerin, çocuklarla nasıl konuşulması gerektiğine dair fikirleri yoktur. Neler söyleyeceklerini, nasıl sohbet edeceklerini bilemezler. Zannederler ki kendileri çok zekiler, bizler de işte hiçbir şeyden anlamayan zavallı insan yavrularıyız.* (DB, 9-10).
- *Yetişkin milleti böyledir, kafaları kurnazlığa çalışır. Bıyık altından "Heheheheh! Nasıl da yutturdum numarayı, para bulurum diye nasıl ayıklıyor bak kutuları hehhehe!" diye baktığını biliyordum.* (DB, 20).
- *"Yetişkinlerin çocuklara yaptıkları haksızlıkları, hataları görebilirsin. Yine de yüzlerine vurma. İnanmazlar. Çocuksun, görmezden gel. Bırak kendilerini dünyanın en zeki insanları sansınlar..."* (DB, 20-21).
- *Eğer okursa dikkat etsin, bak, ne kadar sinirli, ne kadar öfkeli, ne kadar gıcık biri olduğundan hiç bahsetmedim. Gözlerini patlata patlata bana nasıl baktığından, olur olmaz her şeyde hemen "Evladım sen niye böylesin, sen kime çektin?" diye bağırmasından, ben*

konuşurken sürekli kaşını gözünü oynatıp beni susturmaya çalışmasından hiç söz etmedim. (DB, 21-22).

- *Dedem aşırı sert bakışlarından birini attı. Bu bakış "Neden böyle beyinsizce işler yapıyorsun sen evladım, kime çektin?" bakışıydı.* (DB, 43-44).
- *"Yetişkinlere nazik davranma. Nezaketten zerre kadar anlamıyorlar. İstediklerini yap ve geç. Afiyet mi olacak, boğazlarına mı duracak kendileri bilir. Gün gelir, bütün ekmeğe sürmeli çikolataların içinden afiyet olsun kâğıtları çıkar, o zaman senin değerini anlarlar." (DB, 44).*
- *"Yetişkinlere paylaşmayı öğretme. Fakirler ağaç altında 50 gram zeytin yerken, zenginler para, para, para diye birbirlerini yesinler."* (DB, 52).
- *"Sen de geç gelmeseydin... Bir saattir ne yapıyorsun camide?" diye kızdım.* (DB, 64).
- *"Her zaman zekâsıyla övünen yetişkin milleti, aslında kafasını pek çalıştırmaz. ... Ayrıca kâğıtlı dondurmaya da gıcık oldum..."* (DB, 66).
- *Atarlı yetişkin! Bunlar durduk yere alınır, durduk yere gerilim yaratır, durduk yere insanı tersler. Atarlı yetişkinlere hiç bulaşmam. Söylediğime pişman oldum. Kötü bir şey olduğunu bile bile içimden "İnşallah kaybolursun!" dedim.*

  Annem bunu yaptığımı duysa çok kızar. "Kimseye beddua etme, döner dolaşır seni bulur" der hep. Bu beddua sayılmaz, hak edilmiş bir kötü dilek diyelim. (DB, 79).
- *Benim annem bana bunu dese, acayip gıcık olurum.* (DB, 80).
- *"Yöresel ürün tabii. Kurabiyelere bak. Senin bisküvilerine on basar. Yıllardır zehirledik milleti... Çocukların dişleri çürüdü. Cips mi yenir? Cips sattık biz yaaa, cips sattık! Nasıl yapıldığı belli olmayan şeyler sattık!" diye diye atarlı kadının bütün atarlarını dedeme saldım.*

  ... Dedeme olan hıncımın intikamını onlardan aldım.

  Babaanneme, "Beğenmediler salçanı, ne biçimmiş, bir daha güzel yapsın dediler!" dedim.

  Seher teyzemin reçeline, Huriye yengemin hoşafına "Kötü!" dedim. "Yiyemediler, geri yolladılar." dedim. Hatice teyzenin dünyaca ünlü tarhana ve makarnalarını geri vermeye bile tenezzül etmedim, kapının önüne bıraktım kaçtım. Sinirden deli olmuştum. (DB, 86-87).
- *...o dondurma olayından sonra sırf dedemi sinirlendirmek için her şeyi beş kiloluk poşetlerle koyuyordum. Sinirden gözleri dönüyordu, ohhh diyordum, ohhhhhhh!* (DB, 90).
- *"Bobannem tuz ruhu istiyoor" dedi toraman çocuk.*

  Baktım, bulamadım tuz ruhunu. ... Ama Gıcır Şükriye'ye bir paket yemek tuzu gönderdim.

  "Bunu bobannene ver, şimdilik tuzu alsın, ruhunu arkadan gönderirim." dedim toramana.

  Beş dakika sonra geldi Gıcır Şükriye. Onunla dalga geçmeye utanmıyor muymuşum, ne edepsizmişim, falan. Söylendi, söylendi, tuz ruhunu almadan gitti. (DB, 94).
- *Bu duruma gıcık oluyorum ama dedem kızar diye kimseye söylemiyorum.* (DB, 99).
- *Ne gıcık yaaaa.* (DB, 102).
- *Şükran ablam yaaaa... Telefonda "Seni seviyorum!" diyordu ama mektupta yazamamış. Korktu galiba birileri okuyacak diye. Kim okuyacak ki oysa? Sadece ben okurum. Ben de kimseye anlatmam, yazsaydın keşke... Neyse ben yazarım. Ama yine de şiir çok belirgin olmasın. Şükran ablamın günlük yaşantısını anlatsın yeter.*

  Sabah erken kalkıyorum,

  Evi temizliyorum.

  Nasıl gıcık abimle babam,

  ...

  Şiir çok güzel oldu. Ama altına Şükran yazmaya yüreğim el vermedi. Sonuçta mektup Şükran'ın olabilir ama şiir de benim yani... Kendi adımı yazdım yolladım. Sevgilisi sorarsa

onu da Şükran abla açıklasın, bana mı dert yaaa. Her şeyi ben mi düşüneceğim bu bakkalda? (DB, 104-105).

- *Osman abi 16-17 yaşlarında aşırı gıcık bir abi.* (DB, 116).
- *..., onları seyrederken dedem kulağımdan yakaladı.*

  "Bir daha kolonyaya yaklaşma!" dedi. (DB, 117).
- *Ben de dedemin olmadığı zamanlar, dedemi taklit ediyorum. ...*

  "Noptun yarleri söpürdün mü?" diyorum yere baka baka. (DB, 120).
- *Gıcık oluyordum.*

  "Çok da gittin Afrika'ya, çok da biliyorsun Afrika'yı, çok da duydun annelerinin ne dediğini!" diye söylene söylene bitiriyordum tabağımı. (DB, 121-122).
- *"...Gıcık bunlar ya, bütün yetişkinler aşırı gıcık!"* (DB, 129).
- *"Terbiyesiz" dedi bana. Çok ağırıma gitti.*

  "Verseydin terbiyemi o zaman, annem değil misin, benim terbiyemi komşular mı verecek?" diye bağırdım.

  Terlik attı arkamdan. Kaçtım evden. Zaten bakkala gitmeyecektim. Yorulmuştum.

  Evden çıkarken "Asıl senin baban ne biçim bakkal! diye bağırdım, anneme de palazlandım.

  ...

  "Git bir sor ya, ne meraksız dedesin. Ne gamsız dedesin... Kaldım şu kahvede. Hiç mi sevmiyorsun beni? Oraletten içim şişti!" dedim. (DB, 129-130-131).
- *Cami imamına acayip sinir oluyordum, o ayrı meseleydi.* (DB, 131-132).
- *Müşterileri gıcık, çok gıcık, aşırı gıcık ve normal olmak üzere dörde ayırıyorum. En sevdiklerim aşırı gıcık olanlar. Onlar olmasa bakkalı beklemek çok sıkıcı olurdu. Yine de gelmesinler.* (DB, 134).
- *Anneannem bazı insanlar için "Okuya okuya kafayı yemiş." der. Bu da öyleydi galiba. Her soruma gülüyor, ama cevap da veriyor. Boş ver gülsün, cevap versin de... (DB, 140).*
- *"Yav ben okumadan doktor olmuşum. Seni sollayıp geçmişim, senin hastalar bana geliyor. Bak Lütfiye'yle Melahat'a! Dimdik ayağa kaldırdım" diyemedim tabii.* (DB, 145).
- *Başında kaşı gözü ayrı oynayan dedesi yok,...* (DB,147).
- *"Bakkaldan memnunuz. Bakkal çırağından memnun değiliz. Geçen gün bana 'Önce bayatlar bitsin, taze ekmek satmıyoruz." dedi ve bayat ekmek sattı. Tarihi geçmiş bir ürünü geri götürdüm. 'Nereden bileyim tarihinin sizin evde geçmediğini? Evde bekletip bekletip bize getiriyorsunuz.' dedi. Bakkal çırağının daha nazik olmasını bekliyoruz."* (DB, 155).
- *Gıcık yaaaa!* (DB, 165).
- *Gıcık oluyorum.* (DB, 175).
- *Üstelik her seferinde aptal yerine konuyorum.* (DB, 183).
- *"Yani habersiz ama sorun olmaz, kızmaz Vedat amca." falan diye gevelenirken dedem aldı yürüdü. "Evladım sen niye böylesin, evladım kime çektin, terbiyesiz misin..." falan.*

  Kahveci dedem de başladı bu sefer:

  "Bıktık senden!" dedi. "Bıktık!"

  ...

  "Sen de al poşetlerini başına çal!" dedim.

  Ağlaya ağlaya eve gittim. Babaannemle annem kapıdaydı.

  "Naptın makasımı?" dedi babaannem.

Ağlıyordum ben ve o, "N'aptın makasımı?" diyordu.

Annem, "O bebeğin hesabını soracağım ben sana" diyordu. (DB, 194-195).

Yukarıdaki maddelerin ilk üçünde kahramanın yetişkinler hakkındaki düşünceleriyle; dördüncü maddede kahramanın dedesine gıcık demesiyle; beşinci maddede beyinsiz kelimesiyle; altıncı ve yedinci maddelerde kahramanın yetişkinler hakkındaki düşünceleriyle; sekizinci maddede kahramanın dedesine saygısızca kızmasıyla; dokuzuncu maddede yetişkinlerin eleştirilmesi ve gıcık kelimesiyle; onuncu maddede yetişkinlere atarlı denmesi ve beddua etmesiyle; on birinci maddede gıcık kelimesiyle; on ikinci maddede kahramanın saygısızca davranışlarıyla; on üçüncü maddede kahramanın dedesine saygısızca davranmasıyla; on dördüncü maddede kahramanın gelen müşteriyi taklit etmesi ve istenilenden başka ürün vermesiyle; on beş ve on altıncı maddelerde gıcık kelimesiyle; on yedinci maddede kahramanın Şükran abla karakterinin mektubunu açıp okuması, yazdıklarını değiştirmesi ve gıcık kelimesiyle; on sekizinci maddede gıcık kelimesiyle; on dokuzuncu maddede kahramanımıza dedesinin şiddet uygulamasıyla; yirminci maddede kahramanın dedesini taklit etmesiyle; yirmi birinci maddede gıcık kelimesi ve kahramanın annesine saygısızca konuşmasıyla; yirmi ikinci maddede gıcık kelimesiyle; yirmi üçüncü maddede kahramanın hem annesiyle hem de dedesiyle saygısızca konuşmasıyla; yirmi dördüncü maddede kahramanın imama sinir oluyorum demesiyle; yirmi beşinci maddede kahramanın müşterilere gıcık olduğunu söylemesiyle; yirmi altıncı maddede kahramanın doktor için kafayı yediğini düşünmesiyle; yirmi yedinci maddede kahramanın doktora saygı duymaması ile; yirmi sekizinci maddede kahramanın dedesi hakkında saygısızca konuşmasıyla; yirmi dokuzuncu maddede kahramanın müşterilere saygılı davranmamasıyla; otuz ve otuz birinci maddelerde gıcık kelimesiyle; otuz ikinci maddede aptal kelimesiyle; otuz üçüncü maddede kahramanın ve ailesinin birbirlerine saygılı davranmamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *İşini seviyor. Yoksa sabahın altısında bakkalı neden açsın. Sevmese yatar, uyur.* (DB, 15).
- *Ama dedeme olan saygımdan, sevgimden ve ustama olan hürmetimden yüzüne vurmuyordum...* (DB, 20).
- *Onu ne kadar çok sevdiğimi anlar böylece.* (DB, 21).
- *..., Ama ben böyle olduğu için onu çok seviyorum.* (DB, 22).

- *Ben kurbağaları seviyordum.* (DB, 88).
- *"Seni seviyorum!" diyor Şükran abla. "Çok seviyorum…" diyor.* (DB, 102).
- *Bakkalda en sevdiğim, hatta sevmekle kalmayıp hayran olduğum en önemli şey: Kolonya dolum şişesiydi.* (DB, 106).
- *Kışın da çok seviyordum onu.* (DB, 109).
- *Seviyordum müşterilerle sohbet etmeyi.* (DB, 111).
- *Benim en sevdiğim kısım yeni yıl haftasıydı.* (DB, 112).
- *Kart yazıyordu insanlar sevdiklerine.* (DB, 112).
- *Sevgililer için gönderilecek kartların üzerine kalpler çizdim. Kalpli kalpli, üzerinde "Seni seviyorum", "Seni bu yılda seveceğim..." yazan kartlar çizdim, boyadım.* (DB, 114).
- *Kandil akşamlarını aşırı seviyordum…* (DB, 118).
- *O yüzden ninemden herkes korkar, ama sever beni*. (DB, 138).
- *Bir gün doktor geldi, sağlık ocağının doktoru... Severdi beni o.* (DB, 140).
- *Ama seviyorum Vehbi amcayı. Çünkü söylemiştim, en sevdiğim müşterim.* (DB, 146).
- *Ooooo, severdim onu. Bakkala gelip gidiyor, tanıyorum.* (DB, 161).
- *Ben Almanya'dan gelenler arasında en çok İbrahim amcamı seviyordum.* (DB, 167).
- *Ama İbrahim amcamı sevdiğim için ses etmiyordum.* (DB, 167).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın dedesinin mesleğini sevmesiyle; ikinci maddede kahramanımızın dedesini sevdiğini belirtmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın dedesini tanıtması ve onu sevdiğini söylemesiyle; dördüncü maddede kahramanımızın kahvehanesi olan dedesini sevdiğini söylemesiyle; beşinci maddede kahramanımızın kurbağaları sevdiğini söylemesiyle; altıncı maddede Şükran karakterinin askerdeki sevgilisine onu sevdiğini söylemesiyle; yedi ve sekizinci maddelerde kahramanımızın kolonya dolum şişesini sevmesiyle; dokuzuncu maddede kahramanımızın müşterilerle sohbet etmeyi sevdiğini söylemesiyle; onuncu maddede kahramanımızın bakkalda en çok yeni yıl haftasını sevdiğini söylemesiyle; on birinci maddede yeni yılda insanların sevdiklerine kart gönderdiklerinden bahsedilmesiyle; on ikinci maddede kahramanımızın yeni yıl için hazırladığı kartlara sevgi sözcükleri yazmasıyla; on üçüncü maddede kahramanımızın kandil akşamlarını sevdiğini söylemesiyle; on dördüncü maddede kahramanımızın ninesinin onu sevdiğini söylemesiyle; on beşinci maddede doktorun kahramanımızı sevmesiyle; on altıncı maddede kahramanımızın Vehbi amcayı sevmesiyle; on yedinci maddede kahramanımızın Hüsniye abla karakterini sevmesiyle; on sekiz ve on dokuzuncu maddelerde kahramanımızın İbrahim amcayı sevdiğini söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *O da sevmiyordu Gıcır Şükriye'yi.* (DB, 96).

Yukarıdaki maddede kahramanın ve dedesinin Şükriye'yi sevmemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *"Senin yaptığın her şeyi yapabilirim. Ürünlerin üzerinde fiyatlar yazıyor. Gelene ne istediğini sorarım, istediğini veririm, poşete koyarım, para üstünü veririm, fişini keserim. Bitti. Bunu mu yapamayacağım?"" dedim.*

  ...

  "Sahi mi? Olurum. Hemen. Ne yapmam gerekiyor?"

  "Bakkalın önünü süpür!" dedi.

  ...

  Kapı önü süpürme görevi verdi. (DB, 16-17).

- *"Ne demek niye geldim, çırak değil miyim, kaçta başlıyorsa mesai, o saatte geleceğim." dedim.* (DB, 24).

- *Çikolataları raftan yeniden indirdim ve kapaklarını açtım. Kibrit çöpünün arkasıyla çikolatanın üzerine kazıyarak "Afiyet olsun!" yazdım. Benim için muhteşem bir görevdi. Görevi tamamladım. Yarın bu çikolatalardan alıp kahvaltı masasına oturan herkesin yüzüne bir gülümseme yayılacak ve bu mutluluk dalga dalga yayılacaktı.* (DB, 41-42).

- *Dedim ya, dedem camiye giderken beni bakkalda yalnız bırakırdı. O yokken ben beklerdim, o gelince de ben çıkabilirdim*. (DB, 61).

- *Günlük işlerim vardı bakkalda. Bunları tek tek yazayım, zamanın nasıl geçtiği hakkında fikir verir.*

  • Bakkalı süpürmek.

  • Tezgâhı silmek.

  • Rafları kontrol etmek ve biten ürünleri dizmek.

  • Ekmek dolabının içini temizlemek,

  • Çöpleri boşaltmak.

  • Kapının önüne su dökmek. (Temizliğin bir parçası)

  • Ve külah yapmak.

  Külah yapmak ciddi işti. Çok işe yarardı külahlar. Gazete kâğıtlarını kesiyorsun, elinle sararak çeşit li boyutlarda külahlar yapıyorsun. Bu külahlara çekirdek, çivi, yumurta, perde tokası falan koyuyorsun işte. Bir çeşit kese kâğıdı görevi görüyor.

  Dedem tezgâhın altına her elini attığında külah bulmak ister. Bulamazsa sinirlenir. Bu yüzden külah işine çok dikkat ederdim. (DB, 89-90).

- *Dedem cumartesi günleri pazara gider ve bakkalı bana bırakır.* (DB, 153).

- *Bir gün hoca camiyi süpürmemizi istedi. Çocuklar koşa koşa süpürgeleri alıp başladılar süpürmeye.* (DB, 160).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde dedesinin kahramanımıza kapının önünü süpürme görevini vermesiyle; ikinci maddede kahramanımızın dedesi bakkalı sabah altıda açtığı için kahramanımızın da bu konuda kendisini sorumlu hissederek sabah altıda

bakkala gitmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın çikolataların içine "afiyet olsun" yazma görevini üstlenmesiyle; dördüncü maddede dedesi camiye gidince bakkalın sorumluluğunu kahramanımıza vermesiyle; beşinci maddede kahramanımızın bakkaldaki sorumluluklarından bahsetmesiyle; altıncı maddede dedesinin cumartesi günleri sorumluluğu kahramanımıza bırakmasıyla; yedinci maddede hocanın camiyi süpürme sorumluluğunu çocuklara vermesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *İlk hafta düzenli olarak erkenden gittim ama sonradan vazgeçtim. Saat dokuzda iş başı yapmaya başladım. Devlet memurları da sonuçta 9'da gidiyor.* (DB, 26).
- *Bakkalın kapısını açık, tezgâhı da boş bırakıp çıkmıştım ve kahvede dedelerimi ticaretten anlamamakla suçluyordum.* (DB, 38-39).

Yukarıdaki maddelerde kahramanın sorumluluklarını yeri getirmemesi ile bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Ben beğendiysem herkes beğenir, diye düşündüm Bütün yaz bunu satıp köşeyi dönebilirdik. Çok satarsak, çok paramız olursa bakkalı genişletirdim. Dedemi bu küçücük bakkaldan kurtarır, efsanemi yazardım:*

  Vişneli soda! (DB, 34-35).

- *Genelde herkes kiloyla alışveriş yapar. 1 kilo toz şeker,2 kilo bulgur, yarım kilo peynir, 1 kilo yoğurt falan... Ama Mustafa abi öyle yapmıyordu. Gelip 50 gram peynir, 50 gram zeytin istiyor, bir tane de ekmek alıyordu her seferinde... Ekmeğin yanına gazete kâğıdı istiyordu.*

  Dedem onun yalnız yaşadığını anlattı. Kimsesi yokmuş, parası da... Aklı kıt olduğu için çalışamıyormuş da... İşte, sağa sola bahçe işlerine gidiyormuş, oradan biraz kazanıyormuş.

  ...

  "O zaman olmaz, o zaman kendini kötü hisseder, bir daha gelmez, bırak parasıyla alsın." diyerek kafamı allak bullak etmişti. (DB, 46-47).

- *"Dön geri... Remzi Hoca'dan özür dile. Garip Mustafa'ya da zeytin peynir götür, alıştırmışsın artık. Bir daha da veresiye defterini elleme!" dedi.* (DB, 52).

- *Söylemiştim, kışın dondurma dolabının yerinde soba kurulu olur ve tavana soba boruları bağlanır. Çanı tavandaki o çiviye asmam gerekiyordu ama boyum yetişmezdi. Bakkala ilk gelen müşteriden yardım isterim diye düşündüm.*

  ...

  Talihsizliğime üzülürken, ikinci giren Uzun Murat oldu. Uzun Murat çok uzundu ve bu iş için merdivene falan ihtiyacı yoktu. Gazoz şişesi kasasının üstüne çıkıp şıp diye bağlayıverdi. (DB, 58).

- *O yüzden, bakkala koymayı planladığım bu organik ürünleri tek bir evden almamın imkânı yoktu. Gizlice almak bana göre olmadığından, ödünç almak en güzeliydi...*

  Babaanneme gidip "Babaanne, anneannem dedi ki, senin salçan çok güzel oluyormuş, bir kavanoz versin de ben yapınca ona veririm. ...

Sonra Emine teyzeme gidip babaannem için turşu istedim. Sonra Seher teyzeme gidip reçel istedim. Huriye yengemden hoşaf aldım. Hatice teyzeden tarhana istedim.

...

"Onlar bir de benim ev makarnamı yesinler, tadına doyamazlar!" dedi ve bir poşet de ev makarnası verdi. Dünyalar benim oldu.

...

"Aaaa yaparım ben sana halam." dedi.

...

İşte o son cümleye dayanamadı. Zaten sevdiğine vermiyordu dedem. En hassas noktadan vurdum. Üç taneyi de bıraktı tepsiye geri.

"Hepsini götür!" dedi. (DB, 81-82-83-84).

- *"Evladım herkesin evi bunlarla dolu, satılır mı bunlar burada? Lazım olursa hediye edilir. Köy yeri burası. Komşuluk bunun için var. 'Tarhanam bitti dersin, çıkartıp verirler. Bakkaldan tarhana mı alınır? Çabuk git ver onları, bir daha da saçma sapan işler yapma böyle. O kartonu da indir camdan. Yöresel ürünmüş..."* (DB, 86).
- *Kurabiyelerden yerken Saddam geldi. Saddam'a verdim kurabiyelerden, bayıldı. Bir tane kendim yedim, bir tane Saddam'a verdim.* (DB, 88).
- *Bazen birileri gelip borcunu ödeyemeyeceğini söylüyor, dedem "Canınız sağolsun!" diyor.* (DB, 99).
- *Bazen kavga eden insanlar geliyorlar. Dedem aracı oluyor, barışıp gidiyorlar. Dedem "Burada olup bitenleri, konuşulanları asla kimseye söyleme!" diyor.* (DB, 99).
- *... Bu jetonlarla sevgilisini arıyor. Beni de telefon kulübesine bekçi dikiyor.*

  ...

  "Neden dinleyeyim Şükran abla bu bakkalda neler oluyor, sen bir bilsen! Ne fakirlere para dağıtıyor dedem, ne küsleri barıştırıyor. Ne kavgalar çıkıyor bu bakkalda, ne hesaplar siliniyor... Benim hepsinden haberim var, ama kimseye anlatmıyorum." diyorum. (DB, 100-101).
- *Camiden çıkan adamlar bakkala geliyor, bir şeyler alıyor ve çocuklara dağıtıyordu. Çocuklar ip gibi sıraya giriyor ve kandillik yiyeceklerini topluyorlardı.* (DB, 118).
- *Orta sayfalarda bir haber gördüm. Afrika'daki çocuklara yardım götüren ve yiyecek dağıtan arabaların resmi vardı.* (DB, 121).
- *Biri gelip peksimet dağıttı. Yağlı yağlı yumuşacık, pufidik pufidik hamur. Çok güzel kokuyor. Bütün çocuklar kapıştılar.* (DB, 124).
- *Gelen müşterilere koli koli bisküvi, çikolata, meyve suyu sattım. Onlar da bakkalın önündeki çocuklara dağıttılar, çocuklar da poşetlerine doldurdular. İnanılmaz bir hızla doluyordu poşetler. Çocuklar bayram ediyordu resmen.* (DB, 125).
- *"Bakın çocuklar, çok büyük sevap! Bu çocuklar aç! Hepsi aç... Hiçbiri daha önce bu yediklerinizden yemedi. Kutuya bırakın kandilliklerinizi, Afrika'ya göndereceğim. Bugün kandil. Yardımınızı bu aç çocuklardan esirgemeyin.*

  ... Ve ilk önce Nilgün bıraktı poşetini, sonra Nesrin, sonra Olcay, sonra Ender ve hepsi. Kutu doldu taştı. (DB, 125-126).
- *"Afrikalı çocukların hayır kutusu."*

  ...

  "Çocuklardan. Onların kandillikleri bunlar. Bana verdiler. Afrika'daki çocuklara. Kandilse sadece bize mi kandil? Onlara da kandil!"

  ...

"Afrikalı çocuklara yardım gönderilmesinin nesi günah yaaa? Asıl sen ne biçim hacısın? Daha sevaptan günahtan haberin yok. Köyün çocukları kandil kutlarken iyi, Afrikalı çocuklar açlıktan ölsün... Ohhhhh, ne âlâ memleket!" (DB, 126-127-128).

- *"... Cami imamına vermiş kutuyu, O da camiye giden çocuklara dağıtmış." dedi.* (DB, 131).
- *O uyurken ben de evini temizliyordum.* (DB, 163).
- *Onlarla çikolatamı paylaştım.* (DB, 168).
- *"Gariban bir çocuk var, doğum günü çocuğun, yazık çok özeniyor. Ben sana malzeme getireyim, sen bize bir pasta yap. Götürelim sevinsin. Allah sevdiğine kavuşturur." dedim.*

  Kabul etti. ... , halama pastayı yaptırdım. (DB, 171).
- *Bana elindeki kitaplardan tam 5 tane verdi, dedeme de kitapçının yerini tarif etti.* (DB, 180).
- *Dönüşte, kitapçıdan beş kitap da dedem aldı.* (DB, 180).
- *"Miray acayip bir fikrim var ama önce yardımına ihtiyacım var?" dedim.*

  ...

  İkna oldu. Söylediklerim çok mantıklıydı çünkü. (DB,188-189).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın gazoz ve maden suyu içmeyenlere içecek üretip hem onlara yardımcı olup hem de bu işten para kazarak dedesine yardımcı olmak istemesiyle; ikinci maddede kahramanımızın dedesinin Mustafa'ya yardım ederken onu incitmemeye, gururunu kırmamaya çalışmasıyla; üçüncü maddede kahramanımızın Mustafa'ya yardım etmek için ona verdiklerini Remzi Hoca'nın hesabına yazması, dedesinin bu duruma kızmasına rağmen torunundan Mustafa'ya zeytin, peynir götürmesini istemesiyle; dördüncü maddede kahramanımızın çanı asmasına Murat'ın ona yardım etmesiyle; beşinci maddede bakkalda yöresel ürünler satmaya karar veren kahramanımızın akrabalarından, komşularından birbirleri adına bir şeyler istemesi, halasından kurabiye isteyince halasının hemen yapmasıyla; altıncı maddede dedesinin kahramanımıza köydeki insanların zaten yardımsever olduğunu, bakkalda yöresel ürün satmayacaklarını söylemesiyle; yedinci maddede kahramanımızın halasının yaptığı kurabiyelerden köpeğe de vermesiyle; sekiz ve dokuzuncu maddelerde kahramanımızın dedesinin yardımsever olduğunun belirtilmesiyle; onuncu maddede kahramanınızın Şükran karakterine yardım etmesiyle; on birinci maddede kandil günü çocuklara yiyecek dağıtılmasıyla; on ikinci maddede kahramanımızın Afrika'daki çocuklara yapılan yardım haberini görmesiyle; on üç ve on dördüncü maddelerde kandil günü insanların yardım yapmak amacıyla çocuklara yiyecek dağıttığından bahsedilmesiyle; on beşinci maddede çocukların Afrika'daki çocuklara yardım edebilmek için kendilerini dağıtılan yiyecekleri kutulara koymasıyla; on altıncı maddede kahramanımızın amacı bakkaldaki satışların azalmasını engellemek

olmasıyla yardımların bir şekilde Afrika'ya ulaştırılacağını düşünüp kutudakileri raflara geri koymamasıyla; on yedinci maddede kahramanımızın Çeşmeci Dede'ye evini temizlemekte yardımcı olmasıyla; on sekizinci maddede kahramanımızın Almanya'dan gelen çikolatasını diğer çocuklarla paylaşmasıyla; on dokuzuncu maddede kahramanımızın halasının durumu olmayan çocuk için pasta yapmayı kabul etmesiyle; yirmi ve yirmi birinci maddede kitabı olmayan kahramanımıza Milli Eğitim Müdürü'nün kitap vermesi ve dedesinin de kahramanımıza kitap almasıyla; yirmi ikinci maddede kahramanımıza arkadaşının kuaför olmak için deneme yapması konusunda izin vermesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"... Daha bu sabah gazeteni, gözlüğünü, suyunu getirdim, üç kere bakkala yolladın, iki kere camı kapattırdın" dedim.*

  ...

  "Bunları mı sayıyorsun sen evladım" dedi.

  "Sayıyorum tabii, karşılığında bir oraletini içerim." dedim.

  "Üçkâğıtçı! " dedi ama önümden çekildi. (DB, 37).
- *Yooo. Eee, yaz tatilinde caniye gelince, camiyi neden biz süpürüyoruz? Kendim süpürmediğim gibi süpürenleri de engelliyordum. Zaten teneffüs de yok!* (DB, 160-161).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanın dedesine yaptığı yardımlar karşısında karşılık beklemesiyle; ikinci maddede kahramanın caminin süpürülmesine yardım etmemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

4.5. Abartma Tozu

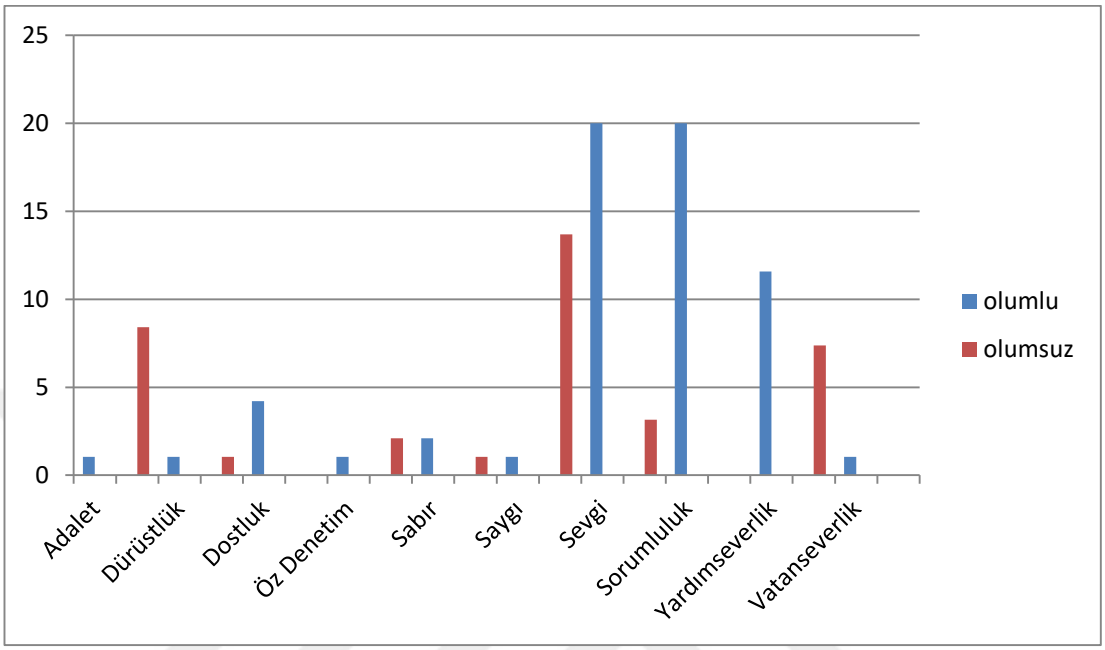
Kitabın Özeti: Bir sabah kahramanımız uyanır ve her şey anormal hale gelir. Spor yapmayan, sağlıklı beslenmeyen anne babası spor yapmaya, sadece sağlıklı besinler tüketmeye başlar. Bunu anlatmak için babaannesinin pansiyonuna gider ama babaannesi de değişmiştir. Güleryüzlü, misafirperver bir pansiyon sahibiyken her şeyden para alan, hak ettiğinden fazla para talep eden biri haline gelmiştir. Kahramanımız böylece tüm şehri dolaşır ve her yerde insanların anormal davranışlarına şahit olur, tek normal kalan kendisidir. Bu durumu nasıl düzeltebileceğine dair çareler arar ama bulamaz. Bir gün televizyonda Pis İşleri Bakanlığı'nın telefon numarasını görür ve arayıp yardım ister. Birkaç gün sonra bakanlık tarafından görevlendirilmiş Tevfik Kılıkırkyarar şehre gelir. Tevfik Kılıkırkyarar ile birlikte kasabanın sorununu çözerler.

Aşağıda, Tablo 5'te Abartma Tozu kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sevgi(%23), sorumluluk(%20) ve yardımseverlik (%18) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik(%1) ve dürüstlük(%2) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sevgi(%20) ve sorumluluk(%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%13) en fazla yer almıştır.

Tablo 5: Abartma Tozu Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	**%**
Adalet	Olumlu	1	1,052632
	Olumsuz	8	8,421053
Dürüstlük	Olumlu	1	1,052632
	Olumsuz	1	1,052632
Dostluk	Olumlu	4	4,210526
	Olumsuz	0	0
Öz Denetim	Olumlu	1	1,052632
	Olumsuz	2	2,105263
Sabır	Olumlu	2	2,105263
	Olumsuz	1	1,052632
Saygı	Olumlu	1	1,052632
	Olumsuz	13	13,68421
Sevgi	Olumlu	19	20
	Olumsuz	3	3,157895
Sorumluluk	Olumlu	19	20
	Olumsuz	0	0
Yardımseverlik	Olumlu	11	11,57895
	Olumsuz	7	7,368421

Vatanseverlik	Olumlu	1	1,052632
	Olumsuz	0	0

Şekil 5: Abartma Tozu Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *"... Hazırlamış olduğunuz kabartma tozu karışımı topluma zarar vermektedir. Buna derhal son vermenizi ve gerekli düzenlemeleri yapmanızı istiyorum. Eğer bunu yapmazsanız hakkınızda yasal işlem başlatılacak-tıuuurrrrrrrraaaaappppppsuuuuuuuuuuuuu!"* (AT, 137-138).

Yukarıdaki maddede Tevfik'in görevi gereği adaleti sağlamak amacıyla kasabalının anormal olmasına neden olan kabartma tozunun üretiminin durdurulmasını söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Pansiyonun o günkü müşterisi pansiyondan ayrılırken faturayı görünce küçük dilini yutacaktı. Bir gecelik ücretin beş katı yazılmıştı.* (AT, 19).
- *Babaannem oda fiyatlarını her ay arttırdı. Gelen müşteriler başka kalacak yer olmadığı için mecburen konakladılar.* (AT, 21).
- *"Bu ne laubalilik? ... Ders başlayalı iki dakika oldu!"* (AT, 23).
- *"Hey sen, hiperaktif! Otur yerine çabuk, yoksa okuldan atılırsın!" dedi.* (AT, 25).

- *Okulda sırasında kımıldayan çocuğa anında hiperaktif dediler. Sağa sola bakınana "Dikkat eksikliği var bunun." dediler. Konuşan geveze, konuşmayan içe kapanıktı, Robot gibi insanlara dönüştüler.* (AT, 27).
- *Veli Keskinbıçak et fiyatlarını bir anda on katına çıkarttı. …*

  … Hayvanin aldığı nefesin parasını bile halktan kesiyordu. Pek de umurunda değildi Veli amcanın. Ne de olsa kasabada tek bir kasap vardı ve mecburen insanlar buradan alıveriş yapacaklardı. (AT, 48-49).
- *O yüzden insanların maaşlarını ödememeye başladı. Maaşını alamayan işini iyi yapmaz oldu. İşler iyi yapılmadığı için bitmiyordu da. İnsanlar gece yarılarına kadar çalışıyordu.* (AT, 59).
- *Evlerinde fazladan abartma tozu olanlar, bir küçük paketi çooook yüksek fiyata satmaya kalktılar. Birbirinin elinden abartma tozunu çalanlar oldu. İki gün ortalık birbirine girdi.* (AT, 145).

Yukarıdaki maddelerin ilk ikisinde kahramanın babaannesinin pansiyonunda fazla fiyat almasıyla; üç, dört ve beşinci maddelerde kahramanın okulundaki öğretmenlerin adaletsizce tutumlarıyla; altıncı maddede Veli Keskinbıçak'ın adaletsizce zam yapmasıyla; yedinci maddede insanların maaşlarının ödenmemesiyle; sekizinci maddede abartma tozunun çok yüksek fiyatlara satılmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- "Ben yaptım. Tarifi değiştirdim. Galiba değiştirirken de biraz fazla abarttım. Bütün olanlar benim yüzümden oldu. Kötü bir niyetim yoktu, bunların olacağını bilemezdim. Açıkçası olanları da fark etmedim." (AT, 142).

Yukarıdaki maddede Kasım'ın kasabalının değişmesinin kendi suçu olduğunu, tarifi değiştirdiğini dürüstçe itiraf etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Şimdilik zincir demek yalan olabilirdi. Ama bu kadarcık yalanın da kimseye zararı olmazdı.* (AT, 19-20).

Yukarıdaki maddede yalan söylenilmesiyle bu değerin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

c. Dostluk

Dostuk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *O sabah olup bitenleri arkadaşlarıma anlatayım diye koşa koşa okula gittim.* (AT, 22).
- *Veli Keskinbıçak, babamın hem çocukluk hem askerlik arkadaşıdır. Aralarından su sızmaz. Tek arkadaşım Tevfik Kılıkırkyarar işte. Ondan başka arkadaşım yok.* (AT, 71).
- *Okuldan sonra kuzenlerimle ve arkadaşlarımla buluşup oyun oynuyoruz.* (AT, 159).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın yaşadığı anormallikleri dostlarına anlatmak için okula gitmesiyle; ikinci maddede kahramanımızın babasının dostundan bahsetmesiyle; üçüncü maddede kahramanımızın tek dostunun kasabadaki olayları

çözmeye gelen Tevfik Kılıkırkyarar olduğunun bahsedilmesiyle; dördüncü maddede abartma tozundan dolayı uzun süredir arkadaşlarıyla oynayamayan kahramanımızın tozun etkisi geçince dostları ve kuzenleriyle buluşup oyun oynamaya başlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *…kimse ihtiyacından fazla olanı istemezdi.* (AT, 94).

Yukarıdaki maddede kahramanımızın Tevfik Kılıkırkyarar'a kasabalıların eskiden ihtiyaçlarından fazlasını istemediklerini yani öz denetim sahibi insanlar olduklarını söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *İhtiyaçları olandan çok daha fazlasını, çok çok daha fazlasını aldılar.* (AT, 55).
- *İçi sıkıldığı için antibiyotik kullanan, gözü seğirdiği için ameliyat olmak isteyen, diz kapaklarının şeklini beğenmediği için estetik yaptırmak isteyen insanlarla doluydu sağlık ocağı.* (AT, 124-125).

Yukarıdaki maddelerde kitaptaki insanların öz denetimlerini kaybedip ihtiyaçlarından fazlasını alması, gerek olmadığı halde ameliyat olmaya, estetik yaptırmaya gitmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Anlatıyorum Tevfik abi. Bekle. Çocuğum ben, yavaş yavaş anlatıyorum…"* (AT, 108).
- *"Öyle unutalım. İyi olacağını düşünelim ve sabırla bekleyelim…"* (AT, 143).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın Tevfik Kılıkırkyarar'a sabırlı olmasını örtük olarak belirtmesiyle; ikinci maddede Tevfik ve kahramanımızın kasadakilerin abartma tozunu bünyelerinden atmalarını sabırla bekleyecek olmalarıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *O günü sabırsızlıkla bekliyorum* (AT, 159).

Yukarıdaki maddede yer alan "sabırsızlıkla" ifadesiyle bu değerin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Önce iyi, anlayışlı, güvenilir, saygılı insanlar olun, sonra meslek seçersiniz, bunlar her şeyden önemli diyorlar.* (AT, 159).

Yukarıdaki maddede öğretmenlerin öğrencilerine saygılı bir insan olmanın önemini vurgulamalarıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Gerçi o da çok normal değil ama olsun, o da insan.* (AT, 6).
- *Gerçi onun kendine hayrı yok ama olsun, o da insan.* (AT, 7).
- *"Anne senin en sevdiğin şey mantı! Dün aksam üç tabak manti yedin de yattın. Biriniz 120 kilosunuz, biriniz 95! Nasıl sağlıklı yaşam? Daha sabahın altısı! Babama bak yaaa... Sen yorulmayayım diye bacak bacak üstüne atmazsın. Ne oldu size?" dedim ama hiç duymadılar.* (AT, 10).
- *"Daha ne kadar yaşlanacaksın, dedesin iste. Git evine, simdi ayağına falan düşüreceksin koca gülleyi" dedim ama vallahi fırlattı.* (AT, 11).
- *Gerçi o olmasa da çözerdim. Ama olsun, o da insan....* (AT, 13).
- *Müşterileriyle her zaman nazik konuşan babaannem adamı kovmaktan beter etti.*

  ...

  Adamın arkasından beni de kovdu. "Çekil git şuradan, ayakaltında dolanıp durma. Bir sürü işim var, senle mi uğraşacağım? "dedi. (AT, 19).
- *"Bu ne laubalilik? Bu ne aymazlık? Bu ne cehalet, sefalet, başıboşluk, serserilik? Bu ne haytalık? Bu ne haylazlık? Ders başlayalı iki dakika oldu!"* (AT, 23).
- *"Terbiyesiz seni! Hiperaktifsin sen! Görmedim sanma. Deminden beri arkadaşınla konuşmaya çalışıyorsun. Yarın ailen okula gelsin, seni psikoloğa götürsünler..."* (AT, 24).
- *"Hey sen, hiperaktif! Otur yerine çabuk, yoksa okuldan atılırsın!" dedi.* (AT, 25).
- *Gerçi o da çok normal biri değil ama olsun, o da insan.* (AT, 35).

  "Dayın işte, gelmeyecek. Üstü başı yağ, pas, kir içinde. 'İstemiyorum seni böyle evde' dedim."

  "Tövbeler olsun yenge! Adam araba tamircisi, öyle olacak tabi."

  "İyi gitsin, arabada kalsın iste. Benim evimin süsünü bozmasın." (AT, 42).
- *Gerçi o her şeye gıcık oluyor ama olsun, o da insan.* (AT, 45).
- *Dükkânın önünde onlarca insan vardı. Sıraya girmeyi beceremiyorlardı. Birbirini iten, birbirine hakaret eden, zorla öne geçmeye çalışan mutsuz, asık suratlı, her şeye kızan, bağıran, çağıran insanlar gördüm.* (AT, 73-74).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanın Tevfik Kılıkırkyarar'ın normal olmadığını söylemesiyle; ikinci maddede Tevfik onun yanında olmasına rağmen kahramanın Tevfik karakteri için kendine hayrı yok demesiyle; üç ve dördüncü maddelerde kahramanın aile üyelerine karşı saygılı konuşmamasıyla; beşinci maddede Tevfik kahramanımıza yardıma gelmesine rağmen onun Tevfik gelmese de

çözerdim demesiyle; ; altıncı maddede kahramanın babaannesinin müşterilerine saygısızca davranmasıyla; yedi, sekiz ve dokuzuncu maddelerde öğretmenlerin öğrencilerine saygısız davranmasıyla; onuncu maddede kahramanın Tevfik Kılıkırkyarar'ın normal olmadığını söylemesiyle; on birinci maddede kahramanın yengesinin sırf üstü kirli diye eşini eve almamasıyla: on ikinci maddede gıcık kelimesiyle; on üçüncü maddede insanların birbirine hakaret etmesi, saygısızca davrandıklarının söylenmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Canımdır o benim, canımmmm, Beni de çok sever, ben de onu çok severim.* (AT, 14).
- *Daha dün bu kadın bana "Yavrimmmm beniiiim, senin o tatlı dillerini yerim" diyordu.* (AT, 19).
- *Fikriye yengem çocukları çok severdi.* (AT, 41).
- *Kasabalı Veli amcayı ayrı, etlerini ayrı severdi.* (AT, 47) .
- *Özlemişiz birbirimizi. Sarıldık.* (AT, 61).
- *"Evdekileri seviyorum tatlışım, gel sen de sev!"* (AT, 62).
- *"…Çünküüüüü ben onları çooooook ama çooook ama çooook seviyorum…"* (AT, 64).
- *"Ama ne yapayım, çoooook seviyorum oğlumu. Kızlarımı da çok seviyorum. O yüzden onlara hiç iş yaptırmıyorum… Çünkü çoooook seviiiyoruuuum."* (AT, 65).
- *"Eveeet, çünkü kocamı da çooook seviyorum. Kocam benim bitanenmmm, her şeyim, aşkım, kuzum, kocişçigim…"* (AT, 65).
- *Fehmi abiyi çok severim.* (AT, 67).
- *… ve "Ne kadar tatlılar yaaa… deyip duruyordu.* (AT, 75).
- *Kendimi tutamıyordum. Tevfik Bey'e sarılıp ağlamaya başladım. Tevfik Bey o anda Tevfik abi oldu benim için.* (AT, 86).
- *"…Ben mesela sabah kalkar, annemle babamla sohbet eder, kahvaltı ederdim. Sonra babaanneme uğrar, sarılıp öper, okula giderdim. Babam, 'Babaannene uğra, hayır duasını al, öyle okula git' derdi. Şuna bak, hayır duasını bile parayla satar artık. Öyle değişti… Neyse, okuldan erkenden çıkar, sokakta arkadaşlarımızla oyun oynardık aksama kadar. Annem babam erkenden eve gelirdi. Birlikte sohbet eder, konuşur, ailece güle oynaya yaşardık. Herkes böyleydi. O kadar huzurlu günlermiş ki anlatamam."* (AT, 94).
- *"…Türkçe dersi, en sevdiğimdir…"* (AT, 109).
- *"…Ailem benim için çok önemlidir…"* (AT, 120).
- *"Sana çok alıştım ben Tevfik abi yaaa."*

  "… Senin gibi bir oğlum olmasını çok isterdim. …"

  …

  Güldük, birbirimize sarıldık ve vedalaştık. (AT, 153-154).
- *Eskisi gibi sohbet edebilen, birbiriyle ilgilenen bir aileyiz.* (AT, 157).
- *Seval abla ile Fehmi abi nişanlandılar. … Seviyorlar birbirlerini...* (AT, 157).

- *En çok Birsen'le satranç oynamayı seviyorum.* (AT, 159).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın babaannesini sevdiğini söylemesiyle; ikinci maddede babaannesinin torununa söylediği sevgi sözcükleriyle; üçüncü maddede Fikriye yenge karakterinin çocuklarını sevmesiyle; dördüncü maddede kasabalının kasap Veli'yi sevmesiyle; beşinci maddede babasıyla birbirlerini özleyen kahramanımızın sarılmasıyla; altı, yedi, sekiz ve dokuzuncu maddelerde kahramanımızın annesinin arkadaşı olan Sevgi'nin ailesine olan sevgisini dile getirmesiyle; onuncu maddede kahramanımızın Fehmi abi karakterini sevdiğini söylemesiyle; on birinci maddede kahramanımızım annesinin çocuk sevgisinden bahsedilmesiyle; on ikinci maddede Tevfik'in kahramanımız için artık bir abi olmasıyla; on üçüncü maddede kahramanımızın Tevfik'e eskiden ailesinin sevgi dolu bir aile olduğunu anlatmasıyla; on dördüncü maddede kahramanımızın Türkçe dersine olan sevgisinin dile getirilmesiyle; on beşinci maddede kahramanımızın Tevfik'e ailesinin kendisi için çok önemli olduğunu söyleyerek ailesine olan sevgisini vurgulamasıyla; on altıncı maddede Tevfik'in kahramanımız gibi bir oğlu olmasını isteyerek ona olan sevgisini belirtmesiyle; on yedinci maddede kahramanımızın ailesinin eski haline birbiriyle ilgilenen, sevgi dolu aile haline geri dönmesiyle; on sekizinci maddede Seval ve Fehmi karakterlerinin birbirlerini sevdiğinin söylenilmesiyle; on dokuzuncu maddede kahramanımızın kuzeni Birsen ile satranç oynamayı sevdiğinden bahsetmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Kendi çocuğunun farkına varmıyor, ama başka çocukları telefon ekranından seviyordu.* (AT, 76).
- *"... Herkes birbirine düşman gibi bakıyor. Birbirlerini görünce kapıları kapatıyorlar, perdeleri kapatıyorlar. Çocukları da sevmiyorlar artık Tevfik abi. Biz onlara fazla geliyoruz. Sürekli bağırıyorlar bize, sürekli ne yapmamız gerektiğini söylüyorlar. Bizim robot gibi olmamızı istiyorlar."* (AT, 94-95).
- *Kasaba herkesin kendi kendini övdüğü kendi kendini sevdiği bir yere dönüşmüştü. (AT, 135).*

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanın annesinin kahramanımızı değil başka çocukları telefonundan sevmesiyle; ikinci ve üçüncü maddelerde herkesin kendisini sevmesi, başkalarını önemsemesi, çocukları sevmemesiyle bu değerin olumsuz olarak işlendiği görülmektedir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Babaannem her sabah kahvaltıda müşterilerine biraz çörek, birkaç dilim ekmek, yumurta, biraz zeytin, peynir, tereyağı, reçel ve birkaç bardak çay verirdi.* (AT, 16).
- *O yüzden babaannem "Ben bu işlere tek başıma yetişemem!" diyerek personel sayısını artırdı. İki bahçıvan, iki aşçı, iki kat hizmetleri görevlisi ve resepsiyonist aldı. Yine de en büyük iş kendisine düşüyordu.* (AT, 20).
- *Kimsede çıt yok. Herkes kitapların üzerine gömülmüş harıl harıl test çözüyor. Kimse başını kaldırmıyor.*(AT, 23).
- *"Ders çalışmamız lazım, teneffüste test çözeceğiz. Oyalanma, eğer tembel bir öğrenci olacaksan bizimle arkadaşlık etme!" dediler.*

  ...

  "Görmüyor musun kitap okuyoruz. Buraya eğitim almaya mı geldik, oynamaya mı?" dediler ve önlerindeki en az biner sayfalık kitaplara döndüler.

  Bir sonraki ders ve sonraki ders, sonraki ders ve sonraki ders kafamızı kaldırmadan ders işledik. Kimse konuşmadı, kimse kımıldamadı, kimsenin gıkı çıkmadı. (AT, 25).
- *"... Birsen'in yıllık, aylık, haftalık, günlük, saatlik ve dakikalık programını buraya yazdım. Niye? Çünkü bir annenin asli görevi çocuğuna ne zaman, ne yapması gerektiğini söylemektir! Nokta."* (AT, 29).
- *... ama Birsen'in çözmesi gereken elli Türkçe testi, altmış matematik problemi, doldurması gereken üç başvuru formu, bitirmesi gereken yedi proje ödevi, yazması gereken bir günlük, okuması gereken yetmiş sayfa kitap, yapması gereken sanat egzersizleri, denemesi gereken bilim deneyleri olduğunu ...* (AT, 29-30).
- *"Pazartesi okuldan sonra İngilizce hocası geliyor. Salı günleri İtalyanca hocası. Çarşamba Litvanca ve Japonca hocası geliyor. Pazartesi ve salı günleri yabancı dil dersinden hemen sonra, basketbol ve voleybol antrenmanı var."* (AT, 30).
- *Satranç ve robotikle ilgileniyormuş, bilgisayar hocası ve satranç hocası birlikte çalışıyorlarmış. (AT, 34).*
- *"Baban yaylaya gitti, arıları denetleyecek, bir ay yok... "* (AT, 37).
- *Yıllardır halis muhlis koyun, kuzu, dana ve tavuk eti satan Kasap Veli Keskinbıcak, ürünlerine çok dikkat ederdi.*(AT, 47).
- *Bütün gün, aksam ve gece çalışıyordu. Eve para bırakıyor ve bana bir sürü oyuncak getiriyordu.* (AT, 60).
- *"Aslında şöyle oldu. Bakanlığımız bünyesinde bulunan Öküz Altında Buzağı Arama Genel Müdürlüğü, beni inceleme yapmam için ülkenin çeşitli yerlerine gönderir ve ben de vazifemi yaparım. ..."* (AT, 87).
- *Sayın Bakan, 'Vatandaşların hepsi tek tek aransın, talepleri bizzat sorulsun' diye emretti. Bütün bu pis işlere ek olarak, bir de Buğdaylıların halini hatırını sormak eklendi. Üç gün boyunca oturup gece gündüz kasabalıları aradık. Neticede aranan herkes ciddi ciddi 'gelin sifona basın', 'gelin çöpü atin', 'bacayı temizleyin', 'kedi kumunu değiştirin' falan dedi."* (AT, 90-91).
- *...bu kadar derde bir de Tevfik abinin karnını doyurmak eklenmişti.* (AT, 97).
- *Sonraki günler de sabahtan aksama kadar bütün kasabayı dolaştık. Tevfik abi, kasabalılar hakkında notlar aldı.* (AT, 106).
- *Peşinden gideyim dedim ama daha Tevfik abiyi gezdirecektim.* (AT, 112).
- *"Sevdiğin işi yaparken mesai saatin yoktur evlat! En baştan başlıyoruz."* (AT, 119).
- *İğneyle kuyu kazıyorduk, ama olsun. Kurtaracaktık kasabayı bu illetten.* (AT, 123-124).
- *"Evet. Raporu bitirmek üzereyim. Bir an önce götürüp teslim etsem iyi olacak. ..."* (AT, 152).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın babaannesinin pansiyon işlettiği için kahvaltıyı hazırlama sorumluluğunun olmasıyla; ikinci maddede kahramanın babaannesinin işlerini büyüteceği, sorumlulukları artacağı için bu sorumluluklarını paylaşmak için otel görevlileri işe almasıyla; üç ve dördüncü maddede kahramanımızın arkadaşların ders çalışmasıyla; beşinci maddede kahramanımızın teyzesinin kızının sorumluluklarıyla ilgileneceğinden bahsetmesiyle; altı, yedi ve sekizinci maddelerde kahramanımızın teyzesinin kızının sorumluluklarından bahsetmesiyle; dokuzuncu maddede kahramanımızın babasının arıları denetleme sorumluluğunu üstelenmesiyle; onuncu maddede Veli karakterinin mesleği konusunda dikkatli ve sorumlu biri olduğundan bahsedilmesiyle; on birinci maddede kahramanımızın babasının sorumluluklarından bahsedilmesiyle; on iki ve on üçüncü maddelerde Tevfik karakterinin kendisinin ve bakanlığın sorumluluklarından bahsetmesiyle; on dördüncü maddede kahramanınızın Tevfik'in her şeye alerjisi olduğu için onun karnını doyurma görevini üstelenmesiyle; on beşinci maddede Tevfik'in bakanlıktaki görevi gereği kasabalıları dolaşıp notlar almasıyla; on altıncı maddede kahramanımızın Tevfik karakteri gezdirme görevini üstelenmesiyle; on yedinci maddede Tevfik karakterinin bakanlık tarafından kasabadaki sorunu araştırmakla görevlendirilmesi ve mesai saati haricinde de sorunu bulmak için çalışmasıyla; on sekizinci maddede kahramanımız ve Tevfik'in kasabayı kurtarma konusunda sorumluluğu üstlenmesiyle; on dokuzuncu maddede Tevfik karakterinin bakanlığın ona verdiği görevi tamamlaması ve raporunu teslim edecek olmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *... Misafirlerini çok sever, parası olmayandan para almaz. Gönlü çok geniş biridir.* (AT, 14).
- *..., herkes sağlıklı ve temiz et yiyebilsen diye haftada bir gün indirim yapan o sevimli, tonton, Veli Keskinbıçak...* (AT, 50).
- *"Anneme yardıma gidiyorum. Markete. Sen de gel, taşıyamıyoruz aldıklarımızı. Yardım et, koooş!"* (AT, 52).
- *Beş dakika sonra Seval Çokal'la annesi Meral Çokal'ı ellerinde poşetler, arkasında da poşetlerini taşıyan üç oğlanla birlikte evlerine doğru hızlı hızlı yürürken gördüm.* (AT, 53).
- *"Bütün vatandaşlarımız, her türlü sorunlarını, dertlerini, ihtiyaçlarını bize bildirebilirler. Biz bu günler için buradayız. Hizmet için buradayız. Vatandaşımız için hep destek, tam destek!" falan öyle bir şeyler söylüyordu.*

Konuşmasının sonunda "Pis İşleri Bakanlığı'nı yedi gün yirmi dört saat arayabilirsiniz" dedi ve telefon numarasını verdi: 4440PİS (AT, 81-82).

- *"..., abliaaaa yardım edin baneeee, hüüüüüüü..." diye ağlamaya başladım.*

  ...

  "Elimizden gelen desteği sağlayacağız." dedi ve telefonu kapattı abla. (AT, 83).

- *"Senin ihbarın üzerine geldim. Sana yardım etmek hah hah hapsu!"* (AT, 86).
- *"... Herkes birbirine yardım ederdi."* (AT, 94).
- *Babaannemden rica minnet bir tabak salata ve bir kâse çorba alabildik Tevfik abi için.* (AT, 98).
- *Günlerdir aç olduğu, için, kollarını kaldıracak dermanı kalmamıştı. Dört yumurta kırdım, kıtlıktan çıkmış gibi yedi. Zaten kıtlıktan çıkmıştı.* (AT, 147).
- *Pansiyondan ayrılırken babaannem Tevfik abiden ödeme almadı*. (AT, 154).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kahramanımızın babaannesinin yardımseverliğinden bahsedilmesiyle; ikinci maddede kasap Veli'nin yardımseverliğinden bahsedilmesiyle; üç ve dördüncü maddede kahramanımızın komşusu Seval karakterinin annesine yardıma gitmesiyle; beşinci maddede bakanlığın vatandaşların ihtiyaç halinde bakanlıktan yardım alabileceğini söylemesiyle; altıncı maddede kahramanımızın bakanlıktan yardım istemesi ve telefonda konuştuğu kişinin gereken yardımı sağlayacaklarını söylemesiyle; yedinci maddede kahramanımıza yardın etmek için bakanlık tarafından Tevfik'in görevlendirilmesiyle; sekizinci maddede kahramanımızın kasabadakilerin önceden yardımsever insanlar olduklarını söylemesiyle; dokuzuncu maddede her şeye alerjisi olan Tevfik için kahramanımızın babaannesinin çorba vermesiyle; onuncu maddede annesinin hali olmadığı kahramanımızın yemek hazırlamasıyla; on birinci maddede kahramanımızın babaannesinin Tevfik pansiyondan ayrılırken para almamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlenildiği yerler:

- *"Sunum önemli, sunum! Her şey dahil sistemine geçtim. İstediği kadar yesin içsin ama bana bol bol para versin."*

  "İyi, benim de karnim açtı zaten, şuradan ben de yiyiverey..." derken elindeki gazeteyle elime vurdu.

  "Dokunma sakin, sunumumu bozma. Canim çıktı benim kahvaltı hazırlarken. Müşteri geliyor bak, kaybol şuradan!" dedi. (AT, 17).

- *... Biri yol ortasında düşüp bayılsa, görenler yolunu değiştirecek, birinin yardım çiğliğini duyduğunda bile koşarak uzaklaşacaktı. Bundan böyle kasabada "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın!" anlayışı hâkimdi.* (AT, 41).
- *Meral teyzeye yolda yardımcı olan gençler, ellerindeki poşetleri taşıdılar ve karşılığında para aldılar. Eskiden birine yardım etmek nazik bir davranıştı, parayla yapılmazdı.* (AT, 54).

- *"Bedava yardım olur mu evladım, ben sana niye durduk yere yardım edeyim ki? Deli miyim ben?"* (AT, 58).
- *Babaanneme, "Misafirimiz var, bir oda açalım." dedim. "Önce parasını pesin ödesin, gözüm tutmadı." dedi. Yalvardım, yakardım ama ikna edemedim. "Sen de lobiyi kullanıyorsun, parasını ver!" dedi.*

  …

  Tevfik abi çıkarttı, biraz daha para verdi de sustu babaannem. (AT, 92-93).
- *"Gittiler eveeet, ama kalanlar bize yeter. Boş boş uçuyorlar havada. Bari yakalayayım da satayım. Gökyüzünde boş yere yer kaplıyorlar. Boş gezen hayvanlara tahammül edemiyorum, bana para kazandırmıyorlar."* (AT, 100-101).
- *…Bütün işim gücüm bitmiş, bir de Tevfik abiyi gezdirmek işi başıma düşmüştü.* (AT, 112).

Yukarıdaki birinci maddede kahramanımız aç olmasına rağmen babaannesinin hazırladığı yemeklerden vermemesiyle; ikinci maddede insanların birbirine artık yardım etmemesiyle; üçüncü maddede yardımın parayla yapılmasıyla; dördüncü maddede yardım isteyen kahramanımızdan Servet karakterinin yardım karşılığında para istemesiyle; beşinci maddede kahramanın babaannesinin misafirden para almasıyla; altıncı maddede Veli Amca karakterinin yardım için değil yakalayıp satmak için kuşlara yem atmasıyla; yedinci maddede kahramanın Tevfik karakterinin gezdirmek istememesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

j. Vatanseverlik

Vatanseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *"… Tam buraya geldiklerinde onları uçsuz bucaksız buğday tarlaları karşılamış. Buğday başakları rüzgârda dans ediyor, içinden kuşlar havalanıyormuş. Atalarımız bu manzara karşısında o kadar büyülenmişler ki biz burada yaşayalım, demişler ve buraya yerleşmişler"* (AT, 107).

Yukarıdaki maddede kahramanımızın Tevfik Kılıkırkyarar'a atalarının vatanlarına nasıl yerleştiğini, ilk kez kasabayı gördüklerinde sevdiklerini anlatmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Vatanseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

4.6. Çizgili Pijamalı Çocuk

Kitabın Özeti: Bruno, Berlin'de annesi, ablası ve Nazi subayı babasıyla yaşayan dokuz yaşında bir çocuktur. Bir gün akşam yemeğine Führer (Fury) gelir. Babası terfi etmiştir ve ailece Out-with'e taşınmaları gerekmektedir. Bruno bundan dolayı büyük üzüntü duyar. Çünkü arkadaşları, evi, büyükannesiyle ve büyükbabası Berlin'dedir. Bruno ve ailesi Out-with'e taşındıktan sonra eve birçok asker girip

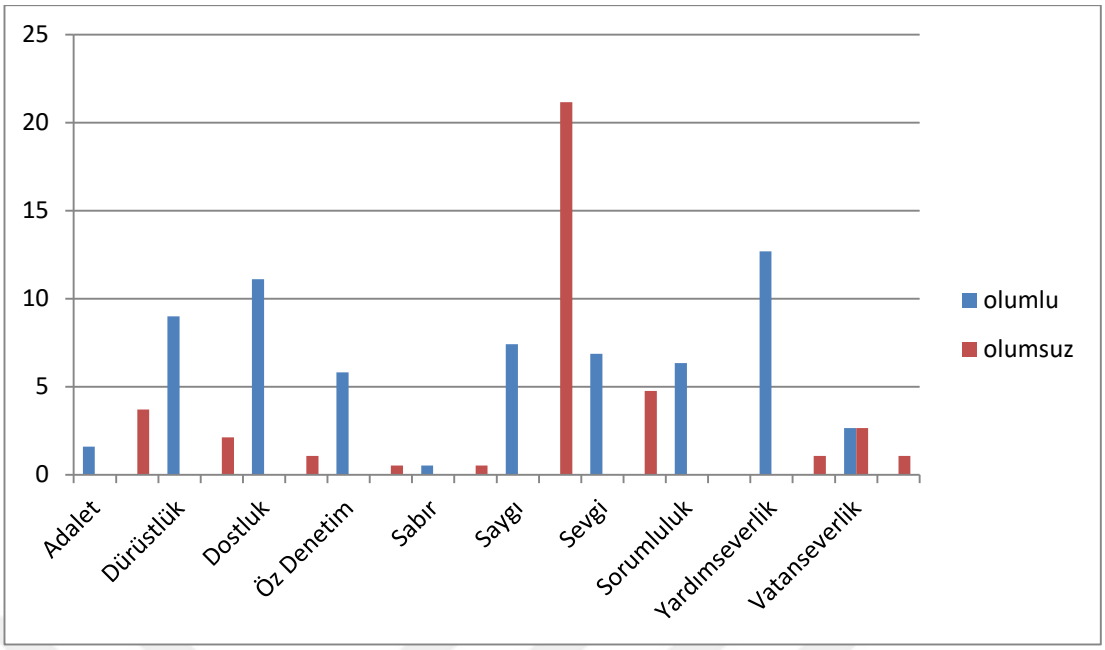
çıkmaya başlar. Bruno bu durumdan pek hoşlanmaz. Bruna yeni odasının penceresinden bakarken tel örgülerin arkasında çizgili pijamalar giymiş yüzlerce adam ve çocuk görür. Bruno bir gün keşif gezisine çıkmaya karar verir ve tel örgüler boyunca yol alır ve karşısına kafası tıraş edilmiş, çizgili pijamalar giyen bir çocuk çıkar. Bu çocuğun adı Shumuel'dir ve Bruno ile kısa zamanda dost olurlar. Nerdeyse her gün buluşup konuşurlar. Bruno artık yeni evinde yalnızlık çekmez. Bir süre sonra Bruno'nun annesi ve babası kavga ederler. Çünkü Brono'nun annesi yaşadıkları yerin çocuk yetiştirmek için uygun olmadığı kanısındadır. Ama babanın Out-with'te sorumlulukları vardır ve geri dönmesi mümkün değildir. Ama eşini ve çocuklarını Berlin'e göndermeye karar verir. Bruno Berlin'e dönmek konusunda hevesli değildir. Bruno taşınacaklarını söylemek için Schumuel'i görmeye gittiğinde onu çok üzgün bir halde bulur. Çünkü Schumuel'in babası ortadan kaybolmuştur. Bruno, arkadaşına babasını aramasında yardım edeceğine dair söz verir. Ertesi gün Schumuel, Bruno'ya da çizgili pijamalardan getirir. Çünkü araştırma yaparken dikkat çekmemeleri gerekmektedir. Bruno ve Schumuel ne kadar arasalar da Schumuel babasına dair bir iz bulamazlar. Bruno eve dönecekken askerler etraflarını sarar ve yürüyüşe götürüleceklerini söylerler. İki çocuk da bu yürüyüşün ne olduğunu pek anlayamazlar. Ancak ikisi de o yürüyüşten bir daha geriye dönemezler.

Aşağıda, Tablo 6'da Çizgili Pijamalı Çocuk kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı(%28), sorumluluk(%20) ve dostluk(%12) değerlerine yer verilirken, en az sabır(%1) ve vatanseverlik(%3) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik(%13) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%21) en fazla yer almıştır.

Tablo 6: Çizgili Pijamalı Çocuk Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	***%***
Adalet	Olumlu	3	1,587302
	Olumsuz	7	3,703704
Dürüstlük	Olumlu	17	8,994709

	Olumsuz	4	2,116402
Dostluk	Olumlu	21	11,11111
	Olumsuz	2	1,058201
Öz Denetim	Olumlu	11	5,820106
	Olumsuz	1	0,529101
Sabır	Olumlu	1	0,529101
	Olumsuz	1	0,529101
Saygı	Olumlu	14	7,407407
	Olumsuz	40	21,16402
Sevgi	Olumlu	13	6,878307
	Olumsuz	9	4,761905
Sorumluluk	Olumlu	12	6,349206
	Olumsuz	0	0
Yardımseverlik	Olumlu	24	12,69841
	Olumsuz	2	1,058201
Vatanseverlik	Olumlu	5	2,645503
	Olumsuz	2	1,058201

Şekil 6: Çizgili Pijamali Çocuk Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"İkinizi de eşit derecede özlerdi," dedi anne. Ayrımcılık yapmamak gerektiğine inanırdı.* (ÇPÇ, 9).
- *"O yüzden burada değil!" diye bağırdı Bruno ve kalkıp ona doğru yürüdü. "Hepimizin yerine durmadan bir şeyler yapmak için burada değil, biliyorsun. Özellikle kendi yapabileceğimiz şeyleri."* (ÇPÇ, 60).
- *... Babanın, genelde adil, nazik ve düşünceli bir adam olduğu halde, Teğmen Kotler'in Pavel'e bu kadar kızmasına engel olmaması ona haksızlık gibi geldi.* (ÇPÇ, 138).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun babasının iki çocuğunu eşit derecede özleyeceğinin söylenmesiyle; ikinci maddede Bruno'nun evlerinde çalışan Maria'ya karşı adaletli davranmasıyla; üçüncü maddede Bruno'nun babasının genelde adil biri olmasına rağmen yarasını tedavi eden Pavel'e kızmasının haksızlık olduğunu düşünmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlenildiği yerler:

- *... Onun baştan beri istediğini yapmış gibiydiler, bu da tek sıra halinde durmaktı. Bunu yaptıklarında askerler gülmeye başladılar ve alkışladılar.*

  "Bir tür prova olmalı," dedi Gretel. Bazı küçüklerin, biraz daha büyük olanların, hatta bazı yaşıtı çocukların bile ağlıyor görünmelerini fark etmemiş gibi davrandı. (ÇPÇ, 37).
- *"... Onun verdiği çok güzel bir saatim vardı, ama artık yok. ..."*

  "Ona ne oldu?" diye sordu Bruno.

"Benden aldılar," dedi Shmuel.

"Kim?"

"Askerler elbette," dedi Shmuel sanki bu, dünyadaki en doğal şeymiş gibi. (ÇPÇ, 116).

- *"Birkaç ay kol bantlarını taktık," dedi. "Sonra işler yine değişti. Bir gün eve geldiğimde annem artık orada yaşayamayacağımızı söyledi."*

  …

  "Hayır, ama artık evimizde yaşayamayacağımızı söylediklerinde Krakov'un, askerlerin büyük bir duvarla ayırdıkları başka bir bölümüne taşındık. Annem, babam, kardeşim ve ben tek bir odada yaşamak zorunda kaldık."

  …

  "… Oğullarından biri benden büyüklü ve yanlış bir şeyyapmasam bile bana vuruyordu."

  …

  "Ve bir gün askerler kocaman kamyonlarla geldiler," diye devam etti Shmuel, Gretel onu hiç ilgilendirmiyormuş gibiydi. "Herkese evlerden çıkmaları söylendi…"

  …

  "Buna izin vermezlerdi sanırım," dedi Shmuel başını sallayarak. "Vagonumuzdan çıkamıyorduk."

  …

  "Hiçbir kapı yoktu," diye ısrar etti Shmuel. "Eğer olsaydı hepimiz çıkardık."

  …

  "Ve annemi bizden ayırıp götürdüler. Babam, Josef ve ben şuradaki barakalara konduk, …" (ÇPÇ, 117-118-119-120).

- *"…Buraya gelmeden önce yaşadığı şehirde doktormuş; ama artık doktor olmasına izin vermiyorlarmış, yaralandığımda dizimi temizlediğini baba öğrenseymiş başı büyük derde girermiş."* (ÇPÇ, 128-129).

- *Teğmen Kotler, Pavel'e çok öfkelendi ve seyretmeyi içleri götürmese bile hiç kimse -ne Bruno, ne Gretel, ne anne, ne de baba- Pavel'e yapılanları engellemek için araya girmedi. Fakat olay Bruno'nun ağlamasına, Gretel'in renginin solmasına neden oldu.* (ÇPÇ, 137).

- *"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı. "Bardakları parlatmanı söylemedim mi?"*

  …

  "Bu evde konuşma iznin olduğunu kim söyledi?" diye devam etti Kotler. "Bana karşı gelmeye cesaret mi ediyorsun?"

  ….

  "Bu çocuğu tanıyor musun Bruno?"

  …

  "Bu çocuğu tanıyor musun?" diye tekrarladı Kotler daha yüksek bir sesle. …

  …

  "Onunla hiç konuşmadım," dedi Bruno hemen. "Onu daha önce hiç görmedim. Tanımıyorum onu."

  …

  "Bütün bardakları parlatmayı bitireceksin," dedi Teğmen Kotler, fısıltı gibi bir sesle, öyle sessizdi ki Bruno onu neredeyse duyamıyordu. Sanki bütün öfkesi başka bir şeye dönüşmüştü: Beklenmedik ve korkunç ürkütücü bir şeye. "Ve sonra gelip seni alacağım, kampa geri götüreceğim ve orada çalan çocuklara ne olduğu hakkında seninle konuşacağız. Bu anlaşıldı, değil mi?" (ÇPÇ, 157-158-159-160).

- *"Tel örgü bizim oraya geçmemizi engellemek için değil, onların bu tarafa geçmelerini engellemek için..."*

  ...

  Gretel, derin bir nefes aldı ve başını salladı. "Diğer Yahudilerle Bruno. Bunu bilmiyor muydun? Bu yüzden bir arada tutulmaları gerekiyor. Bizimle karışamazlar."

  ...

  "Onlardan neden hoşlanmıyoruz?" diye sordu.

  "Yahudi oldukları için," dedi Gretel.

  "Anlıyorum," dedi, "ve Yahudilerle karşıtlar anlaşamıyorlar." (ÇPÇ, 167-168-169).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde askerlerin çocuklara adaletsizce davranmasıyla; ikinci maddede askerlerin adaletsizce çocuğun saatini almasıyla; üçüncü maddede askerlerin adaletsizce insanları evlerin çıkarıp, trene yığması ve barakalara tıkmasıyla; dördüncü maddede Pavel'in Yahudi diye doktorluk yapılmasına izin verilmemesiyle; beşinci maddede Teğmen Kotler'ın Pavel'e adaletsizce davranmasıyla; altıncı maddede Teğmen Kotler'ın ve Bruno'nun Shmuel'e adaletsiz davranmasıyla; yedinci maddede Yahudi oldukları için insanların baraklarda tutulmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *..., çünkü kendine karşı dürüst olmak gerekirse, ki normalde her zaman dürüst olmaya çalışırdı, ...* (ÇPÇ, 8).
- *Arkadaşlarıyla bir gün okulda babalarının işleri hakkında konuşmuşlardı. Kari, babasının manav olduğunu söylemişti. Bruno doğru olduğunu biliyordu; çünkü şehir merkezinde bir manav dükkânı işletiyordu. Daniel, babasının bir öğretmen olduğunu söylemişti, bu da doğruydu; çünkü uzak durulması gereken büyük çocuklara ders veriyordu. Martin, babasının aşçı olduğunu söylediğinde, Bruno bunun da doğru olduğunu biliyordu; çünkü babası bazen Martin'i okuldan almaya geldiğinde üstünde beyaz iş gömleği ve önlük olurdu (s.8).*
- *"Artık geceleri bütün ışıkları kapatmak zorunda olmamızı sevmiyorum," diye itiraf etti Bruno.* (ÇPÇ, 12).
- *..., ama kendisine karşı dürüst olacaksa -ki hep olmaya çalışırdı- korktuğunu itiraf etmek zorundaydı.* (ÇPÇ, 23).
- *Bruno daha önce onu hiçbir konuda kandırmamıştı ve şu anda da kandırmadığından emindi.* (ÇPÇ, 29).
- *"Bilmiyorum," dedi Bruno, gerçeğe olabildiğince sadık kalarak. "Bilmiyorum ama evimiz kadar güzel değil. O kadarını biliyorum."* (ÇPÇ, 31).
- *"Hiçbiri ortalıkta değil," diye itiraf etti Gretel, usulca.* (ÇPÇ, 35).

  "Hayır," dedi Bruno çabucak, çünkü hep dürüst olmaya çalışıyordu… (ÇPÇ, 45).
- *Ve Bruno kendine karşı dürüst olduğunda, babanın pek ender kızdığını kabul ederdi.* (ÇPÇ, 50).
- *"Ben gerçekten doktorum. Bir adamın geceleri gökyüzüne bakınası onu astronom yapmaz, biliyorsun."* (ÇPÇ, 77).

- *... Ama kendisine karşı dürüst olacaksa - hep olmaya çalışıyordu- onu ne için kutladığından pek emin değildi.* (ÇPÇ, 84).
- *"...Sen geçmişini ne kadar iyi tanıyorsun genç adam?"*

  ...

  ... Ve Out-With'in, sahip olduğu bütün o araziye rağmen kendilerine ait olmadığını bilecek kadar büyüktü. "Pek fazla değil," diye itiraf etti sonunda. (ÇPÇ, 90).
- *"Biraz sıkıyorlar," diye itiraf etmişti Bruno.* (ÇPÇ, 114).
- *"Biliyorum," diye devam etti çocuk, "ama bana, aslında garson olmadığını söyledi."*

  ...

  "Bir doktor olduğunu söyledi," dedi Bruno. "Bu bana pek doğru gelmedi. O bir doktor değil, değil mi?"

  ...

  "Hayatı hakkında Pavel'in bana anlattıklarını sana söylersem," dedi, "kimseye tekrarlamamalısın, anlıyor musun? Yoksa hepimizin başı büyük belaya girer.

  ...

  "Tamam," dedi Maria. "Bütün bildiğim şu..." (ÇPÇ, 126-127).
- *"Beni de biraz korkutuyor," diye itiraf etti Bruno.* (ÇPÇ, 131).
- *"Ama daha şişman," diye itiraf etti.* (ÇPÇ, 171).
- *Bruno bunu düşündü. "Eğer sen olmayacaksan, hoşuma gitmezdi." dedi, çünkü gerçek buydu.*

  ...

  "Dördümüzün bir arada kalmasını tercih ederim," dedi, gönülsüzce Gretel'i de katarak, "ister Berlin'de ister Out- With'de olsun." (ÇPÇ, 175).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun kedisine karşı dürüst olmasıyla; ikinci maddede çocukların babalarının mesleklerini dürüstçe söylemeleriyle; üçüncü maddede Bruno'nun geceleri ışıkları kapatmanın hoşuna gitmediğini dürüstçe söylemesiyle; dördüncü maddede Bruno'nyn kendisine karşı dürüst olmasıyla; beşinci maddede Bruno'nun ablasına karşı dürüst olmasıyla; altıncı maddede Bruno'nun odasından ormandaki çocukları gören Bruno ve Gretel'in buna mantıklı bir açıklama getirememesi ve Bruno'nun hislerini dürüstçe ifade etmesiyle; yedinci maddede taşındıkları yerin çiftlik olduğunu düşünen Gretel'in bu teorisinin Bruno tarafından çürütülmesi ve etrafta çiftlik hayvanlarının olmadığını itiraf etmesiyle; sekizinci maddede Bruno'nun babasının sorusuna dürüstçe cevap vermesiyle; dokuzuncu maddede Bruno'nun kendisine karşı dürüst olmasıyla; onuncu maddede Pavel'in aslında doktor olduğunu dürüstçe söylemesiyle; on birinci maddede Bruno'nun kendisine karşı dürüst olmasıyla; on ikinci maddede öğretmeni ve Bruno arasında geçen diyalogta Bruno'nun geçmişi hakkında pek fazla şey bilmediğini itiraf etmesiyle; on üçüncü maddede Bruno'nun ayakkabısının sıktığını itiraf etmesiyle; on dördüncü maddede Maria'nın Pavel hakkında bildiklerini dürüstçe Bruno'ya

anlatmasıyla; on beşinci maddede Bruno'nun Teğmen Kotler'dan kendisinin de korktuğunu itiraf etmesiyle; on altıncı maddede babası tarafından saçları tıraş edilen Bruno'nun, Shmuel'e benzediğini ama daha şişman olduğunu itiraf etmesiyle; on yedinci maddede Bruno'nun dürüstçe babasına ailesinin bir arada kalmasını tercih ettiğini söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlenediği yerler:

- *… "Eğer Kumandan sorarsa Bruno'nun yarasını benim temizlediğimi söyleyeceğiz."* (ÇPÇ, 80).
- *Bu tam olarak doğru değildi. … Bu yalan söylemekle aynı değildi, sadece onu olduğundan daha serüvenci gösterecekti.* (ÇPÇ, 99-100).
- *Bunun için yapacak tek bir şey vardı, o da yalan söylemek.* (ÇPÇ, 143).
- *"Bu çocuğu tanıyor musun Bruno?"*

  …

  "Onunla hiç konuşmadım," dedi Bruno hemen. "Onu daha önce hiç görmedim. Tanımıyorum onu." (ÇPÇ, 158).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun annesinin babasına yalan söyleyecek olmasıyla; ikinci ve üçüncü maddelerde Bruno'nun yalan söylemesiyle; dördüncü maddede Bruno'nun Teğmen Kotler'a yalan söylemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Ya Kari, Daniel ve Martin? Beraber bir şeyler yapmak istediğimizde nerede olduğumu nasıl bilecekler?"* (ÇPÇ, 10).
- *"Ama onlar hayatımdaki en iyi üç arkadaşım!"* (ÇPÇ, 11).
- *Bir gün önce, son derece keyifle evde oynuyordu, üç tane candan arkadaşı vardı, tırabzanlardan kayıyordu,…*(ÇPÇ, 17).
- *"Kari, Daniel ve Martin'i çok özlüyorum." dedi Bruno.*

  "Ben de Hilda, Isobel ve Louise'i özlüyorum." dedi Gretel. (ÇPÇ, 27).
- *"… Arkadaşlarımla salıncakta oynayarak birçok mutlu hafta sonu geçirmiştik."* (ÇPÇ, 71).
- *… kapanış saatine kadar orada kalıp arkadaşlarıyla eğlenirdi.* (ÇPÇ, 81).
- *Çoğu zaman dostça davranıyordu ve …* (ÇPÇ, 90).
- *Baba ve anne askerlerin dostluğundan hoşlanıyorlardı.* (ÇPÇ, 94).
- *Gözlerinin önünde hayat boyu en iyi üç arkadaşı Kari, Daniel ve Martin'in hayali belirdi. (ÇPÇ, 102).*
- *… Bruno, yeni arkadaşıyla kavga etmek istemiyordu.* (ÇPÇ, 106).
- *Ne de olsa artık yalnız değildi; konuşacak bir arkadaşı vardı. …yeni arkadaşı Shmuel ile oturup konuşuyordu.* (ÇPÇ, 124).

- *Yeni arkadaşı her zamanki gibi bağdaş kurmuş, onu bekliyordu.* (ÇPÇ, 127).
- *... Bruno, Shmuel'in ısrar etmeyeceğini umuyordu; çünkü onunla tartışmak islemiyordu. Ne de olsa buradaki, Out-With'deki tek arkadaşıydı.* (ÇPÇ, 130).
- *"...hayattaki en iyi üç arkadaşım Kari, Daniel ve Martin'den söz ediyorum."*

  ...

  "Ve dün bana büyükbabasının günlerdir görünmediğini, nerede olduğunu kimsenin bilmediğini, ne zaman onu sorsa babasının ağlamaya başlayıp kendisine sanki öldürecekmiş gibi sımsıkı sarıldığını anlattı."

  ... ama nedense bunların arkadaşını ne kadar üzmüş olduğunu, ilk duyduğunda anlayamamıştı. Şimdi bunları yüksek sesle tekrarlayınca, araştırma gibi saçma sapan şeylerden konuşmak yerine, arkadaşını neşelendirmeye çalışmadığı için kendini berbat hissetti. Bunun için yarın özür dileyeceğim, dedi kendi kendine. (ÇPÇ, 145-146).
- *Shmuel başını kaldırdı. Yüzündeki korku, yeni arkadaşını görünce kocaman bir gülümsemeye dönüştü. "Bruno," dedi.* (ÇPÇ, 153)
- *"...Daha önce hiçbir arkadaşımı bu şekilde yüzüstü bırakmamıştım. Shmuel, kendimden utanıyorum."*

  ... Ona her yemek getirdiğinde Bruno'nun yaptığı gibi, tel örgünün altını kaldırdı; ama bu sefer elini uzatıp orada tuttu. Bruno aynısını yapana kadar bekledi. İki çocuk el sıkışıp gülümsediler.

  İlk kez birbirlerine dokunuyorlardı. (ÇPÇ, 160-161-162).
- *Ama en önemlisi Shmuel adında bir arkadaşı olmasıydı.*

  ...

  "Belki bir gün yaparız," dedi Shmuel, "eğer bizi buradan çıkarırlarsa..." (ÇPÇ, 165).
- *... hayattaki en iyi üç arkadaşının eksikliği nedeniyle... Ama zamanla Kari, Martin veya Daniel'den daha önemli hale gelmiş olan Shmuel sayesinde, kendisi için durum değişmişti. (ÇPÇ, 172).*
- *Öğleden sonraları Shmuel ile yaptığı konuşmalar, içini mutlulukla dolduruyordu.* (ÇPÇ, 173).
- *..."Seni yüzüstü bırakamam."* (ÇPÇ, 187).
- *"Benim en iyi arkadaşımsın sensin, Shmuel," dedi. "Hayat boyu en iyi arkadaşım."* (ÇPÇ, 196).

Yukarıdaki maddelerin ilk üçünde Bruno'nun Berlin'deki dostlarından bahsedilmesi ve dostlarından ayrılacağı için Bruno'nun taşınmak istememesiyle; dördüncü maddede Bruno ve ablasının Berlin'deki dostlarını özlemesiyle; beşinci maddede Teğemen Kotler'ın çocukken arkadaşlarıyla salıncak kurup oynamasından bahsetmesiyle; altıncı maddede Bruno'nun dedesinin eskiden çalıştığı yerdeki dostlarıyla mekânın kapanış saatine kadar eğlenmesinden bahsedilmesiyle; yedinci maddede Bruno'nun yeni öğretmenin ona dostça davranmasıyla; sekizinci maddede Bruno'nnun ailesinin askerlerin dostluğundan hoşlanmasıyla; dokuzuncu maddede yalnızlık çeken Bruno'nun aklına Berlin'deki dostlarının gelmesiyle; onuncu maddede Bruno ve Shmuel'in hangisinin şehrinin daha güzel olduğunu konusunda fikir ayrılığına düşmesine rağmen Bruno'nun yeni arkadaşıyla dostluğunu bozmak

istememesiyle; on birinci maddede Shmuel ile dost olan Bruno'nun kendisini artık yalnız hissetmemesiyle; on ikinci maddede artık dost olan Bruno ve Shmuel'in her gün buluşup sohbet etmesiyle; on üçüncü maddede Out-With'teki tek dostunu kaybetmek istemeyen Bruno'nun, Shmuel'in babası hakkında kötü bir şey söylemesini istememesiyle; on dördüncü maddede Bruno'nun ablasına Shmuel'i hayali arkadaşı olarak anlatması, Shmuel'in anlattıklarının dostunu üzdüğünü fark etmesi ve onu bu konuda neşelendirmediği için kendisini kötü hissedip özür dilemeye karar vermesiyle; on beşinci maddede Teğmen Kotler tarafından Bruno'nun evine getirilen Shmuel'in dostunu görünce sevinmesiyle; on altıncı maddede Bruno Teğmen Kotler'a Shmuel'i tanımadığını söylediği için üzülmektedir ve Shmuel'den bu konuda özür dilemesi ve el sıkışıp barışmalarıyla; on yedinci maddede Bruno'nun en önemli mutlu olma sebebinin Shmuel ile olan dostluğu olmasıyla; on sekiz ve on dokuzuncu maddelerde Bruno'nun Shmuel ile olan dostluğu sayesinde mutlu olmasıyla; yirminci maddede Bruno'nun babası kayıp olan dostuna yardım edecek olması, onu yüzüstü bırakamayacağını söylemesiyle; yirmi birinci maddede Bruno'nun Shmuel'e onunla olan dostluğunun kendisi için ne kadar önemli olduğunu anlatmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Bu değerin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... anne, dostça olmayan soğuk bir sesle.* (ÇPÇ, 18).
- *"Bu çocuğu tanıyor musun?" diye tekrarladı Kotler daha yüksek bir sesle. "Mahkûmlarla mı konuşuyorsun?" "Ben... ben içeri girdiğimde buradaydı," dedi Bruno. "Bardakları temizliyordu."*

  "Onunla hiç konuşmadım," dedi Bruno hemen. "Onu daha önce hiç görmedim. Tanımıyorum onu."

  ... (ÇPÇ, 157-158-159-160).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde annesinin Bruno ile dostça olmayan bir sesle konuşmasıyla; ikinci maddede Bruno'nun Teğmen Kotler'a karşı Shmuel'in arkadaşı olmadığını söylemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Gözlerinde yaşların biriktiğini hissedebiliyordu, ama akmasına izin vermemeye kararlıydı.* (ÇPÇ, 18).
- *"Bunu söylemek bana düşmez Bay Bruno," dedi Maria. "Annen sana babanın görevini açıkladı ve..."* (ÇPÇ, 19).

- *Tekrar ağlayacağını hissetti, ama Maria'nın önünde bebek gibi görünmek istemediği için kendini tuttu.* (ÇPÇ, 21).
- *Bir an için diğer trene koşup oradakilere kendi vagonlarında sürüyle boş yer olduğunu söylemeyi düşünmüş; ama yapmamaya karar vermişti. …* (ÇPÇ, 40-41).
- *Maria, bir şey söylemek için ağzını açtı, sonra aynı hızla kapadı. Cevabını dikkatle düşünüyor, doğru sözcükleri seçmeye çalışıyor gibiydi. Onları söylemeye hazırlanıyor, sonra hepsinden tamamen vazgeçip bir kenara atıyordu.* (ÇPÇ, 54).
- *"… Çok acıdı ama ağlamadım, bir kez bile ağlamadım, değil mi Pavel?"* (ÇPÇ, 79).

  …Üzgün insanların bunun sorulmasını istemediklerini biliyordu. Bazen kendiliklerinden bilgi verirler, bazen de konu hakkında durup dinlenmeden aylarca konuşurlardı. Bruno hiçbir şey söylemeden beklemesi gerektiğini düşündü. (ÇPÇ, 100).
- *Bruno, bir günlük araştırma için bu kadarının yeterli olduğuna karar verdi, eve doğru yola koyuldu. …*

  Ama eve yaklaştıkça, bunun pek de iyi bir fikir olmayabileceğini düşünmeye başladı.

  …Ön kapıya gelip fırında pişmekte olan dananın kokusunu alınca, hikâyeyi kendine saklamaya, şimdilik kimseye hiçbir şey söylememeye karar vermişti. Kendi sırrı olacaktı bu. (ÇPÇ, 122-123).
- *…, ikisi de sonradan pişman olacağı bir şey söylemek islemiyordu.* (ÇPÇ, 130).
- *Shmuel, gözlerini kırptı ve bir şey söylemek için ağzını açtı, sonra vazgeçti.* (ÇPÇ, 140).
- *Bruno, ne hissedeceğini bilmiyordu ve her ne olursa olsun yakınmadan kabul etmeye karar verdi*. (ÇPÇ, 174).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde taşınacakları için üzgün olan Bruno'nun üzülmesine rağmen kendine hâkim olup ağlamamasıyla; ikinci maddede Maria'nin kendisine söz söylemenin düşmeyeceğini belirterek taşınma konusundaki hislerinden bahsetmemesiyle; üçüncü maddede arkadaşlarından ayrılacağı için üzülen Bruno'nun kendine hâkim olup ağlamamasıyla; dördüncü maddede diğer trendeki insanları kendi trenlerine davet etmek isteyen Bruno'nun, annesinin ve ablasından bundan menun olmayacağını düşünerek vazgeçmesiyle; beşinci maddede Bruno'nun taşındıkları yer hakkında Maria'nın fikrini öğrenmek istemesine rağmen Maria'nın bu konuda konuşmamasıyla; altıncı maddede salıncaktan düşen Bruno'nun kendisine hâkim olup ağlamamasıyla; yedinci maddede Bruno'nun Shmuel'in neden üzgün olduğunu merak etmesine rağmen beklemesiyle; sekizinci maddede Bruno'nun ailesine Shmuel'den bahsetmek istemesine rağmen onların bu dostluğa karşı çılabileceği düşüncesiyle hiçbir şey söylememesiyle; dokuzuncu maddede askerleri sevmeyen Shmuel'e Bruno'nun kendi babasının iyi bir asker olduğunu söylemesi ve ikisinin de birbirlerini kırmamak için bir şey söylememesiyle; onuncu maddede Shmuel'in süreklu aynı şeyleri giydiğini fark eden Bruno bu konuda bir şeyler söylemek istese de söylememesiyle; on birinci maddede yeni hayatı hakkında ne hissedeceğini bilmeyen Bruno'nun ne olursa olsun yakınmadan kabul etmeye karar vermesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bazen Shmuel'e vermek için yanında daha fazla ekmek ve peynir getiriyor, arada sırada cebine bir parça çikolatalı pasta bile saklamayı beceriyordu; ama evden iki çocuğun buluştuğu yere yürüyüş oldukça uzundu. Bruno bazen acıktığını hissediyor ve bir ısırık alıyordu, sonra bir ısırık daha... Sonunda yalnızca bir ısırık kalıyordu. Bunu Shmuel'e vermenin yanlış olacağını, çünkü açlığını gidermeyip sadece körükleyeceğini düşünüyordu.* (ÇPÇ, 149).

Yukarıdaki maddede Bruno'nun arkadaşı için ayırdığı yemekleri dayanamayıp yemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Buradayız, geldik, bir süre evimiz burası ve bunu kabullenip elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız. Beni anlıyor musun?"* (ÇPÇ, 17).

Yukarıdaki maddede Bruno'nun Berlin'e yani eski evlerine geri dönmek istemesi ama annesi Out-with'in bir süre evleri olacağından bahsetmesi ve sabırlı olmasını gerektiği örtük olarak belirtmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *... Gretel, sabrını şimdiden kaybetmişti, zaten pek sabırlı biri değildi.* (ÇPÇ, 167).

Yukarıdaki maddede Gretel karakterinin sabrını kaybetmesi ve sabırlı biri olmadığının söylenmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *... Maria'ya saygılı davranması ve babanın Maria'yla konuştuğu tarzda konuşmaması gerektiğini öğretmişti ona.* (ÇPÇ, 5).
- *Hepsi de babasına karşı her zaman çok naziktiler. Aralarında konuşurlarken, onun dikkatle izlenmesi gereken bir adam olduğunu ve Fury'nin onun için büyük şeyler düşündüğünü söylüyorlardı.* (ÇPÇ, 7).
- *Bruno annesinin bu inancına saygı duyardı, ...* (ÇPÇ, 9).
- *"... Ve anne konuşurken bir daha sözünü kesme lütfen!" Garip ve tatsız durumlar olsa da Bruno'nun, öğretilen nezaket kurallarını çiğnemesi için bir neden yoktu.* (ÇPÇ, 11).
- *Baba bir elini havaya kaldırdı ve bu diğer adamların hemen susmalarını sağladı. Sanki bir orkestra şefiydi.* (ÇPÇ, 42).
- *... babanın Bruno'ya öğrettiği gibi, tek kollarını; avuç içi düz, parmaklar yapışık, göğüsten ileri doğru keskin bir hareketle uzatıp bağırarak selam verdiler.* (ÇPÇ, 43).
- *Çünkü kalbinin derinliğinde, emrinizde çalışsalar bile kimseye saygısızlık yapmaya gerek olmadığını biliyordu.* (ÇPÇ, 61).
- *"Zavallı Bay Roller'e gülmemelisin," demişti annesi, bir akşamüstü Bruno, onun yaptıklarını anlattığında. "Hayatında nelerle karşılaştığı hakkında hiçbir fikrin yok."* (ÇPÇ, 64).
- *"Ciddiyim," diye ısrar etmişi annesi. "Franz çok sevimli bir gençti. Onu tanıdığımda küçük bir kızdım. Nazik ve düşünceliydi ve Fred Aslaire gibi dans ederdi. Ama büyük savaşta*

korkunç bir şekilde sakatlandı; başından yaralandı. O yüzden bu şekilde davranıyor. Gülünecek bir şey değil. Gençlerin o zamanlar neler yaşadığı hakkında hiçbir fikriniz yok. Çektikleri acıları bilmiyorsunuz." (ÇPÇ, 65).

- *Askerler artık ona daha fazla saygı duyuyor gibiydiler.* (ÇPÇ, 84).
- *"…, ama böylesine büyük bir liderin hak ettiği saygıyı ve nezaketi göstererek ileriye bakacaksınız."* (ÇPÇ, 111).
- *… ve Shmuel'e kaba davranmak islemezdi.* (ÇPÇ, 122).
- *"Şey, mesela baba," dedi Bruno. "O yüzden bu kadar etkileyici bir üniforması var ve o yüzden insanlar ona Kumandan deyip ne söylerse yapıyorlar…"* (ÇPÇ, 130).
- *Kapısına vurarak nazikçe, "Merhaba," dedi; çünkü doğruca içeriye girerse kızacağını biliyordu.* (ÇPÇ, 166).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde annesinin Bruno'yu evlerinde çalışan Maria'ya arşı saygılı davranması konusunda uyarmasıyla; ikinci maddede Bruno'nun babasına duyduğu saygıdan bahsedilmesiyle; üçüncü maddede Bruno'nun annesinin görüsüne saygı duymasıyla; dördüncü maddede annesinin Bruno'yu sözünü kesmemesi konusunda uyarmasıyla; beş ve altıncı maddelerde askerlerin Bruno'nun babasına duydukları saygıyla; yedinci maddede evlerinden çalışan Maria'ya saygısızlık eden ablasının aksine Bruno'nun bunu yanlış olduğunu ve görgü kurallarına göre davranılması gerektiğini düşünmesiyle; sekiz ve dokuzuncu maddelerde annesinin Bruno'yu Bay Roller hakkında saygılı olması için uyarmasıyla; onuncu maddede askerlerin Bruno'nun babasına duydukları saygıdan bahsedilmesiyle; on birinci maddede babasının Bruno ve ablasını, Fury evlerine geldiği zaman saygılı davranmaları konusunda uyarmasıyla; on ikinci maddede Bruno'nun Shmuel'i boyu konusunda eleştirmeyip, kaba davranmak istememesiyle; on üçüncü maddede insanların Bruno'nun babasına duydukları saygıdan bahsedilmesiyle; on dördüncü maddede Bruno'nun ablasının odasına girerken saygı göstergesi olarak kapısını çalmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Gretel'in gönderilmesi umurunda değildi, çünkü o umutsuz vakaydı, …* (ÇPÇ, 7).
- *"Bruno, yeter artık!" Annesi kırıcı bir sesle bağırdı ve yeter sözünde ciddi olduğunu göstermek için ayağa kalktı.* (ÇPÇ, 12).
- *Kimsenin Gretel'e pek ihtiyacı yoktu; çünkü o umutsuz vakaydı -....* (ÇPÇ, 13).
- *Annenin, yüksek sesle babaya bir şeyler söylediğini duydu. Bunun üzerine baba, sesini, annenin yapamayacağı kadar yükseltti ve tartışmaya son verdi.* (ÇPÇ, 13).
- *"Bruno, dediğimi yap lütfen!" diye tersledi annesi. Açıkça görülüyordu ki annenin onun sözünü kesmesi sorun değildi; ama o yapınca kabul edilemezdi.* (ÇPÇ, 17).
- *"… O umutsuz vaka."* (ÇPÇ, 21).

- *…; çünkü beladan başka şey değildi. Aslında sayısız konuşmada, ondan söz edilirken ilk günden bela deyiminin kullanıldığını hatırlıyordu.* (ÇPÇ, 23).
- *Gretel, Bruno'dan üç yaş büyüktü ve hatırlayabildiği kadar eskiden, günlük hayatta, özellikle ikisini ilgilendiren konularda, patronun kendisi olduğunu açıkça belirtmişti.* (ÇPÇ, 23).
- *Arkadaşları da çok tatsızdı, onunla alay etmenin eğlenceli olduğunu düşünüyorlardı, eğer kendisi üç yaş büyük olsaydı bunları asla yapmazdı. Gretel'in tatsız arkadaşlarının en büyük keyfi, anne veya Maria ortalıkta yokken ona işkence etmek ve kötü şeyler söylemekti.*

  …

  "Sadece altı yaşında olmalısın." diye ısrar ederdi… (ÇPÇ, 23-24).
- *"Aptal olma!" dedi Gretel, kardeşine aptal dememesi için defalarca uyarıldığı halde.* (ÇPÇ, 38).
- *…Out-With'de, geçerli olmayacağını düşünecek kadar aptal değildi.* (ÇPÇ, 43).
- *"…Şimdi geçmişe bakıp ne kadar aptal olduğumu görüyorum."* (ÇPÇ, 48).
- *"Aptal baba," diye ekledi sessizce. (ÇPÇ, 56).*
- *"Çünkü hizmetçi o!" dedi Gretel, gözlerini kardeşine dikerek. "O yüzden burada!"* (ÇPÇ, 60).
- *"İyi, geç kalma," dedi Gretel kabaca. Bruno'nun tersine o, Maria'nın tıpkı kendisi gibi duygulara sahip biri olduğunu düşünmekle asla zaman kaybetmezdi.* (ÇPÇ, 60-61).
- *"O deli," demişti Bruno.* (ÇPÇ, 65).
- *"Küçük kardeşimi bağışlamalısın Kurt," dedi Gretel, Teğmen Kotler'e. "Biliyorsun daha dokuz yaşında." "Günaydın küçük adam," dedi Kotler, elini ürkütücü bir şekilde Bruno'nun saçlarına sokup karıştırdı. Bu hareket Bruno'da onu yere itip kafasında zıplama duygusu uyandırdı.*

  …

  "Kes şunu Kurt," dedi Gretel, gözlerini kurulayarak. "O seni anlamıyor. Sadece dokuz yaşında.

  …

  "Hey sen!" diye bağırdı, sonra Bruno'nun anlamadığı bir sözcük ekledi. "Buraya gel, seni..." sözcüğü tekrar söyledi ve sesindeki kabalık Bruno'nun bu işin parçası olmaktan utanmasına ve başka yöne bakmasına neden oldu.

  Pavel, onlara doğru geldi. Kotler, torunu olacak yaşta olmasına rağmen onunla küstah bir tavırla konuştu:

  "…, yiyeceklere dokunmadan önce ellerini yıkadığından emin ol seni iğrenç…"

  Teğmen Kotler daha önce iki kez kullandığı sözcüğü tekrarladı ve bunu yaparken biraz tükürdü. (ÇPÇ, 71-72).
- *"Nereden biliyorsun?" diye sordu Bruno çabucak. Karşısındaki, koşup onu yerden kaldıran, kucaklayıp içeri taşıyan, onunla ilgilenen adam olduğu halde fena öfkelenmişti. "Sen doktor musun sanki!"* (ÇPÇ, 77).
- *Bruno'nun evindeki partilere hep büyükannesinin şarkıları hâkim olurdu ve nedense annesinin, partinin yapıldığı salondan mutfağa geçtiği zamana denk gelirdi. Arkadaşları da onu izlerdi.* (ÇPÇ, 82).
- *"Hanginiz daha budalasınız, merak ediyorum!"*

  …

  "… Seni aptal kız…" (ÇPÇ, 86).
- *Bruno, Gretel'in morali ne zaman bozuk olsa kendisine kötü davranmasına katlanmak zorundaydı. Bu da çok sık oluyordu; çünkü o umutsuz vakaydı.* (ÇPÇ, 89).

- *. Çoğu zaman durmadan kavga ediyoruz…"* (ÇPÇ, 103).
- *Kimse olmasa da onun, annenin sözünü kesme hakkı vardı.* (ÇPÇ, 108).
- *"Bu ülkeyi yönetiyor, salak! Hiç gazete okumuyor musun?" demişti Gretel, ablaların genelde yaptığı gibi hava atarak. İşte onu umutsuz vaka yapan bu tür şeylerdi.*

  "Kardeşine salak deme lütfen," demişti anne.

  "Aptal diyebilir miyim?"

  …

  Gretel, hayal kırıklığına uğramıştı, ama yine de Bruno'ya dil çıkarmıştı. (ÇPÇ, 109).
- *"Ben on iki yaşındayım, ama o sadece dokuz," demişti Gretel, kardeşine küçümseyerek bakarken, …*

  …

  "Eva!" diye bağırmıştı Fury diğer odadan, sanki yavru bir köpeğe yaparmış gibi parmaklarını şıklatarak. (ÇPÇ, 113).
- *"Eva!" diye kükremişti Fury ikinci kez …* (ÇPÇ, 114).
- *Ama Fury, kadın arkadaşına kapıyı açmamıştı.* (ÇPÇ, 114).
- *"…Oğullarından biri benden büyüklü ve yanlış bir şey yapmasam bile bana vuruyordu."* (ÇPÇ, 118).
- *"Gretel de bana bazen vuruyor," dedi Bruno. "O benim ablam," diye ekledi, "umutsuz vaka. Ama yakında ben daha büyük ve güçlü olacağım, o zaman ona neyin çarptığını anlamayacak."* (ÇPÇ, 118).
- *"... O gerçekten umutsuz vaka…"* (ÇPÇ, 130).
- *"Kardeşimi bağışlamalısınız Teğmen Kotler, o çok cahil, küçük bir çocuk," dedi Gretel, …*

  …, "ama o umutsuz vaka. Onun için yapabileceğimiz fazla bir şey yok. Doktorlar yardım sınırını aştığını söylüyor."

  "Kapa çeneni!" dedi kıpkırmızı olan Gretel.

  "Sen çeneni kapa," dedi Bruno sırıtarak. (ÇPÇ, 133).
- *"Hayali bir arkadaş; cidden Bruno, sen umutsuz bir vakasın." Bruno gülümsedi;… İkincisi, eğer bir umutsuz vaka varsa bu, Gretel'di, kendisi değil.* (ÇPÇ, 145).
- *"Ne kadar ilginç," dedi Gretel alaylı bir şekilde, … Alaycılığın, kültür ve deneyimin en üst noktası olduğunu sanıyordu.* (ÇPÇ, 146).
- *Teğmen Kotler, havlamayı duyduğunda köpeğin olduğu yere yürüdü, onu vurdu.* (ÇPÇ, 150).
- *… "Sen oturma odasına git, kitabını oku ve bırak işini bitirsin bu küçük..." Pavel'i lastiği bulmaya gönderirken söylediği sözcüğü kullanmıştı.* (ÇPÇ, 160).
- *Umutsuz vaka ile konuşmaya karar verdi.* (ÇPÇ, 166).
- *"Hayır, bizler onlardan hoşlanmıyoruz, aptal!"* (ÇPÇ, 169).
- *Ertesi gün buluştuklarında Shmuel, Bruno'nun görünüşüne gülmeye başladı. Zaten kaybolmakta olan Bruno'nun özgüveni bununla daha da sarsıldı.* (ÇPÇ, 171).
- *Aslında baktığı her yerde iki farklı tip insan görebiliyordu: Mutlu, gülen, bağıran üniformalı askerler ve çizgili pijamaları içinde mutsuz, ağlayan, birçoğu sanki uyuyormuş gibi boşluğa bakan insanlar...* (ÇPÇ, 192).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun ablasından umutsuz vaka olaeak bahsetmesiyle; ikinci maddede annesinin Bruno'ya kırıcı bir sesle bağırmasıyla; üçüncü maddede Bruno'nun ablasından umutsuz vaka diye söz etmesiyle; dördüncü

maddede Bruno'nun babasının annesine bağırmasıyla; beşinci maddede annesinin Bruno'nun sözünü kesmesiyle; altıncı maddede Bruno'nun ablasından umutsuz vaka diye söz etmesiyle; yedinci maddede Bruno'nun ablası hakkında bela olduğunu söylemesiyle; sekizinci ve dokuzuncu maddelerde ablası ve arkadaşlarının Bruno'ya zorbalık yapmasıyla; on, on bir, on iki ve on üçüncü maddede aptal kelimesiyle; on dört ve on beşinci maddelerde Gretel'in evlerindeki çalışana saygı göstermemesiyle; on altıncı maddede biri hakkında deli denmesiyle; on yedinci maddede Gretel'in olduğundan büyük görünmeye çalışması ve kardeşini aşağılamasıyla; on sekizinci maddede Teğmen Kotler'ın Pavel'e saygısızca davranmasıyla; on dokuzuncu maddede Pavel ona yardım etmesine rağmen Bruno'nun Pavel'e öfkelenmesiyle; yirminci maddede Bruno'nun annesinin büyükanneye saygı göstermemesiyle; yirmi birinci maddede budala ve aptal kelimeleriyle; yirmi ikinci maddede Gretel'in kardeşine kötü davrandığın söylenilmesi, Bruno'nun da onun hakkında umutsuz vaka demesiyle; yirmi üçüncü maddede çocukların birbiriyle kavga etmesiyle; yirmi dördüncü maddede Bruno'nun babasının eşinin sözünü saygısızca kesmesiyle; yirmi beşinci maddede Gretel'in Bruno'ya saygısızca davranması ve aptal, salak kelimelerini kullanmasıyla; yirmi altıncı, yirmi yedinci ve yirmi sekizinci maddelerde Gretel'in kardeşini aşağılaması, Fury'nin Eva'ya saygısızca davranmasıyla; yirmi dokuzuncu ve otuzuncu maddelerde akran zorbalığıyla; otuz birinci maddede Bruno'nun ablasına umutsuz vaka demesiyle; otuz ikinci ve otuz üçüncü maddelerde Bruno ve Gretel'in birbirleriyle saygısızca konuşmasıyla; otuz dördüncü maddelerde Gretel'in kardeşiyle alaylı konuşmasıyla; otuz beşinci maddede Teğmen Kotler'ın köpeğe vurmasıyla; otuz altıncı maddede Teğmen Kotler'ın Shmuel'e hakaret etmesiyle; otuz yedinci maddede Bruno'nun ablasına umutsuz vaka demesiyle; otuz sekizinci maddede aptal kelimesiyle; otuz dokuzuncu maddede Shmuel'in arkadaşına gülmesiyle; kırkıncı maddede askerlerin insanlara saygısızca davranmasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Onunla olmazsak baban hepimizi çok özler," diye ekledi anne.* (ÇPÇ, 9).
- *... en çok kendini sevdiğini bildiği için.* (ÇPÇ, 9).
- *Ayrıca büyükbaba ve büyükannenin çok yakında oturuyor olmaları çok güzel bir şeydi. ... Çünkü onları geride bırakmaları düşünülemezdi.* (ÇPÇ, 13).
- *Maria'yı severdi ve onu aileden biri olarak görürdü, ...* (ÇPÇ, 19).

- *"Kari, Daniel ve Martin'i çok özlüyorum." dedi Bruno.*

  "Ben de Hilda, Isobel ve Louise'i özlüyorum." dedi Gretel. (ÇPÇ, 27).
- *"Onlarda ailemizden, bu yüzden burası evimiz olamaz."* (ÇPÇ, 46).
- *Bruno, büyükbabası ve büyükannesini çok özlüyordu.* (ÇPÇ, 81).
- *Bruno, ondan sonra büyükannesini pek görmemişti ve Out- With'e taşınmadan önce veda etme fırsatı olmamıştı. Onu çok özlüyordu ve bir mektup yazmaya karar verdi.*

  …

  …, sonra onu ne kadar özlediğini söyledi ve imzaladı: "Seni seven torunun Bruno." (ÇPÇ, 88).
- *…Ama baba da babasıydı ve Bruno birinin onun hakkında kötü bir şey söylemesini doğru bulmuyordu.* (ÇPÇ, 130).
- *Bruno, ondan çok söz etmişti. Büyükannesini ne kadar sevdiğini anlatmış …* (ÇPÇ, 189).
- *Bruno'nun içinden, Shmuel'e sarılmak geçiyordu, sadece onu ne kadar sevdiğini ve son bir yıldır onunla konuşmaktan ne kadar keyif aldığını göstermek için.*

  Shmuel de Bruno'ya sarılmak, ona sayısız iyiliği, armağan ettiği yiyecekler ve babasını bulmakta yardımcı olacağı için teşekkür etmek istedi. (ÇPÇ, 190).
- *… oğlunu merdivenlerde oturmuş onu beklerken bulmayı umarak hemen eski evlerine döndü.*

  …

  Gretel, …; Bruno'yu korkunç derecede özlediği için... (ÇPÇ, 197).
- *Her gece Bruno'yu düşünerek yatağa girdi ve her sabah yine onu düşünerek uyandı.* (ÇPÇ, 198).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun babasının eğer ailesi gelmezse onları özleyecek olmasıyla; ikinci maddede Bruno'nun babasının en çok kendisini sevdiğini düşünmesiyle; üçüncü maddede Bruno'nun büyükanne ve büyükbabası gidemeyeceklerini düşünmesiyle; dördüncü maddede Bruno'nun evlerinde çalışan Maria'yı sevmesiyle; beşinci maddede Bruno ve Gretel'in arkadaşlarını özlemesiyle; altı, yedi ve sekizinci maddelerde Bruno'nun büyükanne ve büyükbabasına olan sevgisinden bahsedilmesiyle; dokuzuncu maddede Bruno'nun babası hakkında kötü bir şey söylenmesini istememesiyle; onuncu maddede Bruno'nun büyükannesine olan sevgisinden bahsedilmesiyle; on birinci maddede Bruno'nun Shmuel'e olan sevgisinden bahsedilmesiyle; on iki ve on üçüncü maddelerde Bruno kaybolduktan sonra ailesinin ona olan özlemi ve sevgisinden bahsedilmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"… Çünkü buradan nefret ediyorum."* (ÇPÇ, 25).
- *"Bu evden nefret ediyorum. Odamdan nefret ediyorum. Boyadan bile nefret ediyorum. Hepsinden nefret ediyorum. Kesinlikle her şeyden!.."* (ÇPÇ, 53).
- *… Teğmen Kotler'den hoşlanmadığını biliyordu*. (ÇPÇ, 67).

- *Ve Luka'dan, yanlış bir şey yapmasam bile bana vurduğu için nefret ediyordum."* (ÇPÇ, 118).
- *"Ben de tarih ve coğrafyadan nefret etmeye başladım."* (ÇPÇ, 133).
- *Bruno'nun Teğmen Kotler'i sevmemesi için daha pek çok neden vardı.* (ÇPÇ, 150).
- *"Hayır, bizler onlardan hoşlanmıyoruz, aptal!"* (ÇPÇ, 169).
- *"Askerlerin bizden hoşlandıklarını sanmıyorum," dedi Shmuel. ...; "Bizden hoşlanmadıklarını biliyorum. Bizden nefret ediyorlar!"*

  ...

  "Ediyorlar," dedi Shmuel, öne doğru eğildi, gözlerini kıstı ve dudakları öfkeyle büküldü. "Ama sorun değil; çünkü ben de onlardan nefret ediyorum. Onlardan nefret ediyorum!" diye sert bir biçimde tekrarladı. (ÇPÇ, 180).
- *... sonra acımasızca emirler yağdırdığı diğer askerler tarafından sevilmemeye başlandı.* (ÇPÇ, 198).

Yukarıdaki maddelerin ilk ikisinde Bruno'nun yeni taşındıkları yerden nefret etmesiyle; üçüncü maddede Bruno'nun Teğmen Kotler'dan hoşlanmamasıyla; dördüncü maddede Shmuel'in Luka'dan nefret etmesiyle; beşinci maddede Bruno'nun tarih ve coğrafyadan nefret etmesiyle; altıncı maddede Bruno'nun Teğmen Kotler'ı sevmemesiyle; yedinci maddede Gretel'in Yahudilerden hoşlanmadıklarını söylemesiyle; sekizinci maddede askerlerin Out-With'te kalanları sevmemesi ve Shmuel'in de askerleri sevmemesiyle; dokuzuncu madde Bruno'nun babasının askerleri tarafından sevilmemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *"Bazen biri çok önemli olduğunda," diye devam etti anne, "ona iş veren adam, başka bir yere gitmesi gerektiğini; çünkü orada yapılacak çok özel bir görev olduğunu söyleyebilir."* (ÇPÇ, 7-8).
- *Tek söyleyebildiği, babasının izlenmesi gereken biri olduğu ve Fury'nin onun için büyük şeyler düşündüğüydü.* (ÇPÇ, 8).
- *"Çok önemli bir görev," dedi anne, bir an tereddüt ederek. "Çok özel bir insan gerektiren, çok özel bir görev. Bunu anlayabilirsin, değil mi?"* (ÇPÇ, 8).
- *"Çok ciddi görevleri var," dedi Maria içini çekerek,...* (ÇPÇ, 21).
- *"Bitirmem gereken bir toplantı ve yazmam gereken bir mektup vardı..."* (ÇPÇ, 45).
- *"...Bu benim işim, önemli bir iş. Ülkemiz için önemli. ..."* (ÇPÇ, 47).
- *Sadece işini yapardı; mobilyaları cilalar, çamaşırları yıkar, alışverişe ve yemeğe yardım eder, bazen onu okula bırakır, sonra tekrar gelip alırdı.* (ÇPÇ, 54).
- *Ne de olsa bu onun göreviydi.* (ÇPÇ, 72).
- *"Bu kadar sorumluluk isteyen bir mevkiye yükselmen beni gururlandırıyor. Ülkene yapılan onca haksızlıktan sonra, onurunu geri kazanmasına yardım ediyorsun..."* (ÇPÇ, 86).
- *Evin tepeden tırnağa temizlenmesi gerekiyordu; pencereler silinmeli, yemek masası verniklenip cilalanmalı, yiyecekler sipariş edilmeli, hizmetçi ve uşağın üniformaları yıkanıp ütülenmeli, çanak çömlek ve bardaklar pırıl pırıl parlayana kadar ovulmalıydı.*

... anne her şeyi zamanında bitirmeyi becermişti;... (ÇPÇ, 110).

- *"Bu bizim görevimiz ve..."* (ÇPÇ, 173).
- *"Fury şu an için beni görevimden almayacak..."* (ÇPÇ, 176).

Yukarıdaki maddelerin ilk dördünde annesi ve Maria'nın Bruno'ya babasının sorumluluklarından ve ona önemli bir görev verildiğinden bahsetmesiyle; beş ve altıncı maddelerde babasının Bruno'ya sorumluluklarından bahsetmesiyle; yedinci maddede Maria'nın bir çalışan olarak sorumluluklarından bahsedilmesiyle; sekizinci maddede Bruno'nun ablası ve Teğmen Kotler'ı yalnız bırakmamanın görevi olduğunu düşünmesiyle; dokuzuncu maddede Bruno'nun büyükbabasının oğlunun sorumluluklarından söz etmesiyle; onuncu maddede Bruno'nun annesinin Fury gelmeden önce tamamlaması gereken sorumluluklarından bahsedilmesiyle; on birinci maddede Bruno'nun babasının Out-With'te olmalarının görevleri olduğunu söylemesiyle; on ikinci maddede Bruno'nun babasının ailesini Berlin'e göndermeyi düşünmesi ama kendisinin Out-With'teki sorumlulukları sebebiyle onlarla gidemeyecek olmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *"...Belki de yukarı çıkıp eşyalarının toplanmasında Maria'ya yardım etmelisin."* (ÇPÇ, 10).
- *"...Şimdi yukarı çıkıp eşyalarını toplamada Maria'ya yardım etmeni istiyorum..."* (ÇPÇ, 12).
- *"Bruno, neden yukarı çıkıp Maria' nın valizleri boşaltmasına yardım etmiyorsun?" dedi.* (ÇPÇ, 17).
- *"Annem yardım etmem için gönderdi," dedi usulca.* (ÇPÇ, 18).
- *... Bir an için diğer trene koşup oradakilere kendi vagonlarında sürüyle boş yer olduğunu söylemeyi düşünmüş...*(ÇPÇ, 41).
- *"Evi kapatırken annene ve ablana yardımcı oldun mu?"*

  "Evet baba," dedi Bruno. (ÇPÇ, 45).
- *"...İhtiyacım olduğunda baban yardımcı oldu, beni eve aldı. Bana bir iş, ev ve yemek verdi. ..."* (ÇPÇ, 57).
- *"..., ama zor zamanlardı, sonra baban bana bir iş teklif etti; ilk işimi. Birkaç ay sonra annem çok hastalandı ve hastane bakımına ihtiyaç duydu. Baban zorunlu olmadığı halde her şeyi ayarladı. Annesinin arkadaşı olduğu için bütün giderleri cebinden ödedi ve aynı nedenle beni evine aldı. Annem öldüğünde, baban bütün cenaze masraflarını karşıladı. ..."* (ÇPÇ, 58-59).
- *...; ama o zamanlar ona yardım eden Kari, Daniel ve Martin vardı.* (ÇPÇ, 72-73).
- *... Tekrar düşüyordu; ama bu defa yere yığılmadan Pavel onu kucakladı.*

  ...

Pavel, yeşil sıvıyı uygulamayı bitirince ilkyardım çantasından sargı bezi aldı ve yaranın üstüne bantladı. "İşte," dedi, "daha iyi, değil mi?"

... "Tekrar üstüne basıp yürümeden birkaç dakika orada oturmalısın, tamam mı? Yara biraz rahatlasın. Bugün, bir daha o salıncağın yanına gitme." (ÇPÇ, 73-74-75-76).

- *"...Pavel geldi, beni içeri taşıdı, yaramı temizledi, ilaç sürdü ve sardı..."* (ÇPÇ, 79).
- *"..., onurunu geri kazanmasına yardım ediyorsun..."* (ÇPÇ, 86).
- *Yanında biraz çikolata getirmiş olmayı diledi ya da paylaşabilecekleri bir çörek.* (ÇPÇ, 100).
- *"... beni buraya getirip yaramı temizledi, yıkadı ve üstüne yeşil bir sıvı sürdü. ..."* (ÇPÇ, 126).
- *"Salıncağımdan düştüğümde, mikrop kapmayayım diye yarayı temizledi ve bacağımı sardı...*(ÇPÇ, 128).
- *...Pavel' in ona ne kadar iyi davrandığını, dizindeki kanamayı nasıl durdurduğunu ve yeşil sıvıyı nasıl nazikçe sürdüğünü hatırladı.* (ÇPÇ, 138).
- *Arkadaşına yardım etmek istiyordu;* (ÇPÇ, 139).
- *Bazen Shmuel'e vermek için yanında daha fazla ekmek ve peynir getiriyor,...* (ÇPÇ, 149).
- *... Teğmen Kotler yardıma hazır olarak yanındaydı ve birlikte gereğinden çok daha fazla liste yapar gibilerdi.* (ÇPÇ, 149).
- *"Özür dilerim Shmuel," dedi çabucak. "Sana da biraz tavuk vermeliydim. Aç mısın?"*

  ...

  "Shmuel al," dedi Bruno, bir adım alıp tavuk dilimlerini arkadaşının ellerine bırakarak. "Ye şunları. Çay saati için daha çok var. Bunun için endişelenmene gerek yok."

  ... "Teşekkürler Bruno." (ÇPÇ, 156-157).
- *Shmuel'e vermek için yanında getirdiği elmayı ve bir parça ekmeği çıkardı.* (ÇPÇ, 178).
- *"Ve babamı aramama yardım edebilirsin," dedi Shmuel.* (ÇPÇ, 183).
- *"Hâlâ babamı bulmama yardım etmek istiyor musun?" diye sordu Shmuel.*

  Bruno başını sallayarak onayladı. "Elbette..." dedi,... (ÇPÇ, 187).

  "Ama babam?" dedi. "Onu bulmama yardım edeceğini söylemiştin."

  ... "Peki nereye bakacağız?"

  ...

  Böylece Bruno sözünü tuttu ve iki çocuk kanıt bulmak için kampı bir buçuk saat aradılar. (ÇPÇ, 192-193).

Yukarıdaki ilk dört maddede annesinin Bruno'ya, Maria'ya yardım etmesini söylemesi ve Bruno'nun yardım etmek için Maria'nın yanına gitmesiyle; beşinci maddede Bruno'nun kalabalık trende sıkışan insanlara yardım etmek istemesiyle; altıncı maddede babasının Bruno'ya taşınma işlemlerinde anne ve ablasına yardımcı olup olmadığını sorması, Bruno'nun yardım etmiş olmasıyla; yedi ve sekizinci maddelerde Maria'nın Bruno'nun babasının kendisine yaptığı yardımları anlatmasıyla; dokuzuncu maddede Bruno'nun eskiden salıncak yaparken ona yardım eden arkadaşlarını hatırlamasıyla; on ve on birinci maddelerde Pavel'in salıncaktan düşen Bruno'ya yardım etmesiyle; on ikinci maddede Bruno'nun büyükbabasının

oğlunun ülkesinin onurunu kazanmasına yardın ettiğini söylemesiyle; on üçüncü maddede Bruno'nun yanında yiyecek getirmiş olmayı ve onu Shmuel ile paylaşmayı dilemesiyle; on dört, on beş ve on altıncı maddelerde Bruno salıncaktan düştüğünde Pavel'in ona yardım etmesiyle; on yedi ve on sekizinci maddelerde Bruno'nun Shmuel'e yardım etmek istemesi ve ona yiyecek getirmesiyle; on dokuzuncu maddede Teğmen Kotler'ın doğum günü hazırlıklarına yardım etmesiyle; yirminci maddede Bruno'nun Shmuel'e yemek ikram etmesiyle; yirmi birinci maddede Bruno'nun Shmuel'e yemek getirmesiyle; yirmi iki, yirmi üç ve yirmi dördüncü maddelerde babası kaybolan Shmuel'e Bruno'nun babasını aramasında yardımcı olmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bazen Shmuel'e vermek için yanında daha fazla ekmek ve peynir getiriyor, arada sırada cebine bir parça çikolatalı pasta bile saklamayı beceriyordu; ama evden iki çocuğun buluştuğu yere yürüyüş oldukça uzundu. Bruno bazen acıktığını hissediyor ve bir ısırık alıyordu, sonra bir ısırık daha... Sonunda yalnızca bir ısırık kalıyordu. Bunu Shmuel'e vermenin yanlış olacağını, çünkü açlığını gidermeyip sadece körükleyeceğini düşünüyordu.* (ÇPÇ, 149).
- *...Shmuel'in babasını bulmak, tel örgünün diğer tarafındaki dünyayı araştırmak kadar önemli değildi.* (ÇPÇ, 187).

Yukarıdaki madelerin ilkinde Bruno'nun Shmuel'e yardım etmek için ayırıdğı yiyecekleri yemesi; ikinci maddede Shmuel'in babasını bulmaya yardım etmenin dünyayı araştırmak kadar önemli olmadığını söylemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

j. Vatanseverlik

Vatanseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"...Ülkemiz için önemli..."* (ÇPÇ, 47).
- *"Sen doğmadan önce. Franz, bizim için siperlerde savaşan gençlerden biriydi. Baban onu o zamanlar çok iyi tanırdı. Sanırım orduda birlikte hizmet ettiler."* (ÇPÇ, 65).
- *"...Ülkene yapılan onca haksızlıktan sonra, onurunu geri kazanmasına yardım ediyorsun..." (ÇPÇ, 86).*
- *"Bir vatansever!" diye bağırmıştı baba...*(ÇPÇ, 87).
- *"Benim geldiğim yer çok daha güzel."*

  "Berlin kadar güzel olmadığı kesin," dedi Bruno. ...

  ...

  "Benim geldiğim yer Berlin'den çok daha güzel," dedi. (ÇPÇ, 105-106).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde taşındıkları için mutsuz olan Bruno'ya babasının bunu ülkeleri için yaptıklarını söylemesiyle; ikinci maddede Bruno Franz'ı bir deli olarak

görse de annesinin onun ülkeye hizmet etmiş biri olduğunu anlatmasıyla; üçüncü maddede büyükbabanın oğlunun ülkesinin onurunu kazanmasına yardım ettiğini söylemesiyle; dördüncü maddede Bruno'nun babasının kendisini bir vatansever olarak görmesiyle; beşinci maddede Bruno ve Shmuel'in birbirlerine vatanlarından bahsetmeleriyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Vatanseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *"Çünkü Almanya bütün ülkelerin en büyüğü," diye cevap verdi Bruno, babasının, büyükbabasıyla sayısız defa tartıştıklarını duyduğu bir şeyi hatırlayarak. "Biz üstünüz."* (ÇPÇ, 104).
- *"Vatanda kalmayı seçmemiş olması garip!" dedi baba*

  ….

  "…, "en büyük zafer anında, en gerekli ihtiyacında, ulusal canlanmada hepimize rol düşmüşken Almanya'dan neden ayrılmış olabilir? Verem miydi?" (ÇPÇ, 135-136).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Bruno'nun kendi ülkesini en üstün olarak görmesiyle; ikinci maddede Teğmen Kotler'ın ülkesini terk etmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

4.7. Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe

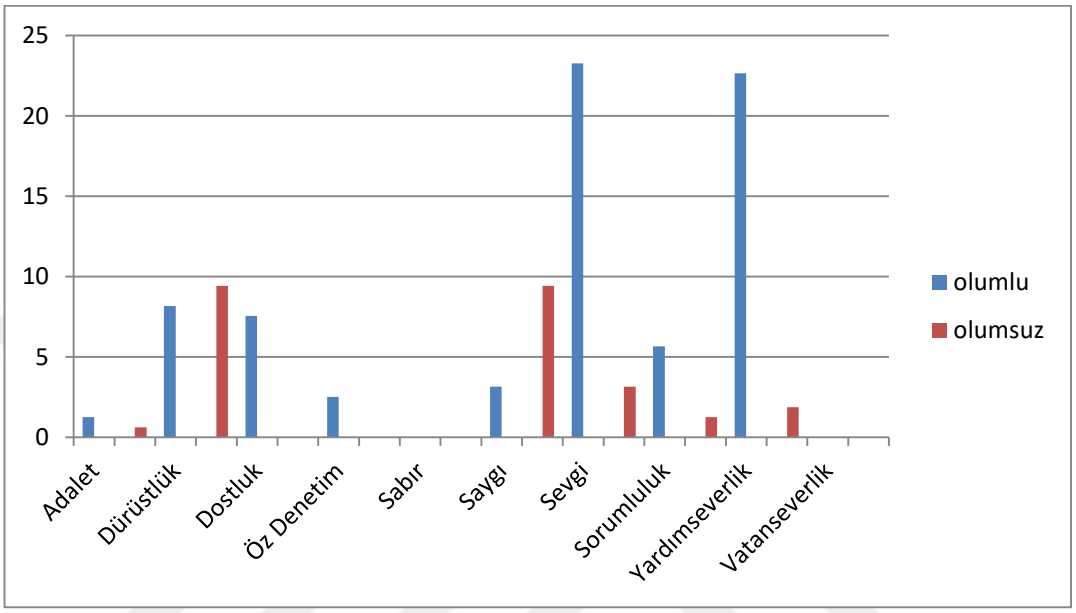
Kitabın Özeti: Mafalda göz rahatsızlığına sahip dokuz yaşında bir kızdır. Estella'nın yardımıyla kendisi için en önemli şeyi bulmaya çalışan Mafalda, yapmayı sevdiği şeylerin listesini çıkarsa da kendisi için en önemli olan şeyi bir türlü bulamaz. Bir gün anne ve babasıyla mezarlığa gider ve orada futbol oynayanların arasına katılır. Bu sayede Flippo ile tanışır. Flippo ile zaman geçtikçe dost olurlar. Anne babasıyla doktora gittiği bir gün altı ay içinde görme yetisini tamamen kaybedeceğini öğrenir. Bu durum hem ailesi hem de onun için zor bir süreçtir. Çünkü annesinin işinden ayrılması ve yeni bir eve taşınmaları gerekmektedir. Mafalda okulunun bahçesindeki kiraz ağacında yaşamaya karar verir ve bunun için yavaş yavaş hazırlıklara başlar. Estella bir gün yazdığı mektupla hastanede kanser tedavisi gördüğünü Mafalda'ya anlatır ve dostluklarının kendisini için önemini belirtir. Mafalda mektubu aldığında Estella'nın yanına gitmek için herkesten habersiz evden kaçar ama kaybolur. Kendisini okuldaki kiraz ağacının yanında bulur. Kiraz ağacına çıkar ve Estella'nın hayaliyle sohbet eder ve aşağı iner. Aşağı indiğinde artık görme yetisinin tamamını kaybetmiştir. Artık Mafalda için yeni bir dönem başlamıştır ama Mafalda'nın ailesi ve dostu Flippo yanındadır.

Aşağıda, Tablo 7'de Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sevgi(%26), yardımseverlik (%23) ve dürüstlük(%17) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik(%0) ve sabır(%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sevgi(%23) ve sorumluluk(%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%9) ve dürüstlük(%9) en fazla yer almıştır.

Tablo 7: Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe Kitabınd Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	***%***
Adalet	Olumlu	2	1,257862
	Olumsuz	1	0,628931
Dürüstlük	Olumlu	13	8,176101
	Olumsuz	15	9,433962
Dostluk	Olumlu	12	7,54717
	Olumsuz	0	0
Öz Denetim	Olumlu	4	2,515723
	Olumsuz	0	0
Sabır	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0
Saygı	Olumlu	5	3,144654
	Olumsuz	15	9,433962
Sevgi	Olumlu	37	23,27044
	Olumsuz	5	3,144654
Sorumluluk	Olumlu	9	5,660377
	Olumsuz	2	1,257862
Yardımseverlik	Olumlu	36	22,64151

	Olumsuz	3	1,886792
Vatanseverlik	Olumlu	0	0
	Olumsuz	0	0

Şekil 7: Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe Kitabındaki Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Eğer Marco eve gidecekse takımda ben oynayabilirdim. Çocukların yanına gidip onun yerini alıp alamayacağımı sordum.*

  ...

  ... Sadece bir tanesi kız olduğum için itiraz etti.

  Filippo çocuğu iterek "Eğer oynamak istemiyorsan eve git," dedi. ...Ve oynamaya başladık. (KAİAM, 36-37).

- *Bana her zaman yıldızsız beş verirdi. "Çok çabaladığın için beş veriyorum ama yıldızlı beş verirsem bu çok fazla olur," diyordu.* (KAİAM, 145).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın kız olduğu için futbol oynamasına karşı çıkan kişiye Filippo'nun engelleyip adaleti sağlamasıyla; ikinci maddede Fernando'nun diğer öğrencilere adaletsizlik olmaması için Mafalda'ya yıldızsız beş vermesiyle adalet değeri olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bir defasında arkamı dönüp düşen bir paketi yerden almak istediğim sırada öğretmen görüp beni azarlamıştı, çünkü notu benim yazdığımı sandı.* (KAİAM, 54).

Yukarıdaki maddede öğretmenin gerçeği öğrenmeden Mafalda'yı adaletsizce azarlamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *"Estella yalan söylemez. Sadece doğruyu söyler. …"* (KAİAM, 22).
- *… Ama endişeli gözlerle yüzüme bakmaya devam edince gerçeği söyledim.* (KAİAM, 60).
- *Sadece Estella ve Ottimo Turcaret dürüst davranıyor ve bu benim için önemli. (KAİAM, 81).*
- *Ama bu doğru olsa bile ve Estella'nın her zaman bana doğruları söylemesi benim için çok önemli olsa …* (KAİAM, 84).
- *"İyiyim," diye cevap verdim. Ve bu yalan değildi.* (KAİAM, 120).
- *… ve bana her zaman doğruyu söylüyor.* (KAİAM, 127).
- *Yalanlardan hoşlanmıyorum. Estella da her zaman "Sadece gerçekler," derdi.* (KAİAM, 151).
- *Müdüre gerçeği söylemek istiyordum.* (KAİAM, 153).
- *Bugün daha sıcak çünkü ona buruşturup attığım nottan bahsetmem gerekiyor.* (KAİAM, 156).
- *Ravina, insanın kendine karşı dürüst davranmasının önemli olduğunu söylemişti. … İnsanın, içinden bile olsa, yalan söylememesi gerekiyor.* (KAİAM, 165).
- *"… Ama Estella hiçbir zaman yalan: söylemez. Sadece gerçekler. Bu yüzden gerçeği bilmen gerekiyor. Aslında bahsettiğim kişi bir arkadaşım değil, kötü bir hastalıktı…"* (KAİAM, 183).
- *"Peki Mafalda, sana doğruyu söyleyeceğim. Kediler kiraz ağacından aşağı inemezler çünkü korkarlar."* (KAİAM, 192).
- *"…Ama Estella hiçbir zaman yalan söylemez. Sadece gerçekler. Bu yüzden gerçeği bilmen gerekiyor. Aslında bahsettiğim kişi bir arkadaşım değil, kötü bir hastalıktı…"* (KAİAM, 207).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Estella'nın yalan söylemediğini, listesini göstereceğini belirmesiyle; ikinci maddede okul bitiminde ailesino beklemeden eve gelen Mafalda'nın bunu dürüstçe ailesine söylemesiyle; üçüncü maddede Mafalda'nın, Estella'nın kendisine dürüst davrandığını söylemesiyle; dördüncü maddede Estella'nın Mafalda'ya karşı her zaman dürüst olduğunun söylenmesiyle; beşinci maddede hastalanan Mafalda'ya nasıl olduğunu soran Fernando'ya Mafalda'nın doğruları söylemesiyle; altıncı maddede Estella'nın dürüst olduğunun söylenmesiyle; yedinci maddede Mafalda'nın yalanlardan hoşlanmamasıyla; sekizinci maddede Mafalda'nın Müdür'e gerçekleri söylemek istemesiyle; dokuzuncu maddede Mafalda'nın annesine buruşturup attığı nottan söz etmek istemesiyle; onuncu maddede insanın kendisine karşı dürüst olması gerektiğinden bahsedilmesiyle; on birinci maddede Estella'nın Mafalda'ya mektup yazarak hastalığını dürüstçe

anlatmasıyla; on ikinci maddede Estella'nın kedilerin neden ağaçtan inemediğini dürüstçe Mafalda'ya anlatmasıyla; on üçüncü maddede Estella'nın Mafalda'ya mektup yazarak hastalığını dürüstçe anlatmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmişti.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Bunu yapmanın yanlış olduğunu bilsem de gizlice dinlemek istedim.* (KAİAM, 70).
- *Chiara'nın iki kişilik bir şişme yatağı vardı. ...Yatağı sormadan almam gerekecek.* (KAİAM, 78).
- *Sınıfta, sormadan bir şeyler alabileceğim yeteri kadar zengin başka kimse var mı diye etrafa baktım.* (KAİAM, 78-79).
- *Tombik'in kabını almalıyım. Aslında bunu yapacağım için üzülüyorum çünkü o çok zengin değil.* (KAİAM, 80).
- *Belki bu akşam çantalardan bir şey bile alabilirim.* (KAİAM, 109).
- *Herkes eşyalarını toplayıp kahvaltıya indiğinde hastaymış gibi davranarak yatakhaneye dönebilirim ve Fernando arkamdan gelmezse yatağı alabilirim.* (KAİAM, 109).
- *Bu, Chiara'nın şişme yatağıydı. Titreyen ellerle onu aldım ve iyice gizlemeye çalışarak çantama koydum.* (KAİAM, 120).
- *Etrafı çabucak arayarak Tombik'in pembe kutusunu buldum ve onu çantama koydum.* (KAİAM, 121).
- *Endişe etmeden yatağımda uzanıyordum çünkü pembe kabı ve şişme yatağı çantamdan önce çıkarıp dolaptaki kıyafetlerimin arkasına saklamıştım.* (KAİAM, 122).
- *Annesi Chiara'nın gelemeyeceğini haber vermişti. Bu bir yalandı,...* (KAİAM, 133).
- *"...Arkadaşım bir süre daha burada. Onunla ilgilenmem gerekiyor."* (KAİAM, 136).
- *Kuaförden sona okula gelen öğretmenimiz bize saçlarının nasıl göründüğünü sorduğunda da aynı şey olmuştu. Bütün erkeklerin saçlarının berbat gözüktüğünü düşündüklerinden eminim, ama hepsi öğretmeni mutlu edip bize sınav yapmasını engellemek için ona "Kötü değil öğretmenim," demişti.* (KAİAM, 144).
- *Büyüteci de cebimden çıkarıp ona uzattım. Onu alıp sırasının altına sakladı. Sonra da kalem kutusunu kaldırarak bana gösterdi.*

  "Yağmurluğu bana yarın getirecek misin?"

  "Tabii ki hayır," dedi. (KAİAM, 147).
- *"... ama birazdan bir yalan söylemem gerekecek ve sen de sesini çıkarmayacaksın tamam mı?"* (KAİAM, 151).
- *"Benim suçum. Onun sınıfına girdim. Beni durdurmaya çalıştı. Sonra da onu uyarı botlarıyla basket oynamaya zorladım." Bu doğru değildi!* (KAİAM, 152-153).
- *Ona Filippo'yla aldığımız uyarıdan bahsetmemiştim, ...* (KAİAM, 178).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın anne babasını gizlice dinlemesiyle; iki, üç, dört, beş, altı, yedi ve sekizinci maddelerde Mafalda'nın başkalarının eşyalarını izinsiz almasıyla; dokuzuncu maddede yalan söylenilmesiyle; onuncu maddede Estella hasta olduğu için hastanede olmasına rağmen Mafalda'ya bu konuda yalan söylemesiyle; on birinci maddede yalan söylenmesiyle; on ikinci Mafalda'nın sınıf arkadaşının yalan söyleyip Mafalda'yı kandırmasıyla; on üç ve on dördüncü

maddelerde Filippo'nun yalan söylemesiyle: on beşinci maddede Mafalda'nın ananesine dürüst olmamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *O benim arkadaşımdı.* (KAİAM, 15).
- *Benim gibi ağaçların dostu olan sen bile…* (KAİAM, 17).
- *Chiara benim anaokulundan beri arkadaşım, ...* (KAİAM, 31).
- *Restoran oyunu oynamak için onu odama çağırdım çünkü yemek pişirmeyi sevdiğini ve televizyonda sürekli Master Şef'i izlediğini biliyorum.* (KAİAM, 31).
- *Sonra birden ikimizin aklına da aynı bir şey geldi (en iyi arkadaşların arasında bazen bu tür şeyler olur).* (KAİAM, 32).
- *Hatta yazarını tanıdığını ve onunla çok yakın arkadaş olduğunu söylemiş.* (KAİAM, 34).
- *Onlar için dalların arasında gözcülük yapmak zorunda kalmıştın. Gördüğün gibi herkesin kendisine yardım edecek bir arkadaşı var.* (KAİAM, 38).
- *"Benim arkadaşım olmak istiyorsun, değil mi?"*

  ...

  Sonra da bağırarak odasına koştu. "Çünkü böylece büyüyünce bir müzik grubu kurabiliriz! Ben çalarım sen de şarkı söylersin!"

  Gülerek arkasından gittim. Bence bu harika bir fikirdi. (KAİAM, 102-103).
- *"..., onlar da benimle kalıp bana arkadaşlık edecek."* (KAİAM, 160).
- *... Ama Filippo'yla da konuşmak, ona hâlâ arkadaş olduğumuzu, bir müzik grubu kurabileceğimizi ve ağacın üzerinde şarkı söyleyebileceğimi söylemek istiyorum.* (KAİAM, 174).
- *...çünkü benim için vazgeçilmez olan şeyin en az bir tane gerçek arkadaş bulmak olduğunu biliyordu. Bence on yaşındaki kızı karanlıkta gerçek bir arkadaş bulduğunda bir annenin mutlu olmaktan başka yapacağı bir şey yoktur.* (KAİAM, 204-205).
- *... Gerçek bir arkadaş bulmak. Ve bu aynı zamanda benim için vazgeçilmez olan şey.*

  ...

  Transilvanya'dan tüm Amazonların kraliçesi, arkadaşın Estella. (KAİAM, 206-207).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın okuldaki kiraz ağacının kendisinin dostu olduğunu söylemesiyle; ikinci maddede kotap karakteri Cosimo'nun Mafalda gibi ağaç dostu olduğunun söylenmesiyle; üç ve dördüncü maddelerde Mafalda'nın arkadaşıyla oynamak için dersi bırakmasıyla; beşinci maddede Mafalda ve arkadaşının aklına aynı şeyin gelmesi ve Mafalda'nın bu durumu en iyi arkadaşlar arasında olan bir şey olarak görmesiyle; altıncı maddede Mafalda'nın büyükannesi ve Ağaca Tüneyen Baron kitabının yazarının arkadaş olduklarının söylenmesiyle; yedinci maddede Ağaca Tüneyen Baron kitabındaki kahraman olan Cosimo'nun arkadaşlarına yardım etmesiyle; sekizinci maddede Filippo ve Mafalda'nın arkadaş

olmasıyla; dokuzuncu maddede Ravina'nın büyakkanne ve büyükbabasının yanına gidip onlarla arkadaşlık edecek olmasıyla; onuncu maddede Filippo ve Mafalda'nın arkadaşlığından bahsedilmesiyle; on birinci maddede Filippo ve Mafalda'nın yakın arkadaş olmasıyla; on ikinci maddede Estella'nın Mafalda'ya yazdığı mektupta dostluklarından bahsetmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Yine de annemle babama bu konuda bir şey söylemedim.* (KAİAM, 13).
- *"Benimki de okuyor." Ona neden okurdu dediğini sormanın doğru olmayacağını düşündüm. Belki annesiyle babası boşanmıştır ve babası artık onlarla yaşamıyordur.*

  Annesiyle babası boşananlar genellikle bu konuda soru sorulunca kızıyor. Bu yüzden sesimi çıkarmadım. (KAİAM, 51).
- *Ağaca çıktığımda bir tablet işime yarayabilirdi. Sonra aklıma bir süre sonra tamamen karanlıkta kalacağım geldi. Ayrıca, tablet çalmak için çok pahalıydı. Bunu yapamazdım.* (KAİAM, 120).
- *Okula girdik. Artık bana sarılmıyordu. O kadar şaşırmıştım ki onunla konuşamıyordum. Üçüncü gözüm bana teneffüse adar bu konuyu açmamam gerektiğini söylüyordu.* (KAİAM, 166).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde doktora gideceği için okula gidemeyecek olan Mafalda'nın bu durumdan hoşlanmasa da bir şey dememesiyle; ikinci maddede Mafalda'nın Filippo'ya soru sormak istemesine rağmen özel bir sebebi olabileceğini düşünerek sormamasıyla; üçüncü maddede tablet çalmanın yanlış olacağını düşünen Mafalda'nın tableti almamasıyla; dördüncü maddede Estella'ya sarılan Mafalda'nın Estella'nın göğsünün olmadığını fark etmesi ama bu konuyu daha sonra konuşması gerektiğini düşünmesi ile bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

e. Sabır

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Yine de kabalık etmemek için böyle olduğunu onlara söyleyemezsin.* (KAİAM, 65).
- *"Hiç. Bazen insanların gözümdeki sisi gördüğünü sanıyorum."*

  ...

  Ofladım. "Gülmeyeceğine söz verirsen söylerim."

  "Anlaştık." (KAİAM, 97).
- *"Hasta olan biriyle dalga geçilmeyeceğini bilmiyor musun?"*

...

... "Yeter artık, gülmeyin. Bir daha gülen olursa aşağı inince ona gününü gösteririm." (KAİAM, 108).

- *...Yine de kibar davranmak için ona teşekkür ederek sanki çok hoşuma gitmiş gibi kalemi elimde tutmaya devam ettim.* (KAİAM, 143).
- *"Günaydın Mafalda. Seni uyandırdıysam özür dilerim."* (KAİAM, 160).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın akrabalarının aldığı kıyafetleri beğenmemesine rağmen saygılı davranmasıyla; ikinci maddede Mafalda'nın gözündeki hastalığı anlatmak için Filippo'dan gülmemesini yani saygı göstermesini istemesiyle; üçüncü maddede Mafalda'nın, Filippo'nun Tombik ile dalga geçmesine sinirlenip hasta birine saygılı davranılması gerektiğini belirtmesiyle; dördüncü maddede doktorundan Mısırlıların olduğu kalem isteyen Mafalda'nın doktoru bu kalemi bulamadığını söylediğinde saygılı davranmasıyla; beşinci maddede Ravina'nın eğer Mafalda'yı uyandırdıysa özür dilemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Kendimi aptal gibi hissediyorum.* (KAİAM, 31).
- *Aralarında yaşça biraz daha büyük olan ve okulda sürekli sorun çıkarıp diğer çocuklarla kavga eden biri daha var.* (KAİAM, 35).
- *Filippo kurallara uymuyordu. Diğer oyuncuları dirseğiyle itiyor, onlara çelme takıyor ve topu almalarına izin vermiyordu.* (KAİAM, 37).
- *Böyle yaptığı zamanlarda içimden burnuna yumruk atmak geliyordu.* (KAİAM, 41).
- *Büyükannem her zaman bana aptalca soru diye bir şey olmadığını söylerdi ama ben kendimi biraz aptal gibi hissediyordum.* (KAİAM, 50).
- *Filippo dirseklerini çitlere dayayarak çenesini ellerinin arasına aldı. "Sen kör olduğun için mi sana onu baban okudu?"*

  ...

  "Ama çok az görüyorsun, öyle değil mi?"

  ...

  Filippo'ya arkamı döndüm. O kötü biriydi. (KAİAM, 52).
- *"Bu çok aptalca bir oyun."* (KAİAM, 59).
- *Sıra arkadaşı herkesin kendisine "Tombik" diye seslendiği Albertino'ydu.* (KAİAM, 79).
- *Bana kalırsa o çok tatlı bir kadındı, ama biraz deliydi.* (KAİAM, 95).
- *Otobüs çok sesli ve hareketliydi. Filippo ve arkadaşları, içinde ayıp sözler geçen şarkılar söylüyor ve onları durdurmaya çalışan öğretmeni dinlemiyorlardı.* (KAİAM, 107).
- *Zavallı Tombik'le dalga geçiyordu.* (KAİAM, 107).
- *"İnsanların onun biraz deli olduğunu söylediğini duydum."*

  ...

  "Büyüyünce evlenip çocuk yapmak," dedi Giulia,

  Ranzanın üst katından bizi dinleyen Francesca kafasını aşağıya uzattı. "Siz çocukların nasıl doğduğunu biliyor musunuz?"

  Meraklanan birkaç kız kafalarını telefonlardan ve tabletlerden kaldırıp dinlemeye başladı. Emilia cevap verdi: "Biliyorum. Önce karnın ağrıyor, sonra kusuyorsun.Karnın ağrırken bebek büyümeye devam ediyor ve dokuz ay sonra dışarı çıkıyor."

...

Emilia sakin bir şekilde cevap verdi: "Babanın anneye çok ama çok yaklaşması gerekiyor."

Beşinci sınıftan bir kız odanın diğer tarafından bağırdı. "Bu doğru değil! Teyzem kendi kendine bebek yapıyor." (KAİAM, 112-113).

- *Kevin beni kenara iterek sırasına koştu ve Filippo'nun eli deki kalemi ve büyüteci almak için onu çekiştirmeye başladı. Filippo ise hiç kıpırdamıyordu. "Onlar senin değil. Onları Mafalda'dan aldın!"*

  ...

  "Onu kandırdın!"

  Filippo ve Kevin birbirlerini çekiştirip bağırırken ve birbirlerine yumruk atarken müdür yardımcısı yanımıza geldi. İkisini ayırdıktan sonra bu karışıklığa kimin sebep olduğunu sordu. Kevin bağırarak her şeyi başlatanın Filippo olduğunu, eşyalarını çalmaya çalıştığını söyledi. Ben de bağırdım ve eşyaların benim olduğunu söyledim.

  "Onları bana sen verdin, aptal şey!"

  Nasıl oldu bilmiyorum ama Kevin'ın aptal sesine doğru atıldım. Bir süre sonra gözlüğüm yere düştü. Havaya savurduğum yumrukların bazıları boşluğa geliyor, bazıları Kevin'ın yüzü olmasını umduğum yumuşak bir şeye çarpıyordu. (KAİAM, 150).

- *Artık annemle konuşmak istemiyordum. Zaten onu görmüyordum bu yüzden burada yokmuş gibi davranıp onunla konuşmayabilirdim.* (KAİAM, 174).
- *"Şu gıcık komşular mı?"* (KAİAM, 201).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde aptal kelimesinin kullanılmasıyla; iki ve üçüncü maddelerde Filippo'nun arkadaşlarıyla saygısızca davranmasıyla; dördüncü maddede Mafalda'nın Estella'ya yumruk atmak istemesiyle; beşinci maddede aptal kelimesiyle; altıncı maddede Filippo'nun Mafalda'nın hastalığı konusunda saygılı olmamasıyla; yedinci maddede aptal kelimesiyle; sekizinci maddede Albertino'ya "Tombik" lakabının takılmış olmasıyla; dokuzuncu maddede Mafalada'nın Filippo'nun annesi için deli demesiyle; onuncu maddede Fillippo ve arkadaşlarının ayıp sözler içeren şarkılar söylemesiyle; on birinci maddede Tombik karakteri ile dalga geçilmesiyle; on ikinci maddede kızların Filippo hakkında dedikodu yapması ve saygısızca konuşmalarıyla; on üçüncü maddede Kevin, Filippo ve Mafalda'nın kavga etmesiyle; on dördüncü maddede Mafalda'nın annesini yok saymasıyla; on beşinci maddede Mafalda'nın komşularına gıcık demesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

f. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Babam uyumadan önce odama gelip bana hikâye okur... Sonra genellikle annem gelir ve saçlarımı yanaklarımın yanına getirerek yastığın üzerinde düzelttikten sonra naneli dondurma kokan nefesiyle bana iyi geceler dedi.* (KAİAM, 13).
- *Çok sevdiğim (ama artık yapamadığım) şeyler* (KAİAM, 14).
- *Erkeklerle futbol oynamak*

  ...

Okuldaki kiraz ağacına tırmanmak (KAİAM, 15).

- *Babam o günlerde bana en sevdiği kitabı, Ağaca Tüneyen Baron'u hediye etmişti ve geceleri uyumadan önce de bana o kitabı okuyordu.* (KAİAM, 15).
- *Kitaptaki en sevdiğim karakter Cosimo.* (KAİAM, 15).
- *Ağaçta yapmayı en çok sevdiğim şey, yanıma bir çizgi roman alarak ortadan ikiye ayrılıp iki tarafa doğru uzayan bir dalın üzerine oturarak onu okumaktı.* (KAİAM, 16).
- *Restoran oyunu oynamak için onu odama çağırdım çünkü yemek pişirmeyi sevdiğini ve televizyonda sürekli Master Şef'i izlediğini biliyorum.* (KAİAM, 31).
- *Küçük Prensi seviyorum ama en sevdiğim karakter, kesinlikle bir baron olan ve ailesine kızdığı için ağaçta yaşayan Cosimo. Bu, babamın en sevdiği kitap çünkü fen lisesine giderken büyükannem ona bu kitabı hediye etmiş.* (KAİAM, 34).
- *Galiba onu seviyormuş.* (KAİAM, 34).
- *Mezarlığı seviyorum çünkü orada, yerlerde satranç oyunundaki gibi siyah ve beyaz taşlar var ve ben de onların üzerinde atlayarak oyun oynuyorum.* (KAİAM, 35).
- *Gerçekte hırsız olmalarına rağmen Ombrosa'daki diğer çocuklarla oyun oynamayı seviyordun.* (KAİAM, 38).
- *"...Büyüklere göre bir kitap. Babamın en sevdiği kitap."*

  "Benim babam da kitap okumayı sever. Uyumadan önce bana mutlaka kitap okurdu." (KAİAM, 51).
- *Sen benim küçük prensesim, hatta baronesimsin.* (KAİAM, 55).
- *.... Yine de onu çok seviyorum çünkü beni okul çıkışında dışarıda bekliyor.* (KAİAM, 57).
- *Daha merdivenlerdeyken sosisli pizzanın kokusunu aldım. Bu en sevdiğim kokulardan biri.* (KAİAM, 61).
- *Ama babamın hediyesi bir kazak değildi. Yırttığım hediye kâğıdının içinden rengârenk bir battaniye çıktı. ...*

  ... Şaşkınlığımı fark etmiş olacak ki yanıma oturdu ve bu battaniyenin onuncu yaş günüm için büyükannemin hediyesi olduğunu söyledi.

  "On yamayı zamanında tamamlayabilmek için geceleri geç saate kadar oturuyordu. Bunu hastaneye gitmeden kısa bir süre önce yapmaya başlamıştı. Onu oraya götürdüğümüz zamanı hatırlıyor musun?"

  ...

  "Sürpriz yapmayı seviyordu ve onu sana sekiz yaşındayken vermek istemedi. Biraz zaman geçtikten sonra da onu hatırlatacak bir anı bırakmak istiyordu." (KAİAM, 65-66).
- *Mutluydum. O kadar mutluydum ki annemle babam için aldığım hediyeleri vermeyi unuttum. Zaten onlara sadece ikisinin yüzünü çizerek yaptığım resimleri verecektim.*

  Onları evin girişindeki gümüş çerçevenin içinde duran düğün fotoğraflarına gizlice ve dikkatlice bakarak yapmıştım. Resimleri bu akşam yastıklarının üzerine koyacağım. (KAİAM, 66).
- *Korku hikâyelerini çok severim.* (KAİAM, 83).
- *"Estella, yalvarıyorum, bana büyükannenin hikâyelerinden birini anlatır mısın? Ne olur! Ne olur!"*

  "Sen de mi korkunç hikâyeleri seviyorsun?"

  "Evet!" (KAİAM, 83).
- *Müziği çok seviyorum ...* (KAİAM, 88).
- *Ama müzik dinlemeyi seviyorum.* (KAİAM, 88).

- *Filippo fısıldayarak annesinin bitkilerle, en çok da balkondaki sardunyalarla konuştuğunu söyledi. "Onlar benim diğer çocuklarım!" dedi annesi neşeyle.* (KAİAM, 95).
- *...ama ağaçları seviyordum.* (KAİAM, 97).
- *"İyi ki doğdun, küçük prenses."* (KAİAM, 135).
- *"İyi ki doğdun, küçük prenses Mafalda," dedi ve telefonu kapadı.* (KAİAM, 136).
- *Annem yanıma oturup saçlarımı okşadı. ...*

  Üzerime doğru eğilerek bana iyi geceler öpücüğü verdi. Saçları tıpkı pamuk şeker gibi hafifçe yastığa dokunuyordu. Tabii pembe değil siyah pamuk şekeri gibi.

  Gidene kadar ellerimi saçlarından ayırmadım. Saçları yumuşacıktı. (KAİAM, 141).
- *...buraya aslında benimle vakit geçirmek için geldiğini söyledi*. (KAİAM, 161).
- *Ravina yanıma gelip bana sarıldı, ...*

  ...

  Kapıdan çıktım. Ravina'ya hoşça kal dedim. Gözlüğün camları buğulanmıştı çünkü Hindistan'a gitmeden önce onu son kez görüyordum. (KAİAM, 162).
- *Ama Ottimo Turcaret kimsesiz değil ki, ben varım.* (KAİAM, 173).
- *Ottimo Turcaret'e bile veda etmedim, hatta onun nerede olduğunu bilmiyorum. Bildiğim tek şey, onu bir daha görmeyeceğim. Bu yüzden gözlerime yaşlar doluyor.* (KAİAM, 178).
- *Neyse, önemli olan tek şey Estella'nın yanına gitmekti.* (KAİAM, 186).
- *Estella üzgün olduğumda güzel şeyler düşünmemi söylüyor. Tüm dikkatimi veriyorum ve Estella'yı düşünüyorum.* (KAİAM, 189).
- *Cırcır böceklerini seviyorum.* (KAİAM, 191).
- *O, lunaparktaki oyuncaklara bindiği zaman kollarını havaya kaldırmayı severdi.* (KAİAM, 199).
- *Babamın sesi uzaktan geliyordu. ...*

  ..."Bir daha asla kaçmayacağına söz ver. Söz ver!" dedi. Burnunu saçlarımın arasında gezdiriyordu. (KAİAM, 201).
- *"Büyükannen günün bu saatini çok severdi."* (KAİAM, 202).
- *... Ağaca tüneyen küçük bir prenses ve Şerlokolms'ün gizli kızı. Benim listemde tek bir şey var: Gerçek bir arkadaş bulmak. Ve bu aynı zamanda benim için vazgeçilmez olan şey.*

  Kiraz ağacında görüşürüz Mafalda. Ve o gün gelinceye kadar, her gün onuncu yaş gününmüş gibi çok ama çok eğlen.

  Transilvanya'dan tüm Amazonların kraliçesi, arkadaşın Estella. (KAİAM, 206-207).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın anne ve babasının ona uyumadan önce hikâye okuması ve saçlarını okşayıp iyi geceler demesiyle; iki ve üçüncü maddelerde Mafalda'nın eskiden yapmayı sevdiği ama artik yapamadığı şeyleri yazmasıyla; dört ve beşinci maddelerde Mafalda'nın babasını sevdiği kitaptan bahsedilmesi ve Mafalda'nın o kitaptaki Cosimo karakterini sevmesiyle; altıncı maddede Mafalda'nın yapmayı sevdiği şeyden bahsetmesiyle; yedinci maddede Chaira'nın yemek yapmayı sevmesiyle; sekizinci maddede Mafalda'nın en sevdiği karakterin Cosimo olması ve babasının da en sevdiği kitap olmasıyla; dokuzuncu maddede Mafalda'nın büyakkannesinin, Ağaca Tüneyen Baron kitabının yazarı ile arkadaş olup onu

sevmesiyle; onuncu maddede Mafalda'nın oyun oynadığı için mezarlıkları sevmesiyle; on birinci maddede Cosimo'nun çocuklarla oynamayı sevmesiyle; on ikinci maddede Mafalda'nın babasının sevdiği kitaptan ve kitap okumayı sevdiğinden bahsetmesiyle; on üçüncü maddede Mafalda'nın masasının üstünde yer alan notta ona yazılmış sevgi sözcükleriyle; on dördüncü maddede Mafalda'nın kedisini sevmesiyle; on beşinci maddede Mafalda'nın sosisli pizzanın kokusunu sevmesiyle; on altıncı maddede büyükannesinin Mafalda için battaniyr örmesiyle; on yedinci maddede Mafalda'nın ailesine hediye olarak onların resmini çizmesiyle; on sekiz ve on dokuzuncu maddelerde Mafalda ve Estella'nın korku hikâyelerini sevmesiyle; yirmi ve yirmi birinci maddelerde Mafalda'nın müziği sevmesiyle; yirmi ikinci maddede Filippo'nun annesinin çiçeklerine olan sevgisiyle; yirmi üçüncü maddede Mafalda'nın ağaçları sevmesiyle; yirmi dört ve yirmi beşinci maddelerde Estella'nın Mafalda'ya küçük prenses diyip sevgisini göstermesiyle; yirmi altıncı maddede Mafalda ve annesinin birbirlerine olan sevgilerinin vurgulanmasıyla; yirmi yedi ve yirmi sekizinci maddelerde Ravina'nın gitmeden önce Mafalda ile zaman geçirmek istemesiyle; yirmi dokuzuncu maddede Mafalda'nın kedisinin yalnız olmadığını kendisinin olduğunu söylemesiyle; otuzuncu maddede Mafalda'nın kedisini bir daha göremeyeceğini düşünerek ağlamasıyla; otuz bir ve otuz ikinci maddelerde Estella'nın hastanede olan Estella'nın yanına gitmeye çalışması ve güzel bir şey olarak Estella'yı düşünmesiyle; otuz üçüncü maddede Mafalda'nın cırcır böceklerini sevmesiyle; otuz dördüncü maddede Mafalda'nın büyükannesinin lunaparktaki oyuncaklara binince kollarını havaya kaldırmayı sevmesiyle; otuz beşinci maddede kaybolan Mafalda'yı bulan babasının sevinciyle; otuz altıncı maddede Mafalda'nın büyükannesinin şafak vaktini sevmesiyle; otuz yedinci maddede Estella'nin Mafalda'ya yazdığı mektupta ona olan sevgisini belirtmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Büyüklerin bunu yapmasından nefret ediyorum çünkü daha sonra ne konuştuklarını asla söylemiyorlar.* (KAİAM, 94).
- *"Babam bana sürekli bu oyuncakları hediye ediyor. Onlardan nefret ediyorum."* (KAİAM, 96).
- *"Ama sen de bana yılbaşından nefret ettiğini söylemiştin."* (KAİAM, 96).
- *... bana yalan söyleyen insanlardan nefret ediyorum.* (KAİAM, 151).
- *Karanlıkta koşmaktan nefret ediyorum. Bunu bir daha söylemeyeceğime söz vermiş olsam da söyleyeceğim: Nefret, nefret, nefret, nefret, nefret, nefret, nefret, nefret ediyorum! Her şeyden*

nefret ediyorum. Yeni evden, okuldan, arkadaşlarımdan nefret ediyorum. Büyükannelerden nefret ediyorum çünkü ölüyorlar. Kedilerden nefret ediyorum çünkü ortadan kayboluyorlar ve kiraz ağacından aşağıya inemiyorlar. Sevgililerden nefret ediyorum çünkü "Sana âşığım" demiyorlar. Kendimden de nefret ediyorum çünkü herkes görüyor ama ben göremiyorum. (KAİAM, 186).

Yukarıdaki maddelerde karakterlerin nefret ettileri durumları söylemeleriyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Okulu asmak hoşuma gitmiyor …* (KAİAM, 13).
- *Annem çok çabuk yıkanır ve beni uzun bir süre yalnız bırakmamak için saçlarını bile kurutmaz, bu yüzden burada sadece sekiz dokuz dakika yalnız kalacağım. Belki de daha az.* (KAİAM, 48).
- *Neyse ki Estella'nın ıslığı sayesinde okula yaklaşmak üzere olduğumu anlayabiliyorum. Zaten babam da haber veriyor. Eskiden okula yalnız gelemeyecek kadar küçüktüm. Şimdi de Stargardt hastalığına yakalandığım için beni dışarı yanımda bir büyük olmadan göndermiyorlar.* (KAİAM, 56).
- *"Bu ne işe yarar ki? Bir süre sonra durum daha da kötüleşecek. Bütün gün onunla birlikte olmam gerekecek."*

  …

  "Ona konudan bahsettim. Bana giriş çıkış saatlerimi değiştiremeyeceğini çünkü zaten onu doktora götürmek için fazlasıyla izin aldığımı söyledi. İşten çıkarsam bana yüklü bir tazminat verecekmiş."

  …

  "Peki. Belki böylesi daha iyidir. Ben de ofiste daha fazla mesai yaparım. Ev konusunu da düşünmemiz gerekiyor."

  …

  … Pazartesi günü okulun yakınındaki daireleri görmeye başlayabiliriz." (KAİAM, 70-71).
- *Bugün o da bizimle birlikte geziye geliyor ama beşinci sınıfa giden ve tekerlekli sandalyede oturan Oscar'la ilgileneceği için benimle ilgilenemeyecek.* (KAİAM, 106).
- *Öğretmenler hepimiz hazırlanıp yataklarımıza yatana kadar yanımızda kaldı, Işıkları söndürerek bir saat sonra döneceklerini konusunda bizi uyardılar. Şimdi yarınki ziyaretlerimiz için bazı belgeleri hazırlamaları gerekiyormuş.* (KAİAM, 110).
- *Her an işe gidecekmiş gibi geliyordu ama hiçbir yere gitmiyor, hep burada kalıp beni kontrol ediyordu.* (KAİAM, 161).
- *Sonra beni odadan dışarı çıkardı çünkü içeri giriş zilini çalması gerekiyordu.* (KAİAM, 171).
- *"Bugün prova yapıyoruz, değil mi?"*

  "Evet, saat üçte." (KAİAM, 203).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın okula gitmeme durumunun hoşuna gitmemesiyle; ikinci maddede Mafalda'nın annesinin hastalığından dolayı Mafalda'yı uzun süre yalnız bırakamaması, çabuk yıkanması, saçını bile kurutmamasıyla; üçüncü maddede tek başına okula gidemeyen Mafalda'yı okula bırakma

sorumluluğunu ailesinin üstlenmesiyle; dördüncü maddede Mafalda'nın gözlerindeki rahatsızlık ilerlediği için ailesini sorumluluklarının artması, annesinin işten ayrılması, babasının daha çok çalışması ve taşınmak zorunda olmalarıyla; beşinci maddede yardımcı öğretmenin gezideki sorumluluğundan bahsedilmesiyle; altıncı maddede öğretmenlerin sorumluluğundan bahsedilmesiyle; yedinci maddede Mafalda'nın annesinin kızının rahatsızlığı dolayısıyla işi bırakıp bütün gün kızıyla ilgilenmesiyle; sekizinci maddede Estella'nın okulda giriş zilini çalma sorumluluğu olduğunun söylenmesiyle; dokuzuncu maddede müzik grubu kuran Filippo ve Mafalda'nın hemen provalara başlayacak olmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Babam bizimle ilgilenmek için evde kalmıştı. Aslında bizimle ilgilenmiyordu, mutfaktaki divanda oturmuştu ve televizyondaki komedi programını izliyordu.* (KAİAM, 100).
- *Yardımcı öğretmenimin adı Fernando. ... Okulda derslerden geri kalmamam için defterime yazdıklarımın doğru olup olmadığını ve altı nokta alfabesini kullanarak yaptığım alıştırmaları kontrol etmesi gerekiyor. Neyse ki bu tür şeylerle pek ilgilenmiyor ve birlikte olduğumuz zamanlarda beni rahat bırakıyor. Sadece yanımızdan bir başka öğretmen geçtiğinde -tıpkı bir robot gibi harekete geçiyor ve yazarken bana yardım ediyormuş gibi davranıyor.* (KAİAM, 105).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Mafalda'nın babasının çocuklarla ilgilenmesi gerektiği halde ilgilenmemesi; ikinci maddede okuldaki yardımcı öğretmenin sorumluluklarını yerine getirmemesi ile bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Cosimo, bana yardım edecek misin?*

  ... Üstelik ölüme mahkûm edildiği güne kadar parmaklıkların arasından ona bu hikâyeleri okumaya devam ettin. (KAİAM, 17).

- *"Sen aşağı inemiyor, değil mi?"*

  ...

  "Haji, sana yardım edeyim. Sonğa sınıfa gidersin."

  ...

  Estella, kiraz ağacının en alçak dalına gelince aşağı atladı ve bana doğru döndü. Ben de biraz daha aşağıdaki bir dala inip atlayınca beni havada yakalayıp yere indirdi. (KAİAM, 18-19-20-21-22).

- *"Gözün ortasındaki kısım," diyerek araya girdim. Böylece annemle babam ne demek istediğini anlayabilirlerdi. Bunu okulda öğrenmiştik.* (KAİAM, 28).

- *Altı nokta alfabesiyle okumayı öğreniyorum. Estella'nın bana alıştırma yapmam için verdiği kitap çok güzel ama aynı zamanda biraz tuhaf. Kitabın adı Küçük Prens. Estella onu Amazon isimli bir internet sitesinden aldı.* (KAİAM, 31).

- *Gördüğün gibi herkesin kendisine yardım edecek bir arkadaşı var.* (KAİAM, 38).

- *"Gülünü bul, Mafalda. Senin için vazgeçilmez olanı bul. Gözlerin olmadan da yapabileceğin bir şey."* (KAİAM, 42-43).

- *Biri sana "al" dediğinde genellikle bir şey verir, bu yüzden gözlerimi kaplayan sisin içinden elimi ileriye doğru uzattım ve yumuşak bir kumaşa dokundum. Annemin fuları.* (KAİAM, 53).
- *Çok ama çok büyük yazıları bile okumak için, süpermarketteki bir salatanın üzerindeki son kullanma tarihini okuyamayan yaşlılar gibi kâğıda çok ama çok yaklaşmak zorunda kalıyorum. Ama ben yaşlı değilim. Babam, bu yüzden, bana bir büyüteç aldı ve onu kitaplarda ve filmlerde gördüğümüz dedektif Şerlokolms gibi kullanabileceğimi söyledi.* (KAİAM, 55).
- *...öğretmen hiçbir zaman çocukların doğru anne babayla gidip gitmediğini kontrol edemiyor. Estella beni her gün kapıya kadar getiriyor. Bunu yapmasını ondan annemle babam istedi.* (KAİAM, 57).
- *"Bence kayboldun. Gel sana eşlik edeyim."*

  ...

  "Kaybolduğunu söylemiştim. Gel seni eve götüreyim." (KAİAM, 58-59-60).
- *Annem hediyesini ellerimin arasına yerleştirdi. Altın renkli, etrafını saran kırmızı bir kurdeleyle güzelce bağlanmış küçük bir paket, İçinden kulaklık ve küçük bir müzik çalar çıktı.*

  ...

  Güzel bir hediye. Bunu hiç beklemiyordum. "İçine sesli kitap da koyabilir miyim?"

  ...

  Babam gülümsedi. "Tamam. Bana birkaç gün ver. Senin için onu internetten yükleyeceğim." (KAİAM, 64-65).
- *"...İşten çıkarsam bana yüklü bir tazminat verecekmiş."* (KAİAM, 70).
- *Estella, öğretmenin duyuruya imza atmasını beklerken bana bakıp kafasını sağa sola salladı. Sonra sırama doğru eğilip fısıldadı. "Dersten sonra yanıma gel de duyuruyu defterine yapıştırayım." (*KAİAM, 81).
- *"Okul bu kadar büyük bir piyanoyu satın alamadığı için gösteri yaptığımızda zengin bir adam bize kendi piyanosunu ödünç veriyor."* (KAİAM, 91).
- *"İstersen sana öğretebilirim."*

  ...

  "Tamam. Anlaştık." El sıkıştık. Ben Filippo'nun elini fazla sıkmamaya çalıştım çünkü bir müzisyenin ellerine zarar vermek istemiyordum. (KAİAM, 93).
- *Masayı hazırlamak için Filippo'nun annesine yardım etti.* (KAİAM, 95).
- *Gözlüğüm olmadan zeytini nasıl bulacağım konusunda endişelenmek zorunda kalmadım, çünkü Filippo onu hemen ağzıma koydu.* (KAİAM, 100).
- *Filippo bir şey söylemedi. Bu defa da ben onun yerine cevap verdim. "Baba, biliyor musun, geçenlerde Filippo'nun doğum günüymüş."*

  ...

  "İş için daha soğuk yerlere gitmen gerektiğinde yanında bulunsun diye bagaja koyduğun şu montu hatırlıyor musun? Hani şu pek hoşlanmadığın mont."

  ...

  "Evet, o. Belki Filippo'ya olur."

  Babam bir süre sessiz kaldıktan sonra heyecanla bağırdı.

  "Ah evet, mükemmel bir doğum günü hediyesi!... Dur, gidip onu getireyim," dedi ve dışarı çıkıp kapıyı kapadı. (KAİAM, 101).
- *Bir öğretmen bana yaklaşıp onunla birlikte kaymak isteyip istemediğimi sordu.* (KAİAM, 116).

- *"Benimle beraber kayar mısın? Kızağın arkasında otursun."* (KAİAM, 117).
- *Yardımcı öğretmenim Fernando beni uyuduğumuz kulübeye götürmüştü.*

  Oteldeki görevli kadın mideme iyi geleceğini söyleyerek benim için bir çay hazırladı. Sonra yukarı çıktık. Fernando ben; banyoya kadar getirdi ve ben tek başıma içeri girerken "Seni kapıda bekliyorum," diyerek cebindeki Çince kitaplardan birini çıkardı. (KAİAM, 119-120).
- *"Fernando, bana yardım eder misin" Birlikte kapıya kadar yürüdük.*

  ...

  "Beni onların yatakhanesine götürür müsün? Alp yıldızımı onun yastığına koymak istiyorum."

  Fernando ofladı. "Tamam, ama çabuk ol." (KAİAM, 121).
- *Ama sen de haydutlara yardım etmiştin, hatırlıyor musun?* (KAİAM, 122).
- *"Eşyalarını geri alman için sana yardım edeceğim. Burada kal ve biri gelirse bana haber ver"* (KAİAM, 149).
- *"...Büyükannem ve büyükbabamla yaşamaya gidiyorum. Ben evde onlara yardım edeceğim, onlar da benimle kalıp bana arkadaşlık edecek."* (KAİAM, 160).
- *Babam bana yardım ederek çantamı sırtıma yerleştirdikten sonra kapıyı açtı. (KAİAM, 162).*
- *Dengemi kaybettim, arkaya doğru devrildim ve düşmeye başladım. ...Estella'nın kuvvetli elleri kolumdan yakaladı ve beni üzerinde durduğu en yukarıdaki basamağa çıkardı.* (KAİAM, 166).
- *"Bence harika bir plan. Yapacağın zaman bana haber ver, taşınman için sana yardım ederim."* (KAİAM, 171).
- *Estella, kiraz ağacına çıkacağım zaman ona haber vermemi istemiş ve bana yardım edeceğini söylemişti.* (KAİAM, 177).
- *"Galiba arkadaşın bugün yok. Sana içeriye kadar eşlik edeceğim," dedi babam.* (KAİAM, 179).
- *Annem eski gazete gibi kokan bir şeyi sallayarak serinlemeye çalışıyordu. "Mafalda, şimdi hiç vaktim yok. Büyütecini kullan tatlım."*

  "Onu okulda bıraktım."

  ...

  "Peki, sana ne okumamı istiyorsun?" (KAİAM, 182).
- *Ona beni rahat bırakmasını, bir yabancı olduğunu ve adresimi yabancılara veremeyeceğimi söylemek istedim ama sonra bana yardım edebileceğini düşündüm.*

  "...Oraya gitmeme yardım eder misiniz? Kayboldum ve geç kalırsam teyzem bana çok kızar."

  ...

  "Adı Cristina. Tişörtlere baskı yapılan mağazada çalışıyor. Oraya gitmeme yardım eder misiniz? Eğer geç kalırsam teyzem..."

  "...sana kızar, tamam, anladım. Hadi gidelim. O mağaza köşenin arkasında. Buraya çok yakın." (KAİAM, 186-187).
- *"... Hadi, sana nasıl inileceğini öğretmiştim. Ayağını ortaya koy..."* (KAİAM, 197).
- *"... Seni bulmamız için bize yardım ettiler."* (KAİAM, 201).
- *"Hadi, elimi tut, içeri girelim."* (KAİAM, 203).
- *"Bir kitap yazmam için de bana yardım eder misin?"* (KAİAM, 205).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde kitap karakteri Cosimo'nun hayduda yardım etmesiyle; ikinci maddede okulun temizlik görevlisi Estella'nın Mafalda'nın ağaçtan inmesine yardım etmesiyle; üçüncü maddede Mafalda'nın hastalığını ailesi daha iyi anlasın diye doktora yardımcı olmasıyla; dördüncü maddede Estella'nın Mafalda'ya altı nokta alfabesiyle yazılmış bir kitap alıp ona yardımcı olmak istemesiyle; beşinci maddede Cosimo'nun arkadaşların yardım ettiğinin söylenmesiyle; altıncı maddede Estella'nın Mafalda'ya kendi vazgeçilmezini bulma konusunda yardın etmeye çalışmasıyla; yedinci maddede fularını kaybeden Mafalda'ya Filippo'nun yardın etmesiyle; sekizinci maddede gözlerindeki rahatsızlıktan ötürü yazıları okumayamayan Mafalda'ya babasının büyüteç almasıyla; dokuzuncu maddede Estella'nın okul bitiminde Mafalda'nin ailesini bulmasına yardım etmesiyle; onuncu maddede Filippo'nun Mafalda'ya evini bulmak konusunda yardım etmek istemesiyle; on birinci maddede annesinin Mafalda'ya aldığı müzik çaların içine babasının kitap koymasına yardım edecek olmasıyla; on ikinci maddede patronun Mafalda'nın annesine yüklü bir tazminat verip yardım edecek olmasıyla; on üçüncü maddede Estella'nın yaptığı duyuruyu yazamayan Mafalda'ya Estella'nin yardım edecek olmasıyla; on dördüncü maddede Filippo'nun okula piyona konusunda yardın eden kişiden bahsetmesiyle; on beşinci maddede Filippo'nun Mafalda'ya piyona konusunda yardım etmek istemesiyle; on altıncı maddede Mafalda'nın annesinin, Filippo'nun annesine masayı hazırlamakta yardımcı olmasıyla; on yedinci maddede Filippo'nhn Mafalda'nın zeytin yemesine yardım etmesiyle;; on sekizinci maddede Mafalda'nın babasına Filippo'ya kalın montu vermeyi ima etmesi, babasının da montu hemen vermesiyle; on dokuz ve yirminci maddelerde ögretmen ve Filippo'nun kızak konusunda Mafalda'ya yardım etmek istemeleriyle; yirmi birinci maddede midesi rahatsızlanan Mafalda'ya yardım edilmesiyle; yirmi ikinci maddede Fernando'nun Mafalda'ya yardım etmeyi kabul etmesiyle; yirmi üçüncü maddede Cosimo'nun haydutlara yardım etmesiyle; yirmi dördüncü maddede Mafalda'nın Filippo'ya Kevin'in onu kandırdığını anlatması ve Filippo'nun yardım edeceğini söylemesiyle; yirmi beşinci maddede Ravina'nın büyükanne ve büyükbabasının yanına gidip onlara yardım edecek olmasıyla; yirmi altıncı maddede babasının Mafalda'ya yardım etmesiyle; yirmi yedinci maddede Mafalda merdivenlerden düşeceği sırada Estella'nın ona yardım etmesiyle; yirmi sekiz ve yirmi dokuzuncu maddede Estella'nın Mafalda'ya yardım edeceğini söylemesiyle; otuzuncu maddede babasının okulun merdivenlerini çıkmada Mafalda'ya yardım etmesiyle; otuz birinci maddede annesinin Mafalda'nın mektubunu okumayı kabul etmesiyle; otuz ikinci maddede kaybolan Mafalda'ya yoldaki kadının yardım etmesiyle; otuz üçüncü maddede Estella'nın hayalinin Mafalda'ya ağaçtan kendi başına inmesini sağlamak için yardımcı olmaya çalışmasıyla; otuz dördüncü maddede komşuların Mafalda kaybolunca ailesine yardım etmeleriyle; otuz beşinci maddede Filippo'nun Mafalda'ya okulun merdivenlerinde yardım etmesiyle; otuz altıncı maddede Mafalda'nın kitap yazmak konusunda Filippo'dan yardım istemesi ve Filippo'nun da yardım etmeyi kabul etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Yardımcı öğretmenimin adı Fernando. ... Okulda derslerden geri kalmamam için defterime yazdıklarımın doğru olup olmadığını ve altı nokta alfabesini kullanarak yaptığım alıştırmaları kontrol etmesi gerekiyor. ...Sadece yanımızdan bir başka öğretmen geçtiğinde - tıpkı bir robot gibi harekete geçiyor ve yazarken bana yardım ediyormuş gibi davranıyor.* (KAİAM, 105).
- *Bize verdikleri kızaklar küçük arabalara benziyordu ve hiç kimse kızağını benimle paylaşmak istemiyordu.* (KAİAM, 116).

- *"Etraftaki herkes kâtibe çok geç olmadan kediyi kurtarması için yalvarmış ama o bir firavunun kedisinin ağaçtan inmeyi başarması gerektiğini söylüyormuş."* (KAİAM, 195).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Fernando'nun Mfalda'ya yardım etmesi gerekirken yapmamasıyla; ikinci maddede kimsenin kızağını Mafalda ile paylaşmak istememesiyle; üçüncü maddede kitapta anlatılan hikâyedeki firavunun kedisine yardım etmemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

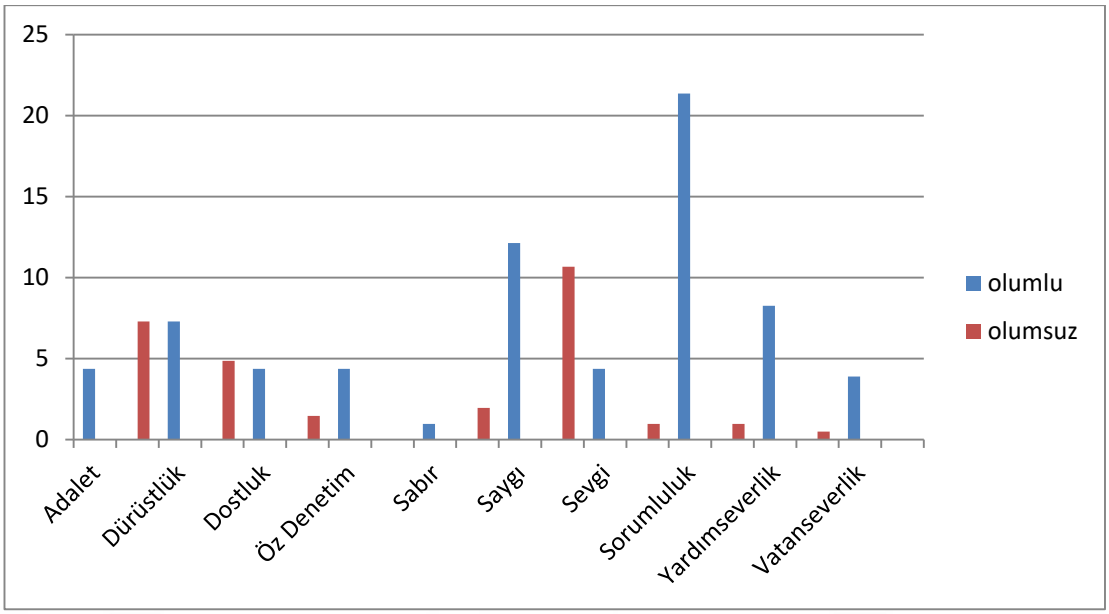
4.8. Pal Sokağı Çocukları

Kitabın Özeti: Kitabın Özeti: Pal Sokağı Çocukları'nın bir derneği vardır: Macun Biriktirme Derneği. Bu derneğin üyeleri pencerelerden vb. yerlerden macunları toplamaktadır. Başkanın görevi ise bu macunun kurumasına engel olmak için macunu devamlı çiğnemektir. Başkanlık sistemi bir devir daim halindedir. Bu derneğin asıl kurucusu, savaş zamanı generalleri ve çocukların en çok saygı duydukları kişi ise Boka'dır. Her üyenin orduda bir ünvanı vardır. Nemecsek dşında. Nemecsek dernekteki tek rütbesiz askerdir. Bu sebeple herkesin emrini yerine getirmek zorundadır. Pal Sokağı Çocukları'nın düşmanı ise Kızıl Gömlekliler'dir. Kızıl Gömlekliler ilk olarak Nemecsek ve diğerleri bilya oynarken bilyalara el koymuş, daha sonra da Pal Sokağı Çocukları'nın bayrağını ele geçirmişlerdir. Bu durum Pal Sokağı Çocukları için savaş demektir. Bu sırada Boka, Gereb'in kendilerine ihanet edip, Kızıl Gömlekliler ile birlikte olduğunu anlar. Nemecsek savaş öncesi Kızıl Gömlekliler'in planını öğrenmek için onların bulunduğu yere gider ama yakalanır. Kızıl Gömlekliler onu ceza olarak soğuk suya daldırırlar. Bu sebeple Nemecsek ağır hastalanır. Kızıl Gömlekliler ile yapılan savaşı Pal Sokağı Çocukları kazanır. Nemecsek savaştan sonra vefat eder. Boka da uğruna savaştıkları Arsa'nın üzerine bina yapılacağını öğrenir.

Aşağıda, Tablo 8'de Pal Sokağı Çocukları kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%23), sorumluluk (%22) ve dürüstlük(%12) değerlerine yer verilirken, en az sabır(%2) ve vatanseverlik(%4) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sorumluluk(%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%11) en fazla yer almıştır.

Tablo 8: Pal Sokağı Çocukları Kitabında Tespit Edilen Değerler ve Sayısal Veriler Tablosu

Değerler		***f***	***%***
Adalet	Olumlu	9	4,368932
	Olumsuz	15	7,281553
Dürüstlük	Olumlu	15	7,281553
	Olumsuz	10	4,854369
Dostluk	Olumlu	9	4,368932
	Olumsuz	3	1,456311
Öz Denetim	Olumlu	9	4,368932
	Olumsuz	0	0
Sabır	Olumlu	2	0,970874
	Olumsuz	4	1,941748
Saygı	Olumlu	25	12,13592
	Olumsuz	22	10,67961
Sevgi	Olumlu	9	4,368932
	Olumsuz	2	0,970874
Sorumluluk	Olumlu	44	21,35922
	Olumsuz	2	0,970874
Yardımseverlik	Olumlu	17	8,252427
	Olumsuz	1	0,485437
Vatanseverlik	Olumlu	8	3,883495
	Olumsuz	0	0

Şekil 8: Pal Sokağı Çocukları Kitabında Tespit Edilen Değerler

a. Adalet

Adalet değerinin olumlu olarak işlendiği yerler:

- *Biraz düşündü. Evet, dedi, haklısınız. Kapıyı kapatmayı unutan benim. Bu yüzden, teğmen, ismimi kara kaplı kitaba yaz!*

  ...Bu durum herkesin hoşuna gitti. Boka adaletli bir komutandı. (PSÇ, 42).

- *-... Hepiniz "hal ve gidiş"ten birer ihtar cezası alacaksınız! Weisz'e iki ihtar, çünkü başkan oymuş!*

  ...

  -..., yarın, öğle paydosundan sonra saat ikiye kadar hepiniz ceza olarak okulda kalacaksınız! Ben size gösteririm! Şimdi gidebilirsiniz! (PSÇ, 90-91).

- *-Bu çocuğun bilyalarını Müze'nin bahçesinde sen mi aldın?*

  ...

  -Evet!

  ...

  -Peki, siz benim Kızıl Gömlekliler'e bunu yasakladığımı, ufak çocukların oyuncaklarına el koyulmayacağını söylediğimi bilmiyor musunuz?

  ...

  -Siz de yıkanacaksınız!

  ...

  -Anlamadınız mı? Böyle, kıyafetlerinizle birlikte suya gireceksiniz! Hemen şimdi!

  ...

  -Gülemeye cüret eden de onlarla birlikte göle girecek! Haberiniz olsun! (PSÇ, 116).

- *-Tamam, dedi Boka, sıradan bir tavır takınarak, Richter'in yanında olacaksın. Şimdilik bir nefer olarak! ...*

  ...

-Ve size gelince! Kimse Geréb'le, onun geçmişteki hatalarıyla ilgili bir şey konuşmayacak! ..." (PSÇ, 157).

- *-Çelme takmak yasak! Kurallara uymadın! O zaman kurallar kalkar!* (PSÇ, 181).
- *-Evet burada ve hatalarını da düzeltti. Hem de öylesine düzeltti ki, ben şimdi ona eski rütbesini, yani üsteğmenliği geri veriyorum!*

  ...

  -Biliyorum, buna belki hakkım yok, karar verecek olan sizsiniz... ama... bence... Bence daha Nemecsek sıradan bir neferken...

  Derin bir sessizlik çöktü Arsa'ya. Geréb haklıydı. ...

  ...

  -...Ordumuzun neferi Ernö Nemecsek yüzbaşılığa terfi ettirilmiştir! Bundan böyle yüzbaşıdır! dedi Pal Sokağı ordusunun komutanı. (PSÇ, 195).
- *Karar defterinin 17. sayfasında şöyle bir ibare var: Ernö nemecsek, küçük harflerle. Bugünden itibaren bu kayıt geçerliğini yitirmiştir. Çünkü bu kayıt bir yanlışlık sonucu oluşmuştur. ... Ve şimdi bu üyemizin adının tamamını büyük harfle yazıyorum: ERNÖ NEMECSEK* (PSÇ, 203-204).
- *Dernek başkanı Pal Kolnay'a ihtar verilmesi de karar altına alınmıştır. Çünkü baskan, derneğin ortak malı olan macunun kurumasına göz yummuştur.* (PSÇ, 205).
- *-Ona bir onur belgesi getirdik: Üzerinde kırmızı mürekkeple derneğimizin ondan özür dilediği yazıyor. Bu belgede onun adını defterimize tamamen büyük harflerle yazdığımızı da belirttik.* (PSÇ, 224).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Boka'nın Arsa'nın kapısını açık unuttuğu için kendini cezalandırmasıyla; ikinci maddede öğretmenin okul kurallarına aykırı davranan öğrencileri cezlandırması, Weisz'e dernek başkanı olduğu için iki ihtar vermesiyle; üçüncü maddede Feri Ats'ın adaletsizce bilyaları alanları cezalandırmasıyla; dördüncü maddede Geréb'in Pal Sokağı Çocukları'nın yanına döndükten sonra daha alt bir rütbeye yerleştirirlmesi ve bu konuda konuşmanın yasaklanmasıyla; beşinci maddede Kızıl Gömlekli'nin Boka ile güreşirken hile yaptığı için kulübeye kapatılmasıyla; altıncı maddede Boka, Geréb'e eski rütbesini vermesine rağmen Gereb'in Nemecsek sıradan bir neferken bu rütbeyi kabul etmemesi ve Nemecsek'in yüzbaşı olmasıyla; yedinci maddede Macun Derneği tarafından adaletsizce hain ilan edilen Nemecsek'in daha sonra yapılan toplantıda masum olduğuna karar verilip, adının büyük harflerle yazılmasıyla; sekizinci maddede başkanın sorumluluğunu yerine getirmediği için cezalandırılmasıyla; dokuzuncu maddede haksız yere hain ilan edilen Nemecsek'ten özür dilenmesi ve onur belgesi hazırlamalarıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Çünkü şekerci, tepsisindeki tatlıların fiyatını son zamanlarda hiç utanmazcasına arttırmıştı.* (PSÇ, 21).
- *-Evet, artık hem daha pahalı, hem de daha az.* (PSÇ, 24) .

- *Ama bu olay ve bu olup bitenlerdeki tartışmasız adaletsizlik Boka'yı bile çileden çıkarmışa benziyordu.* (PSÇ, 30).
- *... ne yazık ki sadece tek bir ere kumanda eder ve eğer kuralları yerine getirmezse ona cezalar keserler, kale hapsine mahkûm ederlerdi.* (PSÇ, 34-35).
- *O bütün gün boyunca kimle karşılaşırsa karşılaşsın, hemen topuklarını birbirine vurarak hazırola geçmek ve sessizce selam durmak zorundaydı. Önünden geçen kim olursa olsun, mutlaka Nemecsek'e bir şeyler söyler, emirler verirdi.* (PSÇ, 35).
- *Evet ama, sonuçta Boka da insandı, onun da zaafları vardı. Kendi adını deftere yazdırdı yazdırmasına, ama ardından da kapının açık olduğunu ihbar eden Kolnay'a döndü:*

  -Sen de herkesi ihbar etme! dedi, Teğmen, deftere Kolnay'ın adını da yaz. Suçu Jurnalcilik! (PSÇ, 42) .
- *Çünkü bu defter aslında sadece Nemecsek'in adıyla doluydu! Her zaman, her şey için o suçlu bulunur, herkes kara kaplı deftere onun adını yazdırırdı. Ve cumartesileri toplanan askeri mahkemede de sürekli onu yargılayıp mahkûm ederlerdi.* (PSÇ, 42).
- *-Komutanım, burada bir tek ben rütbesiz askerim! Bu böyle olmuyor! Bu orduyu kurduğumuzdan beri, çevremdeki herkes subaylığa terfi etti. Bir ben, bir ben rütbesiz asker kaldım... Herkes bana emir veriyor... ve, ve her şeyi benim yapmam gerekiyor... ve... ve...*

  ...

  -Bakın, isterseniz kara kaplı kitaba, ee, bakın... orada da, orada da, ... sadece benim adım var... ben sizin köpeğiniz miyim?...

  ...

  -Eğer bütün komutları yerine getirirsen mayıs ayında sen de subay olabilirsin ama şimdilik asker olarak kalman lazım! (PSÇ, 45-46) .
- *... zavallı nasıl olsa en arkadan gidecek, taşınacak şeyleri, belki subayların paltolarını taşıyacaktı.* (PSÇ, 48).
- *Saygıdeğer arkadaşlar. Ernö Nemecsek'in nasıl davrandığını hep birlikte gördük. Ben burada ilan ediyorum ki, Nemecsek bir korkaktır!*

  ...

  -Hemen deftere genel kurulun Ernö Nemecsek'i hain ilan ettiğini kaydet ve onun adını da küçük harfle yaz!

  Genel Kurul'da şaşkınlık ifadesi bir mırıldanma yükseldi. Tüzüğe göre verilebilecek en ağır ceza buydu. (PSÇ, 100-101).
- *-Yeter! Kes sesini! Sizin bu şapşalığınızdan bıktım artık. Emir subayım Nemecsek olacak, işte o kadar! Kim itiraz edecekse savaş mahkemesinde bulur kendini!* (PSÇ, 128) .
- *Çünkü başkan onlarla değil, bu sıradan askerle arkadaşlık ediyor, devlet sırrı gibi sırları subaylarla değil onunla paylaşıyordu. Bu yüzden onu dışlamışlar, adını kara kitaba küçük harflerle yazmışlardı.* (PSÇ, 130).
- *-Adımı küçük harfle yazdılar... Adımı küçük harfle yazdılar... Benim dürüst, onurlu adımı küçük harflerle yazdılar...* (PSÇ, 144).
- *Boka Arsa'ya geri döndü. Şimdi birden ve düşünmeden suçladığı için Geréb'e karşı mahcubiyet duyuyordu.* (PSÇ, 158).

Yukarıdaki maddelerin ilk ikisinde şekercinin hem zatm yapması hem de fiyatı arttırmasıyla; üçüncü maddede bilyaların adaletsizce alınmasıyla; dört, beş ve altıncı maddelerde Nemecsek'e adaletsizce davranılmasıyla; yedinci maddede Boka'nın hatasını söyleyen Kolnay'a da adaletsizce ceza vermesiyle; sekiz, dokuz, on ve on birinci maddelerde Nemecsek'e adaletsizce davranılmasıyla; on ikinci maddede

Boka'nın hiçkimsenin fikrini almadan emir subayı olarak Nemecsek'i seçmesi ve bu duruma itiraz edecek olanları tehdit etmesiyle; on üç ve on dördüncü maddelerse Nemecsek'in haksız yere hain ilan edilmesiyle; on beşinci maddede Boka'nın durumun aslını anlamadan Geréb'i suçlamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

b. Dürüstlük

Dürüstlük değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Ama Nemecsek dürüst bir "erkek"ti.*

  ...

  Nemecsek'in dürüst davranıp okumadığı... (PSÇ, 20).

- *...ileride hayatta başarılı olacaktı, en azından çevresinde dürüst bir erkek olarak ...* (PSÇ, 26).

- *Çünkü eğer bir şeyler yapmak istiyorsak, gerçeği tam olarak bilmeliyiz.*

  ...

  Yani biz, diye başladı Nemecsek,... (PSÇ, 28).

- *Kızıl Gömlekliler'in silah deposunu bulmuş olmalıydılar. Csònakos, budukları silahları, sekiz baltayı savaş ganimeti olarak götürme taraftarıydı.*

  -Hayır, dedi Boka, bunu yapamayız, bu adi bir hırsızlık olur. (PSÇ, 61).

- *-Peki o zaman, sırayla gidelim, dedi, önce söyle bakalım, bu macunun hikâyesi nedir?*

  ...

  -Damgasını mı? Derneğinizin damgası da mı var?

  -Barabás damga sorumlusu! (PSÇ, 83-84-85-86-87-88-89).

- *-Hayır! diye haykırdı. Anlaşılan sen hâlâ Kızıl Gömlekliler'i tanımamışsın. Biz kimseye rüşvet vermeyiz! Biz kimseyle pazarlık etmeyiz! ...* (PSÇ, 107).

- *-Evet, Nemecsek! Benim! Silah deponuzdan Pál Sokağı Çocukları'nın bayrağını kim çaldı diye aramanıza gerek yok artık! Ben aldım onu! Bakın işte burada!...* (PSÇ, 110).

- *Lütfen bu yazdıklarımın yalan olduğunu sanma! Lütfen sizi kandırmaya çalıştığımı, Kızıl Gömlekliler'in bir ajanı gibi davrandığımı düşünme! Bütün bunları, aranıza yeniden katılabilmek, bunu hak etmek ve beni affetmenizi sağlayabilmek için yazıyorum.* (PSÇ, 155).

- *Boka mektubun sonuna geldiğinde Geréb'in artık yalan söylemediğine inanıyordu.* (PSÇ, 155).

- *-Hayır! Biz çikolatayı hak etmedik!* (PSÇ, 162).

- *Onlar bayraklarını dürüst bir çarpışmayla elde etmek istiyorlardı.* (PSÇ, 166).

- *-Bizden bir zamanlar çaldığınız bayrağı size geri getirdik. ...*

  Eğer savaşta sizden çarpışarak geri alabilirsek tamam, ama savaşı siz kazanırsanız, bayrağı alamazsak, o zaman bayrak sizde kalır. Komutanımız size bu mesajı iletmemizi istedi. (PSÇ, 167).

- *-Sen çok dürüst bir arkadaşımızsın, her şeye rağmen, Geréb.* (PSÇ, 169).

- *-Başı belada olanların yaşasın diye bağırdığı nerede duyulmuş? Belki de abimin askerlerinin kolay kazanacağını sanmakla hata yaptık!* (PSÇ, 183).

- *-Bu çocuk bu sabaha çıkmayabilir. Belki bu akşam bile...* (PSÇ, 212).

- *-Onun için söyler miyim! Doğru olduğu için söylüyorum!*

Yemin ediyorum ki, doğru! (PSÇ, 215).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Nemecsek'in iletmesi için verilen mektupları dürüst dacranıp okumadığından bahsedilmesiyle; ikinci maddede Boka'nın dürüst biri olup çevresinde saygı uyandıracağından bahsedilmesiyle; üçüncü maddede müzede bilyalarına el konulan Nemecsek'in olayı dürüstçe anlatmasıyla; dördüncü maddede Boka'nın baltaların savaş ganimeti olarak alınmasına karşı çıkması yani dürüstlüğünü göstermesiyle; beşinci maddede öğrencilerin dernek kurduğunu öğrenen öğretmenin sorularına öğrencikerin dürüstçe yanıtlar vermesiyle; altıncı maddede Geréb'in Arsa'daki adama rüşvet verdiğini öğrenen Feri Àts'ın buna karşı çıkması, kimseye rüşvet vermeyeceklerini söylemesiyle; yedinci maddede Nemecksek'in bayrağı alanın kendisi olduğunu Kızıl Gömlekliler'inbqönünde dürüstçe söylemesiyle; sekiz ve dokuzuncu maddelerde Geréb'in mektupta anlattıklatının doğru olduğunu söylemesi ve Boka'nın da onun dürüstlüğüne inanmasıyla; onuncu maddede Kızıl Gömlekliler'in çikolatayı kabul etmeyip, hak etmediklerini söylemeleriyle; on birinci maddede Geréb'in Kızıl Gömlekliler'den Pal Sokağı Çocukları'nın bayrağı çalması ama bunun kabul edilmemesi, çünkü bayraklarını dürüstçe kazanmak istemeleriyle; on ikinci maddede Geréb'in daha ağır bir sorumluluk almak için izin istemesi ve Barabàs'ın kale burçalarında daha faydalı olacağını, kendisinin göğüs göğüse çarpışmak istediğini dürüstçe söylemesiyle; on üçüncü maddede Pàsztor'unbFeri Àts'a Maria Sokağı'ndan gelen yaşasın sesleri hakkında düşündüklerini dürüstçe söylemesiyle; on dördüncü maddede doktorun, Nemecsek'in durumunu babasına dürüstçe söylemesiyle; on beşinci maddede Nemecsek yalan söylediğini düşünse de Boka'nın doğruları söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dürüstlük değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *-..., çünkü olayların akışının tam böyle olmadığını biliyordu.* (PSÇ, 43).
- *-...Ama öğretmenim, yemin ederim kendim için çalmadım!...* (PSÇ, 85).
- *-Çaldın mı yoksa?*

  Richter onaylar gibi başını yukarıdan aşağıya doğru salladı. (PSÇ, 88).
- *-... Nereden aşırdığımı sordu. Ben doğruyu söylemek istemedim, ...* (PSÇ, 88).
- *O an Csele''nin aklına iyi bir fikir geldi. Arkadaşlarını beladan kurtarması lazımdı. Aslına bakılacak olursa "birdaha"yı Barabás yazmıştı, ama Barabás'n başı neden derde girsin diye düşündü ve şöyle dedi:*

  -Efendim, ablam yazdı. (PSÇ, 90).
- *-Bana bakın, dedi. Sizi sorguya çekerlerken ben de pencerenin yanında bekliyordum... Camdan tırnaklarıyla söktüğü için macun çok tazeydi.* (PSÇ, 92).
- *-... Yani uzun lafın kısası orada gece bekçiliği yapan Slovak'a rüşvet verdim*. (PSÇ, 107).

- *-Cevap ver! diye ısrar etti siyah kıyafetli adam. Şimdi konuşun! Cevap ver! Oğlum hain mi?*

  …

  -Hayır efendim! dedi. Hain değil. (PSÇ, 142).

- *Kızıl Gömlekli, Boka'yla başa çıkamayacağını anlayınca ona yandan bir çelme taktı ve düşürdü.* (PSÇ, 180).

- *-İyileşince gidebilirsin, Ernö.*

  ...

  -İleride iyileşince...

  Söyledikleri her şeyi, her bahaneyi hayat yalanlıyordu:

  Hava kötü derken dışarıdaki pırıl pırıl bahar havası, avluya hayat vererek ısıtan güneş içeriye süzülüyordu. (PSÇ, 218).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Nemecsek'in yalan söylemesiyle; ikinci ve üçüncü maddelerde macun çalınmasıyla; dördüncü ve beşinci maddelerde yalan söylenmesiyle; altıncı maddede macun hırsızlığıyla; yedinci maddede rüşvet verilmesiyle; sekizinci maddede yalan söylenilmesiyle; dokuzuncu maddede oyun kurallarına aykırı olarak çelme takılıp hile yapılmasıyla; onuncu maddede yalan söylenilmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

c. Dostluk

Dostluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Geréb bekçinin yanına gitti ve dostça bir tavırla: …*(PSÇ, 96).
- *-... Arkadaşlarımın düşmanlarıyla ittifak kurmaktansa, bu yıl soğuk suyun içinde kalmaya razıyım ben!...* (PSÇ, 113).
- *-... savaşı ancak birbirimizle çok iyi dost olursak kazanabiliriz!* (PSÇ, 123).
- *…, bir dost olarak geldim.* (PSÇ, 133).
- *Düşündükleri kurnazlık şu: Yarın saldıracaklar, ama saldırı planında hiçbir değişiklik yapmayacaklar.* (PSÇ, 154).
- *Daima sadık arkadaşın olarak kalacağım.* (PSÇ, 155).
- *Çünkü oğlu inat etmişti, arkadaşlarıyla vedalaşmak istiyordu, şu an onu eve sokmanın başka yolu yoktu.* (PSÇ, 197).
- *Ve işte o an, János Boka, yani Pal Sokağı ordusunun generali, yüreğini dağlayan acıya artık dayanamayacağını hissetti: Sevgili arkadaşının girdiği kapının pervazına dayandı, hıçkırıklara boğularak ağlamaya başladı. …*

  -Zavallı küçük arkadaşım... Benim biricik arkadaşım!

  Benim biricik yüzbaşım! (PSÇ, 198-199).

- *Şimdi sanki doktorun yüzünde daha dostça bir ifade vardı.* (PSÇ, 212).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Geréb'in bekçiye dostça davranmasıyla; ikinci maddede Nemecsek'in arkadaşlarına ihanet eden Geréb'e arkadaşlarına ihanet etmektense bir yıl soğuk suda kalmayı tercih edeceğini belirtmesiyle; üçüncü maddede Boka'nın savaş öncesi küsleri barıştırıp dostluğun önemini vurgulamasıyla;

dördüncü maddede Geréb'in Pal Sokağı Çocukları'nın yanına dostları olarak geri dönmesiyle; beşinci maddede Geréb'in dostlarına yardım etmek için karşı tarafın planını anlatan bir mektup yollamasıyla; altıncı maddede Gerèb'in mektubunda Boka'ya daima dost olarak kalacağını söylemesiyle; yedinci maddede Nemecsek'in hasta olmasına rağmen eve girmeden önce dostlarıyla vedalaşmak istemesiyle; sekizinci maddede Boka'nın Nemecsek'in hastalığı için üzülmesi ve ondan biricik arkadaşın diye bahsetmesiyle; dokuzuncu maddede doktorun Nemecsek'in durumunu babasına aktarırken dostça bir ifade takınmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Dostluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Boka'yı kıskandığı kesindi. Geréb çok hırslı ve cüretkârdı. Boka'nın sessiz, sakin ve akıllı davranışlarından hoşlanmıyordu. O kendisini çok daha üstün görüyordu.* (PSÇ, 52).
- *-Anlaştık o zaman! dedi Kızıl Gömlekliler'in lideri Feri Àts, şimdi burada konuştuğunuz gibi, Pàl Sokağı tarafındaki kapıyı sen açık bırakacaksın.*

  -Tamam, dedi Geréb. (PSÇ, 69) .
- *-Çünkü bize ihanet etti! Kızıl Gömlekliler'le bir oldu!* (PSÇ, 140).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Geréb'in arkadaşı Boka'yı kısaknamasıyla; ikinci ve üçüncü maddelerde Geréb'in dostlarına ihanet etmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

d. Öz Denetim

Öz denetim değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *...Bu durumlarda koşanlar kendini frenliyor, bir anlığına koridor sessizliğe bürünüyor, ama öğretmen köşeyi dönünce, avluya doğru yarış devam ediyordu.* (PSÇ, 20).
- *...ama o da eğitim kolu başkanı seçildiğinden beri ıslık çalmayı bırakmıştır* (PSÇ, 26).
- *-... Ama bu argo deyimi duyan öğretmenin kaşlarını çattığını görünce hemen kendini toparladı:* (PSÇ, 88).
- *... ama dişlerini sıktı, acıya dayandı, gık demedi.* (PSÇ, 111).
- *-Bayrağı, dedi Boka, biz kendimiz geri alırız Kızıl Gömlekliler'den. ... Uzun lafın kısası böyle elde edilen bayrak lazım değil bize!* (PSÇ, 134).
- *Onu bağırlarına basmak, sarılıp öpmek istiyorlardı. Ama savaş günlerindeydiler. Duygusal davranamazlardı. En fazla zafer çığlıkları atabilirlerdi: Onu yaptılar, avazları çıktığı kadar haykırdılar.* (PSÇ, 137).
- *Şekerci cevap vermeye bile tenezzül etmedi, omuz silkmekle yetindi. ... Çünkü hademenin söylediklerinde, her ne kadar acı veriyor da olsa gerçek payı olduğunu biliyordu.* (PSÇ, 148-150).
- *...Csónakos bile suskundu. Başka zaman olsa, değil alaylı laf atmalara, kinayeli dokundurmalara bile tahammül etmeyen, hemen kavgaya tutuşan Csónakos kimseyle ilgilenmiyor, kafilenin içinde sessizce yürüyordu. Bu merasim, şimdi çocukların gözünde kimsenin bozamayacağı kadar kutsal bir yürüyüştü.* (PSÇ, 197).

- *Gözyaşları cekete zarar vermesin diye eliyle dizlerinin üzerindeki ceketi biraz öteye itmişti.* (PSÇ, 227).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde öğrencilerin öğretmenlerini gördüklerinde kendilerini frenlemeleriyle; ikinci maddede Cinder'ın eğitim kolu başkanı olunca ıslık çalmayı bırakmasıyla; üçüncü maddede Richter'ın, öğretmeninin kaşlarını çattığı görünce hemen kendini toplamasıyla; dördüncü maddede Nemecsek'in canı yansa da acısını düşmana belli etmemesiyle; beşinci maddede Boka'nın, Geréb'in çaldığı bayrağı kabul etmeyip savaşarak kazanmaları gerektiğini söylemesiyle; altıncı maddede çocukların başkanlarına sarılıp öpmek istemelerine rağmen savaşta olduklarını hatırlayıp duygusal davranmamalarıyla; yedinci maddede hademenin söylediklerine şekercinin karşılık vermemesiyle; sekizinci maddede Nemecsek'i eve götüren askerlerin sokaktaki alaylara karşılık vermemesiyle; dokuzuncu maddede Bay Nemecsek'in ağlarken bile ceketin zarar görmemesi için dikkat etmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Öz denetim değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanılmamıştır.

e. Sabır

Sabır değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Boka sonuna kadar sabırla dinledi. (*PSÇ, 130).
- -*Sabırsız olmayın, diyordu, …* (PSÇ, 181).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Boka'nın sabırla dinlemesiyle; ikinci maddede Feri Àts'ın askerlerine sabırsız olmamalarını söylemesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sabır değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Nemecsek olup biteni anlatmak için sabırsızlanıyordu,...* (PSÇ, 38-39).
- *Boka'nın sabrı taşmıştı,...* (PSÇ, 128).
- -*Lütfen sen de tekrar başlama, dedi sabırsızlıkla Boka,...* (PSÇ, 130).
- -*... Sonunda sabrım tükenince, ...*(PSÇ, 140).

Yukarıdaki maddelerde karakterlerin sabırsızlık göstermesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

f. Saygı

Saygı değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Tam dipte ise çocukların saygı dolu bir ifadeyle baktığı, esrarengiz ve dehşet dolu "şey" dururdu: Kemikleri sararmış bir insan iskeleti!* (PSÇ, 20).
- *...bu durumda küçük öğrenciler saygıyla şapkalarını çıkarıyor, öğretmenlerini selamlıyorlardı.* (PSÇ, 21).
- *Ağır, oturaklı konuşurdu ve kaba saba kelimeleri de ağzına almazdı.* (PSÇ, 25).
- *... en azından çevresinde dürüst bir erkek olarak saygı uyandıracaktı.* (PSÇ, 26).
- *Arsadaki bütün kale komutanları, üsteğmenler, teğmenler arsada birbirleriyle karşılaştıklarında parmaklarını şapkalarına doğru götürerek birbirlerini rahatça selamlarlardı.* (PSÇ, 35).
- *Boka'yı görünce hepsi hizaya girdiler, topuklarını birbirine vurarak hazırola geçtiler. Ne de olsa komutanları oydu!* (PSÇ, 41).
- *-O kâğıda küfür de yazmak lazım!*

  Boka hayır der gibi kafasını salladı.

  -Olmaz! Hatta, biz Feri Àts'ın bayrağımızı çalarken yaptığı gibi şeyler yapmayacağız. Bir sadece onlardan korkmadığımızı göstereceğiz. (PSÇ, 50-51).
- *-Selam duuur! diye komut verdi nöbetçilerden biri.*

  Köprübaşını tutan nöbetçiler hazırola geçtiler, çünkü gelen Kızıl Gömlekliler'in lideri Feri Àts'tı. ...

  ...

  Nöbetçiler de mızraklarını gökyüzüne doğru yükseltip yeniden selam durdular. (PSÇ, 104).
- *Feri Àts'in geldiğini görünce Pàsztor kardeşlerin büyüğü "Selam dur" diye haykırdı. Kızıl Gömlekli askerler mızraklarını kaldırıp komutanlarını selamladılar.* (PSÇ, 105).
- *İki nöbetçi reislerinin komutuna uydu: Mızraklarını başlarının üzerine kadar kaldırıp hazırola geçtiler. Ama asker selamı veren sadece bu iki nöbetçi değildi. Adadaki bütün çocuklar sessizce mızraklarını kaldırıp, topuklarını birleştirip hazırola geçmişlerdi. Kızıl Gömlekliler suspustu. Ayışığında mızrakların ucu parıldıyor, sadece köprüde ilerleyen Nemecsek'in adımları duyuluyordu.* (PSÇ, 115).
- *Asker hazırola geçti ve selam verdi.* (PSÇ, 131).
- *Komutan yaklaşınca çocuklar kalelerde hazırola geçtiler.* (PSÇ, 132).
- *Nemecsek saygılı bir tavırla şapkasını çıkardı.* (PSÇ, 143).
- *Boka Arsa' ya girer girmez komut verdi: -Haz'rool!*

  Herkes topuklarını vurdu, hazırola geçti. (PSÇ, 149).
- *Arsada derin bir sessizlik vardı. Herkes Boka'ya hak veriyor, onun doğru yaptığına inanıyordu. ... Aramızda general olmayı gerçekten hak ediyor!* (PSÇ, 157).
- *Liderlerinin adını söylerken delegasyon üyeleri hazırola geçip selam verdiler. Bu arada nezaket kurallarına uyarak Boka ve arkadaşları da ellerini şapkalarına götürdüler.* (PSÇ, 159).
- *Boka elini şapkasına götürüp selam verdi. Gelen elçiler de aynı şekilde selam durdular.* (PSÇ, 160).
- *... biz cesur kişilere saygı duyarız.* (PSÇ, 161).
- *Kapıyı çaldılar. Kapı açıldığında iyi terbiye edilmiş çocuklar gibi selam verdiler. ...* (PSÇ, 161).
- *Beyaz bayraklarını kaldırdılar, selam verdiler.* (PSÇ, 162).
- *Çalılıkların içinde Wendauer çıktı. Komutanının önünde hazırola geçti.* (PSÇ, 167).
- *Ama Boka müdahale etti:*

-Liderlerine dokunmayın!

…

-Selam dur!

Komutanın emriyle Pál Sokağı ordusu askerlerinin kendi aralarındaki konuşmaları da birden sona erdi. Hepsi ellerini şapkalarına götürüp asker selamı çaktılar…, hazırola geçip selam durdu. Zavallı, hastalığına neden olan kişiye selam veriyordu. (PSÇ, 194).

- *-… Herkes tek vücut olmuş ve selam durmuştu.*

  Teğmenler, üsteğmenler, hatta en ön sırada olan general de sarışın ufaklığın önünde çakı gibi selam duruyordu. Sanki kendisi bir erdi ve general olan da sarışın ufaklıktı. (PSÇ, 195).

- *… Ve ona olan saygımızı ifade edebilmek için, Macun Derneği tüm üyelerine de şöyle bir görev verir: Herkes, evde tarih kitabının 168. sayfasında, yukarıdan aşağıya 4. satırda bulunan "János Hunjadi" başlığının yanına mürekkepli kalemle "ve János Boka" yazmakla yükümlüdür. …* (PSÇ, 204).

- *Zaman zaman ortadaki avluda toplanıp gürültülü dedikodular yapan bina sakinleri bile şimdi zemin kattaki terzi Nemecsek'lerin evinin önünden parmaklarının ucuna basarak geçiyorlardı.*

  Hizmetçiler, hastanın rahatsız olmaması için tozlarını silkeleyecekleri elbiseleri ya da halıları arkadaki avlunun en uzak köşesine götürüyor ve orada da fazla gürültü yapmamaya çalışıyorlardı. Eğer kilimler şaşırmayı bilselerdi, herhalde, her zamanki hoyrat darbeler yerine bu ara böyle nazik dokunuşlarla silkelendikleri bugünlerde neler olduğunu anlayamaz, çok şaşırırlardı. (PSÇ, 208).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde çocukların iskelete saygı göstermesiyle; ikinci maddede öğrencilerin ögretmenlerine saygı göstermesiyle; üçüncü maddede Boka'nın saygılı biri olduğunun vurgulanmasıyla; dördüncü maddede Boka'nın ileride çevresinde dürüst bir erkek olarak saygı uyandıracağının söylenmesiyle; beşinci maddede çocukların oyun oynarken saygı göstergesi olarak selamlaşmalarıyla; altıncı maddede Arsa'daki çocukların Boka'yı görünce hemen hazırola geçmeleriyle; yedinci maddede Boka'nın küfür yazdırmayıp düşmanına bile saygı göstermesiyle; sekiz ve dokuzuncu maddelerde Kızıl Gömlekliler'in Feri Àts'a duydukları saygının göstergesi olarak onu gördüklerinde hazırola geçip selam vermeleriyle; onuncu maddede Nemecsek'in dostlarına asla ihanet etmeyeceğini söylemesinden sonra herkesin ona duydukları saygıyı göstermek için giderken hazırola geçmesiyle; on bir ve on ikinci maddelerde Nemecsek ve diğer çocukların Boka liderleri olduğu için ona selam vermesiyle; on üçüncü maddede Nemecsek'in öğretmenini görünce saygılı bir tavırla şapkasını çıkarmasıyla; on dördüncü maddede Boka başkanları olduğu için çocukların onu gördüklerinde saygı göstergesi olarak hazırola geçmeleriyle; on beşinci maddede Boka'nın Geréb'e karşı olan adaletli tutumi sayesinde diğer çocukların saygısını kazanmasıyla; on altıncı maddede Feri Âts'ın adınını duyan delagasyon üyeleri hazırola geçmesi ve Boka ve arkadaşlarının da saygı göstergesi olarak ellerini şapkalarına götürmeleriyle; on yedinci maddede

elçiler ve Boka'nın birbirlerine saygı ifadesi olarak selam vermesiyle; on sekizinci maddede Nemecsek'in tavrından ötürü Kızıl Gömlekliler'in ona saygı duymasıyla; on dokuz ve yirminci Nemecsek'i ziyarete giden Kızıl Gömlekliler'in ona saygılı davranmasıyla; yirmi birinci maddede komutanına saygı göstermek için Wendauer'in hazırola geçmesiyle; yirmi ikinci maddede savaşı kazanan Pal Sokağı Çocukları'nım Feri Âts'a saygı göstermeleriyle; yirmi üçüncü maddede yüzbaşılığa terfi ettirilen Nemecsek'e herkesin selam verip saygı göstermesiyle; yirmi dördüncü maddede Macun Derneği'nde alınan karara göre çocukların Boka'ya saygılarını göstermek için kendilerine görev vermeleriyle; yirmi beşinci maddede Nemecsek hasta olduğu için herkesin sessiz olmaya, onu rahatsız etmemeye çalışmasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Saygı değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *-Pis adam! dedi Csele...* (PSÇ, 25).
- *-Müzi'ni bahçesinde dün yine einstand yapmışlar.*

  ...Bu Budapeşte çocuklarının çok sevdiği argo bir kelimeydi... (PSÇ, 27).

  Csele küçümseyen bir tavırla:

  ...

  -Sulugöz!

  ...

  -Eğer şunu hemen şimdi kesmezsen bir daha asla bizle gelemezsin! Biz farelerle oyun oynamayız! (s.45-46).
- *-Em parmaklarını, em babacım! dedi Csònakos biraz da alay ederek.* (PSÇ, 57).
- *-Yat aşağı, babacım!*

  Ama Nemecsek bu alaylı sözlere rağmen... (PSÇ, 59).
- *Yine önce Szebenics, yani işgüzarlığıyla seradan kurtulmalarını sağlayan çocuk konuştu:*

  ...

  Anlaşılan aralarında en budalaları oydu. Ve insanlar arasında genellikle en budala kişi aynı zamanda en geveze de olduğundan, en çok onum sesi duyuluyordu. (PSÇ, 76).
- *-..., ve enseme bi tane geçirdi bu yüzden. Ama bu argo deyimi duyan öğretmenin kaşlarını çattığını görünce...* (PSÇ, 88).
- *Büyük Pásztor Nemecsek'in güçsüz kolunu arkaya kıvırıverdi. Kırmızı yeşil renkli bayrağı kolayca söküp aldı.* (PSÇ, 111).
- *-Bu oğlan çok küçük, dövmeye bile değmez. Ne yapalım biliyor musunuz? Banyo yaptırın ona biraz!*

  ...

  ... Çevresindekiler üzerlerine damlayacak sulardan kaçmak için sağa sola zıplarken bir taraftan da alay ediyorlardı:

  -Kurbağa seni! (PSÇ, 112-113).

- *-Yeter! Kes sesini! Sizin bu şapşalığınızdan bıktım artık. Emir subatım Nemecsek olacak, işte o kadar! Kim itiraz edecekse savaş mahkemesinde bulur kendini!* (PSÇ, 128).
- *-... şimdi sen de mi ciddiye alıyorsun bu aptallıkları?* (PSÇ, 130).
- *-... Biliyorum, aptalca bir şey bu.* (PSÇ, 130).
- *-Gidebilirsin, seni çok bilmiş yumurcak!* (PSÇ, 143).
- *-Belli zaten yüzünden! Sinsi birine benziyor! ...* (PSÇ, 143).
- *Yukarıdan bana küfrettiklerini duydum.* (PSÇ, 153).
- *-... Korkak tavuklar gibisin!* (PSÇ, 159).
- *Csele'ye herkes çıtkırıldım diye takılırdı hep.* (PSÇ, 168).
- *-Amaan, aptallık etme!* (PSÇ, 176).
- *-Adilik bu!* (PSÇ, 180).
- *-Aptal! dedi, Boka.* (PSÇ, 181).
- *-Takma kafanı, diye dalga geçiyordu bir taraftan da, ...* (PSÇ, 186).
- *Ama onlarla dalga geçen, alay eden acımasızlar da yok değildi.* (PSÇ, 197).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde şeker satan adama Csele'nin pis adam demesiyle; ikinci maddede argo kelime olan einstand ile; üç, dört ve beşinci maddelerde Nemecsek ile alay edilmesiyle; altıncı maddede Szebenics'e budala denmesiyle; yedinci maddede argo deyim kullanılması ve babasının oğluna şiddet uygulamasıyla; sekizinci maddede Nemecsek'in akran zorbalığına uğramasıyla; dokuzuncu maddede Nemecsek'in akran zorbalığına uğraması ve kendisiyle alay edilmesiyle; onuncu maddede Boka'nın arkadaşlarına şapşal demesiyle; on bir ve on ikinci maddelerde aptal kelimesiyle; on üç ve on dördüncü maddelerde Nemecsek'e hakaret edilmesiyle; on beşinci maddede küfredilmesiyle; on altıncı maddede Boka'nın gözcüye korkak tavuk demesiyle; on yedinci maddede Csele ile alay edilmesiyle; on sekizinci maddede aptal kelimesiyle; on dokuzuncu maddede adi kelimesiyle; yirminci maddede aptal kelimesiyle; yirmi bir ve yirmi ikinci maddelerde alay edilmesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

g. Sevgi

Sevgi değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Boka şu an bütün olanlar için sevgiyle gözünün içine bakılan kişiydi.* (PSÇ, 30).
- *Boka'yı çok seviyordu.* (PSÇ, 47).
- *-Ernö, dedi şefkatle Boka, kaşkolunu boynuna iyice sar, üşüyeceksin!*
  -Nemecsek sevgiyle arkadaşının yüzüne baktı. ... (PSÇ, 129).
- *Sarışın ufaklığa sevgiyle baktı.* (PSÇ, 131).

- *Boka Arsa'nın ortasında durdu. Çok duygulanmıştı. Ordusunu sıcacık duygularla selamladı, Şimdi yine büyük Napoleon'u düşünüyordu. Herhalde o da ordusuna karşı böylesine derin bir sevgi besliyordu.* (PSÇ, 136).
- *Ve işte o an, János Boka, yani Pal Sokağı ordusunun generali, yüreğini dağlayan acıya artık dayanamayacağını hissetti: Sevgili arkadaşının girdiği kapının pervazına dayandı, hıçkırıklara boğularak ağlamaya başladı. ...*

  -Zavallı küçük arkadaşım... Benim biricik arkadaşım!

  Benim biricik yüzbaşım! (PSÇ, 198-199).
- *..., sevgili oğlunun yattığı yatağa sarılacağını, hıçkırıklara boğulup ağlayacağını iyi biliyordu.* (PSÇ, 223).
- *Ve bu sözlerin ardından, çıt çıkmayan odada birden o zamana kadar başını masanın üzerinde yaslamış, sessizce duran babanın hıçkırmaya başladığı duyuldu. Usul usul, çok derinden gelen bir acıyla, yetişkinlerin ağladığı gibi, yani sonsuz bir kederle ağlıyordu.* (PSÇ, 227).
- *Kadın ise sevgili oğluna sarılmış öpüyor, kokluyordu. Sonra yatağının yanına diz çöktü, başını oğlunun yastığına gömdü ve o da hıçkırıklarla ağlamaya başladı.* (PSÇ, 227).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde çocukların Boka'ya sevgiyle bakmasıyla; ikinci maddede Nemecsek'in Boka'yı sevmesiyle; üçüncü maddede Boka'nın Nemecsek üşütecek diye endişelenmesi, Nemecsek'in de ona sevgiyle bakmasıyla; dördüncü maddede Boka'nın Nemecsek'e sevgiyle bakmasıyla; beşinci maddede Boka'nın ordusuna duyduğu sevgiyle; altıncı maddede Boka'nın Nemecsek hasta diye üzülmesiyle; yedinci maddede Nemecsek'in babasının oğlunun hastalığına üzülmesiyle; sekizinci ve dokuzuncu maddelerde Nemecsek'in ölümü üzerine ailesinin ağlamasıyla bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sevgi değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *-... Kızıl Gömlekliler benden nefret ettiği için...* (PSÇ, 135).
- *-Onları artık sevmiyorum. Adımı küçük harfle yazdılar.* (PSÇ, 215).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Kızıl Gömlekliler'in Gereb'ten nefret etmesiyle; ikinci maddede Nemecsek'in onu hain ilan eden arkadaşlarını artık sevmediğini söylemesiyle bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

h. Sorumluluk

Sorumluluk değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Bekçinin görevi tahta çalınmasını ya da birinin ateş yakıp, yangın çıkarmasını engellemekti.* (PSÇ, 34).
- *Arsa'ya gelen, ardından kapıyı dikkatli bir şekilde kapatmakla yükümlüydü.* (PSÇ, 36).
- *...ama bu arada kendisinin sıradan bir er olduğunu, albaylara ve teğmenlere karşı sorumlulukları olduğunu da unutmuyordu. Yani, hemen hazırola geçti ve selam durdu.* (PSÇ, 39).

- *-Yarına kadar kanunlarda değişiklik yapılacak! Bundan böyle bayrağımızın kırmızı-yeşil değil, kırmızı-beyaz olduğunu kayıtlara geçir.* (PSÇ, 40).
- *-Bağıranlara cevap ver*

  -Emredersiniz teğmenim! (PSÇ, 41).
- *-Asker, çabuk kalemin ucunu sivrilt!* (PSÇ, 46).
- *-Asker, git depodan topu ve sobaları getir!* (PSÇ, .48).
- *-Hadi o zaman gidelim, harekât başlıyor! Beni takip edin yeter, ben buraları iyi biliyorum.*

  ...

  -Doğru söylüyorsun. Csònakos, ağaca tırman. (PSÇ, 56).
- *Görevlerini o kadar önemsiyorlardı ki, birbirleriyle bile konuşmuyorlardı.* (PSÇ, 57).
- *-Buralarda bir yerde bir sandal olması lazım. Ben Nemecsek'le birlikte sağa doğru arayacağım. Csònakos sen de sola doğru ilerle. Kim önce sandalı bulursa, diğerlerini beklesin.* (PSÇ, 63).
- *-... Sen sandalda kall, dedi Csònakos'a, nasıl olsa adın da o anlama geliyor. Eğer biri sandalı görürse, o zaman parmaklarını ağzına soktuğun gibi dehşetli ıslıklarından birini öttür...* (PSÇ, 66).
- *-...Genel kurul bana emanet etti, muhafaza etmem için.* (PSÇ, 83).
- *-Barabàs damga sorumlusu!*

  ...

  -Efendim, dedi Barabàs, ben mührü canım gibi koruyacağım diye yemin ettim. Kimseye vermeyeceğime, gerekirse hayatını bile feda edeceğime söz verdim. (PSÇ, 89).
- *... Büyük ihtimalle Pàl Sokağı Çocukları aralarından birine bayrağı çalması için görev vermiş. Bu konuda bilgin var mı Geréb?* (PSÇ, 106).
- *ARTIK HERKESE GÖREV DÜŞÜYOR!*

  ...

  HERKES SORUMLULUĞUNU YERİNE GETİRSİN! (PSÇ, 118-119).
- *Herkes savaşta kendisine nasıl bir görev düşeceğini, nerede mevzilenmesi gerektiğini anlamaya çalışıyordu.* (PSÇ, 124).
- *-Planda üzerinde E harfi ve yanlarında sayılar bulunan yerler bizim kalelerimiz... Anlaşıldı mı?*

  -Evet, dedi çocuklar hep bir ağızdan. (PSÇ, 125).
- *-Şimdiye kadar anlattıklarım, savaş alanında nasıl yerleşeceğimizle ilgiliydi, dedi komutan. Asıl savaş planı şimdi geliyor: Herkes şimdi çok dikkatli dinlesin! ...*

  ...

  Haritaya bakın! Görüyor musunuz? C müfrezesi, yani Richter'in müfrezesi at arabalarının bulunduğu şu depoya kaçacak. (PSÇ, 126).
- *-D müfrezesi ise, yani Kolnay'n askerleri ise Janó'nun kulübesine doğru koşacaklar. Şimdi çok iyi dinleyin, planın en can alıcı yeri burası: Bir taraftan da haritaya bakın.*

  ... Planı anladınız mı? (PSÇ, 127).
- *-Yeter, susun artık! Bir şey daha var: Ben emir subayımla C ve D müfrezelerine yakın olacağım. Emir subayımın ileteceği her emri yerine getirmek zorundasınız. Çünkü o emir benden geliyor, anlaşıldı mı?* (PSÇ, 127-128).
- *Boka cebinden isim listelerini çıkardı. Hangi kalede kimlerin görev yapacağını anlatmaya başladı. Müfreze komutanları da kendi müfrezeleri için ikişer kişi seçtiler.* (PSÇ, 129).

- *-Herkes görev yerine geçsin, tatbikat yapacağız.*

  …

  -Herkes görev yerinde, ikinci emri beklesin, diye bağırdı arkalarından Boka. (PSÇ, 129).

- *-2 numaralı kaleye emir göndereceğim. Söyleyeceklerimi aklında tut!* (PSÇ, 129).

- *-Şimdi sen atına atlayıp hızla 1. ve 2. kalelere git ve oradakilere derhal 4. ve 5. kalelere geçmelerini söyle. Bir kaleden diğerine geçmeleri için ne kadar zamana ihtiyaçları olacak, görmek istiyorum.* (PSÇ, 131).

- *Herkes görev yerinde duruyo, sessizlik içinde komutanın emrini bekliyordu. … Boka şimdi böyle bir görevi olduğu için, bunun üstesinden geleceği için mutluluk duyuyordu.* (PSÇ, 131-132).

- *Sonra da savaş tatbikatı başladı: Komutlar birbirini izledi… Herkes kendine düşen görevin bilincindeydi ve ona uygun davranıyordu.* (PSÇ, 137).

- *-Üzgünüz, ama yardım önerilerinizi kabul edemeyiz. Biz kendi ülkemizi kendimiz savunmak zorundayız. …* (PSÇ, 148).

- *Boka yine yüksek sesle komut vermeye başladı:*

  -Şimdi beni dinleyin! Barış dönemlerinde geçerli olan başkanlık rütbemi bırakıyorum! Şimdi artık savaş dönemine giriyoruz. Bu yüzden bugünden itibaren ben artık bir generalim. (PSÇ, 149).

- *-Üç numaralı boruyu çal, yani herkes toplansın!* (PSÇ, 155).

- *-Richter! diye seslendi Boka kız gidince, Geréb'e senin yanında görev vereceğim, Ama senin ona dikkat etmen lazım. Eğer şüpheli davranmaya başlarsa hemen karga tulumba odunluğa kapatacaksın. Tamam mı?…* (PSÇ, 156).

- *Eğer gerçekten hastaysa onu ziyaret etmemiz için görevlendirildik*. (PSÇ, 160-161).

- *-...Size iyice yaklaştıklarında, yani size ulaşmalarına beş adım falan kaldığında, siperden kum bombardımanına başlayacaksınız… O zamana kadar sizin göreviniz onların ilerlemesini durdurmak olacak. Anlaşıldı mı?* (PSÇ, 165).

- *Kale görevlileri de kale burçlarını oluşturan kereste yığınlarının üzerinde son hazırlıkları yapmaya başladılar.* (PSÇ, 165).

- *-Generalim, siz bana dediniz ki, görev yerim, üçüncü kale. …*

  …

  -Sizden beni daha tehlikeli bir yerde göreve sürmenizi talep ediyorum. …

  …

  -Orada savaşabilir miyim?

  -Evet! (PSÇ, 169).

- *-Tamam, dedi general. Görevinizi biliyorsunuz, değil mi?*

  -Evet, biliyoruz. Kaçar gibi yapacağız.

  …

  -Bu bombalara dokunmayacaksınız, dedi Boka. Çünkü yedek bombalar eğer diğer burçların topçuları da bu burca sevk edilirse kullanılacak. O zaman bunlarla ateşe başlayacaksınız.

  -Emredersiniz komutanım! (PSÇ, 171).

- *-Şimdi güreşi bırak! Birinci ve ikinci burçlardaki askerler dördüncü ve beşinci kale burçlarına geçsinler. Çabuk emrimi götür.* (PSÇ, 181).

- *-Hücum borusunu çal! Burçlar da ateşe başlasın!*

  …

-*Yedekler hücuma geçsin! emrini verdi Boka.* (PSÇ, 185).

- *-Kolnay bana bak! dedi general, ne kadar becerikli olduğunu şimdi göster! Çatıdan in, sipere doğru koş. Bu arada geri çekilme borusunu çal ve siperdekilere de ateş emrini ver. Siperdeki müfrezeler, kumları bitince de saldırsınlar!* (PSÇ, 187).
- *Boka da gözlerini sildi. ... Burada durmasının bir yararı olmadığının farkındaydı, ama yine de burada durup, can çekişen sevgili askerinin kapısının önünde nöbet beklemesinin kutsal bir görev olduğunu hissediyordu.* (PSÇ, 200).
- *...şimdi zabıtları tutan şahsa bu üyemizin adını tamamen büyük harflerle yazma görevini verir.* (PSÇ, 204).
- *Zabıt sorumlusu: Leszik.* (PSÇ, 204).
- *..., Macun Derneği tüm üyelerine de şöyle bir görev verir: ...* (PSÇ, 204).
- *Yönetmeliğe göre başkan, başkanlık görevi olarak derneğin macununu çiğnemek zorundadır!* (PSÇ, 206).
- *...Nemecsek rütbesiz bir askerdi ve dolayısıyla subayların emirlerini yerine getirmek zorundaydı.* (PSÇ, 217).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde bekçinin görevinde bahsedilmesiyle; ikinci maddede Arsa'ya son gelenin yükümlülüğünden bahsedilmesiyle; üçüncü maddede Nemecsek'in Arsa'da olanları anlatmak için sabırsızlanmasına rağmen sorumlulukları olduğunu hatırlayıp hazırola geçmesiyle; dört ve beşinci maddelerde Geréb ve Csele'nin Nemecsek'e sorumluluklar vermesiyle; altıncı maddede Geréb'in Nemecsek'e görev vermesiyle; yedinci maddede gruptan birinin Nemecsek'e topu ve sopaları getirme görevini vermesiyle; sekiz ve dokuzuncu maddelerde Boka, Nemecsek ve Csònakos'un Pàsztorların bulunduğu yeri gidip onları gözlemleme görevi üstlenmeleriyle, Boka'nın liderliği ele alıp Csònakos'a ağaca tırmanma görevini vermesi; onuncu maddede Boka'nın sandalı bulmak için görev paylaşımı yapmasıyla; on birinci maddede Boka'nın Csònakos'a sorunluluk vermesiyle; on ikinci maddede Macun Derneği'nin macunun sorumluluğunu Weisz'e vermesiyle; on üçüncü maddede Barabàs'ın damga sorumlusu olmasıyla; on dördüncü maddede Pal Sokağı Çocukları'ndan birinin görevi gereği bayrağı çalmış olabileceğini söylenmesiyle; on beşinci maddede Boka'nın yayınladığı bildiriyle herkesin imparatorluklarını kurtarma konusunda sorumlu oldyğunu bildirmesiyle; on altı, on yedi, on sekiz, on dokuz, yirmi, yirmi bir, yirmi iki, yirmi üç ve yirmi dördüncü maddelerde savaş planını hazırlayan Boka'nın savaştaki sorumluluklarını çocuklara tek tek açıklamasıyla; yirmi beşinci maddede Boka'nım savaşta üstleneceği sorumluluktan mutluluk duymasıyla; yirmi altıncı maddede çocuklarım savaştaki sorumluluklarına uygun davrandığından bahsedilmesiyle; yirmi yedinci maddede üst sınıftan öğrencilerin Arsa'daki savaşa katılmak istemesi ama Boka'nın bu sorumluluğun kendilerine ait olduğunu söylemesiyle; yirmi sekizinci maddede Boka'nın generak olarak savaştaki sorumluluğu üstlenmesiyle; yirmi dokuzuncu maddede Boka'nın Csele'ye boruyu çalma görevini vermesiyle; otuzuncu maddede Boka'nın, Gereb'i Richter'ın sorumluluğuna vermesiyle; otuz birinci maddede Feri Âts'ın, Kızıl Gömlekliler'e Nemecsek hasatysa onu ziyaret etme görevi vermesiyle; otuz ikinci maddede Boka'nın çocuklara savaştaki sorumluluklarını anlatmasıyla; otuz üçüncü maddede kale görevlilerinin sorumluluklarını yerine getirmesiyle; otuz dördüncü maddede Geréb'in kendisine verilen görevden daha ağır bir sorumluluğu üstlenmek için Boka'dan izin istemesiyle; otuz beşinci maddede Boka'nın müfreze komutanlatına savaştaki sorumluluklarını anlatması ve diğer askerlerin de savaş hazırlıkları yapmasıyla; otuz altıncı maddede Boka'nın askerlere sorumluluklar vermesiyle; otuz yedinci maddede Boka'nım savaş sırasında askerlerine görevler

vermesiyle; otuz sekizinci maddede Boka'nın Kolnay'a çekilme borusunu çalma ve siperdekilere ateş emri verme sorumluluğunu vermesiyle; otuz dokuzuncu maddede Boka'nın Nemecsek hastayken kendini onun evinin önünde nöbet tutma konusunda sorumlu hissetmesiyle; kırk ve kırk birinci maddede Nemecsek'in adını deftere büyük harfle yazma görevinin Leszik'e verilmesiyle; kırk ikinci maddede Macun Derneği'nde alınan bir karara göre çocukların Boka'ya saygılarını göstermek için kendilerine bir görev vermeleriyle; kırk üçüncü maddede Macun Derneği'nin başkanının sorumluluğundan bahsedilmesiyle; kırk dördüncü maddede Nemecsek'in sorumluluğundan bahsedilmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *Daha önce Kolnay muhfaza ediyordu, çünkü mali sorumlumuz oydu. Ama macun ondayken hep kuruyordu. Çünkü o hiç çiğnemiyordu.* (PSÇ, 83-84).
- *Akşam üzeri Boka kendini sokağa attı. Aslında ders çalışması gerekiyordu,… Ama içinden ders çalışmak gelmiyordu. Bu yüzden de ders kitaplarını bir kenara itmiş ve kendini sokağa atmıştı.* (PSÇ, 228-229).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Kolnay'ın sorumluluğunu yerine getirmemesiyle; ikinci maddede Boka'nın ders çalışmamasıyla bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

i. Yardımseverlik

Yardımseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *Arkadaşları arasında minik kavgalar oldu mu hiç karışmazdı... Ama olay büyümüşse, yani artık kavga neredeyse öğretmenlerin dikkatini çekme noktasına gelmişse, o zaman Boka müdahale eder, hakemlik değil, ama arabuluculuk rolünü üstlenirdi.* (PSÇ, 25).
- *Nemecsek ise yardımcı olmak istiyordu:*

  -Dur, dedi, sana yardım edeyim.

  Ve daha Boka'nın bir şey söylemesine zaman bırakmadan cebinden bir kibrit çıkarıp yaktı. (PSÇ, 73-74).
- *-Dur bir dakka, dedi Boka. Sen atlı tramvayla git. Para vereyim sana.*

  Elini cebine attı, ama başkanın cebinde sadece 3 krajcàr vardı. Bir de, arada mavi mürekkebin sızmaya devam ettiği hokka. Paraları çıkardı, Nemecsek'e uzattı.

  …

  2 krajcàr da Csònakos'un cebinden çıktı. …

  Atlı tramvaya binebilirdi. (PSÇ, 77).
- *...Cesengey yerinden fırladı, öğretmenin paltosunu giymesine yardımcı olmaya çalıştı.* (PSÇ, 79).
- *Bunu da, tıpkı Arsa'nın bayrağı gibi, ablasına yaptırmıştı. Genellikle, böyle dikiş gerektiren işleri Csele'nin ablasından isterlerdi.* (PSÇ, 90).
- *-..., diğer kaleler de kum bombası atarak rahatça o kalenin yardımına koşabilirler...4, 5 ve 6 numaralı kaleler ise kum bombalarıyla A ve B müfrezesindekilere yardım edecekler.*(PSÇ, 125).
- *-... A ve B müfrezelerinin yardımına koşacak. 1 ve 2 numaralı kaleler ise derhal 5 ve 6 numaralı kalelere geçip oradaki bombardımana yardım edecekler! (*PSÇ, 127).
- *Savaşa katılmak, yardım etmek istiyorlardı.* (PSÇ, 147).

- *Okulun kapısında diğer öğrenciler Pál Sokağı Çocukları'nın etrafına toplanmışlardı. Herkes bir şeyler öneriyor, savaşta yararlı olabilecek yollar göstermeye çalışıyorlardı.* (PSÇ, 148).
- *Düşündükleri kurnazlık şu: Yarın saldıracaklar, ama saldırı planında hiçbir değişiklik yapmayacaklar*. (PSÇ, 154).
- *-...Biz Maria Sokağı tarafındaki birliklerimize yardım edelim.* (PSÇ, 176).
- *-Nemecsek!*

  Ve bu ufak tefek, çelimsiz hasta çocuk, vücudunu alev alev yakan ateşten aldığı güçle, hastalık nöbetinin verdiği çılgınca bir gayretle Feri Áts'a saldırdı. ... ve baygın bir şekilde Feri Átsın üzerine düştü. İşte o an, Kızıl Gömlekliler arasındaki bütün disiplinin yok olduğu andı. Liderlerini önlerinden yitirince, dağılıverdiler… (PSÇ, 190).
- *Ve sonunda eğer kaybetmemişsek, bu senin sayende oldu. Eğer sen aniden önlerine çıkıp Feri Áts' bir anlığına ürkütmemiş olsan, onlar kulübeden tutsakları kurtaracaklardı!!* (PSÇ, 191).
- *Slovak, Nemecsek'i usulca kollarına aldı, yerden kaldırdı. Siperin önündeki toprak birikintilerinden oluşan tümseğin üzerine yatırdı. Sonra suyla küçük çocuğun yüzünü, alnını, gözlerini sildiler.* (PSÇ, 191).
- *-Yeter, lütfen konuşma artık, yorma kendini, dedi Boka. Başka zaman anlatırsın. Şimdi seni eve götüreceğiz.* (PSÇ, 193).
- *Sonra da Janò'nun yardımıyla tutsakları barakadan teker teker serbest bıraktılar.* (PSÇ, 193).
- *Komşu kadınlar sürekli bir şeyler getiriyorlardı:*

  -Hanım, size çok güzel bir şarap getirdik.

  Ya da:

  -Size biraz şekerleme getirdim, kabul ederseniz çok sevinirim.

  Zavallı kadın, gelenleri ağlamaktan şişmiş gözlerle içeri alıyor, hediyeler için de teşekkür ediyordu. (PSÇ, 208-209).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde Boka'nın arkadaşları kavga ettiğinde ara bulucu olarak yardım ettiğinden bahsedilmesiyle; ikinci maddede Nemecsek'in Csònakos'a yardımcı olmaya çalışmasıyla; üçüncü maddede Nemecsek'in üstü ıslandığı için Boka ve Csònakos'un tramvaya binmesi için paralarını denkleştirmeleriyle; dördüncü maddede öğrencinin ögretmenine yardımcı olmasıyla; beşinci maddede Csele'nin ablasının çocuklara bayrak dikiminde yardımcı olduğundan bahsedilmesiyle; altı ve yedinci maddede Boka'nın savaş planını anlatırken birbirlerine yardım edeceklerini belirtmesiyle; sekizinci maddede Arsa'da yapılacak savaş üst sınıftaki öğrencilerin de yardım etmek istemesiyle; dokuzuncu maddede öğrencilerin Pal Sokağı Çocukları'na savaşta yardımcı olabilecek öneriler sunmasıyla; onuncu maddede Geréb'in dostlarına yardım etmek için karşı tarafın planını onlara mektupla bildirmesiyle; on birinci maddede askerlerin Maria Sokağı'ndaki birliğe yardıma gidicek olmasıyla; on iki ve on üçüncü maddelerde Nemecsek'in, Pal Sokağı Çocukları'nın savaşı kazanmalarına yardım etmesiyle; on dördüncü maddede Nemecsek bayıldığı için diğer çocukların ona yardım etmesiyle; on beşinci maddede hasta olan Nemecsek'in

eve dönmesine çocukların yardım edecek olmasıyla; on altıncı maddede Boka'nın, Janò'nun yardımıyla tutsakları serbest bırakmasıyla; on yedinci maddede Nemecsek hasta olduğu için komşuların Nemecsek'in ailesini ziyaret edip oara hediyeler getirmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir.

Yardımseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği yerler:

- *-Tamam! Ama hemen çalışmaya başlayın! Sonra gene bir haftalık gecikme yaşamayalım, tamam mı? Başka bir iş var mı şu an elinizde?*

  …

  -Evet, bu kötü bir durum, kabul ediyorum, üzgünüm, ama bu takım bana çok acil lazım. Hemen başlayın dikmeye.

  …

  :-Hemen başlayın ama dikmeye, olur mu? (PSÇ, 221).

Yukarıdaki maddede Bay Csetneky'in ceketinin dikilmesi konusunda oğlu hasta olan terziye zaman vermemesi ile bu değer olumsuz olarak işlenmiştir.

j. Vatanseverlik

Vatanseverlik değerinin olumlu olarak işlendiği yerler şunlardır:

- *-Yaşasın Arsa!*

  …"Ya asın Arsa" diye bağırırken aslında "Yaşasın Vatan" diye bağırıyor gibiydiler. Gözlere yansıyan bu pırıltıydı, kalpleri dolduran bu sevgiydi. (PSÇ, 48).

- *-Evet, yarın, diye devam etti Boka. … Bu kavgaya girmek istemeyenler bir adım őne çıksın!*

  Yine derin bir sessizlik oldu. Kimse yerinden kıpırdamadı.

  Boka tekrar sordu:

  -Bu savaşa katılmak istemeyen bir adım öne çıksın!

  Kimse yok mu?

  Arsadaki herkes bir ağızdan haykırdı:

  -Hayıır!

  -O zaman anlaştık. Yarın saat ikide Arsa'da olmamız lazım. Şimdi herkes bana tek tek söz versin.

  Herkes sırayla Boka'nın önüne geldi ve yarın saat ikide Arsa'da olacağına söz verdi. (PSÇ, 121-122).

- *Boka şimdi kendini çok önemli bir çarpışma arefesindeki bir ordu komutanı gibi hissediyordu. … Böyle ufak bir toprak parçası için değil, uzak bir yerlerde, canından çok sevdiği, adına vatan denilen kutsal toprak için mi asker erine kumanda edecekti?* (PSÇ, 132).

- *Bunları söylerken paltosunun altından minik kırmızı-yeşil bayrağı çıkarmıştı. Bayrağı görünce Boka'nın gözleri parıldadı. Bayrak kırış kırıştı, sağı solu zedelenmiş, yırtılmıştı, ama olsun varsın. Uğruna savaşların olduğu belliydi. Tam da bu yüzden güzeldi ve değerliydi bu bayrak. Savaş meydanında zedelenen gerçek bir bayrak gibi buruşmuş ve yıpranmıştı.* (PSÇ, 134).

- *...zavallı Nemecsek "vatanı için" üşütüp hastalanmıştı. Çünkü tam üç kere buz gibi suya girmek zorunda kalmıştı: Birincisinde tesadüfen, ikincisinde onuru için, üçüncüsünde ise zorunluluktan.* (PSÇ, 147).
- *-Arsa'dan bu tarafa doğru esiyor. Canım Arsa'mdan bu tarafa doğru...*(PSÇ, 202).
- *-Arsa'mız! Orası gerçek bir imparatorluk! Siz bunun ne olduğunu bilemezsiniz! Siz hiç vatanınız için savaşmadınız ki? Nereden bileceksiniz?* (PSÇ, 218).
- *...hiç olmazsa, uğruna öldüğü vatanın elinden alındığını da görmeden kapatmıştı gözlerini.* (PSÇ, 235).

Yukarıdaki maddelerin ilkinde çocukların Arsa'yı vatan gibi görmeleri ve ona olan sevgilerinin anlatılmasıyla; ikinci maddede Pal Sokağı Çocukları için Arsa'nın vatan tolrağı olması ve onu savunmak için tüm çocukların savaşa katılmasıyla; üçüncü maddede Boka'nın ileride vatanı için savaşacak bir asker olmayı hayal etmesiyle; dördüncü maddede Pal Sokağı Çocukları'nın bayraklarına verdikleri değer ile; beşinci maddede Arsa vatanları gibi olduğu için Nemecsek'in Arsa uğruna soğuk suya girip üşütmesiyle; altıncı maddede Nemecsek'in çocukların vatan gibi gördükleri Arsa uğruna hasta olması ve hasta yatağında bile Arsa'dan sevgiyle bahsetmesiyle; yedinci maddede Nemecsek'in ağır hasta olmasına rağmen Arsa'ya gitmek istemesiyle; sekizinci maddede Nemecsek'in uğruna öldüğü vatanın üstüne binalar yapılacağından bahsedilmesiyle bu değer olumlu olarak işlenmiştir

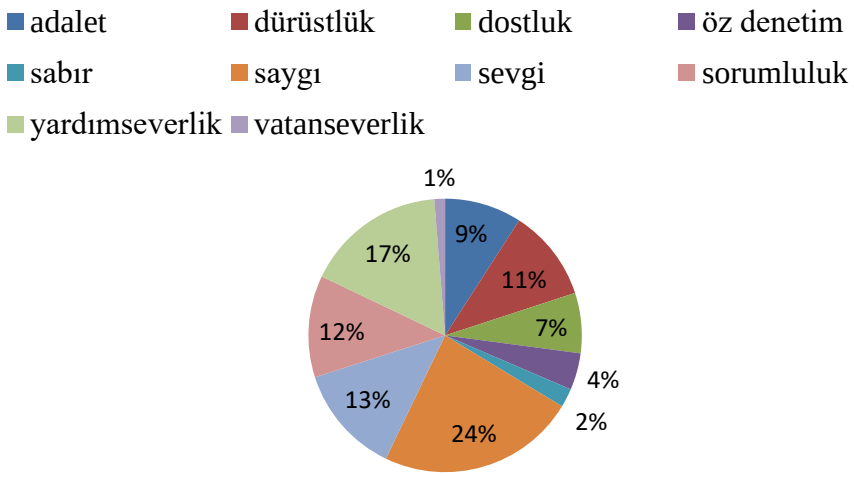
Vatanseverlik değerinin olumsuz olarak işlendiği bir yere rastlanmamıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle ulaşılan sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada; çok okunduğu tespit elen kitaplar, MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) yer alan on kök değere (adalet, dürüstlük, dostluk, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik, vatanseverlik) göre incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen "Harry Potter ve Felsefe Taşı", Harry Potter ve Sırlar Odası", "Küçük Prens", "Dedemin Bakkalı", "Abartma Tozu", "Çizgili Pijamalı Çocuk", "Kiraz Ağacı ile Aramızdaki Mesafe" ve "Pal Sokağı Çocukları" kitaplarının belirlenen değerlerinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Şekil 9: Kitaplarda Yer Alan Değerlerin Yüzdelik Oranları

Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%27), sorumluluk (%12) ve yardımseverlik (%15) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik (%0) ve sabır (%3) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler

içerisinde olumlu olarak yardımseverlik (%14) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%25) en fazla yer almıştır.

Harry Potter ve Sırlar Odası kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%27), yardımseverlik (%22) ve adalet (%12) değerlerine yer verilirken, en az öz denetim (%1,4) ve vatanseverlik (%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik(%22) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%26) en fazla yer almıştır.

Küçük Prens kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sorumluluk (%21), dostluk (%18) ve sevgi(%13) değerlerine yer verilirken, en az öz denetim (%0) ve vatanseverlik (%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sorumluluk (%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak adalet (%10) en fazla yer almıştır.

Dedemin Bakkalı kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%26), yardımseverlik (%17) ve dürüstlük (%14) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik(%0) ve sabır (%1) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik (%16) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%23) en fazla yer almıştır.

Abartma Tozu kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sevgi (%23), sorumluluk (%20) ve yardımseverlik (%18) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik (%1) ve dürüstlük (%2) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sevgi (%20) ve sorumluluk (%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%13) en fazla yer almıştır.

Çizgili Pijamalı Çocuk kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%28), sorumluluk (%20) ve dostluk (%12) değerlerine yer verilirken, en az sabır (%1) ve vatanseverlik (%3) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak yardımseverlik (%13) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%21) en fazla yer almıştır.

Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık sevgi(%26), yardımseverlik (%23) ve dürüstlük (%17) değerlerine yer verilirken, en az vatanseverlik (%0) ve sabır (%0) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sevgi (%23) ve sorumluluk(%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı (%9) ve dürüstlük (%9) en fazla yer almıştır.

Pal Sokağı Çocukları kitabında geçen değerler ve yüzdeleri verilmiştir. Bu değerler içinde en sık saygı (%23), sorumluluk (%22) ve dürüstlük (%12) değerlerine yer verilirken, en az sabır (%2) ve vatanseverlik (%4) değerlerine yer verilmiştir. Bunun yanında olumlu ve olumsuz diye nitelendirildiğinde değerler içerisinde olumlu olarak sorumluluk (%20) en fazla yer alan değerken, olumsuz olarak saygı(%11) en fazla yer almıştır.

Bu araştırma kapsamında sonuçlar incelendiğinde 8 kitap kapsamında en fazla işlenen olumlu değer yardımseverlik iken en fazla işlenen olumsuz değerin ise saygı olduğu görülmüştür.

İncelenen kitaplar içerisinde sekiz kitapta da en az altı değere aynı anda rastlanmıştır. Birçok değerin aynı anda bir kitap içerisinde okuyucuya sunulması değerlerin birbirini pekiştirmesini sağlamakla birlikte değer aktarımını da verimli hale getirmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen eserlerde tespit edilen adalet değerleri incelendiğinde kahramanlardan yanlış davranışlarda bulunanların cezasız kalmadığı adaletin mutlaka sağlandığı vurgulanmaktadır. Adalet değerleri bir kural gibi aktarılmak yerine örtük şekilde kahramanlar ve olaylar üzerinden daha okuyucuya aktarılmıştır. Kitapta bazı karakterler vasıtasıyla adalet değerinin olumsuz olarak işlendiği yerlerde bile bunun kötü olduğu okuyucuya hissettirilmeye çalışılmıştır. Örneğin Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabında Harry'nin teyzesi ve eniştesi kendi oğulları ve Harry arasında adaletsiz davranışlarıyla dikkat çekmektedir. Ama kitabın genelinde bu durumun hatalı olduğu ana karakter ve yardımcı karakterlerin konuşmalarıyla okuyucuya gizil olarak verilmiştir. Adalet değerinin olumsuz olarak en fazla işlendiği eser olan Küçük Prens kitabında da benzer bir durum vardır. Küçük Prens kitabında kralın adaletsiz emirler verdiği görülse de bunun yanlış olduğu okuyucuya hissettirilmeye çalışılmıştır.

İncelenen eserlerde tespit edilen dürüstlük değeri incelendiğinde kahramanların zor durumlarda bile kendilerine, büyüklerine karşı dürüst olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Dürüstlük değeri sekiz kitap içerisinde hiçbir kitapta en fazla olumlu olarak işlenen değer olmasa da her kitap içerisinde olumlu olarak işlenen bir değer olmuştur. En az işlendiği eser ise Abartma Tozu olarak tespit edilmiştir. Bu değerin olumsuz olarak en fazla işlendiği kitap olan Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe'de kahramanların yalan söylemesi dikkat çekmektedir. Diğer kitaplarda da yalan söylenmesiyle ilgili yerler olsa da bu kitapta ana karakter olan Mafalda'nın yalan söylenilmesinden hoşlanmadığını söylemesine rağmen büyüklerine yalan söylediği yerler yer almakta ve bu yanlış davranışın kitap içerisinde doğru davranışa yöneltici bir sonucu yer almamaktadır.

İncelenen eserlerde tespit edilen dostluk değeri incelendiğinde arkadaşlık, vefalı olma, arkadaşına yardı etme, her durumda birbirine destek olma gibi davranışların vurgulandığı görülmektedir. Sekiz kitap içerisinde bu değerin olumlu veya olumsuz olarak en fazla işlendiği bir kitap bulunmamaktadır. Ama Dedemin Bakkalı kitabında ana karakterin arkadaşı ağlarken umursamaması dikkat çekmektedir ve kitabın içerisinde bunun yanlış olduğuna dair bir vurgu da yapılmamıştır.

Araştırma kapsamında incelenen eserlerde tespit edilen öz denetim değeri ile davranışlarını kontrol etme vurgulanmıştır. Bu değerin olumlu ve olumsuz şekilde hiç yer almadığı eserin Küçük Prens olduğu tespit edilmiştir. Harry Potter ve Sırlar Odası kitabında ise diğer kök değerlere oranla bu değere daha az yer verildiği belirlenmiştir.

İncelenen eserlerde tespit edilen sabır değeri incelendiğinde tahammül etme, doğru anı bekleme davranışlarının vurgulandığı görülmektedir. Bu değer Kiraz Ağacı İle Mesafe kitabında olumlu ve olumsuz şekilde hiç yer almamıştır. Harry Potter ve Felsefe Taşı, Dedemin Bakkalı, Çizgili Pijamalı Çocuk ve Pal Sokağı Çocukları kitaplarında ise bu değer çok az işlenmiştir. Bu değerin olumsuz olarak işlendiği yerler genel olarak karakterlerin sabırsız davrandıkları yerler olmuştur ama bu yerler değerin çocuğa kazandırılmasında büyük olumsuzluklar yaratacak nitelikte değildir.

İncelenen eserlerde tespit edilen saygı değeri incelendiğinde alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, büyüklerine karşı saygılı olma davranışı vurgulanmıştır.

Aynı zamanda bu değer kitaplarda olumsuz olarak en fazla işlenen değer olmuştur. Küçük Prens dışındaki yedi eserde (Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Dedemin Bakkalı, Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk, Pal Sokağı Çocukları) bu değer olumsuz olarak en fazla işlenen değerdir. Bu değerin akranların birbirine hakaret etmesi (salak, aptal vb. kelimeler ile), akran zorbalığı ve küçük yaştaki kahramanların büyüklerine gerekli saygıyı göstermemesi ile olumsuz bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır. Akran zorbalığı Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabı ile Harry Potter ve Sırlar Odası kitaplarında yoğun olarak görülmektedir. Akran zorbalığına uğrayan taraf ana karakter olduğu için zorbalığın hissettirdikleri okuyucuya verilmek istenmiş ve bu yolla aslında akran zorbalığının kötü bir şey olduğu da örtük olarak aktarılmaya çalışılmıştır. Pal Sokağı Çocukları'nda da akran zorbalığı görülmektedir ama grup liderlerinin adaletli tutumuyla zorbalık yapanların kitap içerisinde cezalandırılmıştır. Büyüklere gerekli saygının gösterilmemesi ise kitaplardaki önemli bir sorundur. Çünkü Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabı ile Harry Potter ve Sırlar Odası kitaplarında bunun yanlış bir davranış olduğu çok vurgulanmamaktadır. Bu durum da küçük yaştaki okuyucularda değer aktarımında bir sorun yaratabilir. Dedemin Bakkalı ve Çizgili Pijamalı Çocuk kitaplarında ise büyüklere karşı saygısızlık ile ilgili durumların genelinde bunun yanlış olduğu diğer karakterlerin konuşmaları ve davranışlarıyla okuyucuya örtük olarak verilmiştir.

İncelenen eserlerde tespit edilen sevgi değeri incelendiğinde arkadaş sevgisi, aile sevgisinin yanında doğa ve kitap sevgisi de vurgulanmıştır. Abartma Tozu ve Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitaplarında bu değerin olumlu olarak en fazla işlenen değer olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitabında doğa ve kitap sevgisinin de işlendiği belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen eserlerde tespit edilen sorumluluk değeri incelendiğinde kendisine, dostlarına, işine, ebeveynlerine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, eylemlerinin neticelerini üstlenme davranışlarının vurgulandığı tespit edilmiştir. Pal Sokağı Çocukları, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe, Abartma Tozu ve Küçük Prens kitaplarında bu değer olumlu olarak en fazla işlenen değer olmuştur ve sekiz kitabın dördünde en fazla olumlu olarak işlenen değer olmasıyla bu değerin okuyuculara verimli bir şekilde aktarıldığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen eserlerde tespit edilen sorumluluk değeri incelendiğinde kendine, arkadaşlarına, işine, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme davranışlarının vurgulandığı tespit edilmiştir. Pal Sokağı Çocukları, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe, Abartma Tozu ve Küçük Prens kitaplarında bu değer olumlu olarak en fazla işlenen değer olmuştur ve sekiz kitabın dördünde en fazla olumlu olarak işlenen değer olmasıyla bu değerin okuyuculara verimli bir şekilde aktarıldığı söylenebilir.

İncelenen eserlerde tespit edilen yardımseverlik değeri incelendiğinde iş birliği yapma, yardımlaşma, arkadaşlarına, büyüklerine yardım etme davranışlarının vurgulandığı tespit edilmiştir. Bu değer Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Dedemin Bakkalı ve Çizgili Pijamalı Çocuk eserlerinde olumlu olarak en çok işlenen değer olmuştur.

İncelenen eserlerde tespit edilen vatanseverlik değeri incelendiğinde vatan sevgisinin vurgulandığı tespit edilmiştir. Bu değere Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Küçük Prens, Dedemin Bakkalı, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitaplarında olumlu veya olumsuz şekilde hiç yer verilmemiştir. Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk ve Pal Sokağı Çocukları kitaplarında ise bu değer en az yer alan değerler arasında olmuştur. Bu değerin kitaplarda yer alma oranı incelendiğinde kök değerler içerinde vatanseverliğin ihmal edildiği söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen sekiz kitabı Türk ve yabancı yazarlı kitaplar olarak iki alt grupta incelediğimizde iki kitabın Türk, altı kitabın da yabancı yazarlar tarafından yazıldığı görülmektedir. Değer barındırma oranları bu iki alt grup içinde belirgin bir farklılık göstermemekle birlikte benzer değerleri işledikleri saptanmıştır. Örneğin Dedemin Bakkalı kitabında olumlu olarak en fazla işlenen değer yardımseverlik, olumsuz olarak işlenen değer saygıdır. Aynı şekilde Harry Potter ve Felsefe Taşı kitabı ile Harry Potter ve Sırlar Odası kitabında da en fazla olumlu olarak işlenen değer yardımseverlik iken olumsuz olarak en fazla işlenen değer saygıdır. Vatanseverlik değeri yabancı yazarlı eserlerde fazla yer almamaktadır. Ama hem Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası eserlerinde hem de Dedemin Bakkalı kitabında en az görülen değer vatanseverliktir. Dedemin Bakkalı'nın yazarı Türk olmasına rağmen en az rastlanan değerin vatanseverlik olması dikkat çekicidir. Bu bağlamda Türk çocuk edebiyatı eserlerinde vatanseverlik değerinde bir eksiklik olduğu ve bu değeri pekiştirecek eserlerin artması gerektiği

söylenebilir. Diğer bir Türk çocuk edebiyatına ait eser olan Abartma Tozu da Pal Sokağı Çocukları kitabı ile en çok işlenen değerler bakımında benzerlik göstermektedir. Her iki eserde de olumlu olarak en fazla işlenen değer sorumluluk olurken, olumsuz olarak en fazla işlenen değer saygı olmuştur. Ayrıca Dedemin Bakkalı ve Abartma Tozu eserleri aynı yazara aittir ve iki kitapta da olumlu olarak en fazla işlenen değerin farklı olduğu görülmektedir. Yazarın her kitabında farklı bir değeri daha çok ele alması değer aktarımı açısından önemlidir.

5.2. Tartışma

Öğretim programlarının amacı öğrenciyi hayata hazırlamak için ona gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmaktır. Gelişen teknoloji ile birlikte öğrencilerin ihtiyaçları, beklentileri de değişmiştir. Öğretim programları hem bu değişime ayak uydurmalı hem de yeni nesillere toplumun değerlerini kazandırmalıdır. Türkçe öğretim programı ve değerler eğitimine yönelik yapılan Kumbasar (2011), Demiryürek (2015), Çam Türkan (2015) gibi birçok araştırmanın sonucunda Türkçe öğretim programlarının değer aktarımındaki eksikliği ortaya konmuştur. Öğretim programlarının değer aktarımdaki eksikliğini kapatmada çocuk edebiyatı eserleri önemli bir konumdadır. Bu çalışma çocuk edebiyatı alanında çok satan eserlerden ortaokul seviyesinde olan kitapların incelenmesi ile ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiği zaman Aktaş Kubal (2019), Küçük (2019), Biros (2019) yapmış olduğu çalışmalarla çocuk edebiyatı eserlerini değerler eğitimi kapsamında incelemiş ve çocuk edebiyatını değerler eğitiminde kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmamız da çocuklar tarafından çok satılan diğer bir deyişle yeni nesil tarafından çok okunan eserlerin değerler eğitiminde kullanılabileceğini destekler niteliktedir.

Çakıcı (2010) yapmış olduğu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığının 2004 yılında tavsiye ettiği Ortaöğretim Yüz Temel Eser'de yer alan yerel romanlar değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve araştırma neticesinde en çok işlenen beş değerin duyarlılık, estetik, sevgi, yardımseverlik ve sorumluluk olduğu görülmüştür. Mert, Albayrak ve Serin (2013) yaptıkları çalışmada ise yardımseverlik değerine çokça rastlanmıştır. Bizim çalışmamızda da yardımseverlik değeri Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Dedemin Bakkalı ve Çizgili Pijamalı Çocuk eserlerinde olumlu olarak en çok işlenen değer olmuştur. Bu bakımdan Çakıcı (2010)

ve Mert, Albayrak ve Serin (2013)'ün yapmış olduğu çalışmalar ile çalışmamız benzerlik göstermektedir.

Çevik (2014)yapmış olduğu çalışmada Dede Korkut Hikâyeleri değerler eğitimi kapsamında incelenmiş ve incelenen eserde en fazla sevgi değerine yer verildiği, bunu sırayla dayanışma, saygı değerlerinin izlediği tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda en fazla işlenen değer yardımseverlik ve olumsuz olarak en fazla işlenen değer ise saygı olmuştur. Bu bakımdan Çevik (2014)'ün çalışması ile bizim çalışmamız arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Yılmaz (2018) yaptığı çalışmada Aytül Akal'ın çocuk edebiyatı eserlerini incelemiştir. Eserlerde millî duyguları harekete geçiren vatanseverlik gibi değerlere ise rastlanılmamıştır. Özay (2019) yaptığı çalışmada Ülker Koksal'ın eselerini çocuk edebiyatı açısından incelemiştir ve en az işlenen değerler sırasıyla; vatanseverlik, hoşgörü, sağlıklı olmaya önem verme ve alçakgönüllü olma değerleri olmuştur. Bizim araştırmamızda da vatanseverlik değeri Harry Potter ve Felsefe Taşı, Harry Potter ve Sırlar Odası, Küçük Prens, Dedemin Bakkalı, Kiraz Ağacı İle Aramızdaki Mesafe kitaplarında olumlu veya olumsuz şekilde hiç işlenmemiş; Abartma Tozu, Çizgili Pijamalı Çocuk ve Pal Sokağı Çocukları kitaplarında ise bu değer en az işlenen değerler arasında olmuştur. Bu bakımdan Yılmaz (2018) ve Özay(2019)'un çalışmaları ile bizim çalışmamız benzerlik göstermektedir.

Küçük (2019)'un yapmış olduğu "Çocuk Kitaplarının Temel Değerler Bakımından İncelenmesi" adlı çalışmada 2018- 2019 yılları arasında altı ay boyunca D&R, İdefiks ve Kitapyurdu kitap satış mağazalarının web sayfalarındaki 6-10 yaş çocuk kitapları kategorisinin çok satanlar listelerinde frekansı yüksek olan ilk 25 kitabı MEB'in belirlediği kök değerlere incelemiştir. Araştırma sonucunda incelenen çocuk kitaplarında sırasıyla sevgi, nezaket/kibarlık, yardımseverlik vb. değerler bulunmuştur. Aynı zamanda incelenen kitaplarda değerlerin hem olumlu yolla hem de olumsuz yolla aktarıldığı görülmüştür. Bu çalışma çok satan çocuk edebiyatı eserlerini kök değerler açısından incelemesi bakımında ve incelenen eserlerde değerlerin hem olumlu hem de olumsuz yolla aktarılması bakımından çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Çini (2020) yaptığı çalışmada 2000 senesinde yayımlanmış olan Türk çocuk ve gençlik romanlarını incelemiştir. İnceleme neticesinde en çok işlenen değerin sevgi

olduğu tespit edilmiştir. Bizim çalışmamızda en çok işlenen değer yardımseverlik olduğu için bu çalışma ile çalışmamız arasında farklılık bulunmaktadır.

5.3. Öneriler

Araştırmaya konu olan sekiz eser MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (2019) on kök değere göre incelendikten sonra elde edilen sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Bu araştırma çok satılan sekiz kitap ile sınırlandırılarak, kitaplar kök değerler açısından incelenmiş ve değer aktarımı konusunda çocuk edebiyatı eserlerinin olumlu/olumsuz yönleri ortaya konmaya çalışılmıştır. İncelenen kitap sayısı arttırılarak çalışmanın kapsamı genişletilebilir. Ayrıca bu konuda öğretmenlere, ebeveynlere danışılarak onların okuttuğu kitaplar ile öğrencilerin okuduğu kitaplar arasında bir karşılaştırma yapılabilir.
- Bu incelenen sekiz eseri okuyan ve okumayan öğrenciler arasındaki değerler eğitimine dair farkları inceleyen bir çalışma yapılabilir. Okunan eserlerin içindeki değer aktarımlarına göre işlenen değerlerin öğrencilerin karakter gelişimini nasıl etkilediği araştırılabilir.
- Çalışmada incelenen tüm kitaplar için yer alan değerlerin ifadesinin sayısı ve bulunduğu sayfa sayısı belirlenmiştir. Öğretmenler değerler eğitimi kapsamında yapacakları etkinliklerde metin seçerken bu kitaplardan faydalanabilir.
- İncelenen eserlerde bazı değerlere çok az yer verildiği (vatanseverlik gibi) bazı değerlerin (saygı gibi) ise olumsuz olarak kitaplarda yer aldığı tespit edilmiştir. Bu eksiklik ve olumsuzlukları gidermek için öğretmenler, ebeveynler tarafından çocuklara farklı etkinlikler yaptırılabilir.
- Gelişen teknoloji ile birlikte öğrencilerin ihtiyaçları, beklentileri de değişmektedir. Öğretmenler, ebeveynler çocuğa kitap önerirken bu ihtiyaçları ve beklentileri göz önünde bulundurmalıdır.
- MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan on kök değer dışında Türk kültürünü, geleneklerini yansıtan daha fazla değere göre özellikle Türk çocuk edebiyatı eserleri incelenip, değer aktarımı konusundaki etkililiği ortaya konabilir.
- Çok satılan bu sekiz eserin neden çok satıldığı ile ilgili bir çalışma yapılabilir.
- Çocukların değer aktarımı konusunda doğru eserlere kolay ulaşmaları adına öğretmenler tarafından sınıf kitaplıkları oluşturulabilir.
- Sekiz eserde değerlerin olumlu olarak işlendiği yerler farklı etkinlikler ile (yaratıcı drama, bir metinden hareketle başka metin yazma vb.) öğrenciye sunulabilir. Böylece öğrenciler kitaplarda işlenen değerleri daha kolay benimser.
- Çocuklara kitap sevgisini aşılayabilmek ve alışkanlık edindirebilmek için öğretmenler ve ebeveynler çocuk edebiyatı eserleri konusunda bilinçlendirilebilir.

- Çocuklara nitelikli çocuk edebiyatı eserlerini okutmak amacıyla ödül almış çocuk edebiyatı eserleri değerler eğitimine göre incelenip, uygun bulunan eserler çocuklara önerilebilir.

KAYNAKÇA

Arıcı, Ali Fuat. 2012. **Okuma Eğitimi**. 4. b.s. Ankara: Pegem Yayınları.

Aşılıoğlu, Bayram. 2008. Bilişsel Öğrenmeler İçin Eleştirel Okumanın Önemi ve Onu Geliştirme Yolları. **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**. s. 10: 1-11.

Akay, İlkay. 2019. Ahmet Yılmaz Boyunağa'nın Çocuk Romanlarının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akbaba Altun, Sadegül. 2003. Eğitim Yönetimi ve Değerler. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 7-17.

Akbulut Güneş, Ayşenur. 2013. Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akdağ, Hakan, Serdarhan Musa Taşkaya. 2011. **Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitiminin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri.** 5. b.s. ed. Refik Turan, Kadir Ulusoy. Sosyal bilgilerin temelleri (ss.293-318). Ankara: Pegem Akademi, 2011.

Akıncı, Berra. 2019. Değerler Eğitimi Açısından Aytül Akal'ın Çocuk Romanlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aksaçlıoğlu, Ayşe Gül, Bülent Yılmaz2007. Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi". **Türk Kütüphaneciliği**. c. 21. s. 1: 3-28.

Aksoy, Taner. 2017. Okuma Alışkanlığının Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavına Etkisi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 5. s. 4: 571-588.

Aktan, Osman. 2012. 100 Temel Eserlerde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu. Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aktaş Kubal, Semra. 2019. Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Değerler Yönüyle İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Altuntop, Pınar. 2019. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerine Okuma Alışkanlığı Kazandırmak İçin Bir Eylem Araştırması. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, Emel. 2019. Değerler Eğitimi Açısından Atabetü'l Hakâyık'ın İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, Mustafa. 2011. Değerler, İşlevleri ve Ahlak. **Eğitime Bakış Dergisi**. s. 19: 39-45.

Aytaş, Gıyasettin. 2005. Okuma eğitimi. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. c.3. s. 4: 461-470.

Bağcı, Hasan. 2007. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatıma ve Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Yutumlarının Değerlendirilmesi. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 21: 29-61.

Bağcı, Erva. 2013. Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Balık Demirel, Zeynep. 2016. Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Değerler Bağlamında Hayat Bilgisi Ders Kitapları İle Yüz Temel Eser Listesindeki Ulusal Masalların Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bamford, Julian, R. Richard R. Day. 1998. Extensive Reading in the Second Language Classroom. RELC Journal. s. 29: 187- 191.

Batur, Zekerya, Hafız H. G. Bek. 2010. Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma": Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** c. 3. s. 1: 32-49.

Bebek, Ahmet. 2020. Dadaloğlu Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Ders Kitapları İçin Şiir Önerileri. Yüksek Lisans Tezi. Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bircan, İsmail, Meral Tekin. 1989. Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.** c. 22. s.1: 393-410.

Biros, Yeliz. 2019. Çeviri Çocuk Kitaplarındaki Değerler Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bölük, Erkan. 2018. Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlerin İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Çerçevesinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bulut, Berker. 2013. Etkin Dinleme Eğitiminin Dinlediğini Anlama, Okuduğunu Anlama ve Kelime Hazinesi Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büyüköztürk, Şener, Erkan Ö. Akgün, E. Kılıç Çakmak, Funda Demirel, Şirin. 2018. **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. 30. b.s. Ankara: Pegem Yayınları.

Cımbız, Neslihan Soydan. 2019. Namık Kemal'in Tiyatro Eserlerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerler Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Cihan, Nazlı. 2014. Okullarda Değerler Eğitimi ve Türkiye'deki Uygulamaya Bir Bakış. **Turkısh Studies**. c. 9. s. 2: 429-436.

Creswell, John W. 2017. **Eğitim Araştırmaları.** 1.b.s. Edam Yayınları: İstanbul.

Coşkun, Eyüp. 2002. Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu". **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**. s. 11: 231-244.

Çakar, Semanur Ecer. 2019. Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatrolarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakıcı, Erdoğan. 2010. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2004 Yılında Tavsiye Ettiği Yüz Temel Eser'deki Yerel Romanlar Aracılığıyla Edebiyat Öğretiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çam Türkan, Çiğdem. 2015. Sara Gürbüz Özeren'in Eserlerinde Aktarılan Değerler. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çapoğlu, Erhan. 2014. Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerde Yer Alan Değerler. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelikten, Fahri. 2019. Nezihe Meriç'in Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çevik, Yasemin Çayır. 2014. Türkçe Öğretim Programlarında Değerler ve Dede Korkut Hikâyelerinin Değerler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çiftçi, Ömer, Mustafa Akif Çeçen. 2009. Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Kazanımlarıyla İlgili Bilişsel Becerilere Ulaşma Düzeylerinin İncelenmesi. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. c. 17. s. 2: 637-648.

Çini, Yasemin Nur. 2020. 2000 Yılında Yayımlanan Türk Çocuk ve Gençlik Romanlarında Değerler. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çelik, Ergun. 2006. Sesli ve Sessiz Okuma İle İçten Okumanın Karşılaştırılması. **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**. s. 7: 18-30.

Çelikkaya, Hasan. 1996. **Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi.** 1. b.s. İstanbul: Alfa Yayınları.

Çoban, Ali. 2020. Değerler Eğitimi Bağlamında Türk Destan Örneklerinde Kök Değerler. Yüksek Lisans Tezi. Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dalboy, Nurcan. 2014. Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Osman Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirel, Özcan. 2000. **Türkçe Öğretimi**. 1. b.s. Ankara: Pegem Yayınları.

Demircan, Candemir. 2006. TUBITAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal Ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi. **Mersin Universitesi Egitim Fakultesi Dergisi.** c. 2. s. 1: 12-27.

Demirtaş, Tuğba. 2012. Değerler Eğitiminde Edebî Ürünlerden Yararlanma: Nasreddin Hoca Fıkraları. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demiryürek, Gökçe. 2015. Çağdaş Çocuk Şiirlerinde Değerler Eğitimi (1980'den Gümümüze). Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dilidüzgün, Şükran, Duygu Ak Başoğul, Melda Karagöz, Zeynep Çetinkaya Edizer. 2019. Türkçe Öğretiminde Metin Türüne Uygun Okuma Eğitimi. **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 15. s. 1: 165-185.

Dilmaç, Bülent, Kadir Ulusoy. 2018. **Değerler Eğitimi**. 5. b.s. Ankara: Pegem Yayınları.

Dökmen, Üstün. 1994. **Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma.** 1.b.s. İstanbul: MEB Yayınları

Ecerkale, Nejla. 2019. MEB Yayınları Türkçe 7. ve 8. Sınıf Ders Kitabındaki Metinlerin Değerler Bağlamında İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ekşi, Halil. 2003. Temel İnsani Değerlerin Kazanılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 79–96.

Elkatmış, Metin. 2014. **Türkçe İlkokuma ve Yazma Öğretimi**. 1. b.s. Ankara: Maya Akademi..

Epçaçan, Cevdet. 2009. Okuduğunu Anlama Stratejilerine Genel Bir Bakış". **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.** c. 2. s. 6: 207-223.

Erenoğlu, Dilek. 2008. Mehmet Kaplan'ın Dil Üzerine Görüşleri". **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi.** s. 36: 65-80.

Fıchter, Joseph H. 2006. **Sosyoloji Nedir**. çev. Nilgün Çelebi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Gerekten, Hatice. 2018. 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Atasözlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Göçer, Ali. 2010. "Türkçe öğretiminde yazma eğitimi". **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi.** c. 3. s. 12: 178-195.

Gök, Musa. 2021. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Güneş, Firdevs. 2013. Görsel Okuma Eğitimi. **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** c. 2. s.1: 1-17.

Gürol, Aysun, Birsen Serhatlıoğlu. 2009. Değerlerin Kazandırılmasında Yaratıcı Dramanın Rolü. I. Ulusal İyilik Sempozyumu, 20-21 Haziran 2009. Elazığ.

Harrıs, Albert J., Edward R. Sipay. 1990. **How to Increase Reading Ability.** 9. b.s. New York: Longman Publishing.

Hazım, Sümeyye. 2019. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitaplarında Yer Alan Hikâye ve Roman Metinlerinin Değerler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İdi Tulumcu, Feride, Fatih Mehmet Tulumcu. 2015. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Programlarında Yer Alan Değerler. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c. 13 s. 29: 535 – 560.

İnce Samur, A. Özgül. **Okuma Kültürü Nasıl Kazandırılır Okulöncesi Dönem/ 0-6 Yaş.** 1. b.s. Ankara: Anı Yayıncılık, 2016.

İpek, Damla. 2017. Çok Satılan Yazınsal Çocuk Kitaplarında Evrensel Değerler Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kale, Nesrin. 2000. Düşündüren Çocuk Kitapları. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Sorunlar ve Çözüm Yolları. Ankara.

_____. 2007. **Nasıl bir değerler eğitimi**?. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2004.

_____. 2008. Nasıl Bir Değerler Eğitimi. **Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayın Organı**. c. 9. s. 58: 10-17.

Karacan, Ahmet. 2019. Ortaöğretim Öğrencilerine MEB Tavsiyeli 100 Temel Eserden Yazarı Türk Olan Romanların Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karatay, Halit. 2007. Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. c. 5. s. 3.:463-475.

_____. 2010. İlköğretim Öğrencilerinin Okuduğunu Kavrama İle İlgili Bilişsel Farkındalıkları. **Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi**. s. 27: 457-475.

_____. 2014. **Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama**. 2. b.s. Ankara: Pegem Yayınları.

Kardaş, Mehmet Nuri, Seda Cemal. 2017. Değerler Eğitimi ve Türkçe Öğretiminde Değer Eğitimi Üzerine Yapılan Araştırmalara İlişkin Kaynakça Denemesi. **Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 9. s. 6:383-412.

Kavcar, Cahit, Ferhan Oguzkan, Sedat Sever. 1997. **Türkçe Öğretimi**. 1.b.s. Ankara: Engin Yayınları.

Kılınç, A. ve Akyol, Ş. 2009. İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. **The Fırst**

International Congress Of Educational Research, 1-3 Mayıs 2009. Çanakkale.

Kızılçelik, Sezgin, Yaşar Erjem. **Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü**. 1.b.s. Ankara: Atilla Kitapevi, 1994.

Konan, Necdet. 2013. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Okuma Alışkanlıkları. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**. c. 1. s. 1: 31-59.

Kurudayıoğlu, Mehmet. 2003. Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler. **Türklük Bilimi Araştırmaları**, **Türkçe'nin Öğretimi Özel Sayısı.** c.7. s.1: 287-309.

_____. 2011. Zihinsel ve Fiziksel Bir Süreç Olarak Okuma. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi.** c. 31, s. 1: 15-29.

Kurudayıoğlu, Mehmet, Çetin Öner. 2015. Temel Beceriler ve Türkçe Eğitimi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c.3. s. 3: 1-19.

Kumbasar, Ezgi. 2011. Muzaffer İzgü'nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kurt, Özgün. 2018. 6-10 Yaş Çocuk Öykü Kitaplarının MEB 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Bulunan Değerler Yönünden İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Küçük, Sevda. 2019. Çocuk Kitaplarının Temel Değerler Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Lüle Mert, Esra. 2014. Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Dört Temel Dil Becerisinin Geliştirilmesi Sürecinde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri. **Ana Dili Eğitimi Dergisi.** c. 2. s. 1: 23-48.

Maraşlı, Ahmet. 2005. **Okumayı Sevdirme Yolları**. 1.b.s. İstanbul: Bilge Yayıncılık.

Memişoğlu, Simgenur. 2019. Türkçe Öğretiminde Değerler Eğitimi Bağlamında Refik Halid Karay'ın Hikâyelerinin Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Millî Eğitim Bakanlığı. 2010. 2010/53 sayılı ilk ders genelgesi. http://tomarza.meb.gov.tr/dosyalar/ilkdersdegerlereg.pdf

_____. 2019. **Türkçe Dersi (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı**. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

_____. Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2009.

Mert, Osman, Fatma Albayrak, Nilüfer Serin. 2013. Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 3: 58-73.

Mehmedoğlu, Ali Ulvi. 2007. **Üniversite Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık.** ed. Remzi Kaymakcan. vd. İstanbul: Dem Yayınları: 799-817.

Mete, Gülşah. 2012. İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya ili örneği). **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 1: 43-66.

Mutlu, Hasan Hüseyin, Sinem Dinç. 2019. 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Temalardaki Metinlerin Kök Değerlerle İlişkisi. **Ana Dili Eğitimi Dergisi.** c. 7. s. 4: 1048-1062.

Odabaş, Hüseyin, Coşkun Polat, Z. Yonca Odabaş. 2008. Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. **Bilgi Dünyası**. c. 9. s. 2: 431-465.

Öncül, Remzi. 2000. **Eğitim Ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**. 1.b.s. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Özay, Şükrü. 2019. Çocuk Edebiyatı Açısından Ülker Köksal'ın Romanlarında Değerler Eğitimi. Yüksek Lisans Tezi. Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özbay, Murat, Deniz Melanlıoğlu. 2012. Türkçe Öğretim Programlarının Dinleme Becerisi Bakımından Değerlendirilmesi. **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume**. c. 7. s. 1: 87-97.

Özbay, Murat, Esra Karakuş. 2011. Dede Korkut Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. **Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi**. c. 1. s. 1: 21-31.

Özcan, Hasan. 2019. Trabzon İlinde En Çok Satılan Çocuk Kitaplarındaki Değerler İle Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İçerdiği Değerlerin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Özdemir, Emin. 1967. **İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu**. Ankara: Ansiklopedi Yayınları.

Özensel, Ertan. 2003. Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c. 1. s. 3: 217-239

Özkul, Zehra Ergül. 2019. Haldun Taner'in Öykülerinde Tespit Edilen Değerlerin Türkçe Öğretim Programında (1-8. Sınıf) Yer Alan Kök Değerlerle Uyumu. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztahtalı, İbrahim İmran. 2011. Hızlı Okuma Teknikleri ve Türkçeye Uygulanabilirliği. **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**. c. 12. s. 20: 81-89.

Rokeach, Milton. 1973. **The Nature of Human Values**. 1.b.s. New York: The Free Press.

Sallabaş, Muhammed Eyüp. (2013). Ömer Seyfettin Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Bakımından İncelenmesi. **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, c. 9. s. 18: 59-68.

Schwartz, Shalom H. 1992. Universals in The Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. **In Advances In Experimental Social Psychology**. s. 25: 1-65.

Sever, Sedat. 2004. **Türkçe Öğretimi ve Öğrenme.** 4. b.s. Ankara: Anı Yayıncılık.

_____. 2012. **Çocuk ve Edebiyat,** 7. b.s. İzmir: Tudem Yayınevi.

_____. 2015. **Çocuk ve Edebiyat,** 3.b.s. Ankara: Kök Yayıncılık.

Sever, Sedat, Canan Arsalan, Necdet Neydim, Selahattin Dilidüzgün. 2007. **İlköğretimde Çocuk Edebiyatı.** 1. b.s. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Sevmez, Hüseyin. 2009. Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Susar Kırmızı, Fatma. 2014. 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinde Yer Alan Değerler. **Değerler Eğitimi Dergisi**. c. 12. s. 27: 217-259.

Sınar Çılgın, Alev. 2006. Çocuğa büyülü bir dünyanın kapılarını açmak. **Milli Eğitim**. c. 35. s. 172: 175-182.

Şahin, Ayfer. 2012. İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi.** c. 10. s. 2: 367-388.

Şahin, Harun. 2018. Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerindeki Değerler ve Bu Değerlere Yönelik Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şahin, Nurullah. 2017. Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şahin, Seda. 2019. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Kök Değerler Açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şen, Ünal. 2008. Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 1. s. 5: 763-780.

Şirin, Mustafa Ruhi. 2000. **99 Soruda Çocuk Edebiyatı.** 1. b.s. İstanbul: Çocuk Vakıf Yayınları.

_____. 2007. **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış- Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?**. 1. b.s. Ankara: Kök Yayıncılık, 2007.

Şimşek, Tacettin. **Çocuk Edebiyatı.** 1. b.s. Ankara: Rengarenk Yayınları, 2002.

Tanju, Ebru Hasibe. 2010. Çocuklarda Kitap Okuma Alışkanlığına Genel Bir Bakış. **Aile ve Toplum**. Nisan-Mayıs-Haziran: 31-41.

Tay, Bayram, Fatma Zehra Durmaz, Müge Şanal. 2013. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Öğrencilerin Değer ve Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri. **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 33. s. 1: 67-93.

Tekşan, Keziban. 2012. Türkçe Dersi Değerler Eğitiminde Kutadgu Bilig'in Kullanımı" **Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**. c. 13. s. 3: 1-17.

Temizkan, Mehmet. 2007. İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Okuma Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

_____. 2009. **Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi**. 2. b.s. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tokcan, Fatih. 2017. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Çocuk Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Topal, Yakup. 2019. Değerler Eğitimi ve On Kök Değer. **Mavi Atlas**. c. 7. s. 1: 245-254.

Tunagür, Muhammed. 2016. Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinin Türkçe Öğretiminde Değer İletimi Açısından Önemi. Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tursun, Gözde. 2019. Serpil Ural'ın Çocuk Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Tüfekçi Can, Dilek. 2014. **Çocuk Edebiyatı**. 1. b.s. Konya: Eğitim Kitapevi.

Uğurlu, S. B. (2010). "Çocuk edebiyatı eleştirisi". **Turkish Studies (Elektronik)**, *5*(3), 1921-1945.

Ungan, Seyit Battal. 2008. Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı. **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** c. 7. s. 1: 218-228.

Yalçın, Işılay Yazgan. 2019. Tarık Buğra'nın Romanlarında Değerler Eğitimi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yaman, Ertuğrul. **Değerler Eğitimi**. 2. b.s. Ankara: Akçağ Yayınları, 2014.

Yardimciel, Fırat, 2015. Bir Çocuk Edebiyatı Yazarı Olarak Aysel Gürmen'in Eserleri Üzerinde İlettiği Değerler Bakımından İncelemeler. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yazıcı, Mustafa. 1970. **Türkiye'de Kitap ve Kütüphane Meseleleri (Sorunları)**. 1. b.s. Ankara: Yeni Adım.

Yazıcı, Mehmet. 2014. Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.** c. 24. s. 1: 209-223.

Yazıcı, Kubilay. 2006. Değerler Eğitimine Genel Bir Bakış. **Türklük Bilimi Araştırmaları**. s. 19: 499-522.

Yeşil, Rüştü, Davut Aydın. 2007. Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**. c. 11. s. 2: 65-84.

Yeter, Faruk. 2019. Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Bülent. 1995. Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. **Türk Kütüphaneciliği**. c. 9. s. 3: 325-336.

_____. 2004. Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı". **Bilgi Dünyası.** c. 5. s. 2: 115-136.

Yılmaz, Bülent, Eda Köse, Şelale Korkut. 2009. Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma". **Türk Kütüphaneciliği.** c. 23. s. 1: 22-51.

Yılmaz, Görkem. 2019. Uygurca Öyküleyici Metinlerde (Çatik) Yer Alan Değerlerin Türkçe Öğretim Programına Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yumuş, Seval. 2017. Orhan Kemal'in Romanlarında Sosyal Değerler. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zor, Emine Rabia Gökaslan 2015. Çok Okunan Türk ve Dünya Çocuk Klasiklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

Ek 1. Araştırma Kapsamında İncelenen Kitapların Künyeleri

Kitabın Adı	Yazarı	Yayınevi	Basım Yılı	Sayfa Sayısı
Harry Potter ve Felsefe Taşı	J.K. Rowling	Yapı Kredi Yayınları	2019	274
Harry Potter ve Sırlar Odası	J.K. Rowling	Yapı Kredi Yayınları	2019	314
Küçük Prens	Antoine De Saint Exupery	Can Çocuk	2019	112
Abartma Tozu	Şermin Yaşar	Taze Kitap	2020	160
Dedemin Bakkalı	Şermin Yaşar	Taze Kitap	2020	200
Çizgili Pijamalı Çocuk	John Boyne	Tudem Yayınevi	2019	208
Kiraz Ağacı ile Aramızdaki Mesafe	Paola Peretti	Genç Timaş	2019	208
Pal Sokağı Çocukları	Ferenc Molnar	Yapı Kredi Yayınları	2019	244